

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliæ Qvadragesimales Reverendissimi D.ni P. F. Hieronymi Baptistæ De Lanvza Venerabilis memoriæ Episcopi Barbastrensis & Albarrazini, Ord. FF. Prædicatorum

Ex Hispanico idiomate in latinum perfectè fideliterq[ue] iuxta posteriorem omnium, nouamq[ue] editionem translatae, & ab innumeris cùm S. Scripturæ, tùm SS. Patrum typographicis erroribus emendatæ ... cum triplici Indice ...

Lanuza, Jerónimo Bautista de

Antverpiæ, 1649

Homilia XLII. De Oratione In Horto, Et Agonia, Ac Svdore Sangvineo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53092](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53092)

Non necesse est illa variare, sed exemplo An-
na orare, & cecilianam David imitari.
§. 38. Apparuit ei Angelus confortans
eum. Mittitur à Patre Angelus confortans:
etiam oratio semper habet effectum: ut in
D. Paulo considerat D. Chrysost.
§. 39. Confortans eum. Oſtium Domini
in se conſiſit ſolatio parvi inferiori: unde
miſit illi Pater Angelum confortatorem.
Myſterium latet hic profundiffima Theolo-
gia.
§. 40. Confortavit Angelus Saluatorem, ſicut
Iohannis Davidem, & impletur Moysi va-
cuationem.
§. 41. Factus in agonia prolixius ora-
tor, & factus est ſudor eius ſicut guttae
ſanguinis. Agonia paſſus eſt Dominus: prin-

de ex conſideratione ſcelorum in ſe irruentium
impetu grauiori, quam ſaxa præceſſe tur-
ru, vel rupe montis altiſſimi.
§. 42. Secundo: agoniam ſudoremque ſangu-
ineum contritio cordis eius excitauit: mare
dixerit, in quo demerſa ſunt peccata, ſicut in
Ægypto locuſta.
§. 43. Tertio: proceſſit hæc agonia ſudor-
que ſanguineus ex veracumſa de peccatis, qui-
bus ſe cruebat grauatum, que probatur
iſto precedente timore efficacior: notate
myſterium.
§. 44. Tandem hæc agoniam ſudoremque pro-
no: aut ſanguineum cordis robur, quod inui-
ctus ille dux declarauit: illud amoru igni ve-
ceram, de qua David, liqueſcit, & quaſi in
tremebimbo, de qua Sapiens, operatus eſt.

HOMILIA XLII.

DE ORATIONE IN HORTO, ET AGONIA, AC SVDORE SANGVINEO.

Feria ſecunda Hebdomadæ Sanctæ.

Factus in agonia prolixius orabat & factus est sudor eius sicut guttae sanguinis decurrentis in terram, Luc. 22.

Tanta tamque varia in veteri illo
videbatur tabernaculo, quod ex
Dei præſcripto ſingulari, ex-
preſſaque figura Moyses com-
poſuit: ut omnia circumferri
ſimul non poſſent: Arca, propi-
tationum, menſa paſſum propoſitionis, altare
ſacrificiorum, altare holocauſtorum, altare in-
terius, candelabrum aureum cum ſeptem cala-
mis, cortinae pretioſe Cherubinibus intertextæ,
pro parte interiori, cortinae ex pellibus capra-
rum pro parte exteriori, columnæ ad ſuſtentan-
dum tabernaculum, velum cum ſuis columnis,
vas æneum cum ſpeculis ſuis, ſupplex ad ſacri-
ficiorum vſum, aliæque quam plurimæ. Illa om-

nia deferre ſecum tenebantur filij Iſrael per de-
ſerta profecti ad terram promiſſionis: cum igitur
hæc tot eſſent, & ſingula eorum magno pon-
dere graua, mandauit Moyses ex Dei decreto,
ut per ſingulas partes diſtribuerentur, & hæc
illi, alteri alia ſeruenda tradiderit, ut patet le-
genti lib. Numeri.
Tabernaculum Dei foit paſſio Chriſti diuino Exod. 25.
conſilio ordinata & præſcripta, ratione cuius 40.
melius quam antiqui dixit illud: Omnia factio ſe Hebr. 9. 5.
cuſum exemplar, quod tibi in mente monſtratum
eſt. Ut indicat D. Paulus. Quænam includit diui-
num hoc tabernaculum? Venditione Iudæ, ago-
niam, timorem, ſudorem ſanguineum, capturam,
fugam diſcipulorum, Petri negatione, varia tri-
bunalia

XLII
4

binaria cum iudicibus Ecclesiasticis & secularibus flagra, coronam spinicam, crucem, clauos, lanceam orationem pro inimicis, colloquium cum latrone, maris plañctum, sepulchrum, sudarium sanctum & alia insueta, magni ponderis magneque extitudinis omnia: ut minimum eorum toto preponderet vniuerso. Fieri nequit ut hæc omnia simul ferantur: cum magnitudo vel minimi eorum ipsis Anglicis humeris sit superius; et pedet ut singillatim disperiantur, & vno die hoc, altero alius, pro ut se offerret occasio, confidetur. Prima pars huius tabernaculi, & vnde suam Christus exorsus est passionem, oratio fuit in horto & extrema agonia, quæ ibidem laborauit: ubi primò manibus & vi imaginationis suæ perculit, quidquid postmodum passus est manibus ministrorum: hæc etenim non minus efficaces fuerunt quàm illæ: cum suffecerint, ut totum illi corpus dissunderetur tali copia sanguinis, ut ipsam terram rigare potuerit: & quandoquidem Christus huic principium datus, ut primò recurret ad orationem, subsidium à Patre suo æterno rogatus: nos ut de illa sermone in iustitiam idem faciamus, gratiam S. Spiritus postulant sanctissima virgine mediatrice, dicentes, *Aue Maria.*

§. 1. *Consideranda mors est Redemptoris ut tolerata pro te in particulari sicut ea vtili pro reconciliatione prodigi.*

D Octor Angelicus S. Theologiae professor primarius D. Thom. vique optime exercitatus in meditatione Dominice passionis, quæ principium dicitur & fundamentum totius nostri boni solidissimum, in qua D. Paulus, cui Deus secreta sua reuelauerat, absconditã reperit omnem Dei sapientiam, modum nobis præferat excellentissimum illam meditandi, ut nobis sit vtilis, cum magni faciamus, & pro rei dignitate grati sumus: atque hunc cum esse, ut illam quisque meditetur ita paratam & toleratam pro cunctis hominibus in communi, ut singulariter eam pendat quasi paratam & toleratam pro se solo in singulari, ac si sola & præter se pro singulis fuisset tolerata. Axioma est ita verum ut commune apud homines: quod qui facit quidpiam in communi, pro nemine faciat: quanto namque quid pro pluribus sit hominibus, tanto minoris habetur, & à singulis in eorum particulari. Huius ratio festinè cognoscitur: quia beneficia ad hominibus præstita, si ita

sunt, & omne finitum, tantò minus est in vno quoque, & prodest vnicuique, quanto plures sunt quibus hoc communicatur.

Accipe similitudinem: quod si forte civitas hæc extremis affligeretur angustis, vel quia militari hostium cingeretur corona, vel quia quibus ac contagiosis langueret infirmitas: ipse vero Rex ac Dominus nollet: ipse adueniret eam curaturus, vel copioso instructus militum exercitu, quò propelleret & in fugam ageret inimicos: vel medicos adduceret adeo terum expertos, & medicinas adeo efficaces, ut omnes lucidissima in seculo salutem vitam que restitueret; indubie magni pendentes tale beneficium, porro non tanti, quanti, si pro te vnicuique veniret: nam si intelligens te non volgaris presens adueniret in domo tua ab hostibus conclusum leuissimis, vel lecto molesta prostratum infirmitate ipse in persona accurretet multis stipatus defensoribus, vel proprii palatii adduceat medicos te curaturus: quanto maioris hoc æstimas? quanto te censeres honore promotum digniori? Hæc autem est ratio quia sicut voluntas, amor & sollicitudo Regis quiddam est finitum, tantò minor fuit singulis, quanto plures fuerunt ad quos se extendit: & tanto minus te iudicares in particulari deuenitum, quanto fuissent plures, quos Rex dilexit, & quibus benignus subuenit, opere licet singulis adeo proficuo.

Non sic se res habet in beneficiis domique Dei: hæc enim in se rationem quandã includunt infinitatis, & hæc absolue voluntas eius habet & amor qui principium eorum est & origo: quocirca, non quia pluribus communicatur, aut minor in singulis, nec in se, nec in suo principio, quod amor est quo conferuntur: quia cum sit infinitus, non minuitur, ex eo quod pluribus ad quos se extendit: vnde non tantum illa debes considerare, ut beneficia facta in communi, & amore quoddam communi ac omnibus vniuersali, quantum concessa tibi singulariter, in tuum particulare commodum, idque tanto ac singulari, tibi in singulari, ac si tu solus fuisses, cuius gratia hæc fierent: ut inde colligas, te tantum in particulari obligari ad gratitudinem, eiusque seruitium, ac si pro te solo peracta fuissent.

Inter hæc omnia mors eminet Saluatoris ad nostram dicta redemptionem. Venit filius Dei nostram egit redemptionem, tanto suo impendio, ut ad vltimam vique sanguinis sui guttam, quam corde gerebat absconditam, huic cleuens impendit. Si beneficium hoc attendis ut factum

lum pro omnibus in communi, non te sic exci-
tabis ad gratitudinem, & æstimationem vt de-
cer, & teneris: Vnde vt tuam optime capias ob-
ligationem, quã pro illo huic addictus sis Do-
mino, tantumque opus magnificas, attende il-
lud quã si pro te solo peractum fuisset: confide-
ras, quod pro te unico fuerit eius agonia, ca-
pura flagellatio, spina, crux, mors, omnia eius
opprobria & calamitates. Hæc, ex mente D. Tho-
mæ, D. Chrysostr. imitari, methodus fuit, quã
D. Paulus inextimabile hoc perpendit benefi-
cium: cuius consideratione tanti benefactoris
amore ita exarsit, vt parum esse iudicaret, si
pro illa vitam, animam & cor traderet: vnde
creatas omnes prouocauit vires: quasi nulla ea-
rum eam valeret ab hoc amore separare. Sape-
rat. Hoc verbis illis ceposuit. *Qui dilexit me
& tradidit semetipsum pro me*. Quæ ratione san-
ctissime Apostole hoc tibi soli arrogas, quod
probat omnibus? Te ipsum audio, vt ostende-
res neminem sperare debere. Christum cuique sa-
cramenta appropriare, proloquentem. *In Christo
sola est vita, & vita in secula*. *Indicus, circumcissus &
preparatus, barbarus & Scythia, seruus & liber:
sua omnia & in omnibus Christus*. Quomodo ita
tibi proprium arrogas, vt dicas: *Dilexit me &
tradidit semetipsum pro me*. Numquid alios non
amauit? Amavit: etenim pro omnibus mortuus
& passus est: potest id quod pro omnibus actum
est, considerat Apostolus ita quasi pro-
prium, ac si soli grati fuisset actum: Nec
mirum est quod à sola meraque pendet con-
sideratione: sed magnum habet in te ipsa funda-
mentum: tam ob rationem prædictam: quia
eius beneficium sit infinitum, non minuitur in
singulis, licet ad multos extendatur: quã quod
in rei veritate, eo modo Christus totam suam
peruulit passionem, vt licet verum sit, quod pro
omnibus in communi passus sit, tamen ita passus
est pro singulis in particulari, ac si pro illis solis
passus fuisset: ita vt in tua iustificatione, & in
omnibus quæ ad eum peracta sunt animæ emo-
lumentum eius sanctissima Passio ac mors vene-
rabilis interueniret ita verè & particulariter, ac
si pro te solo & unico impensa fuisset & peracta.
Probat hoc & exponit D. Ambros. circum-
stantias expendens, quæ in iustificatione pecca-
toris accidunt, quas Christus declarat, notissimã
illã parabolã de filio prodigo & impudeti fron-
te adolescentæ, qui terga vertit optimo patri suo,
ab iniqua regione longinquam paripendens
ac discipulus opulentas, quas illi pater dederat,
facultates: recipiens illum postmodum sola sua
iustitia. *1. Pet. 2. de la Noza, Tom. IV.*

bonitate meraque misericordia, ait, quod iusse-
rit vitulum occidi saginatum: *Occidite vitulum
saginatum*. Non loquitur de vitulo in commu-
ni, nec ait. *Occidite quendam vitulum*, sed de
quodam singulari & noto ex crassitie sua, & pin-
guedine. *Occidite vitulum saginatum*, q. d. *Occi-
dite vitulum illum pinguem & obelum*, qui
sua crassitie ceteris eminet formosior. Tunc
actualiter occiditur & comeditur. *Occidite vitu-
lum & epulemur*. Domine quid indicas? Quan-
do namque peccator ad meliorem vitæ frugem
conuertitur quod epulum ei proponis vescendum
vitulum saginatum, tui sanctissimi corporis &
sanguinis in venerabili Sacramento, non hoc me-
latet: O vitulum adeo pinguem: cum in se con-
tineat omnem celsitudinem ineffabilem & diui-
tias infinitas quas Deus diues possidet, vt nihil
illi desit, Hoc vesceris, quando immensa Dei
bonitate ad suam te Dominus admittit diuinam
gratiam & sacramento Penitentia: à peccatis
absolutus: ad sacra: accedis corporis illius &
sanguinis participationem. Coelestis planè est
hæc gratia, & fauor nemum immeritus, sed qui
nec cadere possit in desiderium, aut cogitatio-
nem, aut creaturæ alienius imaginationem, etiam
omnium supremæ, oprime capio quorodo sit
hoc: verumtamen non viderat intelligi posse id
quod dicitur tunc temporis hunc singulari vitu-
lum. *Occidite vitulum*. An forte nunc moritur
Christus? Certe nunc affigitur: Audio dicentem
D. Petrum: *Christus semel pro peccatis nostris
mortuus est, iustus pro iniustis*. Sed postquam re-
surrexit, iam non moritur, nec mori potest, si
D. Paulo credamus: *Christus resurgens ex mor-
tuis iam non moritur, mors illi & terra non domina-
bitur*. Quomodo ergo dicitur: quod quoties-
cumque peccator in particulari iustificatur, &
semper quando remissionem obtinet peccato-
rum, atque à Patre coelesti ad diuinam suam gra-
tiam admittitur, de præsentis & realiter vitulus
hic saginatus Christus occidatur? Hoc nunum
effulget inter fidei nostræ ac Christianæ religio-
nis mysteria profundissimum.
Docet D. Bernard. singulare hoc censerit in D. Bern.
mysteris Christi, vt illa semper proponantur *ser. 6 in
quasi præsentia, non solum quando ea in mun-
do Redemptor, operabatur, sed etiam postmo-
do, quinimo etiam, antequam illa comple-
set*. Pende, inquit, verba quibus Mater Ec-
clesia nobis annuntiat pridie natiuitatis Domini Ecclesia
in Kalendis natalem Domini, ad animarum ho. nobis
sit æsum ineffabile gaudia m. *Iesus Christus filius Christi
Dei, in Bethleem Iudæ natus est*. In singulis Do. mysteria
Hor

I V.
Vitulus
saginatus
& occi-
sus Chri-
stum si-
gnat.

1. Pet. 3.
18.

Rom. 6. 9.

Natiuita.
ante mod.
V.
Ecclesia
Christi

vt præ-
sentia
proponit

hor præfatus verbis hæret, atque ex vnoquo-
que rationes lætitiæ extremas mundo elicit: qui
namque venit Iesus est, Christus est, filius Dei
est: circa quæ lucidissimè discurret: vltimum
vetò consideraturus, scilicet, *Nascitur*, gradum
figit. Posset hic aliquis, inquit, prodire, atque
obscure: non apposuisti mysterio conuenire, di-
ceret: *Nascitur* in præfenti: cum à mille, &
nunc à mille sexcentis annis Christus natus sit:
quod si tunc temporis apertissimè dicebatur mun-
do, vt gaudio magno nimis gauderet: quia no-
uum tunc illi fuit, & ex optima ratione dixe-
runt Angeli: *Annuntio vobis gaudium magnum:*
quia natus est vobis hodie Saluator. Nunc non vi-
detur subesse ratio: cum tam nouum non sit, quod
modo fiat, sed antiquum valde & plusquam mil-
le annis inueteratum: Loquatur ipse D. Bern.
Nec mihi quæ ista respondent inueniunt, inuenerunt,
irreligiosus. Non est hoc nouum, olim auditum est,
olim factum est, olim natus est Christus. Ne simi-
lia mihi proponas: indicia quippe sunt languidæ
tux deuotionis, magnæque iugititudinis, quæ
delere cupis beneficium quia uetus, vt illi mino-
ri respondeas gratis officio, atque te ipsum ad
spirituale gaudium minus te moueas & animi
pietatem. Attende illud vt nouum, itaque recenis,
vt in rei veritate tibi inuanti possit, quod modo
tibi nascitur mundi Saluator. *Iesus Christus fi-
lius Dei in Bethleem Iuda nascitur:* Idque dua-
bus de causis

4.

Heb. 13. 8.

Primâ: quia Dominus hic talem habet essen-
tiam, vt tili modo fuerit, vt etiam nunc sit in
præfenti, sitq. e futurus in sempiternum: *Iesus*
Christus heri, & hodie, & ipse in sæcula. Secundâ:
quia ad contemplanda ista sua mysteria, nobis
oculos dedit seu præstantia fidei specilla adeo
lucida, vt semper in illo desigantur, semperque
perpendant illum & repræsentent præsentem &
hoc modo conspicias, quod Dominum hunc
iulque myteria electi in hoc mundo sunt medi-
tari. Iam inde ab orbe condito vidit illum pro-
toplastes Adam humanæ naturæ desponsatum,
luxque Ecclesiæ, in illis suis cum Eua sponsali-
bus: etenim cum hoc illa ponderans Apollolus,
adiungit. *Sacramentum hoc magnum est, ego au-
tem dico in Christo & in Ecclesiâ.* Iam Abraham
illum habuit ita præsentem in aetate quem vidit
hærentem cornibus inter vepres, vt Christus ve-
rissimè dixerit: *Abraham exultauit, vt videret*
dum meum, vidit & gaudium est. Sic illum inuiri
sunt Patriarchæ & Prophete à milleis annis
anterquam in mundo nasceretur. Eo modo illum
contemplari debes, quare in eo natus sit &

Eph. 5. 32

1. Ioh. 3. 56

quod Dominum hunc
iulque myteria electi in hoc mundo sunt medi-
tari. Iam inde ab orbe condito vidit illum pro-
toplastes Adam humanæ naturæ desponsatum,
luxque Ecclesiæ, in illis suis cum Eua sponsali-
bus: etenim cum hoc illa ponderans Apollolus,
adiungit. *Sacramentum hoc magnum est, ego au-
tem dico in Christo & in Ecclesiâ.* Iam Abraham
illum habuit ita præsentem in aetate quem vidit
hærentem cornibus inter vepres, vt Christus ve-
rissimè dixerit: *Abraham exultauit, vt videret*
dum meum, vidit & gaudium est. Sic illum inuiri
sunt Patriarchæ & Prophete à milleis annis
anterquam in mundo nasceretur. Eo modo illum
contemplari debes, quare in eo natus sit &

mille sexcentis annis: semperque tibi noua hæ-
re debent esse mysteria. sic etiam nominat Hiero-
nimas Incarnationis eius mysterium. *Neuum fa-
ciat Dominus super terram.* Mysteria sunt hæc,
quæ nunquam inueterascunt, & quæ semper o-
portet vt præfentia considerent, & vt talia ca-
tibi S. repræsentat Ecclesiæ.

Diuinus sol Christus est, qui perfectum suum
complet cursum totius anni decursu, minus vel
magis nobis appropinquans per varia discer-
rens signa mysteriorum vitæ suæ ac mortis, et
in te perfectiores ac gratiores proferat flores, fru-
ctus, messenque deuotionis, amoris, virtutum,
bonorumque operum, quam sol hic corporalis in
terra producit abundantiorum. Licet autem hoc
ita sit, singulariter tamen dicitur semper esse in
præfenti, & interuenire mors & passio Saluato-
ris, in quacumque occasione & tempore iustifi-
catio sit peccatoris, & remissio culpæ, atque tunc
admissio ad diuinam gratiam: tam antequam per
hæc perficeretur ab initio mundi, quam postmo-
dum vsque ad mundi terminum: ita vt in om-
nibus optimè quadrent verba patris amantissi-
mi. *Occidite vitulum legitimum:* quia nunquam
Deus peccatum aliquod tenuit, nec originale,
actuale, mortale, nec veniale, nec vnoquam al-
quem ad diuinam suam admittit gratiam, ab ipso
Adam, qui primus fuit iustificatus post com-
missam culpam: quin Pater æternus oculis suis
præsentem haberet & appenderet passionem,
mortemque quam filius suus erat passurus: ita ad
vium, ac si tunc repta pateretur.

Hoc Salomon dicente Spiritu Sancto effu-
sus est. *Per sapientiam sanati sunt quicumque pla-
uerunt tibi Domine à principio.* Ad cuius confir-
mationem longam adfert in locutionem incipiens
ab Adam consequenter in Noe, Abraham, I-
sac, Iacob, Moysè, &c. Idcirco vocatur à
D. Iohanne Euangelista. *Agnus qui occisus est ab*
origine mundi. Hoc est quod dicitur Theologi,
quod tunc operabatur passio Saluatoris in ius-
tificatione cuiuscumque peccatoris, per mo-
dum cause finalis, quæ operabatur nos erig-
rens ipsa in se, sed in apprehensione. Hoc an-
tiquis temporibus fiebat. In lege verò Euan-
gelica, postquam Christus mortuus est, magis
proprie, & verius dicitur, mortem eius esse
præsentem, ac realiter interuenire in quacum-
que iustificatione cuiuslibet peccatoris in par-
ticulari ex eo quod asserit D. Thom. non solum
eius esse causam meritoriam & satisfactoriam, Etiam
sed etiam efficientem. Certum autem est & phi-
losophis indubitatum, vt causa efficiens ali-
quæ.

quem producat effectum, oportet ut sit præ-
sens: etenim quod non est, non operatur. My-
sterium hoc est Theologicæ, quod expedit ipsi
Doctores in scholis relinquamus executionem:
qui non tantum hærent in eius assertionem,
quod hoc ita sit, quantum in declarando mo-
dum, quod præsens sit hæc sacrosancta Domini
passio, cum Christus ipse vivat & regnet in
celo gloriosus.

VIII. Communis eorum opinio habet, quod præ-
sens sit in SS. Sacramentis, quæ Christus inhiat
sui sapientiæ, & omnipotenti virtute instituit,
velut rafa quædam & miranda tabernacula, in
quibus tota hæc conferuatur ut tibi applicetur
in particulari, & alteri, ac tertio, ad reme-
dium & animæ salutem: quando baptizatis, re-
mittendo peccatum originale, & Patre æterno
te ad suam gratiam recipiente, cum ante filius
esset ire & perditionis. Quando te Confessarij
absoluit Sacramento penitentia absoluit in-
quam a peccatis, quibus optimum illum Patrem
contumax offendisti, eius discedens domo,
gratias illius dona dilapidans tibi ab illo con-
cessa, & diabolo percarus adhæsis: præsertim
vires in SS. Altaris Sacramento. Per hoc de-
clarat D. Ambrosius, qua ratione verè dicatur, vi-
tulum occidi saginatum, quotiescumque quilibet
peccator iustificatur. Hæc eius sunt verba:
*Sicut enim semel Christus pro omnibus immolatus
est, ita quotiescumque peccata donantur, corporis
eius sacramentum sumimus, ut per sanguinem
eius sint remissa peccatorum.*

§. 2. Celebratur Christi passio cum lachry-
mis, & non Martyrum: horum etenim ut
transacta, illius verò ut præsens attendi-
tur.

Hæc doctrina colligit D. Leo Papa re-
sponsum interrogationis à quibusdam obie-
ctæ. Cur celebrat Ecclesia passionem mor-
tentis Domini cum lachrymis, & lactu tristiori,
si iam passus sit, eumque gloria suæ resurrectio-
nis secuta sit, quæ de sepulchro surrexit glorio-
sus, nunquam amplius quidquam passurus, aut
ultra moriturus. Ipse pridie mortis suæ in ipsa
septima nocte præmouit Apostolos suos simi-
litudine mulieris parientis in hæc verba. *Mu-
lier tuus parit tristitiam habet, quia venit hora
eius: Cum autem peperit puerum iam non memi-
nit tristitiam propter gaudium, quia natus est homo
à matrem.* Per hoc intelligimus quod Ecclesia

non horretur ad lacrymas & plandum in
SS. Martyrum crudelissimis tormentis, quibus
pro fide Christi constantissimè occubuerunt:
quamvis enim quando patiebantur, spectatores
dolore & tristitia afficerentur, nunc tamen, enim
sunt gloriosi, dum eos in statu consideramus
gaudii repleto, & felicissimo, non eis dolentes
compatimur, quinimo eorum triumphis applau-
dentes gloriamur, victoriis exultamus, & coro-
nas eorum læti celebramus illustriores; juxta
Apostolicum institutum. *Si quid patitur unum
membrum, compatiantur omnia membra: sicut
gloriantur unum membrum, congaudent omnia
membra.* Unde in ipsis diebus, quibus de marty-
riis eorum, morteque crudelissima celebratur
memoria, necdum non lacrymas fundimus, aut
luctum edimus: imo potius gaudij tripudiamus,
& cantamus alacriter. *Gaudemus omnes in
Domino diem festum celebrantes, &c. De cuius
passione gaudent Angeli, &c.*

Cur igitur ob passionem Domini nobis est
dolendum, contristandum & lugendum? quod
plorant, & pectus illis mæore solueretur qui
præsentem aduerunt, ei morienti compatientes,
tot tamque acerbis cruciatibus expiranti, qui
speciosus forma præ filiis hominum omnibus
erat gratissimus, ipsi cæciculis Angelis fan-
dior, ipsa vitæ dignior illis omnibus, qui in
mundo, vitæ potiebantur, non est cur mire-
mur: imo mirabile foret tale suis oculis videre
spectaculum, & eor dolere non distindi: quan-
doquidem tales fuerint patientis cruciatus, ut
sol ipse pullum induerit colorem, cæli sint ob-
tenebrati, terra motibus insolis contremue-
rit, lapides præ dolore durissimi dissilierint:
imo & plures de seuioribus eius inimicis in se
reueris pectora sua geminato verberare tude-
rint. Si quando patitur unum membrum, ex-
tera omnia dolorem sentiant, quid futurum
dum caput acutis adeo torquetur molestiis?
Itaque conueniens maximè fuit, ut tunc Chri-
sto patiente lugeret, & totus præ dolore mun-
das dirumperetur. Verumtamen nunc, iam
transacta passione, ipso glorioso, & triumphan-
te, cum eum videmus propter passionem & mor-
tis ignominiam gloria & honore coronatum,
exaltatum super sidera, nomine super omne no-
men glorioso decoratum, cui pronum flectitur
omne genu, cur lacrymemur, doleamus & pe-
lora tundamus? Si glorificato vno membro,
reliquis glorificentur, quantum magis si caput ip-
sum glorificetur?

Hæc et ratio est, (respondet D. Leo Ponti-
fex)

115

I. Martyres sibi tantum lucrati sunt.

1. Cor. 4. 27.

II. Christi vero mors omnibus profuit.

D. Leo Serm. 12. de Passio Domini.

sex) quia magnum intercedit discrimen inter passionem mortemque Martyrum, & passionem mortemque Salvatoris: ipsa namque eorum passio etiam ipsi est singularis: quamvis enim cæcis nobis exempla præcant virtutum (nobisque prodesse possint in ratione satisfactorio modo quo Theologi declant agentes de thesauro Ecclesiæ) verumtamen quod per illum effecerunt, & meruerunt, illis ipsi hoc cæcis in augmentum gratiæ, & sibi solis merentur, & gloriam operabantur: omneque illud Apostoli sibi poterant usurpare. *Quod momentaneum & leve est tribulationis nostre, supra modum in sublimitate æternam gloria operatur in nobis:* Porro mors Christi eiusque sacrosancta passio, mors erat & passio universalis, quæ quantum est ex se operatur in nobis omnibus divinam gratiam, charismata Spiritus Sancti remissionem peccatorum, æternamque beatitudinem. Illa operata est in Apostolis charitatem, in Martyribus fortitudinem, in doctoribus sapientiam, in Confessoribus sanctitatem, Penitentibus scelus indulgentiam, & æternam in beatis felicitatem. *Acceperunt iusti, adere caritas & de fidelium fortitudine exempla nata sunt patientia, non dona iustitia: singulares quippe in singulis mores fuerunt, nec alterius quæquam debitum suo sumere soluit: cum inter filios hominum solus Dominus noster Iesus Christus extiterit, in quo omnes crucifixer, omnes mortui, omnes sepulti, omnes otiosi sunt fuerunt.* Ex hac doctrina discas oportet, quod quando nunc te convertis ad Dominum, peccata tua peccatoris confiteris, ab eis te Confessoribus absoluit, quotiescumque criminum tuorum obtines remissionem, te Deus ad Divinam suæ gratiæ admittit dignitatem sibi realiter & verè concurrat mors & Passio Redemptoris: nam eo huc reliquit illam in SS. Sacramentis aliisque modis reservatam, quos explicant Theologi, & tibi in singulari nunc ita verè & realiter applicatur, ac si nunc actualiter & verè Christus pateretur, affigeretur, crucem batiularet, flagellis toto corpore cæderetur, caput eius sanctissimum durissimis perfoderetur, ac terebraretur spinis, torum suum de venis effunderet sanguinem, & fons fieret cruoris abundans tibi in singulari laetum. Hoc autem tibi significavit, dicens quod in tuâ iustificatione realiter vitulus occidatur faginatus, & hoc non semel tantum, sed centies & millies, imo centies millies, toties quoties tua crimina confiteris, & quot tibi sunt peccata, quorum lucratis indulgentiam.

Hinc ut reor elici potest elegantissima ratio eius quod toties repetimus ex Apostolo Paulo de peccatoribus, quod rursus peccatis suis Christum crucifigant, & e cruce suspensum diris torqueant cruciatibus. *Rursum crucifigant sibi metipsis filium Dei, & ostentus habentis. Et enim ad cuiuslibet peccati mortalis remedium, eiusque remissionem, reditum ad gratiam Deique amicitiam, ita verè mors intervenit & Passio Salvatoris, ac si actualiter pateretur, crucifigeretur, & moretetur.* Hoc vnum cæteris multo profundius est redemptionis mysterium, Hoc vnum quod sua Christus eminenti operatus est Passio. *Itaque ne, adeo sublime, & excelsum, ut perfectè in die hac non possit vita comprehendere: eritque vnum dicitur ex illis quod nos in altera quando peripitit illud videbimus, stupore parcellet.* Hoc vnum saltem erit, quod singulariter Dominus in die iudicii proponet, ad supremam & intolerabilem reatorum proborum confusionem, & excellentissimam laudis perpetuæ materiam electis: etenim de hoc arbitror intelligi posse verba vatis Osæ: *Pa. 94. 1. nebulæ ad Dominum, & ad bonum eius in quovisimo diebus.* Verbum hoc *Paubant* emphaticum est apud Hebræos: significat enim timere, pertentari, hætere ætonitum, & quasi sensibus absorptum. Legit D. August. cum Septuaginta *Stupescens:* Stupore nimio & horrore ineffabili astabant in die iudicii, quando Deus manifestè, & seipsum, & quod in se bonum est revelabit. *Ad Dominum & ad bonum eius.* Dies ultimus iudicio dedicabitur. Dies hic, interpretare Apollidus, dies erit manifestationis, revelationis & declarationis. *Dies revelationis iusti iudicii Dei.* Porro summum autem scriptum Christus revelabit: venit etenim cum potestate magna & Majestate, ut ipse prædicet, similiter & bonum suum manifestabit. *Ad bonum eius.* Quale est hoc suum bonum, nisi passio mortisque sanctissima? De hac opinatur aliqui eum dixisse Moysi, dum Mihius quandam ostendere vult imaginem in humeris suis, *Offendam tibi omne bonum.* Ibi bonum hoc ostendit, ut distinctè videant omnes quod pro salute eorum operatus sit in cruce mortuus: quod eum viderint, stupore consternati hærebunt omnes & velut extatici, quasi singuli interrogabunt: Fieri ne potuit, ut ista Deo mei gratiæ fecerit? Talia pertulerit innocens tormenta, & amarum adeo gustaverit mortem, ut mihi vitam largiretur, gratiam divinam & æternam compararet beatitudinem? *Quis credat tantam eius erga me fuisse bonitatem, & misericordiam? Quis hoc sibi persuadeat, quod hoc*

hoc modo pati voluerit, quò pariter dispo-
neret, ut semper paterius esset: mors eius & passio, con-
fermata de referata mihi ad salutem, ac si non
semel, non bis, sed decies millicies eandem pro
me in singulari pateretur? An plura pro me fa-
cere potuit eius omnipotentia? An passio illius
plis in meum proprium ac singulare beneficium
inque utilitatem valuit operari? Hinc in electis
perpetue laudis oritur occasio, quæ de visceri-
bus cordis eorum incessanter grata profiliet sa-
pe sapientium illud repetendo, quod D.
Ioannes audiuit in cælo ab eis illi decantari:
*Veni mihi nos Domine Deus in sanguine tuo. Di-
gnus es Agnus, qui occisus es, accipere virtutem,
& fortitudinem & diuinitatem, &c.*

Contra verò reprobi furiose rabido in seip-
sos exardescunt, suamque execrabuntur peri-
culi, euidenter cognoscetes, quam iusto inant
supplicio, & quam merito flammis abdicantur
sempiternis, nec non omnes creaturæ, ac inferni
ecodæmones cum omnibus tormentis, ignibus,
excubiis in eos exardescant totaque rabie for-
tissimos, qui tantam neglexerunt, imò contempse-
rant gratiam, tantam aspernati sunt obdurati
misericordiam, innocentem hunc calcârunt san-
guinem, tan acriter & inhumanè eum offende-
re, atque in eum insurgere veriti non sunt, à quo
boni ac misericordis cumulati non poterant
emancipari. Hic omniibus liquido patebit,
quàm merito culpabilis fuerit eorum negligen-
tia, cum enim Dominus hic nectum in eorum
salutem seculari hoc diuinitatem Passionis suæ
clementer, sed illum insuper ita sibi præsentem
summerit, ac si semper eam pro singulari in par-
ticulari toleraret, & quasi crucifixus cum extre-
mus mortis inlaretur doloribus, ac spectante
vnoquoque eorum, sanguinem suum effunderet
periclitum: scordes hinc non attenderunt, ad
eum obduratè de clamores, aures gemitibus eius
occluserunt, dolores, promissa vilipenderunt,
peritiam ita ineffabile nocet habuerunt, terga
vertente illi peritioses, qui brachijs eos aper-
tis longanimitè exspectabat. Hic luce clariùs
quicque magnitudinem huius capiet beneficii, &
qualiter pro singulari fuerit collatum: insuper
quantam quisque illi gratitudinem debeat, eam-
que adeo perfectam, ac si in eius solius gratiam
fuisse hoc operatus.

§. 3. Mortem Christum pro te percutit in
particulari; ut autem illum pro te in sin-
gulari offerret, suscepit in hostium oratu-
rus.

Hoc idem faciliùs intelligitur insidendo
ei quod ex D. Ambrosio copiosius ex-
penderet: dum enim Pater ille benignissi-
mus in gratiam recepit filium illum opum pro-
digium paternarum, impudicitie omnis & lu-
xuriae turpissimum volutabrum: uedum decre-
uit ut vitulus occideretur saginatus, sed insuper
ad mensam hic proferretur comedendus: *Occidit
vitulum saginatum, &c. & epulemur*: quò no-
bis Dominus innuit, quòd quatenus nos sibi re-
conciliaret, commissa in se remitteret peccata,
ad suam admittet gratiam, uedum decreuerit,
ut Christi mors interueniat, per quam nos re-
conciliat: *Reconciliati sumus Deo per mortem fi-
lij eius*: Sed etiam illum in Venerabili Sacra-
mento comedamus: quatenus præter ineffabilia
beneficia, quæ recipimus: & diuinos effectus
quos in nobis operatur, hinc magnitudinem in-
telligamus beneficii, quòd nobis omnibus con-
tulit, & singulari per mortem suam & passionem.
Instituit Christus hoc sanctissimum Sacramen-
tum in memoriam ineffabilis beneficii, quò nos
per ipsum affecit: nam ex illo cognoscetes, quàm
ardenter voluerit ut illius perpetuum gereremus
memoriam: quandoquidem tam mirabile, & ex-
celsa eius superans opera, fuerit hoc Sacramen-
tum quòd nobis reliquit, in immortalè passio-
nis suæ, mortisque recordationem: quòd ipsum
Dominus asseruit: *Hæc quotiescumque feceritis
in mei memoriam facietis*. Ex quo D. Paulus con-
cludit hanc propositionem & exhortationem: *24.
Quotiescumque manducalitis panem hunc & ca-
licem bibetis, mortem Domini annuntialitis*. Ver-
bis paucis complexus est hoc D. Thom. *O sa-
crum Communionis in quo Christus sumitur, reco-
llitur memoria Passionis eius*.
In hoc admirabili Sacramento, quamuis, ca-
nente David, omnia Dei comprehendantur mi-
rabilia, tamen vnum Reperimus singulare: quòd Singula-
eo modo hoc ordinauerit in beneficium omni-
bus in communi, ut etiam hoc sic in particulari dan-
condiderit vnicuique: ac si pro illo solo fuisset ditio ve-
nistrum. Sic totum omnibus, quòd totum sin-
gulis. At præfatus S. Doct. prærogatiua quadam Sacra-
gratiæ ad eius explicationem illustratus. Sic se acuti-
res habet; etiam si tantum ac præcisè hoc tui-
gratia

127

gratia instruxisset, non maiore te diligeret affectu, nec maius tibi bonum optaret, nec magis te presentem oculis suis haberet, nec quidquam amplius tibi concederet; sed nec aliquid amplius tibi superest erogandum. Idem fit intellectus de Passione Domini: nec hoc ignores, hoc vnum inter cetera præfulsille prodigium, ita Deo propitium, ut eius solius omnipotentia, infinita sapientia, ac immensa bonitate fieri potuerit quod tali modo tota prodesset omnibus, ut tota prodesset singulis in particulari. Sic totum omnibus quod totum singulis.

II. Eadem Christi passioni applicatur.

Gal. 3. 13. Deut. 21. 21.

Idcirco præter alias rationes vocatur ab Ecclesia Passio Christi, beata, quando mysterium hoc in missa celebrantes, dicimus: *Vade & memores Domini, nos serui tui tam beata passionis*; & in aliis quibusdam missæ orationibus, oramus: *Filius tui beata passione nos prepara*. Beata? male dicta potius videtur dicenda: quandoquidem per illam factum est illud, quod ait Apostolus: *Christus factus est pro nobis maledictum*; & probat hoc: *Quia scriptum est. Maledictus omnis qui pendet in ligno*.

Crux autem nihil aliud erat, quam sententia quædam & eloquia miseriarum. Porro certissimè conuenit illi nomen: *Beata*. Primum: si causam eius inspiciamus, dici potest gloriola, pro ut in Dominica Passionis probauimus. Secundò: quia ex ea tota pèdet gloria & beatitudo Sanctorum, velut ex causa. D. Gregor. culpam Adæ vocat felicem: *Felix culpa*, idcirco tantum quòd occasio fuerit, nos talem habuisse Redemptorem, qualem habuimus, vsempe filium Dei. Quod si tantum ratione talis hont, licet in se mala esset, tale nomen illi quadret, beata: quanto magis nomen, beate, passioni conuenit Saluatoris: quæ non est occasio, sed causa vera totius gloriæ, æternæque beatitudinis? Tertio: quia passio est quæ participat & includit virtutem Dei, eamque efficit eo modo ac forma quæ beatitudinem.

III. Est tota in omnibus & tota in singulis.

Hanc autem, inquit Apostolus, eo modo Deus operatur, ut sit ipsa. *Omnia in omnibus*: quamuis enim beatus omnibus tribuatur beatitudo in communi, hoc tamen ita fit, ut (licet cum differentia iuxta merita singulorum) quædam singularitate sit tota in singulis eorum in particulari, ac si solum in eo fieret: nec enim Deus illum amplioribus dotaret diuitiis, non maiori prosequeretur affectu, non distinctius illum cognosceret, non diligentiorè de eo Deus curam susciperet, si ipsi soli, & non alicui alteri communicaretur. Hoc idem de Christi

Passione sententiã. *Est omnium in omnibus*. Quod quid enim in ea passus est, totum tui gratia factum est, totumque pro tuis impensum est. Sceleribus abluendis, ita in singulis, ac si solus tu in mundo fuisses, non esset magis pro te, nec offerretur, quantum est ex parte ipsius maiori affectu pro te, nec feruentius te diligeret, quum cum pro cunctis offerretur. Hæc dicto sciendum tibi est, quod Christus patiens non solum omnes homines summatim & in communi aperit (a), eorumque peccata quasi in conulum redada: sed in particulari te, te, te vidit, me vidit, suosque diuinos coniecit oculos in tua propria peccata, omnia & eorum singula intueus cum omnibus, eorum circumstantiis & qualitatibus ita in particulari, & distinctè, ac si ea sola in mundo essent, & pro illis solis pati deberet. Nec iam ad eorum remedium consideratis ea quæ dixi singulis itate, mortem acceptauit, applicauit, & obtulit æterno Patri. Atque de hoc Domino ac Redemptore nostro iam patienti cum D. Aug. dicere possemus. *Cum cunctis pre-sideras, cunctarum curam agens, sic grassas mori, semitaque consideras*; & *super custodiam meam vigilas, veluti si te ius retatur a tua casti & terra solutus, totum me solum considerares*; & *nihil sit tibi cura de aliis*, &c. Totus tu totum me semper consideras, ac si nihil aliud considerare haberes. Sic super custodiam meam sus: *beas si omnium oblitus sis, & mihi soli intendere uolis*.

Non hoc tantopere mysterium admireris, licet admirabile. Eo usque in moralibus ars ascendit, ut pictor valeat depingere imaginem Christi crucifixi ita numeris omnibus, coloribus, & lineamentis absolutam, taliq; intuitu, ut omnes in communi conuicta, videantur nihilominus singulos ita in singulari conspiceret, ut indices tu, & affines quòd te solum aspiciat, & quocumq; te vertas, aut vadas hoc sentias, quòd in te solum suos firmet oculos, nec vel momento quidem alio diuertat, alteri verò idem videtur. Quanto magis hoc poterit operari, & in se complecti ipse Christus imago Dei viua, in quo non solus ipse, cum suis omnibus perfectioribus infinitis representatur, sed etiam omnes creature, imò & quotquot creati possibiles, perfectius quam in se sunt, representantur. Imago hæc cælestis in mundissimo nosse humanitatis depicta linteo, illiq; personatè vnita, in cruce exaltata, atque clauis confixa, eo modo diuinæ misericordiæ suæ oculos in omnes homines in communi defixit, ut eos in singulos eorum ita direxerit in particulari, singulos intueas, & om-

et omnia eorum peccata consideras in singula-
ri, ita specificè et hic optime quadret illud de
platenno. *De preparato habitaculo suo seipsum su-
per omnes, qui habitant terram, qui fixis sigilla-
tis cordibus, qui intelligit omnia opera eorum.*
q. d. In omnibus Passions suæ mysteriis possi-
mum potest exaltatus in cruce, eo modo cunctos
homines inveniit & considerat, vt oculos suos
dirigit & desigat in vnumquemque sigillatim,
atque in opera particularia singulorum in par-
ticulari.

Quomodo iocirco Deus illum ostendens Za-
charie in figura lapidis affabre expoliti plenum
monstravit oculis. *Sepit oculi super lapidum vnum.*
Numerus septenarius, ex mente D. Greg. denotat
vniuersitatem: vnde idem est, septem oculi, ac
plurimi. Simili modo cum Deus ostenderet D.

Apoc. 4. hunc agnita quasi occisum, eun-
dem vidit ipse cum multis oculis, quibus totam
contemplabatur terram. Nulli melius multi con-
ueniunt oculi quam illi, qui multa debet in par-
ticulari attendere, & quid attendit. Hinc cau-
te intelliges cur Christus ante Passionem suam
secessit in hortum ad solitudinem oratoris.

Et discessit consideraturus, & attendens, omnes
homines in communi, & singulos eorum in par-
ticulari vt te distinctius non ego videam, quan-
do solus meo obiectis obocui, cum que in te
solus dirigo, quam ipse in horto te vidit, tuaque
omnia peccata, mortalia & venialia, & vniquod-
que eorum ita singillatim, vt ipse tu ea distin-
ctius non consideres, cum ipse tu ea commiseris;
quoniam per hoc dignissimum hoc offerret suæ
Passionis, sanguinis mortisque sacrificium in ara
Crucis necum in communi, sed pro singulis in
particulari ac nominatim, & pro scelentibus eor-
um particularibus ita diuisim ac distinctè, ac si
pro singulis tantum eorum seipsum Deo ho-
liam consecraret.

Summus hic artifex vt prudentissimus egit sa-
cerdos: qui quò debet suæ satisfaciatur obliga-
tioni, priusquam accedat ad altare ineffabile hoc
Missa sacrificium oblaturus, imò priusquam sa-
cris induatur vestibus, se recolligit, & ad locum
secedit separatim & quietum, vt memoriam re-
cordat non tantum fidelium in generali, sed etiam
eorum singillatim, pro quibus nominatim diuinum
hoc vult offerre sacrificium, & eorum necessita-
tam suam in particulari, nec non omnium votorum
quam suam, summusque egit Pontifex, antequam ad aram
sibi in cruce accederet, in qua sacrificium erat offeren-
dum, deum suum priusquam vestimentis ad hoc induer-

etur, amictu in domo Caiphae, v'lo nimirum
quo passus est sibi oculos obuerari. Alba in pala-
tio Herodis, qui veste candida indutum illuc &
remisit ad Pilatum cingulo vinculorum, quibus
eum columnæ alligauerunt in prætorio Pilati:
manipulo funium, quibus sacras illi manus ad-
strinxerunt: holla, restium, quibus illi colligati-
cum dederunt: caluam purpuram, quam illi iniece-
runt, vt docerent crucifigendum in ædibus Pi-
lari: ad locum secedit solitariam & à turba se-
motum ad hortum Getsemani: hic solus ora-
torus se subtrahit à discipulis: vt singularem in-
ceat memoriam, & Memento quoddam anticipa-
tum, oculos ediciens in omnes illos, pro quibus
hoc Missæ sacrificium erat oblaturus, nedum in
generali, sed ita in particulari, vt ibidem occurrerit
illi omnes homines, videritque singulos
nominatim, & omnia singulorum peccata in par-
ticulari pro quibus æterno Patri diuinam hanc
hostiam Sacerdos immolabat. Et hoc multo præ-
clarissimum cum eum Sacerdos noster terrenus, ho-
mo sic infirmus, tenui prædixit intellectu, futuri
anticipat Memento: quia postmodum illi tem-
pus non sufficere iudicat quò faciat illud ita par-
ticulariter, tantoque quanto desideraret, affectus.

Potro Redemptor nollet non tantum hoc Me-
mento fecit, dum solitarius orare: in horto ante
Passionem, sed in tota illa, atque in singulis eius & in sin-
gulis adibus omnes homines habuit presentes in conti-
nui, & singulos in particulari, sic vt nunquam
obliuisceretur, nec te momento temporis non
consideraret nominatim, tuaque singulata peccata,
seipsum offerens in tui eorumque reme-
dium. Hoc concessit tui in particulari, & ego &
quotquot in hoc mundo vstitis tantum debetis
Saluatoris nollet passioni, ac si pro vobis illam
petuisset, eiusque sanguini ita debitores estis,
ac si pro vobis solis illum omnem effudisset: atque
de omni hoc stridam à vobis exigit ratio-
nem: quam gratus illi fuerit, quibus pietatis
obsequis illi responderis, quem fructum meliore
sanctiorque retuleris ex tam caro remedio, tam
diuine thesauri, tam effice: ei coelli que medicina,
tanto Dei impendio procurata, eiusque san-
guinis ac vix pretio, vt tibi possit prædicere
quod Iudæis. *Veni super vos omnia sanguis iustus: Matt. 23.*
Quid plura iam declarauit quòd eorum omnium 35.
quæ tibi liberalis concessit, lenem sit exaciu-
tus rationem. *Cui commendauerunt multum, plus
petent ab eo. Apud quem iustitiam. Tu videris quæ
Lac. 12.*
item pro talibus benigne inuenit, & donique
lis rationem prolaturus. 48.

VII.

Insuper
gulis pas-
sonis a-
ctibus.

48.

§. 4. Operetur in te Christi mors primò acerbiorè multò luctum, quàm filia Iephæ & Iosif: quandoquidem præterquam quòd molestior fuerit, tibi etiam tota cesserit ad salutem.

Hinc elice primò luctum amarum & compassivum dolorem, quò Christi debeas condolere Passioni, teipsum vt solam & vnicam considerans huius causam esse Passionis: cum omnem illam ita pro te nominatim pertuleris, ac si tantum in tui vergeret ipsa redemptionem. Licet tu causa non fuisses, sed nec eius occasio, vt eam pro te pateretur; in te tamen luctuosum excitare deberet dolorem, contemplari Dominum hunc adeo crudeliter sufferre tormentata, mortemque adeo ignominiosam manibus inimicorum, quibus natura non peperit inimicos. Est cor hominis carneum, eiusque viscera alieni torquent cruciatus tantò dirius, quanto sunt hi molestiores, & contra omnia iuris ordinem: & ipse qui patitur dignitate præcelsior, amari dignior, virtute spectabilior, & vt hæc pari debeat animis meritis.

Nemo facile describit luctum quò filia Iosif mortem plauerunt Principis filia Iephæ, de qua egimus alius. Dux hic inuictus & illustris copias suas militares contra Ammonitas producens in campum, Deo votum emisit, quòd si populum hunc Dei inimicum victor prosterneret, ducensque triumphum ex acie reuerteretur, illi in sacrificium dedicaret quicquid sibi primum ex domo procurreret obuiam. Votum hoc imprudens fuisse & indelicetum arguitur: sic illud accusat D. Ambr. *Namquam adducar, vt credam, non inuaniò Principem promississe Iephæ.*

D. AMB. 11. *Offic. cap. 11. Igm. 4.*

Votum secutus est effectus: etenim victor ex acie ab hoste rediens primum sibi obuiantem offendi filiam suam virginem, puellam vultus elegantia spectabilem, lætitiâ Israel, populi gaudium vniuersi. Præscia hæc patrem suum victoriâ clarum, & triumphò remeare gloriosum, præ gaudio excitata, foras proficit, puellis suis imperat, dominam suam sequantur eum tympanis & choris præcantem, Patremque prima recipit de victoria congratulans. *Occurrit ei virginis filia sua cum tympanis & choris: non enim habebat alios liberos.* Hæc charissima filia, principum & suus doloris mei: tibi mortificandum est: sic enim Deo me voto obstrinxi. Itaque pluribus (a) intermissis eam Domino consecra-

Jud. 11. 24. *(a) Des. pnes de aiaz q preffu.*

uit holocaustum, Mors hæc tantum populo laudum intulit, vt irremediabilibus eam deficeret lacrymis, præsertim puellæ virgines, quas tanta compassionis oppressit affectio, vt legem staterint, quæ quotannis præfixis diebus conuenerent, huius dolendæ mortis memoriâ lacrymis plangente renouaturæ: cuius solummodo nominis nuncupatio fontes illis aperiebat lacrymarum. Hæc virginem tam illustri natam progenie, tam moribus religiosam, tantâ obedientiâ commendabilem, cum omnibus pacificam & gratam, quæ præter bonum facere, nihil aliud nouerat, sicne paternis occumbat iugulata manibus, solendi voti gratiâ? Hæc quis temperet à lacrymis quid precor agerent, si manibus vidissent illum cruci-dari crudelissimis: quo vt non dolore inueteret, si vtrum cerereres illustrissimum, omnibus prodigum, omnibus beneficum, manibus traditur inimicorum, qui membratim ossa illi singula laxarent, & demum spiriti clausi affigerent tristissimos præ dolore gemitus deprementem? quæ non compassione illi condideret: quod si amicitia: amicos hic esset totimos? quod si frater tibi charissimus? quid si Pater amantissimus? An illum posses intueri, mœsta de pectore suspiria profereutem, nec tibi anima cotique tuam sussergeretur? Numquid non eorum singula velut acutissimus pugio tibi viscera transfoderent?

Consideratu dignum est & memoratu quod contigit in morte Regis Iosif. Erat hic mortum prohibere, religione, & benignitate insignis, bonorum fautor intimus, virtutis amicus, religionis reparator, viduarum subsidium, populi defensor, totiusque populi propugnator acerrimus. Accidit vt armis se defendere & opponere Regi Egypti Necho proponeret, qui copioso instructus adueniebat exercitu: sed in campo Mageddo à sagittarum circumvallatus lethalè vulnus sagitta transfossus accepit. *ibi vulneratum est à sagittariis.* Ex quo vulnere humanis valentibus: vt populus hanc immaturam Regis sui vitâ dignissimi mortem intellexit, tantus omnes moror inuast, vt totus Israel sese in lacrymas plangendum effunderet amarissimum: vt autem luctus hic communior tantò fieret solemnior solemnæ statuit Propheta Hieremias æternis assuetus: nam hac occasione lugubre composuit (vt probat D. Hieronym.) epicedium, tristisq; illas suas lamentationes & Threnos, decretum insuper est, vt epicedium illud perpetuo celebraretur quotannis diem præfigendo ad hoc determinatum, in quo sicut anniuersarium mor-

his ad hoc lamentabilis celebrabant, Regis nulli
 facilitate & in populum magnificentia secundi
 patet legibus illud epicedium cum lacrymis
 plachonque repetetur. *Venerunt Iuda & Hie-*
remlen lacrum eum: Hieremias maximè cuius
amici canentes atque cantantes usque in presen-
tem diem lamentationes super Iosiam replicant, &
quasi lex obituus in Israel: Ecce scriptum fertur
in lamentationibus. Nihil hoc te moueat, inquit
S. Doctor: eum etenim in regno præcesserunt
peruersi illi Reges Manasses & Amon, immites,
idololatra, sacrilegi, Prophetarum homicida,
honorum persecutores, quorum sceleribus non
secundis Deus irritatus, plagis maximis in po-
populum deliquerat: quando verò sibi datum Le-
tantur Regem tali pietate conspicuum, quali
perfoluebat Iosias: qui murus illis erat à dex-
tera & sinistra, aut illum inique propugnaculum,
tam respectu Dei eximia sua religione cõmen-
dabilis, quam contra inimicos auri sui iniuicta
fortitudine terribilis: quando cum hoc solamine
gaudebant vberiori, tanto ex morte eius mœli-
ta oppressi sunt amatori. Et tempore post Reges
peruersi, ipse amicus Israel erat in Iosia, & occiso
illu magno plangit in vrbis commotus est. Si his
aliquo tempore mortem illam accidisse alicuius
causâ particularis, qui morti adiudicatus erat
condidiori: & ut à sagittariis percussus occum-
beret inhumanis, quem, ut à morte Rex piissi-
mus eriperet, se ut scopum figuramque illis om-
nibus obiecit: quo non deberet hic dolore
transigi, Regem cernens grauiâ hanc toleran-
tem, tot tantisque circumscriptum hostibus in-
que trauolentissimis, qui susciperet in se cuncta
illa crudelissima verbera, plagasq; mortales, qui-
bus ille foret afflictiõs: Hic ò Christiane tuus
esse deberet dolor amarissimus. Diuinum huic
tibi propono Regem Iosiam scopum omnium
sagittarum, in quem suas omnes illi colli-
mane sagittas, in brachia funes, in maxillas co-
laphos, in humeros flagella, spinas in caput,
clauos in pedes & manus, fel & acetum in os,
in aures blasphemias, in cor lanceam. O trille
& lamentabile spectaculum!
 Quando amici Iob, qui Reges erant intelle-
 cto quali fuisset oppressus infortunio, aduen-
 erant eum consolaturi, quam primùm oculos in
 eum iniecerunt, primo obtutu eum nequaquam
 agnoscerant: erat quippè totus (inquit Olympio-
 dor.) deliquatus & de plâcia pedis vsque ad ver-
 ticem non erat in eo sanitas, despectus & nouis-
 simus virorum, vit dolorum & sciens infirmita-
 tem: tantusque erat dolor quo moriebant ut in
 Hieron. Bap. de la Duxa. Tom. IV.

signum tristitia nõ vulgaris cinerem capiti suo
 iniiecit, sed quando propius accedentes, di. Iob ab
 stitit illud agnoscebant, tantisque repletum amicis
 videbant doloribus, tanto fuerunt & Rupore & suis de-
 more perculli, ut quasi attoniti mentis im-po. stetur.
 tes, & clingues toto seipso petinuerunt. Ef-
 fectus hic est doloris, quando grauis est (inquit
 Aristoteles) & vnuquodq; suspirium quò Iob
 ingemiscebat eorum viscera lancinabat, & quasi
 insensibiles & extaticos efficiebat. Audiamus S:
 Scripturam. *Cum eleuassent procub sculos suos*
non cognouerunt eum, & exclamantes plorane-
ruat, scissisq; vestibus sparserunt puluerem super
caput suum in caelum, & sederunt eum eo in terra
septem diebus & septem noctibus, & nemo lo-
quebatur ei verbum: uidebant enim dolorem esse
uolentem. Se mutuo attoniti intuebantur,
intensissimos eius pendentes cruciatus, illi
compassione tenerrima condolentes.
 Talem & te esse conueniet, dum diuinum
 hunc Iob intueris, Dominum tuum, Patrem Tuis esse
 tuum, fratrem tuum, tuum amicum contritum debere
 & afflicto à planta pedis vsque ad verticem, dolor no.
 ex imò pectore suspiria ducentem, lacrymas de ster-
 oculis ducentem vberissimas. *Cum clamore ual-*
do & lacrymis. Porro si huic addas, te horum
 omnium esse causam: quia tu sagittis confo-
 diendus eras damnatus, & æternis ignibus con-
 cremandus: tu illis omnibus ita diuinæ sagittis
 plangitque vulnerandus: ipse verò seipsum ut
 scopum illis omnibus recipiendis obiecit, ut tu
 immunis ab his & liber euaderes: nec non quod
 se tibi præsentet in persona Iob gementem &
 dicentem: *Sagitta Domini in me sunt, quarum*
indignatio eblit spiritum meum: & serrores Do-
mini militans contra me. Iterum per Hieremiam
 conuictus. *Tendit arcum suum, & percussit me*
quasi signum ad sagittam, misit in renibus meis
filias pharetra sua. Præter hoc quod Pater æter-
 nus omnes penarum in eum afflictiones reice-
 ret quibus tu eras demergendus, atque idcirco
 de cruce moribundus ingemiscat. *Omnes flu-*
entis tuos induxisti super me: Studiose perpen-
de te horam omnium causam esse, ipsumque
pro peccatis tuis tantis torqueri cruciatibus:
quod tu ille, qui tot culpam reus in has eum
compuleris angultras: tu ille, qui rapinis fur-
tisque amis eum captiuum doxisti: tu ille, qui
luxurii tuis tam diris eum flagellis exceperisti: tu
ille, qui vanis tuis ambitionibus caput illi spi-
nis transfodisti: tu ille qui tot reatus in ve-
nera peccata ad varia illum iudicum tribunalia
traxisti: tu in illum mortis dixisti sententiam:

111
 111
 111

tus ne iuxta eum ve crucifigeretur, condemnantur: tu eum clavis detines. in cruce confixum, quantum est ex parte tua. Quamvis tunc oportet ve sit dolor compassionis? Hoc ex D. August. addit. *Quid commisit dulcissimi Iesu, ut se iudicaretis? quod scelus tuum? qua noxa tua? qua causa mortis? Ego in tui causa doloris ego tua culpa occisionis, ego tua mortis meritum tua vindicta flagitium, ego tua passio labor, tui cruciatum labor.*

Philipp. 2.3.

VI.

Hoc in nobis sciendum quod erat in Christo.

Hac o Christiane alta mente perpende, & consilio D. Pauli acquiesce: *Hac sentie in vobis quod est in Christo Iesu.* Hoc fecit in te quod carnis Christum sentienteem & pro vobis patientem: penas illas transferte in te: Quasi tu ipse eas pateris: & per hoc aliquatenus intelliges scelerum tuorum, quae eorum sunt causa, gravitatem. Non enim sentis: quia eorum non te gravat iusta puniitio: quam parum tibi molestem est flagellum quantumvis acerbum, docto indistinctum asseco? Vtinam in te dolores irueret quos Christus pertulit: diadema illud spineum quo nullum horribilius caput tuum crederetur: durissimi illi clavi manus tuas pedesque penetrarent! Animo revolue cruciatus quos nonnulli SS. sentierunt, quibus Dominus singulari dono misericordiae & gratiae concessit: ut illos in corporibus suis sentirent & paterentur; quemadmodum concessum fuisse nominis D. Francisci, & D. Catharinae Senensis. Quod si crudelissima illa flagra carnes tuas raderent, quibus Christi caro contacta lambatur? O si post longos toleratos cruciatus refrigerium quo te solarentur, aliud non esset quam probrosae affigi crucis, & sui deficientis, pro deliciis potus tibi accitellisque propinaretur. Illas in te transer cruciatus, eius te loco substitue qui patitur, & hoc suppose, quod quamvis omnia te realiter verèque obiderent, non tamen miserrimam tuam partem sentiret. quos Saluator perpessus est ob tenacitatem sanctissimi sui corporis, quod operante Spiritu Sancto formatum erat & organatum: nec non ex viucitate sensuum exteriorum & interiorum: atque ob intellectum sui eiusque personae & essentiam, quas sibi illatas sentiebat afflictiones & ignominias. Deinde minima eiusdem pena grauius illum torquebat iniquitates, quam te possent omnes vel acerbissima. Quale tua debet esse compassio? quantum dolor? O quam ad normam huius tui deciderent verba illa: *quae David protulit Angelum Dei tenens euaginato truentoque gladio populum suum peste peccatentem, cum se to-*

rius culpa reuerti significet: *Ego sum qui pecca. 1. Reg. 21. 10. Veritatem obsecro manus tua corripit me. O. 24. 17.* Pater aeternae ego reus ille, ego peccator qui offendi, meum est omne flagitium, in me veritatem, oblecto illa peccata, illud supplicium? ego ille cogitationibus meis superbus: in meum redimeat illa spina caput: ego ille non cepit & auarus: cui parum est quod meos non impertiar pauperi promus facultates, insuper & illi proprias fur abstuli, terebant illi clavi manus meas rapacissimas: Ego ille ganeo, luxuria proluo, & carnis meae voluptatum sectator immundissimus, illum impetant & dilacerant illa durissima verbera: ego ille, qui vias ambulanti distortas, inhonettis meis croena laxas appetitibus, vanisque desideris: illi pedes meos clavi perfodiant.

Abhorpetur haebarat & velut exterritus D. August. VII. coram crucifixo genuflectus, manabat ut sonet D. August. oculi eius lacrymis, suspiria pectus esse: bat acerbius, & in tristis effusus plaudus lamentabatur, quem si interrogaueris: Pater sanctissime, dicitur quod te sic rapit in admirationem: quid tollit passionem extaticum? quid cor tuum alligit? quis oculos claudis in fontes liquefecit lacrymarum? Tantam stuporem, respondeat immutationem? ve supereminetatur Dominas, Patriis gloria, caeli grandium, fons puritatis, abyssus sanctitatis id quod ego meritus sum rebelle mancipium. Grauiora erit eius verba: *O mirabile censura conditio! o tu fabili mysterij dispensatio! peccator iniquus, & peccator nullus: delinquens vobis, & vapulus inuocentis: effudit impius, & damnatus pius: quod meretur vobis patitur: vobis committit homo, suscipit Deus: hinc ceptus Christo colligitur, & ardentissimas effundens lacrymas, in vultuque emittent de corde suspiria, ait illi: quod illi redire conuenit. Quo nate Dei tua descendit humilitas: quo tua flagrans charitas? Quo processit pietas? Quo creuit benignitas? Quo prouent compassio? Ego inique gessi, tu parca multa eris: ego facinus admisi, tu vultione pleberis: ego crimen edidi, tu sortana subitueris: ego superbus, tu humilioris: ego rursus, tu attenuatis: ego inobediens, tu obediens solus: inobediens laus: ego gula parus, tu modus eficeris: me ad illucram rapuit com upseto, tu amarior, te perfecta charitas auocit ad iocum: ego doler tibi, tu laboras paritudo: ego fructus delicti, tu laetaris clarus: ego panis doliolatum, tu fillis gustas amaritudinem, &c.*

Eia igitur Christiane, dolores illos patiensque

VIII. In te ferri, & cum pro scelibus tuis culpisque
Cecillus perferantur, illas in te transfer, vt per hoc pro
tu Quisquis, & aliquo modo perfoluas. Caue
nre quod si modo non feceris in hoc die misere
cordia, & benignitas, hoc ipsum Dominus
hie facit in die iustitiae suae: tunc etenim hac
omnia tibi pondus imponit, & sicut illa in se
imponebat te illis erouerat, ita tunc illa tibi
pondus imponens seipsum exonerabit. Hoc Va
tes ilius Ezechiel quibuldam obloratis praedi
xit peccatoribus, illos perterrens hoc ipso quod
tu in die extremae iustitiae est aduersus. *Prope
est dies prosequi, nunc de propinquo effundam in
ergastium meam in te, & iudicabo te iuxta vis
tam, & imponam tibi omnia scelera tua, & non
parit oculos meos, nec miseror, sed imponam
in vultu tuo, & abominaboris tua in medio tu
rum. Hac omnia verba praegrades includunt
tanti rationes: accipit hac tantum pend
entis: imponam tibi omnia scelera tua, quae Vata
bus legit. Dabo super te omnes abominaciones
pau. d. Nunc patet meus xternos omnes tuas
mhi scelerum impostit abominaciones: cum
comitas his omnium teus, patior ego, vt tu liber
tuas & inuoris: tunc autem illas in te con
tiam, tibi imponam, quasi ad proprium illas
& naturam conueniens locum: & quando qui
den potes meas a me in te inuicem transule
rit quas ego in tuorum solus peccatorum satis
factionem, vt his te exoneret, ego tunc illas in te
transferam, & tam iuste dignetur tibi imponen
tar, vt eas in aeternum sis ipse toleraturus.*

tum: perditio nomen illi est, eo quod gratiam
donaque confuntat coelestia: veneno compara
tur motifetro: quod cor-lethaliter inficit; ra
dit est dolorum ac poenarum: illas etenim cau
dit perpetuas, ignem struit deuorantem; no
men habet quod mors est, quia mortis causa est
sempiterna: aliisque similia multa foritur no
mina, quae D. Chrylollomis expendit, quibus
ostendit quantum in se malum sit, quaque no
bis sine eius effectus horribiles. Porro nihil il
lud euidentius exponit, quam amarissima Passio
saluatoris Filij Dei.
Loquitur Deus Iob aliique difficilia, quae
dam & oblectra soluenda proponit argumeta,
eorum quae sibi soli reseruarat facienda factus
homo, & in mundo manifestus: inter quae hoc
vnum erat, quod fecit, locutus de illo sub fi
gura & simbolo balenae seu ceti? *Quis venia
bit faciem indumonti eius? Quis tanta pollebit
fortitudine, vt tollat latuam faciei monstru hinc
terribili, ac ferocenti? Cetus animal est cor
poris vastitate horrendum, imo ipsa sua figura
terribiliss: tanta etenim mole magnum est in
quibusdam maribus: vt teste D. Basilio men
tes adaequet excellentiores: N. autem Ambrosius
ait. Quando supernas finibus impare in su, post med.
las putes, montes altissimos summis ad caelum D. Amb.
verticibus coninere. Hoc autem non ille mira
bitur qui legerit, quod huic conformiter di.
xerunt Plin. Solin. & noster Cardinal. Caie
tan. & patet in historia Sancti Maclouij Episcopi:
de quo hoc narrat Sigebertus: In mari nauigabat hic
summo opere desiderabat Missae celebrare sacri
ciam: & ecce inexpectato Deo sic dispen
te insulam quandam, vt sibi per suadebant, nau
tae detegunt instar altissimi montis. Rogauit
vir Sanctus naucleros: vt ad illam propius ac
cederent: in quam eieci, & erecto altari Mis
sae sacrificium Episcopus obtulit: cumque iam
nauem repeterent, & aliquantulum recessis
sent in altum, aduertunt insulam moueri, &
tandem agnoscent cetum fuisse, qui motu suo
totum illum pelagi tractum commouit. Con
uenit autem illi quod Deus de illo dixit, tam ma
gnum esse & potentem, vt motu suo mare per
turbet, & tempestatem suscitet non exiguan.
Euenire faciet quasi illum profundum mare, &
ponet quasi cum anguenta bulliuus. Porro quod
hoc monstrum sic adeo ferax, particulatè tamen
in vultu praefert ferocitatem: quia praeterquam
quod in figuris ac partibus eius sit horribi
lis, ignem videtur ex illis omnibus exhalare:*

§ 5. Perpende secunda ex hac Christi morte
malitia peccati grauitatem: est etenim ba
lena, cuius nunc latua detegitur.

¶ II. De secundo: quanta sit peccati grauitas,
& quanto opere habendum sit exccrationi.
Cum ipse Dominus probè nouerit ne
dem nos haere in missena talia committendo,
sed insuper haec tanta patremus facilitate, imò
tanta delectatione, quanta sitiens calicem ebibit
aque frigidissima. *Sicuti quis aquam iniquita
tem: Nihil ita cordi habuit, quam mala omnia
tobis aperire quae peccatum in se contemphen
dit, & nobis peccando iucramur, variis signis,
similitudinibus, symbolis, ac nominibus. Gla
dium appellat exccratum & limacum, qui corpus
animaeque transfodiat: Leo dicitur vorax qui
cuncta dilaniet bona, & ossa comminuit vietu*

Q. 3. Oculos

Oculos habet magnitudine rotis eorum, & quales corpori proportionatos, inquit D. Tho. Quibus voracissimas videtur flammis euomete.

L. 21. c. 5.

Sic Scribit Olaus Magnus Episcop. qui dat opera tractat de cetis Norwegiz. Oculi noctu coruscant ingentium flammatum modo, & procul visi ignes magno putantur. Os illi adeo vastum, eodem auctore, vt anno 1532. vnus caperetur, qui apertus a labro superiori vsque ad inferius linea recta pedes complecteretur viginti vnus: qua de causa, dixit per hyperbolem Tertullia quod integras denoret naues. Et refert Plin. de alio, cui centum & viginti dentes numerabantur, quorum singuli tres psalmos habebant, & minores mensuram medij pedis aequarent. Præter hoc per nares & os ignem eum spirare quis dixerit, vnde patet quod interius sic velut fornax ardentissima (sic ait Aristoteles) ex abundantia sanguinis, quo valet, calidissimi.

Apud Plin. lib. 41. vers. 9. Job 41. 16.

Hoc ipse Deus inuicit de eo sic locutus. *Sternuntia eius vt spander ignis, & oculi eius vt palpebre diluculi:* Horrendus adeo vultus hic est, vt eum solummodo super aquas exsolens, & vel parum ostendens audacissimi & constantissimi nauæ pesterentur sic vt aliquando timore dirumpantur & intereant. Hoc verbi illa indicant. *Cum sublatu fueris* (legunt alij eum extulerit caput) *timebant Angeli* (vocat Angelos vitos robustissimos) *& terribi purgabantur.*

Lib. 5. c. 11.

Hoc illi maxime quadrat quod narrat D. Ambros. de timore quo eorum causa conueniuntur piscatores mare Atlanticum enauigantes. Cum igitur terribilis adeo sit monstri huius vultus, mille leucis ab illo pisces diffugerent, si aperte illum viderent, & ipse sine deiciens interiret: quocirca larvam seu indumentum illi quoddam iniecit, seu velamen vt ait D. Thomas. Quod ipse vocat *limbras largas & amplas*, quæ sunt vt palpebre nascentes super eius oculos (quas barbas dicimus cetorum) quarum dicit super singulos oculos habere ducentas quinquaginta, ac proinde in vtrisque simul quingentas & sic docet illius præceptor D. Albertus Magnus. Illas igitur limbras super vultum suum demittit, vt nec oculi, nec os nec dentes, nec nares videantur, vt potius rugurium quoddam recreatum in mari videatur, in quo pisces delectabiliter conuiescant. Huc adnata simplices & fatui caudâ ludentes & multa volopate lepidi eò accurrunt, os illius intrant, & deuorantur. Quis, interrogat Deus, tantâ viget potentia, vt vultus

hujus reuelat indumentum, vt pateat omnibus, & ab eo terribi diffugiunt? Quis larvam hanc tollit nisi ego, dum carnem humanam assumpsero?

Liquidò constat, inquit D. Thom. & prior illo D. Gregor. & nos aliâs probauimus: non fuisse Dei mentem loqui de ceto corporali salsum hoc pelagus emetiente: nam præterquam quòd hoc parui sit momenti, non multa continet mysteria, nec præordinandus erat aduentus filij Dei in mundum in rem tam exigue utilitatis. Ad literam loquitur de diabolo & peccato. Proh quàm monstrum hoc horrendum! Describit hoc ex industria D. Chrysostom. vt superius diximus: & qualibet ferocitas, quam humanus fingere potest intellectus, vix ea exigua est, respectu peccati. Totum horribile est, totum ignis consumens, & ad æternum præparans incendium. Si clarè pateret, sufficeret hoc vt mille quis ab eo leucis effugeret: Illud plurimum cooperitum accurrit laruis, quibus per se transfigurat; quod si cetus habeat quingentas palpebras, hoc habet earum quingenta millia. Te ut conuenit peccatum sub larua volopatis, alterum deliciarum, alium lucri, hunc honoris, illum sui nominis extirpationis. Quotquot rationes ad peccatum obiciuntur, inuolucra sunt, quibus vultum suum abscondit horribilem. Vtinam hoc obuolucrum attolleret, quo vultus illius terribis occulitur, os vorax, oculi flammis euomentes, dentes omnium comminantes. Cooperitum erat Caino vultus peruersi illius fratricidij, ea volopate, quæ de medio fratrem suum tulerat, cuius ipse conspectum inuidus non ferebat: vnde sedum fratricidam non terrebatur, sed potius delectabatur. Accedit Deus, & præmissis quibusdam rationibus subito monstri illius pectonam detegit. *Quid fecisti? Ecce vox sanguinis fratris tui Abel clamat ad me de terra.* Per hoc vultum illi manifestat, tantoque reum sanguinis stupore percellit, vt illi cordis alæ præ angustia concidant: ita vt licet tanta videretur illi Dei bonitas & misericordia, grauiorem tamen iudicaret esse malitiam, quam monstrum hoc in se continebat, nec ad illius reparationem eius sufficere omnipotentiam, omnemque contra eum mundum insurrecturum. *Maior est iniquitas mea, quàm vt veniam me.* L. Mat. Falsum fuit hoc iudicium & blasphemum etenim vt ait D. Augustin. quantumlibet græce sit hominis crimen, longè tamen maior est Dei misericordia, ea prærogatiua, quæ quæ Dei

fiat bona, præcellunt iis quæ hominis sunt mala: hæc uamque quantumuis magna sint finita sunt, illa uero infinita: porro bene hoc manifeste quam horrentia sit illius monstræ facies. Resert & hæc tacito suberit furentis desperationis reproborum in die iudicij: ipse etenim Deus hoc detrahet monstræ obolacrum, ut distincte faciem eius inueantur: ibi conspicias quid sit peccatum mortale, quod perpetuo auribus nostris in SS. litteris suis instillas. *Discoveriam quoniam tuam, reuelabo pudenda tua.*

De causa dies iudicij vocatur à D. Paulo: *Die reuelationis iustitiarum.* Nec enim tantum significat, quod mundo Deus tua reuelabit peccata, ut omnibus illa fiant manifesta: quia etiam hic lapsus reuelatur, & sciuntur omnia; nec tamen inde veretur dandis: sed tibi manifestabit quid sit peccatum, facietque ut illud facie ad faciem clare cognoscas. Tantumque stupor malis inuadet: ut auctori sint montibus, & suppliciter cogantur. *Tunc incipient dicere montibus: Cuius super nos. Cognoscet tantam esse peccati gravitatem: ut iuste nimis illos arripit ignis sempiternum flammamque supplicium, quod in terram rabidi corruent desperationem: quia tunc distincte cognoscens, nullam sibi à Deo prestandam misericordiam, quodque illa scelus & segnis cunctis uou possint creaturæ damnum illud relaxare: cum in æternum loant: & hoc illos grauiori torquetur cruciatu, quod Deus uocem oculis spectandam obiciet huius monstræ faciem: inuolucrum larumque auferendo, sub quo illud in hac uita conspexerunt, sic ut semper hoc habeant oculis suis clarè reuelatum.*

Hic Angelus Danieli dixit. *Resurgit in opprobrium scopiturnum, ut uideant sceleris.* Et quod Deus peccati minatus est impudenti: *Arguam te & latuam te ex terra faciem tuam.* Tuam conuincem malitiam, te plebam oculis tuis clarè proponens peccatis conscientie suæ faciem, facientemque tuorum enormitatem.

Quantalibet David uirtute præfulgeret, Deum semper pro oculis habet misericordiam: *Misericordia tua ante oculos meos est,* cumque sihi factam caueret immensam misericordiam absolum. *Deus meus: misericordia mea:* Cum peccata illi esse eius magnitudo, eaque infinita; reus factus illius solus peccati (ut ait Spiritus Sanctus) scilicet homicidij uix & adulterij com. Bethsabee, quod illi occurrit laræ contem carnalis cuiusdam uoluptatis, quando Deus illum conuenit per Prophetam Nathan, & oculis animæ illius lacrimam segim infundens diu-

nam, sustulit huius monstræ laruam, dicendo, *Tu es iste uir, &c.* Tanto stetit horrore & pauore Dauid stupefactus ut prope prodigium fuerit non corruisse mortuum: dicit etenim ipse, quod licet tunc audierat dimissa sibi à Deo peccata, & cum ita peccati esset, quod iam erasa essent & deleta, tamen postmodum oculos in imaginem eius coniiciens, stupefactus memoria illius tenaciter inhaerens, toto cætu corpore contremisceret, attonitus hæreret, & carne contabesceret, nec non illi ossa colliderentur. *Non est sanitas in carne mea à facie ira tua, non est pax ossibus meis à facie peccatorum meorum.*

Pareat hic tibi quod ante retulimus à Domino Job fuisse dictum de hoc feroci monstræ sub figura ceti; quod caput attollens & manifestans faciem suam; timore concutiat ipsos Angelos, ut aliquando præ nimio timore collidantur. *Cum sublati fuerit (aut cum inuulerit caput) timoribus Angelis, & territi pergabuntur.* Quoties de quibusdam audimus penitentibus: Quod cum mille libetum sceleribus ingressum in animam suam aperuissent, quia laræ tegebantur abscondita, tollente Deo laruam, & faciem eis ipsorum ostendente: subito ad antra & deserta conterriti transfugerunt? Exemplo sunt D. Mariae Egyptiaca, D. Pelagia penitens & alij plurimi, de quibus stupenda refert D. Ioan. Climacus. Alij cisternis & sepulchris se captiuos abdiderunt, ut D. Iacobus Anachorita, quem fuisse architector eum cuius gratia D. Chrylost. edidit libros illis omnium suffragio laudatos *de Reparatione lapsi.* Quinimo nonnullis eorum præ dolore medium scindebatur, ut uitam amitterent: ut legitur in uita Apostoli nostri D. Vincentij Ferraricenis. Tu uideris, qui tanta flagrans uoluptate ruis uacali nequitia, quæ uero tempus imminet constituendi; quo tibi Deus lucem infundit, quæ monstrum aperte conspicias, quis tibi tunc animus? quo dolore affigeris? & quid est quod communiter in peccatoribus horis instat: extrema notamus, quæ acerbas angustias: quæ anxiam miramur sollicitudinem? Quantam tanta animi suspensione mali suspicionem? *Quis reuelabit faciem (quærit Deus) indumentis eius?* Non est qui debuit iustèque faciat. Hoc igitur ego faciam natus in mundo, & pro peccato moriens, cruceque paciferens.

VII. Inde tanta quorundam penitentia.

Quantalibet David uirtute præfulgeret, Deum semper pro oculis habet misericordiam: Misericordia tua ante oculos meos est, cumque sihi factam caueret immensam misericordiam absolum. Deus meus: misericordia mea: Cum peccata illi esse eius magnitudo, eaque infinita; reus factus illius solus peccati (ut ait Spiritus Sanctus) scilicet homicidij uix & adulterij com. Bethsabee, quod illi occurrit laræ contem carnalis cuiusdam uoluptatis, quando Deus illum conuenit per Prophetam Nathan, & oculis animæ illius lacrimam segim infundens diu-

§. 6. *Mors hac aperit debiti gravitatem, infirmitatem pondi que peccati, sicut templum Ezechielis. Illam eo modo, quo sponsa, applica.*

Quam patenter hic ostenditur quantum malum sit, quam immentum illius malitiae pondus, quam infirmitatem magnam debitum quod per illud contrahitur. Clare admodum declararet medicus mali causam gravem perveritatem, si diceret nullam huic curandam morbo esse quibuslibet adhibitis herbis aut emplastris quavis arte compositis, sed requiri ut veniat quis de sanguine regio, qui totum suum effunderet sanguinem, ut ex eo fomentum conficeretur. Verum adhuc amplius, si diceret nullum huic sufficere terrenum sanguinem, sed morbi gravitatem hoc exposcere, ut omnes caelestes Spiritus descenderent a minimo Angelo, usque ad septimum Seraphim, sicque se componeretur, ut omnes iugulari possent. & eorum summi sanguis in medicamentum: quod tu de tali ferret agriculturne iudicium? Graphice debiti cuiusdam debitum explicaret, qui hoc tantum esse assereret, ut solus Dominus noster Rex illud posset solvere, huic totam impendens summam & omnes rediens Regnos Hispaniae, Italiae, & Indiarum Orientalium & Occidentalium: porro clarius exprimeretur si quis affirmaret, nullum esse in terra pretium, quo iusta possit fieri satisfactio, nisi descendens de caelo D. Michael Archangelus, stellae ac planetas cum splendore suo, virtutibus, & influentiis desereret in solutionem: Liquid demonstraret aliquis veneni serpentis cuiusdam efficaciam, si tellaretur esse tantam, ut si vel modicum illius in hortum decideret, omnes illico exaresceret & adureret arbores etiam facillimas: sed multo liquidius, si radium solis inficeret, ipsum repente solem obscuraret eo modo, ut in magninum carbonem illico mutaretur. Optime lapilli pondus exprimeretur, si hoc tantum esse constaret, ut superpositus montibus Pyenaeis eos in abyssum demergeret: verumtamen multo melius, si Gabriel Angelus illius assumens, qui interpretaris dicitur fortitudo Dei, ab eius gravitate pressus in terram usque deprimeretur, atque in ea sic eum saeculentem comprimeret, ut se nec movere posset, nec a se pondus, quo posset surgere, dimoveret.

Has omnes expende similitudines, atque ex illis gradum tibi haurie quo capias infirmitatem mortiferi peccati gravitatem, quae tanta est, ut unus tantum tu gravitatem, non sufficiens sit medicina sanguis quorundam Regum, Principum & terra Monarchatum, nec Angelorum omnium, si sanguinem haberent, darentque omnes vitam suam, sed de necessitate quaeritur, ut ipse Deus eam assumat naturam, qua sanguinem habet, omnisque ille, uno & Dei vita profundatur. Debiti appende gravitatem: cum ad eius solutionem, velum pretium non fuerit sufficiens, quantum auri, argenti, & opum haberent & habere poterunt omnes terrae Reges: sed nec ipsa caeli stella, si Michael illas in pretium addideret, sed necessitate fuerit omnes divitiae bonitatis, misericordiae, sapientiae, & omnipotentiae ipsius Dei, quas in passione sua liberalis effudit. Abundantius divitias gratia sua. Scribit D. Paulus, Vires quaedam veneni illius mortiferi peccati: quoniam quidem non solum poeuerit exurere innumeratas Libani cedros, ipsos interpretor Anglos: sed eum etiam intadens qui radius est lucis aeternae: Splendor gloriae, non perfecte: quandoquidem illum non recipit, nec potuerit quantum ad culpam, qua nonquam infectus fuit, sed quantum ad effectum, scilicet poenam, quam sibi dignatus est imponere: Sol hic Ecclipsus passus est, & in cruce tam spissa obduclit nubibus, tam omni luce vacuus, & honore difforsus, ut ipsi videretur esse maledictio. *Fallus pro vobis maledictum*

Peccati cognosce gravitatem: non enim valet unicum tantum superbiae, non ut illos Angelorum praecipitare celsissimos, ex altissimo caeli vertice, & ipsum Luciferum cum natura sua creaturarum omnium esse nobilissimum, eminentissimum & potentissimum, quo Dei manibus non fuit alter formatus excellentior: deorsum sic prostratum detruere, ut non possit nequidem minimam vim ererere, qua de lapsu surgat, tantumque a se pondus eliciat. *Cadit & non solum adicitur ut resurgat*. Porro ipsis Dei humeris impositum, illum in terram detraxit & in sepulchrum: nec minores necessitate fuerunt vires quibus assurgeret quam omnes Dei ipsius omnipotentiae. *Quem Deus suscitavit*. Testatur D. Petrus. Ecce quam immentum pondus. Hoc ipsum est quod Dei filium in terram detecit, quando baiulans sibi crucem cum illa in terram concidit, Quis hoc Dominus? An ergo vires tibi sunt adeo debiles, humeri confracti, ut lignum

ter non possit viti communiis vulgare pondus? Cetera admiratio respondet D. Petr. erat etenim hoc lignum depositarium quoddam, in quo reposita erant omnia mundi peccata, & ipsa sibi ostendit secundum omnia sibi pariter imposita. *Vitata nostra petalis in corpore suo super lignum.* Hic quam abiles quantam sit criminum pondus, ut ad eorum gravitatem ille coheret viti- bulque deficiat, qui Patris est fortitudo, tamque immensa colla pollet, ut etibus appendat digere im- mensum totius pondus vniuersi. *Qui appendit* (ut *fructus digitis nolem terra.* Qui mon- tes maiori ponderat facilitate, quam in poma vel pira. *Montes ponderans terra palmo concludit.*)

4. Inspice si D. Hilario credimus hanc ea fuit ratio cur Christo cruci affixo, cum in alium tol- leretur, atque in terram erex. condesceret, illa iustitiae. *Terra mota est.* Quis terram agi- tat, quis commouet, quam Deus super immo- bilem firmamque sustulit stabilitatem? *Funda- mentum terram super stabilitatem suam.* Non hoc re- p. *Admiratio* (ut D. Hilari.) etiam tam immensum hinc illius crucis pondus, & in illa crucifixi, ut terram tremore concuteret ipsoque. *coelos ter- ram referret. Terra commouit ad iugum Domini in* *lyra.* Eia-Christiana. hanc peccata confiteret que tanta communita facilitate, & appendit ve- ritate tantum, appende quam gratia fuit, ut ipsos Dei humeros opprimant, in terram collidant, & terram tremore concutiant. *Communica tibi* quicquam negotium aliquod petique a te sub- ditum, & ais: *Huius Domini mihi negotium* non in a se est, tamque exiguo pondere, qualem sibi persuadet etiam, & ipsius per agrum Regem reditque saluetem, quae posse illi- ritate subuenire. *Ipsam Deum criminis tui,* etiamque remedi pondus grauat, imo in terram deprimi crucis onere compressum. *Tu iudica- rum ter sit pondus altius & grauius.*

17. Admiratio dignum est illud remedium, quo Deus populo suo per Ezechielis prophetam ostendit. *Quis enim consuluit, qui criminum suorum graui- tatem perficere non cognoscebat, per suppliciorum* *penitentiamque acerbitatem, quae continuo ro- quibus illam, & in Babylonia seruum afflige- bat.* Non sufficiens huius communita sit, ut pro- ximo verbis dicitur, ex pens stultus sic traducunt, ut oculos pena aperit, quos culpa claudet. *ut* *de D. Gregor.* aliquid quare in eum collyrium. *Et* *non comprehendit Deus prophetam, & in al- g. Max.* cum sustulit mentem, ex quo temple fabricam illi demonstret, affabre compositam. *Vado, cur- re, & rursus & huius temple dicit imaginem, co-*

rumque omnium quae in eo fabricata conspi- ciuntur, hanc populo hinc explicat, eiusque oculis spectandam propone, per patres singulas cuius- que notans elegantiam, & vides eos pudore confusos, & criminum suorum pernitentes. *Tu autem fili hominis, attende deus, facti templum, 10.* *Et confusum sunt ab iniquitatibus suis, & metan- tur fabricam, & erubescant ex omnibus que se- cerunt: figuram demus, & fabrica eius, exitus & introitus, & omnem descriptionem eius. &c.* O Domine oculi & terra, quid tanti refert templi huius & fabrica conspectus, ut illis oculi aperiantur, & videant ac cognoscat magnitudinem scelerum suorum & grauitatem? Quid inde cogitandi, metantur, & vnam partem templi huius alteri conferant, ut per hoc confundantur ab iniquitatibus suis & peccatis penitent? O san- ctissimum templum & diuinum corpus Christi mei Redemptoris? Hoc ipse sibi nomen im- hoc Chri- stus est mensis proutque elaborandum, usque dum illi patiens vitam auferrent Decidit. *Sabbat templum hoc, in cruce.* *Et in tribus diebus exiit illud. Hoc autem dicitur* *Ioan. 2.* *orbis ab templo corporis sui.* Templum ita diui- num, ut in sua esset tota diuinitas, non in um- bra & figura aera vel propitiatorij, vel altaris, sicut in illo antiquo, sed in veritate, ut dicitur potuerit Apollolus. *In quo habitabat omnis ple-* *Colof. 2.9.* *nudo diuinitati corporis sui.*

Hoc templum erectum fuit in monte Calua- ria, templum tot operibus, mythis imaginibus & egregijs ornatum figuris, quot fuerunt vul- nera, quibus a capite ad calcem fuit elaboratum. Inspice, & Christiani templum hoc, eius fabri- cam considera, comite oculos in eius firmam partemque egregias quas in eo notandae conspiciuntur. Attende, quod quantum attinet ad eius compositionem, formatum sit opera S. Spiritus, sanguine ipso sole positi eius scilicet, quae uedon stellas matutinas puritate possponit, & ipsos, caelos longe superat, sed ipsos etiam Seraphinos: vnde fabrica est ita diuina, ut tota sancta sit, immutata, pura, nulla pecca- ti fulgine umbraque contaminata. *Qua ex te Luc. 13.* *notetur sanctum.* Si ista est adeo superexcel- lens, ut quo ita distincta inter se personae inter- vniantur, qualia sunt Deus & homo, idque in vno supposito. Considera opera illa adeo rari & mythis: perpende caput spinis horridum, oculos sanguine purpuratis, labia pallore contexta, lin- guam asidam, pectus clarum, haurietos concu- los flagris, manus terribiles clavis, pedes hur- paglubus transfossos. O quanta sunt haec opera, quanta

quam excellens, & mirabilis hæc structura. Il-
lam attende, & metire, circum appone. *Ma-*
riantur fabricam. Quomodo sibi conveniunt, hæc
spinx, & tale caput, quod in se totam includit
cæli sapientiam? quomodo tales clavi talibus
respondent manibus, ut illis affigantur, quæ ab-
sint ut mali aliquid egerint, imo potius à mille-
nis bonis commendantur operibus? quos motus
passi sunt humeri illi, ut tot requirerentur flagra
ad eorum mortificationem: cum nunquam il-
los haberit nisi iustitiæ, & rationi conformes?
quos passus pedes? formârunt, qui diuine non
responderent obedientiæ, in omnium perditarum
inquisitionem, mundi que beneficium; ut dirissi-
mo clavo ligno affigerentur? Percunclare cupi-
tuarum. *Zacharia: Quid sunt plagæ istæ in medio manuum*
tuarum. Huius circini acumen vnum huius tem-
plo appone, penas conferens: & cum alterum in
illo non possit figi culpa scilicet; illud in te-
mplo statue, & attende, quàm bene conueniant
sibi que respondeant illæ spinæ capiti tuo stultel-
centi, illa flagella carni tuæ luxurianti: illi cla-
ur manibus tuis inuisitè rapientibus, sel illud &
acetum ori tuo voluptuoso, vncus ille pedum
passibus tuis inordinatis, crux illa humeris tuis
fastuosus. Hoc ille circinus notabat quem supe-
rius diximus armis suis inculpasse Reuerendis-
simum & nobilissimum Dominum D. Rosca-
dium. Hoc igitur templum perscrutare, strudu-
ram eius attende & singulas eius partes: quid in-
de? Confunderis ab omnibus iniquitatibus tuis,
oculos in peccata tua coniciens. *Mesentur fa-*
bricam & erubescens. &c. Pudeat te Christianum
Deum tenere cruci affixum, quantum ex parte
tua est: confundere leno vacare luxurijs, con-
templatus Deum pro illis sanguinem suum fun-
dere pretiosum.

§. 7. Si propter peccatum pro quo Dei fi-
lius venit satisfactorius, cum illi proprium
non sit, necesse possit, erga illum tantum
Deus ostendat iustitiæ rigorem, licet fi-
lius suus sit: quid erit in hominibus, qui
per proprium peccatum quod contra diui-
nam committunt Maiestatem eius se red-
dunt inimicos?

¶ 15. Considera templum hoc & præ horrore di-
uinx illius iustitiæ contremisce, tam rigo-
rosam spectans, quam exercit Deus in hoc
templo humanitatis proprii filij: ideo nam-
que tibi proponitur, vultque ut illum tibi de-

monstremus, patris attritum & in cruce mor-
rientem. *Quem proposuit* (inquit Apollolus) *ad*
ostensionem iustitiæ suæ. Opera iustitiæ quæ Deus
in maximis suis exercet inimicis timore concu-
tiunt amicos illi maxime familiares. Quando
patruic opus illud, mundo notissimum, poten-
tissimam suam extendens manum contra retri-
ctarium obliquumque Pharsidnem & exercituum
metu nationes omnes obriguerunt, ad quas tan-
te notitia fama que iustitiæ pervenit, Edom &
Moab, & septem illæ barbaræ Nationes in ter-
ra Chanaan Hebrai, Jebusai, Amothari, Hor-
thari: *Tunc conturbati sunt Principes Edom,* 10
basas Moab obtinuit tremor, obriguerunt omnes
habitatores Chanaan. Et hoc quidem eo modo
ut post facti prodigium quadragesima annis, re-
nouata eiusdem in vrbe Hiericho memoria,
quando filij Israel ad urbem illam castra sua ap-
plicauerunt: cuncti ut arboris folia vento per-
cussa contremuerunt, sic de hoc fecerunt testimo-
nium Rahab illa celeberrima. *Arruit in nos ter-*
ror visus. & *elanguerunt omnes habitatores ter-*
re: audiimus enim quædâ sicant Dominus aqua
maris rubri, &c.

Porro notat singulariter Spiritus Sanctus quod
cum Dominus Pharsidnem cuiusque exercitum
maris Rubri præfocasset, eos in illos retor-
quens, & medijs inuoluit: *Inuoluit eos fluiti-*
bus: illos oculis obiciens Ibraitarum subuer-
sus & aquis undisque præfocatos: hic illis ob-
tus duo contulit beneficia. Primum fuit, non
lenis de diuina iustitiâ formido. Secundum, in-
tegra perfectaque verbis illius sui resignatio. *Vi-*
derunt Aegyptios mortuos super litibus maris, &
manum magnam, quæm exerceuerat Dominus con-
tra eos: simulque populus Dominum. & *credide-*
runt Domino & Moysi seruo eius. Notat autem
Caictan, hunc effectum in eordibus eorum præ-
tendisse Deum, timorem scilicet non exiguum
Dei, quo credant illi manus esse ad punicos
inimicos potentissimas. *Verè effectus animus in*
cordibus populi, ut ex vicia punitione Aegyptiorum,
timere Deum omnipotentem ad puniendam ino-
bedientes ei. Hæc timori succellit præclara Deo
submissio, quæ promptos se ostenderent manda-
tis eius obtemperandi, seruoque eius Moyfi obe-
diendi: hoc enim his verbis innuitur, inquit
D. August. *Crediderunt Domino & Moysi.* Si
tam intulit formidinem, cum tam horrendum
esset & inauditum, videre Principes illos super-
bia iurgiosos, duces illos fortissimos undis præ-
focatos: quid futurum arbitramur, si Deus hoc
amicos

unicos suos supplicio mulcatis? Et si in vni-
 gno filio suo, tantum quia illum vidit quod
 egeram assumptis, & habitum inimicorum
 lacrimis, acque eorum se loco sublituerit, quam-
 vis ad omni culpa sciret innoxium? Hoc igitur
 sit in effectu & realiter factum esse confi-
 detur.
 Ecce qualiter vniuentum suum in mare de-
 merge tormentorum & amarissimæ passionis,
 sic ipse se proponit apud Phalmistam: *Veni in
 altitudinem mari, & tempestas demersit me.*
 Non habet ad oram maris, sed ad altissima pe-
 lagi detorsus est, & conuertit in eum Pater
 aqua omnes, & furentes vndas fluctusque de-
 cumanos Gentilium, Iudæorum, Principum,
 populi, sacerdotum, secularium & collimat in
 eum omnes robines vndasque tempestatum. E-
 um etiam nomine, credit D. Athanasius, dixit
 David: *Omnis fluctus tuos induxisti super me.*
 Mel quidem sententia spectat illud S. beatus:
Intuitus eos in mediis fluctibus: quænam etenim
 vota non eum insoluit? Illum intueri cruce
 suspensum à planta pedis vsque ad verticem,
Mare sibiricum: Quæ in capite spinæ, qua
 tanne capilli habitaque euulla, quam hiances
 manus, quos flagris concisum corpus, quo sel-
 ligua amaricata, quous aures eius opple-
 te blasphemis, quam resiste in oculis eius do-
 mandumque spectaculum! Si qua fieris quis hæc
 innotuit? Tibi respondebit per Isaiam:
Impiorum scelus populi mei percussit eum. Dominus
 vitæ existeret eum. Talis iustitia, in filio suo
 eum, ut talen agnouit, tantem qua imaginem
 illius peccatoris, eiusque se loco sublituerit
 quod in te faceret, mortalium infaustissime, vero
 illi inimico, qui Pharaoni peruicaciã compa-
 rat, & mandata eius aspernaris, ut emollien-
 tis, & conuertendo noui sufficient aduersitates
 quibus te durius affligit, nec angustia in quas
 conuertit tantæque tuæges audacia, ut manom
 tuam contra eum artollas refractarius? quam
 conuertit tuam punit superbiã, si sic filij sui ca-
 pit in tuæ pönam arrogantie castigant? quam
 conuertit tuam excipit habendi cupiditatem &c.
In vniuerso ligno hæc sunt, in arido quid spes?
 Cæcè tibi timore conuertet; Deo te submire il-
 lorum ponentem in genus prostrernere *Ostende sa-
 tis in vniuerso & turbescant.*
 Ad rem apprimè conuertit quod narratur à
 spiritu s. Copioso Rex Ammonitarum Naas
 circum Labe Galaad corona cinxit militari,
 cumque citus mentis ancipites lugerent in ar-
 tibus copios suos redactus, à populo Dei festini-
 tieron, *Bag. de la Nica. Tom. 17.*

suppetias postularunt, extremamque illi, qua
 laborabant, proponunt necessitatem ita effica-
 ceter tantisque lacrymis ac singultibus, ut co-
 modo Dei populum ad commiserationem per-
 mouerint, ut amarissimis omnes eos plancti-
 bus deserent. Accurrit fortuito Saul iam nunc
 electus & vinctus Rex de agro boues agrius,
 populi percipit planctum videtque lacrymas &
 ait: *Quid habes populus quod ploras? Quid hoc?*
 qua sinistra populum afflixit fortuna? quis ca-
 sus acerbius? Patet hic quam proderet tunc se-
 gereret Saul, etenim ut optimus Rex populum
 cernens afflictum, & nimio more contra-
 stum sollicitus de eius indagat remedio. Res-
 pondeat illi: *Domine mihi: populum hunc ad
 compassionem & lacrymas excitauit aduersitas*
 qua nulla maior citius. Iabes Galaad: etenim
 nuncios nobis miserunt auxilium postulantes,
 quo contra Ammonitarum, immentas copias
 resistent, & auertant iniuriam. Ut hæc audi-
 uit Saul arripuit eum zelus Domini, quo percit-
 tus Ammonitarum scelus viciscetur, consue-
 bello impognaret, Iabes Galaad liberator. Ut
 autem populum tantò moueret efficacius, suas
 cum illo copias animosè producendi, atque in
 arguam descendendi: boues suos arripuit, occi-
 dit & in frustra dissidit, & membra singula qua-
 quæsum per omnes dispersit, eribus populi
 Israel, hæc addens verba: *Visit Dominus: Qui-
 cumque non exierit, & secutus fuerit Saul & Sa-
 muel, sic fut bobus eius.* Ut vidit autem populus
 actum hunc Regis in boues proprias, quodque
 membrum diuisos illis spectandos obtulisset,
 tanto corripuntur panore & tremore, ut eum
 S. pagina vocet timorem Dei, vtpote maxi-
 mum & cordis intima penetrantem. *Inuisti ti-
 mor Domini populum.* Vnde commoti & quasi
 calcariibus agitati confestim conuenerunt de
 Israel trecenta millia, & de Iuda triginta mil-
 lia, omnes ad bella doctissimi, feruentissimi
 leonum animis ita ferocientes, ut solo suo con-
 spectu in apertam fugam compulerint Ammo-
 nitas.
 Bone Deus, quantum operatus est effectum,
 videt, quod ipse Rex suis manum iuiciat
 bobus, ipsos iugulet, & membrum occides
 discepat quem non effectum sperares si pro-
 prium filium Principem Ionathan coram popu-
 lo trucidaret? Quæto te tremore percutere di-
 bet iustitia Dei, considerantem, quod peccato
 bellum illaturus, quæ anima tua ad tam ex-
 tremas & vltimas reducit angustias, manum
 proprio iuiciat filio, tam innumera in eum

congenitas verbera, tormenta, spinas, alapas, clausos, cunctis; eumque plagis vndequeque vulneratum suis obiectis: oculis triste spectaculum.

Ad ostensionem iniustitiae tuae. Ecce quo cruciatus in tua superbia poenam caput torquet; manus ob tuam malitiam, corpus ob tuam impudicitiam, pedes obgressus tuos inordinatos, &c. Considera quae ratione te cruciabit, praesertim si peccata disperdidit, eadem in te viua reperiat & poteritissima: *Qui proprio filio suo non peperit: sed pro nobis omnibus tradidit illum: quomodo non etiam cum illa omnia nobis donavit?* Argumentum hoc est Apostoli. Dico ego: qui proprio filio suo non peperit, eum solum, quod illum vitiosus est, quando viderit peccatorem propriis iniquitatum? Optime dixit Ezechiel: *Ostendite templum: & fabricam, & confandantur ab iniquitatis suis.* Sic Deus propitius sit illi, quam efficac foret illa confisio: quae tibi gultus luxuriae tolleretur ac voluptatum, quas habes maximas, & gaudium lucri inulti contabesceret. Quam tibi possent inferre vel maximae mundi deliciae voluptatem, si ceteres in earum poenam patibulo suspendi, & diris exanimari cruciatibus amicum tibi fidelissimum inuocantem te ac decentem; tua haec lucra illum in hos comersitio cruciatur, poenam inuoluit, quam aspiciens iam ori ingerendum cerneret in eo sanguinem Patris sui peccatoris occisi scaturientem?

Explicare nemo potest quia sitis orexi David aqua calicem operantis de cisterna Bethleem, patria sua naturalis: alius hoc tuis ind canit belliducibus: *O si quis mihi daret potum aqua de cisterna qua est in Bethleem!* Tres ex illis viciis robustissimi, per media hostium agmina propulerunt illam allatum, canque haulerunt ac reuerfi sunt, vitam suam tam manifesto discrimini subiacentes. Adferunt illam, regique offerunt hauriendam. Quid ille? Pedem David retrahit sibi que periculis in illa aqua virorum illorum recerent bullire sanguinem: quia proprii sanguinis alax supposuerat effusionem, exclamato: *O aqua desiderata, & qua te potero voluptate sumere, cum docum metrum hic videam sanguinem, neque immiseri?* *Nunquam sanguinem hominum istorum qui profusa sunt, & animarum periculum bibam?* Imphaticum est illud: *Hominum istorum.* Non tantum dixit hominum, sed addidit *istorum.* Qualem male potales sunt, robusti ra-

ribus, mihi vitaeque meae tuende: fidelissimi, quos nunquam accellare possam, nisi deesse protectores, & exercitus duces non strenuissimos.

Hominum istorum. Vicit Dominus, ne tale quid commiserit, & appetitum suum coherens effudit illam coram Domino, quasi iactantiam illi consecrans, non tantum aqua, quantum scripturae voluptatis. Egit hoc cum uentum illi milites fortissimi suum effuderant sanguinem, sed tantummodo periculo fundendi exposerant, quid ageret si realiter illum effudissent, de re ipsa illum in aqua illa conspiceret. Considera o Christiane, in voluptatis tuae aqua sanguinem Christi pretiosissimum, quem uedum exposuisti discrimini sed realiter illum pro ipsa effudit. Ille fit qui et ad mortificationem tui compellat, ille qui te ad haec verba permoueat: *Nunquam sanguinem hominum istum bibam?* Pende illud *hominum istum.* Sanguis est hominis illius qualis hic, qui Deus meus est, Dominus meus, Pater meus, frater meus, amicus meus, qui mei gratia totum quod habebat expendit.

Expendit mecum laude dignum, pinnam sponta exercitum, dicit eorum hoc illi perpetuum fuisse, ut dilectum suum falciculum mysticae compueret, & inter vbera amantissimi reclusaret. *Falciculus mysticae dilectus meus mihi.* *Et cum inier vbera mea commorabitur.* Domellit non tantum est in SS. literis sub figura vberum carnis, & venite voluptates. Ita vates dixit. *Haec, Deum falciculus sua mylleria, ecclesiaeque delicias communicare per amantissimos ab vberibus, & ab eis ablatum.* *Quem vbera mea de vberibus istorum.* *Ablatum a lacte, auulsum ab vberibus.* Deificatione tibi persuades. Deum omnibus diuina communis, ut nicare mysteria, quodque omnibus familiariter sciat colloquatur, sed illis tantum qui lacti reuolunt, & ab vberibus seie voluntarie auulsum.

Expendit De Chrysol. hoc verbum: *Quid sit non solum dixit: ablatum ab vberibus, sed auulsum, vberum deo ad hoc significat abreactionem quandam violentam, & delectam, quo delectatur quam sibi viti iusti violentam expellat, ut illam a delictis auellant & toto conuulsum tu abstrahat a voluptatibus, eo modo quo quis a falciculis arborum eradicat: sic hoc eorum magno conuulsum & aduulsum vberibus, & indicat viti illi, quam sibi electi sapienter inferunt, a quibus Dominus ait: *celestum esse capiendum, violentum non bibam illud.* Hoc igitur sensu ait sponsa ad sponsum suum suorum & appetitum mortificationem inter illos. Christum se collocare compositum mysticae falciculum, hoc est ligatum, vuluerat, & p-*

Fom. 8.

2. Reg. 23.

15.

14.

Davidis

pia confi-

deratio

de aqua

Bethleem.

170

11

170

11

170

11

170

11

170

11

170

11

170

11

170

11

170

11

170

11

170

11

170

11

170

11

170

11

170

11

170

11

170

11

170

11

170

11

170

11

170

11

170

11

170

11

170

11

170

11

170

11

170

11

170

11

is coronatum, flagris attritum, clavis confixum, ...
VI. Vnum dum carnis tuæ malefodas sentis ti-
...
VII. ...
VIII. ...
IX. ...
X. ...
XI. ...
XII. ...

infiniti, totum suum sanguinem valoris immen-
si, cuiusque omnia sanctissima merita: quatenus,
cum ex te non habeas quibus satisfacias, nec Deo pro peccatis tuis solvas, nec tibi scutum sit quod iustitiæ diuinæ rigori defensionum opponas, habeas quod illi dedices & offerre possis quid infinitis longè maioris pretij, etiam ipsius iustitiæ & acceptatione, quam tua fuerint peccata, imò & totius mundi, eorum etiam speculata per necessitate, ita ve si graue sit quod debes, infinites hoc excedit, quod habes quo satisfacias. Idcirco dixit Dominus quod ante ponderauimus, quod in iustificatione peccatoris mors interueniat Redemptoris nostri, quæ Patet æternus illius in suam recipit totus alacer latulque gratiam, festum instituit conuiuij & gaudiij dieni, sicut per occisionem vituli saginati benigni filij prodigi patet epulum instituit, solemne, quando redcem & pauitentem cum vlnis excepit misericordie Occidit vitulum saginatum, etc. Manducamus & epulemur Audiamus D. Bernard. *Leceui peccatum grande, turbatur conscientia, sed non perturbatur, quoniam vlnam vulnerum Domini recordor: non quod vulneratus est propter iniquitates nostras. Quid tam meum ad mortem, quod non morte Christi saluatur? Si ergo in mentem venerit tam potius tamque efficac medicamentum, nulla tam possum morbi malignitate terreri: Et idò liquet errasse illum, qui ait: Maior est iniquitas mea, quam ut veniam merear. Appositè declarat de Christo crucifixo illud Placetij. *Petra refugium herinacis: Quod alij legunt: leporibus. Petra timidus refugium est leporibus. Et riuera ubi tuta firmaque infirmis securitas & requies, nisi in vlnatibus saluatoris? Tanto illic securior habito, quanto illo potentior est ad saluandum.**

Terzio nostram roborat fiducia: cum ubi Christus hac omnia concedat merita, nullò efficacius quam Berzellai sua Chamau silio suo consignauit.
Tertio non modicam hinc cordis tui elice consolationem; quando tua prægranda considerando peccata, quibus sepe prouidet Deum offendisti, & maiorem impunitam quam ea quæ in filio prodigo damnata, quæ terga vertisti refractarius, in te cogitationes exurgunt diffidentie, vel te diabolus ad desperationem excitabit, nominatim in extrema moris hora, quæ cæsi, in qua magis ad vitium Chelli speramus tibi sua proponit, & in memoriam te dicit, eorum extendendo grauitatem, multitudine, & diuina iustitiæ rigorem; tunc enim diligenter considera & firmiter crede, quod Dominus hic tibi totam suam concesserit passionem pretij in-

Tractatum edidit D. Augu. ingenio suo com-
pitem per modum interrogationis: Cur voluit Dominus pati mortem adeo molestatam, & subire passionem tot tormentis penitque acerbatam, ve nullum non eorum genus pateretur, nec pars esset vlna corporis, quæ suum non tolleraret cruciatum, nec putra superesset sanguinis effundenda. Certum habemus, & ab Ecclesia definitum vel vnicam quietam quam effunderet, imò vel vnam lacrymam quam emitteret, imò vel vnum dici ieiunium, fore sufficiens redemptioni nescium vniuersi mundi, sed nullum si foret oblationem eiusdem D. Aug. quia malitia peccatorum omnium illorum mundorum, quantumuis grauis & enormis, finita foret, & extingere posset: postò valor, meritum, & pretium

vnus Christi icunij, erat infinitum, nec poterat eius meritum augeri ex ratione diuinae suae personae operantis, vt exponunt Theologi. *Quand*

D. Av. 6.

Medii. 6. 3

namque superior Deo homine, tanto homini malitia est inferior Dei bonitate, & quantitate. Vt quid igitur tanta icuniorum multitudo? quo hinc tantum lacrymarum fluctusque diluuium? Cui tot feruunt tormenta, quae numerum vincunt, vt non male dixerit.

Ef 39. 13.

111.

Similitu do.

*Circumdederunt me mala quorum non est numerus? quale ferris de mercatorie iudicium, qui lapidem sibi comparans pretiosum qui vltra valorem soluitur centum ducatis, pro illo centies mille daret ducatos, imo millionem? Quis de illo censeres qui profectus vt captiuos redimeret, cum vni eorum redimendo sufficeret centum duplices ducati, horum decem miliones expenderet: imo si cunctos Regis redditus daret quos ex omnibus colligit regis copiosissimos? An ignoras, petit D. Aug. Christum esse patrem nostrum? Nomen hoc praedixit Isaias illi dandum: Pater qui nos per gratiam generat in futurum saeculum, nempe coelum. *Vocabitur nomen eius:**

Isai. 9. 6.

14.

Pater futuri saeculi. nam sicut Adam nobis pater fuit in terram, vt in ea nasceremur, & eiusdem mala tolerarem, eius spinas, calotes, frigora, morbos & mortem, ita Christus nobis pater est ad coelum, vt ad illud nasceremur, & illud ingrederemur, & eius bonis, diuitiis, vita gloria, regniisque Dei fruere. Talis est parentum erga filios amor, vt illo moti filii thesauros congregent, iuxta naturae legem, quam testatur

2. Cor. 12.

14.

D. Paulus: *Parentes debent filijs thesaurizare.* Et hoc quidem eo modo, vt patri non satis sit, si possit facultates illis conquirere sufficientes, sed omnes & quantas potest, laborat opes comparare, & paucos inuenias parentes qui licet honesta satis filijs suis media lucrati sint, si illa possint augere, non faciunt, & si possint centum millia conquirere, mille illis sufficiant, & in hoc nihil agnoscunt praefixum sibi terminum, tantumq; sincerius, & animo feruentiori, quantum diligunt filios amotosius, quantoq; plures esse nominantur. Nullus vnquam pater, nec quotquot sunt, aut fuerunt omnes simul, tanto filios suos affectu compleri sunt, vt pater hic caelestis suorum vel minimum: & satis liquidò constat, omnes etenim parentes coniuncti non fecerunt, nec cogitauerunt facere pro omnibus filijs suis, quantum hic solus pro suorum vel abiectionissimo.

17

V.

Ex hoc optat vultque illos tauris locupletari, re diuitijs, vt illis comparare sibi possint vera bona, diuitias, aeterna, gratiam & gloriam. *Quae*

nam sunt haec diuitiae, nisi sanctissima eius merita, quae per hoc quod fecit, lucratus est, sed effectus maximè per hoc quod passus esse prohibetur? Quis hoc mare perferretur? Quis intellectus capere sufficiat, vel horum minimi praecellentiam, & pretij dignitatem? Omnes excedent numerum, pondus & mensuram: cum enim ita sit, vt quicquid Deus fecit, fecerit iuxta illud Sapientis: *Omnia in numero, pondere & mensura disposuisti.* In hoc tamen omnem superauit Arithmeticae numerum, omne pondus, & mensuram omnem in qualibet scientia de his disputante, idque eo modo, vt nec intellectus creatus omnium Seraphinorum comprehendere possit magnitudinem diuitiarum, & valorem vel minimi meriti nostri Saluatoris, & Dei, sobus hic potest cum sit infinitus.

Videamus igitur quo sine Dominus hic tantis & tam ineffabiles diuitias comparauerit? Non Duplex sibi, non enim eis indigebat: etenim opes quas ita lucratus, in duobus tibi possunt simulari: vel vt ne deo debitis tuis satisfacias, vel vt tibi conquiras, & tunc obtineas, & assequaris quod minime possides, gaudium. At neutro horum indigebat humani generis asseror. Non vt debita sua vlla soleret, quae nulla contraxerat, nec potuit contraxisse: *Qui peccatum non fecit, nec dolus inuentus est in ore eius.* Nec similiter, nec aliquid sibi comparauerit, etenim omnia diues in se complectebatur: totam enim possidebat beatus gloriam caeli, tantam quantum hodie in seipso fruatur, & omnia bona diuina, & dempta gloria corporis suo quae debebatur illi ex naturali resultantia gloriae animae, & sanctissimi sui nominis exaltatione, nihil illi fuit datum aliud. Quid igitur fiet de tantis tamque immensis diuitijs meritorum eius iustifabilem? An illa lucratus est, vt otiosa manerent, perditas, nullaque fructifera? Nequaquam. An ergo Deus tam eminentia merita, iustus adeo cum sit omni, sic praemio vacua esse patieretur, quae summè illi placuerunt? Ne tale quid timearis. Non enim illa sibi tanto labore comparauit, sed filijs suis, nobis inquam sibi carissimis. Testem adfero D. Bernardum, *Hac possis D. Bernardus potentissima est ad exhauriendum peccata. Mibi data sunt, sed illi non equit: nunquid diabolo? sed ille nobis, sed non pro nobis surgit.* Nobis haec omnia Passionis suae merita postulat concessit, vt illa nobis sumeremus, atque experiremus, per illa nostris satisfaciendo scelerum Haec nos debitis, & omnem regni caelestis hereditatem acquirere, omnia bona, Deique diuitias, atque, sed in circuitu, tantam eorum copiam cumulauit, & omnia.

nia petrus videbantur amori quo nobis afficie-
batur, ardentissimo. His omnibus proh quam
diuores nos esse gloriamur!

Cap. 1. Nobis verissime dicat Apollolus. *Tam diuites*
sulligiu in illa id est per illum. Diuites estis, non
ex operibus vestris; neque ex eo quod vos de
vetro conuulstis: sed in ipso; & p. r. ipsum, per
illud quod ipse vobis liberaliter concessit, & per il-

VI. l. ad quod vos heredes assumpsit. A prudentia
laudatur supra modum vir estate, & dignitate
gravis Berzellai, quem testatur Spiritus S: Davi-
di quam plurimum oblectum fuisse, dum illi
grauissimis afflictio tribulationibus abunde sub-

Dau. uenit, cibum potumque deserere supererogauerit:
de illo namque perhibetur: *Fuit quippe vir diues.*

129. *11.* Iam oblegariis amnis oblitus ad mortem fe-
litudinis, David vir gratitudine conspicuus supe-
rariam inimicis suis, & pacificus regiam suam
reprentis Hierusalem, tuorum operum iustitiam
vultis pendere mercedem, sibi maxime pre-
sertim estimatiouis, quocirca sic illi: Pater co-
lede. *Veni mecum, ut requiescas mecum securus*

in Hierusalem: & comedas & bibas in mensa
mea requiesque fruarer delictis. Pomine mi Rex,
respondet ille: *Non indigeo:* iam enim comedendi
& bibendi ac musicæ voluptas canis hircis meis
autique plurimis minime correspondet. *Q. To-*

geratus sum hodie: nunquid vigent sensus mei
ad disperendum suave aut amarum? Porro est
mihi filius nomine Chamaam: in eum ad illius
commodum transfero metitorum meorum va-
letudine uslamque dignitatem, in gratiam benefi-

centium a meo Rex tibi prestitorum, illi tri-
buatur quod ego promerui, eum si placet ducat
secum Hierusalem ad regiam, illæ tuæ d Rex
affluere concussa mensæ. Perplacet (inquit Da-
uid) sit hoc ita: *Mecum transiit Chamaam, &*

ego sciam ei quicquid tibi placuerit & omnia
quæ petieris à me impetrabit.

Item Redemptor agit Pater noster amantif-
sonas. Tamis affuit diuers opibus, ve in eo fuit
omnes totius sapientia & scientia Dei. Tanta
prestitit Patri suo eaque grata obsequia, vt non
possint non esse illi accepta, nec ipse non ea ac-

ceptare: qua ratione dignè compensabuntur ille
non indiget vt in propria recondantur persona:
quia omnibus illis affarim abundat quæ dari illi
possint: ipse responder. *Non indigeo.* Quid agit?

Omnes transferre has diuitias & merita in nos,
vt vt amodo omnia nostra sint, & vt talia illis
solueret possimus, nedum pro peccatis quorum
rei sumus, quæ quantumvis multa sint, certo ta-

ce magno comprehenduntur sed & licet ef-

ferre infinita, & omnem excederet numerum,
pondus & mensuram: & insuper possumus illis
comparare nobis bona gratiæ & gloriæ sempit-
terna: ita vt quantumvis multa quis fuerit lu-
cratus, possit artamen plura & plura iustitias.
His omnibus tu noueris num diues sis, num ha-
beas cui spes tua imitatur, quo possit tuorum
criminiu sperare indulgentiam, & an aliqua ti-
bi ratio subit de eius diffidendi seu desperandi
misericordia *D. sperare usque potuissim* (inquit *D. Av. G.*
D. Aug. ex quo quantum conicio sumpti hoc *L. solido.*
D. Bernard. iisdem penæ verbis idem prosecu-

cratus aeterno Patri collocutus) *propter nimiam pes-*
cara mea & infinitam negligentiam meam sed desiste. *D. B. R.*
rare iam non audeo: quia cum inimicis essetis vt. *Serm. 21.*
conclitatis sumus per mortem filij sui. Tota spes mea in Gans.
(loquitur idem) *est in morte Domini mei: mors est.*
eius meritum intem, & refugium meum, scelus mea
& resurrectio mea. Pro morte suo celesti qua-

dam eloquentia cōmentatus est *D. Bern. ver. 21.* *D. B. R.*
ba illa sponsi in Canticis, *Columba mea in fo. 21.* *Serm. 61.*
rominibus petra. Quid igitur non boni in petra, in Gans.
hact in petra excolatus. in petra securus in pe-
tra firmiter ipse, Securus ad holle, fertur à ca. 21.

Quod ipsum praefatus auctor, vt eleganter ita
fused prosequitur relatus à Lipomanno. Hinc
colligit ex illis se locupletissimum, cum sibi di-
uitias habeat sine termino à Christo signata,
quas *D. Paul.* nominat: *inuerigabiles diuitias Ephes. 7.*
Christi. Mea sunt, inquit, merita: nam illa mihi
Dominus per suam misericordiam reliquit. *Me-*
sal. 142.

ritum meum misericordia Domini. Pauper igitur
non sum, vt non digue Deo persoluum quidquid *Aut est.*
illi debucro, hæc mihi assumens. *Non sum meriti L. Mann.*
inops, quantum illi misericordiarum Dominus non cap. 22.
à fuerit: est misericordia Domini multa, multus
sum ego in meritis. Quanto illa posterior est ad sal-

uandum, tanto sum ego securior. *Nilium est.* *1. D. Av. G.*
quit ille quod mea merita impio, longe aucto *L. mo. 2.*
maius est, quod Redemptoris mei respicit iure pe-
ccati. To 9.

sae: magna est mea inuoluntia, scilicet verò maior est
Redemptoris iustitia: quanto namque est superior
Deus homine, tanto mea malitia est inferior eius
bonitate, & qualitate & quantitate: quid enim di-

liquis homo quod non redemerit Filii Dei factus
homo: Tibi seruata sunt tantæ meritoru diuitiæ,
tibi tam copiosa redemptio, & his vitam tuam
operaq; sancta conformans: quæ tu igitur potes
lperare fiducia peccatorum tuorum indulgen-

tiam, tibi que ab eo æternæ suæ gloriæ bona
conferenda?

Ex pradiis elicitur Theologi Sanctorum, 18: *Ex*
abundantiam meritorum, non secundum quod,

R. 3 *opera*

X. opera erant eorum, sed secundum quod Christi
 Er meritis valutur, quibus illa in tantum adhae-
 rent, & copulantur, ut dicere possint ex hac ra-
 tione esse ea merita iustitiae, magis quam ex que-
 rentis dicuntur Angelorum. Nec quis merito repe-
 SS. cr- hendit. Nec quis merito reprehendit Apostolum
 dicentem; *Reposita est mihi corona iustitiae.* Sed
 merita quomodo hoc ait Apostole, cum prius hoc af-
 2. Tim. fereris: *Non sunt candida possessiones huius tem-*
 4. 8. *poris ad futuram gloriam.* Audi rationem: hoc
 Rom. adstruo considerans iuxta quod mea merita
 8. 10. Christi meritis vivunt. Idem hoc exponit A-
 postolus postquam quaedam dixisset eminentia &
 (a) pro- quaedam retulisset propria dona naturae (a) quod
 prius a apud Hebraeos magna esset nominis sui digui-
 tas, quod esset progenie & stemmate nobilis, in
 10. 1. litteris versatus, ingenij acuminis conspicuus;
 abax. haec omnia, inquit, vides sum & stercola, quae
 illi meam praesentem fidere iustitiam; in quibus
 autem? In visione cum Christo. *Et inveniat in*
 Phil. 3. 9. *illo.* Non enim me Deus considerabit in merito
 sed ut quid vivum cum Christo. *Et inveniat in illo*
 non habent meam iustitiam, quae ex lege est, sed
 illam quae ex fide est Christi Iesu. Quatenus in
 illo positus, praesentiones meae non in me meis
 que meritis fundentur, ut meritis meis, sed me-
 ritis Christi, nam dum illi per vitam suam con-
 iungor, mea sunt omnia. Ad quid? Ut illis mo-
 do procedam, ipsum cognoscens. *Ad cognoscen-*
 dum illum & virtutem resurrectionis eius & so-
 cietatem passionum illius. Primo: ut illum co-
 gnoscam, & virtutem resurrectionis eius quis sit
 nempe Deus Cuius opera & merita fuerunt in-
 finita, & valoris & dignitatis infinita: nam ex
 rigore iustitiae suam merebatur resurrectionem:
 & cognoscere quid inde mihi vivo cum illo ex
 illis boni proveniat, & Societatem inire, quae
 mihi haec omnia concedat merita, quibus praesentem
 vitam sicut ille moriens denuo resurgit. *Confite-*
 1. 1. *rentiam quae est ex mortuis.* Si quo modo, illum
 secutus. Hoc autem egit D. Bernard dum eum
 diabolus extrema mortis illius vota propone-
 ret illi caelum difficultate obtinendi: respondi-
 dit ille: Christus suum assecutus est duobus ti-
 tulis seu duplici iure: primo per naturam, se-
 cundo per merita: Primum sibi retinuit, secun-
 dum mihi concessit. Quocirca per hoc nec ha-
 beo, nec ullam sentio difficultatem, nec oritur
 mihi dubium de caeli gloria consequenda. Itaque
 ex duplici illo titulo, quod Christus caelum sibi
 proprium obtinebat, satis sibi habuit suo natu-

rali, aliud autem meritorum nobis liberaliter
 indulget. Habes hic quibus pro peccatis nostris
 satisfaciamus, quae solutorem valoris requi-
 zunt infirmi.
 Expedit D. Gregorius historiam de Iacob:
 dum etenim discessum ex domo Laban medita-
 tur, huius rationem suis proponit exortibus,
 illos sibi comites requiritos, & in itinere faciat.
 Egredietur enim illis, quisque dines facultatibus,
 quo tempore Laban in pascuis ortu cu-
 stodiebat; Rachel Patris secum auferri idola:
 nam naturaliter (ut salis patris idololatam si-
 lia, multorum cultoris idolorum ipsa quoque
 (S. D. Chylos homo credimus) illa voluit si-
 bi retinere, unde & secum illa detulit. Regre-
 ditur Laban, ablata non invenit: illos inle-
 quitur idola recuperaturos. *Cur servatis Deos*
meos? Non sic est, inquit Iacob: illos inquiri.
Quid autem servati, inquit, inquit Iacob: illos inquiri.
que inveniunt Deos suos, nec uti coram fratribus
negant, servare quae quid inveniunt apud me inveni-
unt. Addit autem Spiritus sanctus. Haec di-
centis ignorabat: quod Rachel servata esset idola.
Scrutatur tabernaculum Lye, & cistas pertra-
marit Iacob, omnia persulcavit, & nihil eorum
quae quaesit, invenit. Rachel percipiens quae
curiositate pater idola perquiseret, ne forte illa
inveniret, ut vidit eum reverteri suum intran-
tem, cepit illa, & sub stramine coxit came-
lorum. Cumque intrasset tentorium Jacobus, il-
la festinans abscondit idola, subter stramine ca-
meli, & sedis de super. Patrem pervenit, &
ipso quarente diligentior idola abscondit, ut-
que ad maiorem facti dissimulationem illis su-
perinsedit: patrem animae ipsa diligentia, & fi-
liam accedens propriis illam persequatur, re-
spondet illa. Ne irascatur Dominus meus, quod
coram de re assergere nequis: quia iuxta consue-
tudinem feminarum accidit mihi. Annedit au-
tem S. Textus. Sic delusa sollicitudo querentis illi.
O divinum plane mysterium.
 Hoc omne diaboli studium sua in nobis
 idola requirere, peccata, culpas, abominatio-
 nes, Deique iniurias. Venit Christum Iacob
 exploraturus. Ait D. Gregor. & prior illo D.
 Ambros. Nihil in Christo a diabolo fuisse in-
 ventum. *Venit Princeps mundi huius, & in me*
non habet quicquam. O Domine, quot nos idola
 la habemus, quam peccatis pleni sumus. Op-
 timum remedium. Absconde illa sub strame-
 nis cameli. Quisnam est hic camelus? D. Gregor.
 illum interpretatur poenitentiam. Sed pro-
 polito

potro coeuentis, nostram denorat Redem-
ptorem ex opinione Caeterant. Quid illumi
poreuone? Cur, elau, verbeta, vulneta, igao-
mine, & mori amarissima. Illis te contege-
tunc etiam omnia tibi sunt confecta, teipa-
tam abiconde sub eius. motio ac passione, & di-
cis. *Beati quorum comissa sunt iniquitates* &
quanta mala sunt peccata. Ita Gregorius. Tunc
Deo reprobata peccata tegumentis illis coad-
pota, sicque euades immunit, vt diabolus nec
calpas exanimet nec iudicant. *Non indignem de Iob locum taceamus: In
manibus abscondit lucem, &c. annuntias de ea
notio, quod post se eius sit.* Mors Christi lux
est, illuminat eam: cognitionem, & nostram
tam calparum grauitatem: cum liquidò videat
nos illas Chlito mortem intulisse: Porro lux
est abscondita, oportet eam ipse manifestet:
tunc enim lux sufficit solis, quae lux est cogni-
tiones naturalis: nam ad hoc significandum ob-
tinetur est sol: Chlito patiente. Illam ami-
tus nos reuelat, ipse mysterium declarat &
quod prodigium Sapientiam loquitur inter per-
fida. Et quid illis, obsecro, manifesta? *Quod
ipso tunc sit.* Ecce in quem finem illam ope-
ratur sit, non sibi sed vt eam tibi daret. dicitur
solum possessionem: est etenim lux abscon-

5. 9. In hac passione Thymiana reperitur
quod nobis reliquit miro arificio confe-
ctum quo peccata parva aeterni mitige-
tur.

Nunc clarè cognosces quantum fuerit do-
nam illud quo Pater aeternus nos dimitte-
re effecit, suum nobis tribuendo filium, vt
pro nostra salute moreretur, & quam euidenter
& congruenter hoc munere dilectionis suae pro-
baret, amantissimam: de quo testatur ipse Do-
minus. Principem intellexit Synagoga: Nico-
demum in haec verba. *Sic Deus dilexit mundum, Ioh. 3. 16
vt filium suum unigenitum daret: vt omni qui
creauit in ipso non periret, sed haberet vitam aeter-
nam.* Admirantur omnes sollicitudinem curam
que qua Dei amor media inquisiuit, quibus sur-
tor illius itaque sedaretur si fieri sic licet: quae
tunc illam homines peccatis, sine culpa, quae
que irritant. Nos erat illi naturalis nostra ma-
lita, & refractaria natura, quodque singulis iram eius
horis diuinam iustitiam prouocemus, vt con-
tra nos exacerbata nos disperdat: ipse media
proponebat, & disponebat, quae peccata mitige-
rent, cordisque sui in tali tempore commotam
placarent indignationem. Illo sine iam a tem-
poribus Noë preparauit arcem ecclie, clemen-
tiae suae statuens illum iudicium quatenus, si
semel eum homines eo alique prouocassent vt
mundum diluio demerit, vniuersum, alias
idem non faceret, effecitque arcus illi celestis
furoris sui, sicut quoddam coeuentium, &
ita pacificatum. *Hoc signum foderis do inter
me & vos, &c. Arcum meum ponam in nubibus
caeli, &c. vni que arcus in nubibus, & r. cordaber
foderis mei, &c. Et non erant ultra aqua diluuii.*

Inter alia ad cordis sui disposita placatio-
nem, quotiescumque grauentibus homines il-
lud sceleribus irascens, emittens pallilli illi
odoratissimi, quos vocauit Thymiana. Haec
Deus Moysi praecipit sume tibi diuersasum
specierum aromata quasi diceremus, haften sa-
lamum, incensum, cinnaonum, nucem arylis-
siam, &c. eaque sunt mendissima, & ah omni
ferce expurgata: haec omnia diligenter commit-
te, atque ex illis massam compones, *opere vna
guentaria, de aromatisbus multipliciter. Facies. Ebd. 37
Thymiana mixtum diligenter & parum & pau-
perum, parum opus sanctum. Quia Dominus inten-
tionem Chuz in tenuissimum puluerem vniuersa
continde-*

17
4

consideris, ponis ex eo coram tabernaculo testi-
mony, in quo loco apparebo tibi. Illudque intendes-
sit autem unguentum hoc tanti pretij, vt illud
tibi sit tanquam sanctissimum, & totius origo
sanctitatis. Sanctum sanctorum oris vobis Thymia-
ma. Et quid inde fiet? quod ex eo pronunciet
emolumentum? Exponit hoc Moyses iam mun-
do valedicens: scilicet vt eius fragrantia Dei pec-
tus mitigetur, indignatio sedetur, furorque ob-

Deut. 33. peccata commotus temperetur. Pones thymiana
in furua tuo.

Ita res exemplo patuit in actu illo stupendo,
Sap. 18. 21. teste Spiritu Saulo quem vt calem expendit sa-
pientissimus Salomon. Populus hic durus ceruus.
111. Eius effectus in Moysen & Aaron suscitavit lapidibus eos
Christus. praefocaturus vt sibi fuga consuleret, & in taber-
naculo se recipere deberent. Sic in ira sua Deus
excelsit, vt illis iusserit: *De excelsa de medio inul-
titudinis, etiam nunc delebo eos.* Ignem immisit
Dominus adeo vehementem vt eos tali succen-
deret furore, ac si palea fuissent aridissima. Vidit
hoc Moyses, & misericordia motus, amore erga
populum feruens & pietate, tantam non foret in-
cedium Deiq; supplicium. Aarbuen alloquitur:
Eia frater cito, velociter, ia hora est, Deum pla-
cere fatage. Qua ratione sume thuribulum, atq;
in eo pone thymiana, Deiq; sulte indignationem?

114. 16. 47. *facies Aaron, & cecurrisset ad media multitudi-
nem quam iam vastabat incendiu obrulit thymia-
ma, & flans inter mortuos, & viuentes, &c. Et pla-
ga cessauit.* Quid hoc Domine mihi? quoniam illa
sunt inuentiones? An forte tibi corpus & sensus
sunt materiales, atque ostendatur, qui bono odore
reficiatur, malo vero offendatur? An tibi cor si-
mile nobis, in quod operetur bonus odor accen-
sus, & Spiritus eius vitales recreet? Quam hanc
precautio, qua mandas, vt coniungantur species
aromaticae fragrantissima. Iustq; hae supra mo-
dum limpidissime? Quid tanti referi vt earum
mixto fiat diligentissime? Diligenter. Quid inde
fieri potest quod tibi sit odoratu gratissimum?
Thymiana suavissimum, tantique pretij mundo,
vt hoc vocari velis Sanctum Sanctorum. Verbum
hoc per transnam perpendit D. Aug. Hoc ver-
bum Sanctum Sanctorum, trias ferunt. Septuagin-
ta, Sanctitatis Sanctitatu. Quod iuxta vim phra-
sis Hebraicae significat Sanctitatem, quae in se
comprehendit omnes sanctitates, & ex qua om-
nes illae dependunt. Quomodo igitur fieri potest
Domine, vt tales iste sit orbiculus aromaticus?
Si ipse in se non sit capax Sanctitatis, quanto
minus in se comprehendere poterit omnes san-

ctitates? Et quanto minus earum causa esse &
principium? Et quid caufate ali quid pure mate-
riale? Hic tibi consilabit Dei intentionem in hac
non consistere aromatica compositione, sed quod
ulterius progredieretur in illa significans, & per
illam, caeleste mysticium, quod pra manibus
habemus: etenim nos praemouit Apostolus, vt
haec legentes, illa sumamus vt embria & sym-
bola mysticiorum, quae veniens in mundum ef-
fer operaturus.

An quid simile symbolum vnquam vidisti
Dominicae Passiois expressum, disposita,
preparata, quasi patillus esset aromatum suau-
issimus, quo commotum nostris sceleribus Dei
pectus mitigetur; & iusta desereret indignatio,
quam in illo nostraeum excitat culpam conu-
nitias. Compositur ex omnibus speciebus sane
fragrantibus virtutum, non quatuorlibet, sed sim-
plissimarum ac mundissimarum: etenim om-
nes hic resurgunt tormentisima & in summo
gradu perfectissima; atque hereticae, nullo alio
culis imperfectiois arguenda; vestigio, nullo
inquinatae defectu quales nostrae admittunt fre-
quentissimos: iuxta illam litteram: *Sicut panis*

manerata vniuersa in ista nostra. Eo hinc, vt
alias expendimus, SS. declarant: nullo illa
verba David quibus Dominum hunc alloquitur
passiois suae, poenarum, mortisque crucis tor-
rente demersum Deum principium in die virtus
tua in splendore Sanctorum. Dicim passio-
nis eius inscribitur diem virtutis: quia in illa &
per illam triumphum egit de diabolo, eius cur-
rit imperium, peccati vires eneradit, mundum
redemit, mortis potentias subegit inuincibiles,
portas contregit inferni, repagula velleque col-
li reserant. Tunc [ita D. Chrysostom. propositio
D. Cyr.
1505.
Hanc
ea 201.
2109.]

nolito inharens] mors abilita est, molestissimum
peris, demones confusi sunt & de us triumpho
tuan est, chrysostraphum crucis affixum. Quod si
obiret[is] inquit ille] effectus hos fuisse inuisi-
biles, alia parauit oculis visibilibus, quibus ritus
suae declarabat omnipotentiam; quoniam
haec repetamus D. Chrysost. Verum eius sensu
ipso visus hoc non deprehenderentur, etiam corp-
minis certissime demonstrantur. Quippe cum pri-
mum sanctissimum corpus crucis affixum est, sed ra-
dios abscissus, vniuersa terra concussa, & uentris
opera est, sepulchra aperta sunt, & mortuorum
multitudo surrexit, & ciuitatem ingressa est, &c.

Essentiae suae diuinae pondus ostendit [inquit D. Hil-
D. Hilarius] Nam terra contremuit ad eum Do. L. 3. de
mini in ligno. Quae verba licet superius aliqua Trinitas
littera 10.

iter dicere explicaverimus. hic sensus est eorū
legimus, quo testari vult Dominus diuinā
Christi naturæ magnitudinem contra Arianos.
Te videtur an non merito dies hic dicatur dies
vinitus eius. In hoc die. Domine mi. psallit Da-
uit. ostendisti in te splendores Sanctorum. In
Sanctus Sanctus. Legunt alij: In splendo-
re sancti spiritus. q. d. Hic radius effulsi sancti-
tatis, cruci confusus fuit, velut sol, qui in altis-
sima calorum constitens, radios cuius clarif-
simos, quibus mundum illuminat vniuersum.
Quid miris? An non Christus in passione sua
causam, spatus operatus & opprobriis? Cui si
Hocotes resem iniecerit candidam, tesseram re-
ga vel dignitates ambicentem, numquid non
hoc fecit illudicē? Quem si Pilatus purpurā
voluerit. pallio regali quis neget hic intervenisse
falsificationem? In cruce exaltatus, sic aperte
omni spoliatur gloria claritatis, vt oculos eius
ipsa videmus tenebris involutos, ipsosque cum
nata facie congelato sanguine coepertos, quem
spas capris emunxerunt, ac corpus eius do-
rum per-arumque spectaculum? Non abnuo;
vramanem in his nubibus, & per illas cibrat,
apert, & manifestat radios veræ lucis virtutum
diuinissimos, de quo melius, quàm de summo Sa-
cerdote Onia dicere licet: *Arcus resurgens inter
actas glorie*. Hic etenim eorum ita manifesta
edidit iudicia, vt omnes in gradu pateficerent he-
roico. Chacitas adeo inflammata, vt pro ipsis
amiratis, & in a quibus actualiter torquebatur
deprecor, & pro sui crucifixoribus apud Pa-
trem medius intercedat, vitam suam, suumque
vstrat sanguinem: taura erga Patrem æternum
pietas animique submissio, vt propriam volun-
tatem animamque libens eius commendet ma-
nibus confisque voluntati: patientia sic inte-
gra, quæ nec verbum proferat taciturna queri-
monia: humilitas ita profunda, vt cruci confi-
xum caput deorsus inclinet: mansuetudo sic æ-
qua ac temperata, vt os suum in tortores suos
conuincitor non aperiat: Magnanimitas ita ge-
nerosa, vt tot doloribus, poenis, & iniuriis oppu-
gnator, numquam animum ollenferent deiectum,
nec lacrymam radio affectus effuderit, nec ea-
rum iunctu in querelas proroperit: liberalitas
ita profusa ac singularis, vt promus cordis vis-
ceribus lacrem sanguinem elargiatur. O Do-
mine, quom perfecte munere funderis præcepto-
nis de celo missi nos instruduri; nos docturi,
non numeros Arithmeticos, non Metaphysicam,
non Astrologiam, de motu cursoque cælorum,
planetarum & syderum, sed quod nobis maximi

referebat, vt cælos ingrederemur, stellas calcan-
tes, nostrisque pedibus subferentes, vt Domini
simus diuitiarum Dei locupletissimi. Ego Domi-
nus docens te vitia.
Hæc est illa materia virtutum, quam nedum
verbo auribus præceptor, insillati: nam per hoc
tuo videbaris muneri satisfacisse, sed illam ope-
ribus oculis ad exemplum confirmasti: ita vt si
veniente te vobis Pater iniunxit: *ipsum audite*,
non incongruè dixerimur te moriente *ipsum vi-
dite*. Radios inspicite virtutum præcellentium.
Eia saltuosè, qui tua turgidus superbia ad ipsa
lunæ cornua temerarius ascendis, nec in mundo
sistis, atende humilitatem, quâ Dei celsitudo
stipiti confixa profero exspirat. Audi sicutifil-
sime, cui primum hoc est & vicinum studium,
quo tibi congreges facultates, & viscera tua
pauperi concludas, liberalitatem hanc mirare ita
profusam, vt licet rudis, non tamen cesset à tri-
buendo venarum suarum cordisque sanguinem
pretiosum. Vindictæ cupidissime, quem quodlibet
exagitat verbum, bilemque commouet, hanc
considera mansuetudinem, etiam inter tot tam-
que execrabiles calumnias, ignominias & op-
probria non verbum taciturnus effatur. Victi-
ma veneris, cui hoc primum curæ est, vt luxu-
ria carnifque iux placeas arrogantia, tam inultatam
perpende mortificationem; nullam etenim
corporis huius membrum vulneribus non fac-
tum. Veneris idololatra, quem leuissima terret
pœnitentia, suscipe, & hanc tam asperam atten-
de. Non enim habet vbi requiescat, nisi noui
doloris incremento: si namque caput inclinet,
fortius ac profundius spinæ penetrant, si ma-
nibus vel pedibus consistat, clavis discindun-
tur.
Porro nedum Deus statuit vt in illo passillo
suauissimo conuenirent omnes aromatum spe-
cies, sed omnes inter se miscerentur. *Mixtum* Christi,
diligenter opere pigmentary: quod declarat mix-
turam, quâ omnes virtutes in Passione Saluato-
ris inter se collata præfulserunt, & hoc necessa-
riò sequebatur cum essent adeo perfectæ: quæ fuerunt,
namque ales sunt, inter se miscerentur: hoc enim
est quod declarant Theologi cum antesignano per-
suo D. Thoma: virtutes tantam inter se leuare
vniorem & connexionem sic vt non possint esse
perfectæ nisi mutuo commisceantur. O quam
præclara probatur hæc in illo diuino Thyma-
mate mixtura, vbi concurrent obedientia pietatis,
commiscebatur pietas humilitati, vnitur humili-
tatis patientia, sociatur patientia fortitudini,
connechitur fortitudo mansuetudini, maritatur

VI Adhortatio.

VII.

per se.

S

Hieron. Epist. de la Nuxa, Tom. IV.

manfuetudo generositati, & generofitas comi-
ratur mortificationem. Habes his orbiculum
fuaue fragrantem, atque Deus, esse debere fan-
ctum, non taliter qualiter, fed in gradu fuper-
latiuo *Sanctiū Sanctorum*. Omnes cōfentiunt hoc
perfe. Ne conuenire nouiſſe huic materiali
Thymiamati: nec enim in fe vel atomū habebat
fanctitatis, nec eam impertiri poterat, cuius ca-
pax non erat; porro hoc eminentiſſimē cō-
mit Paſſioni Saluatoris. *Eris Sanctum Sanctorum*: In
Hebræo. *Sanctus fanctitatum*, quod ſignificat
primō: illum in fe rem eſſe ſanctam in gradu
ſuperlatiuo, & alio quoque cauſam eſſe omnis
fanctitatis, ita vt ex ipſa tota pendeat fanctitas
Sanctorum: ideo hæc maximopere quadrat
Paſſioni noſtri Redemptoris.

Primum: fuit in fe ſancta in gradu ſuperla-
tiuo, id eſt iuxta Philoſophos, in ſummo,
quantitas enim illa dicitur in eo eſſe gradu (do-
cet ſic Philoſophus) quando nihil habet de forma
contraria: ſicut tunc calor dicitur eſſe in
ſummo gradu, quando nihil habet frigoris, qua-
lis ille eſt, quo ignis incaleſcit. Talis eſt Paſſio
Chriſti in ratione ſanctitatis: quandoquidem,
nec hilum quidem culpæ in ea reperimus, licet
etiam per omnes partes conſideremus: vt Do-
minica Paſſionis diximus. Secundum: eſt etiam
principium & cauſa omnis ſanctitatis Sancto-
rum: qualibet enim præfulerunt Patriarchæ,
Propheta, Apoſtoli, Martyres, Doctores, Pæ-
nitentes & Virgines, omnis illa ex Domini pro-
cedit Paſſione: idcirco Dominus hic dicitur

Apoſt. 17. Agnus, qui occiſus eſt ab origine mundi.

IX. Hoc verbis præclariffimis Deus reſpoſit
mittens Iſaiam quantum ad templi Præpoſitum
nomine Sobnam virum ad ſcelerata natum, &
tumor ſaltuoſum, qui ſic ſe gerebat, quaſi Do-
minus eſſet templi Domini. Curte Propheta mi
& die homini illi Sobnæ arroganti, qui nulla
ratione ſeipſum inaniter iactat; ſciat hoc, quod
templo mea expellam eum, & velut pilam lu-
ſoriam excutiam vbi amplius non videatur de-
pereat. Verumtamen non idcirco mihi deſeiet
ſeruus in domo mea: ſeruum etenim meum eli-
gam Eliacim *Dabo clauem Dauid ſuper hume-
ros eius. Figam illum paxillum in loco fideli, ſu-
ſpendam ſuper eum omnem gloriam domus patri-
archæ, vaſorum diuerſa genera: omne vas paru-
lum a vaſis craterarum, uſque ad omne vas mu-
ſicorum.* Multa hic offeruntur dicenda, quibus
myſtica explicemus Domini metaphoraſ; por-
ro extra quaſtionem eſt ad litteram hic agi de
Chriſto Saluatore noſtro, atque tantò clariùs,

quanto conſtat tunc temporis nullum viſiſſe
Eliacim, in quo hoc impletur, voluitque eo
nomine ſignate Chriſtum: quia proprie hoc il-
li conuenit. etenim Eliacim ſignificat *Dauid* vt
ſuericchio, vel *Deus reſurgens*. Vt interpretatur
D. Hieronym. & Leo Callenſ. ingenioſè pro-
ſequitur: & hic eſt Chriſtus qui reſurrectione
ſua ſe Deum aſſeruit, de quo ſic Apoſtoli.
Chriſtus reſurgens ex mortuis. Hunc (inquit Pa-
ter cœleſtis) figam paxillum in loco fideli, id
eſt ſecuro, ne couſtringatur, ne collabatur. Quis
ille locus, niſi crux?

Cruce fidelu inter omnes

Arbor vna nobilit.

Huic illum aſſixit. Vini verbi perpende: non
dixit ſtatuam, ponam, ſed figam illum. Num-
quid vti poteſt verbo clariùs, quo præſens ex-
ponat myſterium? Ne timueris calurum, aut
conſtringendum; aut deſcenſurum, quantum-
libet obnixè hoc ab eo poſtulet inimici. *ſi Fi. Mar-
tus Dei eſt, deſcendat nunc de cruce.* O Chri-
ſtiane, tibi namque mundus deſeiet, voluptas,
excidet de manibus, bona excident, ſpes te ri-
debit amicorum, verbis ſuis fallaces non ſta-
bunt, vita tibi terminabitur, & tandem ad eas
te iugebis reductum angulias, vt omnes, niſi
verba dare, & mentiri cognofceſ: tunc loqui-
do tibi conſtabit verum eſſe illud Hieronim.
*verum eſt, æterna aliud eſſe nihil proter. Mada. Hiero-
nim. equorum infidelium.* Illos compara ſouit.
Nobis dolenti, qui tempore neceſſitatis etateſunt:
non enim ſunt, aut equos largiuntur niſi dum
pluuie decidunt copioſe: verumtamen ſim-
quam tibi Chriſtus deſeiet crucifixus in loco
fideli: Si ad illum inſinuatibus, angoribus &
aduerſitatibus, in vita & morte conſogens, ſem-
per aditæ dilatatis brachijs paratiſſimus. *Exten-
dit brachia ſua in cruce (ſic uos ſolatur D. Aug.
& expandis manus ſuas in amplexus peccato-
rum.*

Ex hoc ſuſpender, inquit, omnem domus
Patriſ gloriam, omnem eius ſopelleſcilem, va-
ſaque omnia, & magna & exigua q. d. De Paſ-
ſione Chriſti, cuiusque cruce ſanctiſſima tota
dependet gloria beatorum, & omnis poteſtas ec-
cleſiæ: fides Patriarcharum, ſpes Prophetarum,
charitas Apoſtolorum, fortitudo Martyrum,
ſapientia Doctorem, puritas Virginum: Hiæ
omnes dependent iuſtorum virtutes, omnes
gratiæ donaque Sanctorum: etenim nemo po-
teſt nec dragma conſequi gratiæ, nec fauoris
cœleſtis atomum, niſi huic ſanctiſſimæ iuni-
tendo Paſſioni, Proſequitur illud eleganter D.
Hieron.

Hieron. Numquid non merito crux illa & pas-
so recatur *Sacrum Sanctorum*: In quem igi-
tur Domini mihi, finem hic passillus ordioatur?
qua ratione mihi illum assumam? Vt habeas
quo Deum tibi plates itatum, & inslam eius
ex peccatis tuis commotam mitiges indignatio-
nem. *Veni Thyriama in furore tuo*, prædicat
Moses. Et qua precor, ratione statuent? Com-
mittatur, & in pulverem hæc aromata colli-
datur, & igni super altare iniectis, fumus af-
scendat fragrantissimus: etenim omnem Dei se-
dare peccat indignationem. Eximio applaudite
mysterio. O Sacramentum ineffabile.

Hunc sime tibi passillum, illum minutissi-
me commode mentis tuæ consideratione: non
tibi sufficit illum in communi, & pro maiori
parte domini offerre cõspectibus, sed illum con-
tingit, eoutere, & minutim seu singillatim
perpende, qualiter timore, terrore, & pauore
obscuro in hortum secedat Patrem oraturus,
cruentata sit cordis agonia, vt sudorem emit-
tat sanguinem, nec habeat tristes animæ con-
fessiones, nec fidelem in passione comitem,
sine nec in ipsis sibi maxime familiaribus Pe-
tro, Iacobo, & Ioanne: nam dum mortali la-
borat mortuus agonia, lethargicâ dormiunt in-
conscia societia: qua ratione venient apparitio-
nem illum capere feroci strepitu, armisque ter-
ribiles, quasi latronem prædonemque indaga-
tioni acquiescunt: nec non qualiter omnes sus-
cipere in nullo à veteri patientia statim immu-
tatis, osculum accipiens perfidi illius & apo-
stata discipuli Iudæ proditoris. Meditare quo-
modo capiunt eum & laqueis nodosis innectat,
quitos illi brachia constingantur: animo reuo-
lat quæta trahant eum confusione & angustia
parabolica sua peruerfitate: domum Ananæ
agredere, & attende quomodo despectui ha-
beat illum inueteratus ille dierum malorum
Pontificis. Considera illum in ædibus Caiphæ
coram toto concilio, vbi omnes vt rugientes
hoc in eum insurgunt, &c. Meditare illum
in cruce suspensum, labia præmorta, linguam
ardentem, oculos obnubilatos, caput deciduum,
manus transfixas pectus hians & apertum. Hoc
docet nos faciendum Vas electionis: *Recogitate*
cum, qui calum sustinuit à peccatoribus aduersum
simulacrum contradiotionem. Non simpliciter
autem cogitare, sed *Recogitate*: quod est semel &
deum, quo & alio modo ruminari. O qualis
hic mensius: vade age, diuinum hoc discute,
Thyriama. *Veni coram vestra in virtute eius*

& distribuit domos eius: hortabatur nos David:
progredere de manu ad alteram, evolue eum
de capite ad pedes. Hac pia consideratione
succendatur in altari cordis tui erga illum amo-
nis ignis ardentissimus, dolorque viuos, & ama-
ra læcerum tuorum contritio, quæ horum om-
nium esse causa deprehenduntur. Davidem imi-
tare: *in meditatione mea exardescet ignis*: & Ps. 38. 4.
inde sursum ascendat vapor feruentis orationis,
quæ fiducia constant aeterno Patri dedicit caput
illud spinis coronatum pro tuæ satisfactione su-
perbia: sanguinem illum effusum pro tuis im-
pudicitis, os illud felle potatum pro tua car-
nis ingluuie: manus illas transfixas clavis pro
peculanti tuæ libertate: pedes illos harpagini-
bus transfosfos pro tui pectoris arrogancia. Om-
nes illi hos offer cruciatus, non enim pro se
passus est illos, sed pro te, ipsosque tibi con-
signauit, vt illi tibi forent emolumento, & in
peccatorum cederent remissionem: vt merito
possis dicere, hos omnes tuos esse, & omne sai-
guinis eius pretium tibi communicari. O quam
efficax vapor hic, quò pectus Dei ab ira tem-
peretur.

Subtiliter & vtiliter docuit nos D. Augustin.
hoc pietatis exercitium in eo quod ipse facie-
bat. Patri diuinum hoc offerens thyriama ver-
bis sibi propriis, quæ singula hic adscribemus,
vt illa tua facias, ex eius ore desumens, à te
profertenda. *Afflicte pie Pater, piissimum filium D. Aug.*
pro me tam impia passum. Raptus elementissimæ Lib. Me.
Kex, qui patitur, & remissere benignus pro Au. c. 6.
quo patitur, &c. Cerne manus innoxias proma. & 8.
nanas sanguine, & remitte placatus scelera, qua Tom. 9.
patrauerunt manus mea. Considera inerte latus
crudeli perfossum cuspide. & renoua me sacro
fonte, quem inde credo fluxisse. Vide immacula-
ta vestigia, qua semper ambulauerunt in lege
tua diris confixa clavis, & fac me odio habere
omnes viros iniquitatis. Attende pie Pater, filij
Cuarissimi caput nium cernice nexera prestosissi-
nam resobatum in mortem. Candet nudum pe-
ctus, rubet eruantum latus, tenfa aruit viscera, si ni pia
decora languent lumina, regia pallent ora, pro-
ceru rigent hyachia, crura pendens marmorea, ri-
gat bracos pedes beati sanguini vinda. Specta glo-
rioso genitor gratissima prelis lacerata membra, &
mirorare benignus, qua mea substantia. Confice
Dei hominis panam, & relaxa conditi hominis mi-
seriam: vide Redemptoris supplicium, & redempti
dimittit delicta. Ecce spes mea & tota fiducia mea si
me pro mea, vt digna est, despicis iniquitate, respice
S. 2 me

XI.

Handwritten numbers and symbols on the book's spine, including '139' and a cross-like symbol.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

me saltem misericors pro filiis & sobolis charitate. Ascende in filio, quod propitius in seruo. Vide carnis sacramentum. & remitte carnis reatum. Quoties tibi beata prole patens vulnera, delitescant obsecra sceleris mea. Quoties rubet propositus de laere sanguis, illuatur obsecro, labes mea poluitions. Conuenit optime sapientia & Spiritui P.M. Et Ludouici Granatenis argumentum huic nostro opportunum, nostram quo ponderat sortem, veterum illoz patrum multo feliciorum, qui ad placandam Dei iram agnos illi dedicabant & vitulos: & iudicabant in eadum hoc esse maximi momenti, Deoque summo petere placere, si in orationibus suis merita proferant trium illorum Patriarcharum Abraham, Isaac & Iacob, quorum nominibus vsus est Moyses quo Dei furorem ob adoratum vitulum, mitigaret. Nos autem habemus quae offeramus vniuersi filij Dei merita infinito valore pretiosa qui nobis ea ve nostra forent congnauit, &c.

Cap. 8.

§. 10. Tandem adesto gratus, si que tibi Christus crucifixus liber memorialis, illo dignior, quem Persa circumserabant.

24

Hinc tandem procedat officiosa gratitudo, feruensque desiderium tam immenso respondendi beneficio, & nedum supremo illo seruendi benefactori perpetuo, sed etiam pro illo patiendi; dicendique cum Davide: Quid retribuam Domino pro omnibus quae retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam. Notandum illud pro omnibus, & hoc tibi. Omnia mihi dedit in particulari, omnia pro me passus est in particulari: pro omnibus illi teneor ego in singulari. Quo tantam solam debitum? Quo tam infinitis satisfaciam beneficiis? Quibus amarit adeo cruciatibus pro me toleratis satisfaciatur? Veniat Domine, calamitas, irruat super me disciplina, dolores adfint & ignominiae, concede vt poenarum tuarum & tormentorum cunctis cibam. Calicem salutaris accipiam in omnibus aduersitatibus (ressem adfero D. Augull.) non inerti tam effeac remedium, quam vulnera Christi in illis dormio securus, & requiesco in trepidis. Christus mortuus est pro nobis. Nihil tam ad maxiam amarum, quod mors Christi non sanetur.

Psalm. 115. 22.

D. Aug. In Manu. c. 22. To. 9

Esph. 6. 1.

1. Vt laudabilem & prudentem assero Monachatum Petidis conuocandinem: qui cum sacularium pietia essent praestantissimi, morem colebant

verè dignum, quem omnes Reges ac Principes confitebantur. Libros componebant seu diaria in quibus sigillatim conscribebant obsequia sibi a subditis praestita. Tali die talis miles in tali itinere seu occasione tale praestitit obsequium. In tali occasione talis adeo prudens sanumque dedit consilium &c. Et quotiescumque haec euoluiebant & repetebant; & de singulis aliquarecurrerebant, interrogabant quid mercedis pro tanto seruitio retulissent. Sic narrat Spiritus Sanctus ab Asuero Rege frequentatum i. cum enim illi Mardocheus eximiu praestitisset obsequium, quo vitam illi contra nonnullos proditores Regique insidiatores saluam conseruauerat: illico litteris & memoriae mandauit, & clapsis postmodum diebus aliquot librum euoluens illudque rememorans, feruiscit: Quid pro his si de honoris ac praemij Mardocheus conseruatus est? Respondetur: nullum Domine mi; Magus hic commissa est negligentia; inquit Rex: praestita tanta compensemus obsequia beneficiis, tantoque exaltet fauore vt locum obtineat in regno meo primarium. Sic illis mos erat, sic Asuirus fecit, sic agendum iis omnibus qui se nobiles iactant & generosos: sed super hos omnes tibi hoc incumbit Christiane, quem Christus ad tantum enexit gradum dignitatis, quo tibi concessit vt voceris, esseque filius Dei, nec non pleurore vocare illum posses Patrem tuum. Tam omnem Dei memoriam abieccisti, quam memoria retines homines, & recentiorum recordaris, quorum vtiua memoriam perdidisti. Ad hoc tibi necessaria non sunt diaria memoria subseruientia: in illa etenim occasiones fuerunt & commodi retines, honoris tui & incrementi: quoniam & iniuriarum atque conuictorum quibus ab altero te laesum nunquam obliuisceris. Porro quam nullam habes beneficiorum memoriam, quibus te Deus praerent abundanter.

Quantum intelligo David haec animo pendens quasi conqueritur quod tui sic Deus recorderetur. Quid est homo, quod memor es eius? In Hebraeo legitur Enos quod Euseb. Caelaren. interpretatur Obliuosus. Domine feruere potest, vt ita recorderis eiusque memoriam habeas perpetuis cum beatis beneficiis, qui tui vix vitam habet memoriam, sic vt nullius minus quam tui recorderetur? Eia Christiane opus tibi est diario beneficiorum Dei, vt dignis ei respondeas obsequiis. Et quamuis tota mundi non sufficeret charta, qua cuncta inscribas singillatim, sicut D. Ioan dixit de miraculis Christi, per lege illa compendio in passione, cruce & morte conserua

scilicet Saluatoris. Liber hic est, quem perpetuo
Paulus exolebat, & alium nesciebat. *Nem
monachum (sic scribit) me scire aliquid inter
omnes, nisi Iesum Christum & hunc crucifixum.* O
quoniam eximiam pandectas hoc in libro reperies:
discerte à capite ad pedes, perlege quidquid in
illo est, quodquid agit, quidquid loquitur, quid-
quid parat, tota tuo corde emolumento. Quam
conscientiam esse, ut librum hunc diligenter evol-
ueres, & singulis rite percussis interrogares.
Quid pro hac fide honoris ac præmij consecra-
tio est Christus? Quid pro hoc beneficio gra-
tias rependi, quo ligari voluit, ut me peccatorum
vinculis absolueret? quid, quo flagella suscepit,
sua me absolueret? Quid pro spinis quibus
caput suum passus est coronari, ut me gloria
diademate coronaret? Quid in recambium pur-
pura sanguinis quem effudit in culparum mearum
lauerunt? quid retribuunt pro morte adeo
molesta, quæ vitam mihi tribuit sempiternam?
O quam paucas huius libri pandectas inuenies
oblationum recambium rite perfolutas! O quam
paucæ sunt huius libri debitorum, & quam nullum
exciderunt. Te deprecor, ut aliquod mihi desi-
gnos opus, quod possis in medium proferte re-
munerarium? si usque modo semper recipisti:
tunc saltem à modo repende: si usque modo di-
ligentia corporet, nunc à modo tuam excita
memoriam, talisque viget gratitudo quæ dese-
dit super te præteritis cunctisque negligentias.

§. II. Hymno dicto exerant. *Absoluta
cetera cecinit Christus magnam Alleluia:
alio fuit hac ita insulsa, ut nobis est my-
steriosa.*

¶ **A**bsoluta mystica illa cœnâ, qua Christus
agnum conchit legalem, & finem multi-
plices impostis sacrificiis antiquorum, ac-
que legis obiterantibus, ut sol soligidissimus tan-
tarumque varias dissipans tenebras lucis sue di-
dicit radiis, cum iam sacrosanctum instruxisset
Sacramentum securo verumque amoris sui pi-
pium, quo alcius non poterat, nec viquam mun-
dit viderat: quandoquidem in illo verè ac reali-
ter seipsum dederit, suamque carnem in cibum
& sanguinem in potum: ostendit quantopere
desiderant sui imo visceribus suorum intus
interponere: inde cum Apostolos suos facerdo-
tes & Episcopos ordinasset, ut ineffabile illud Sa-
cramentum & venerabile mysterium nunquam
deserere, sed semper in Ecclesia sua seruauerit

inuolatum, per hoc illam ut sponsam sibi cha-
rissimam ita locupletem efficiens, ut nec ipsum
caelum Empyreum nec ipse gazas habeat in the-
sauris suis ditiores, scribitur SS. Evangelistæ.
*Hymno dicto: Egredietur Iesus trans iordanem
Cedron, in montem Oliuæ, in prædium quod
dicitur Gethsemani, ubi erat hortus, in quem in-
trotuit ipse & discipuli eius.* Circumstantiæ sunt
hæc tales, quas cum Spiritus Sanctus singulari
notârit studio, & calamo suorum conscripserit
secretariorum, ne nos illas leuiter pertrita-
mus: eorum gratissimis scaturit illæ mysteriis.

Prima circumstantia hæc est: *Hymno dicto: Matth. 26.
Estque hæc adeo mystica ut eam Evangelistæ
notauerint D. Matth. & D. Marc. eamque sta-
tuant ut caput & principium Passionis eius: & si
iuxta qualitatem corporis esse debet & qualitas
capitis, cum corpus Dominice Passionis inter
altiora & grauissima censeatur mysteria sapientie
& omnipotentie Dei, absque dubio præclaris
debet caput hoc scaturire mysteriis. Singulati sta-
dio perpendunt SS. Patres quid propriè sit hym-
nus, & quidquid de eo dici potest comprehendit
D. Augu. opinatus esse canticum in laudem Dei:
ut autem hymnus sit, tria sunt necessaria, ut sit
in laudem, & quidem Dei, & cum canticum *Hym-
nus laudes sunt Dei cum canticum: Hymni cantus sunt
Dei, non est Hymnus. Si sit laus & Dei, & non
cantus, non est Hymnus: habet hæc tria & laudem,
& Dei & canticum.* Idem repetit D. Hieron. ex
L. 1. Ethy. *indulgentia tractans eandem materiam, & hinc
concludit hymnum esse contrarium Threno: il-
le namque canus est cum laudis sacrilitate, qua-
lem decantant filij Israel demerito vitioque
Pharaone persecutore, illis ad litus salus stan-
tibus & crebris: hoc autem canticum est logu-
bre & triste quale cecinit Hieremias ob mortem
Iosæ Regis vrbisque Hierusalem euersionem.
Hoc supposito, dicendo: *Hymno dicto, recte in-
ferimus hæc occasione Christum, voce alisona,
expressa, & alacri cecinisse, quod tantò miramur
amplius, quanto magis illi nouum est & insolitum:
quem licet sarpinus plorantem viderimus,
suspirantem, & spiritu infremtentem, ut patuit in
morte Lazari: verumtamen eum nunquam ali-
quis vidit cantica cantantem hilaritatis, selliui-
que gaudij, nisi hodie.***

Pro certo confirmant plures moderni. *Au. a Joan.
dores Dominum cantasse iocunter, dulciter & suauiter
alacriter. Nec illi soli hoc asserunt, sed etiam
D. Chrysol. b. hoc dicit. *Gratus egit Christus Per. Mon.
& Hymnum cecinit.* Et antiquus Poëta Chri-
stianus*

53
Rianus

177
+

bel. de l'asso. b. Ho. 83. in Matth. ante mod.

c. Contra Tryphan.

Pf. 11. 23. Lib. 3. co. tra Mar. cio.

I. I. Quem hymnum

Christus cautaue. rit.

In Pf. 112.

a Ho. 83. cit.

b Trait. 35. in Matth.

Nianus Iuencus, quem saepe commendat D. Hieron. dixit. Ex hinc cantata Sautis concentibus hymno. Notandum illud. Sautis concentibus, q. d. Saluatores cecinit cantica tubilationis, gaudij, laudisq; Deo, non vanis gutturis concentibus, sed compositis gratitate modulis, deuotis, excitatis cum virili maiestate & sanctitate Quinimo per hoc arbitrat D. Iustinus Martyr. e. impletum Dauidis oraculum Pf. 112. in quo clare, & omni remota larua metaphoræ de Christo loquitur. In medio Ecclesie laudabo te: quod Tertullia legitur Hymnum dicam tibi. Hoc impletum est, inquit D. Iustin. dum Christus hunc hymnum caneret, de quo testantur Euangelistæ, cum medius esset inter discipulos suos Cœnâ peractâ & satis est consoime Græco textui quem nouissimi sic legunt: Et hymno cantato.

Quid autem Christus cecinerit non omnibus eonstet, nec certo nouimus: plures arbitrantur fex fuisse Psalmos celebriores quos Hebræi vocant. Magnam Alleluja à Psalmo 112. Laudate pueri Dominum, usque ad Psalm. 119. Confitemini Domino, quoniam bonus. Omnes enim titulum præferunt Alleluja ita sentit doctissimus I. Yran. & notat notissimus Burgenol. qui utique inter Iudæicas enutritus ceremonias, illas optimè callebat. Afferunt hos sex Psalmos apud Hebræos cæteris fuisse nominatios, quos maiori quàm reliquos solemnitate pompæque concinebant, quibus in tribus maioribus gaudij & festiuitatis solemnitatibus utebantur. Illos crecti cantabant, præsertim nocte illa Paschatis, nam cum agnum comedissent omnes in pedes erecti magno gaudio & animi tripudio decauebant. Ut intelligo, opinio fuit D. Chrysol. a. & prior illo sentit hoc. Origen. b. hymnum à Christo cantatum fuisse in gratiarum actionem absolutâ cœnâ sacramentali prius cœnam perfecit legalem, comedens cum lactuicis agrestibus agnum cum Apostolis suis. Deinde surgens à mensa, pedes illis abluie, quò factò recubuit iterum, & cœnam instituit sacramentalem, seipsum suosque Apostolos communiens. In gratiarum igitur actionem, Deo Patri hymnum cecinit laudatiuum. Nolter Card. Caietanus opinatur eum Christo Apostolos cecinisse, & forsitan choraliter seu alteruatiui: nam Christus in medio velut musice director vnum attollebat versum, & alium Apostoli: hoc enim (inquit) textus indicat Græcus, qui in plurali dicit: Cum dixissent hymnum.

¶ 16 Hinc elicit D. Chryl. primò: studium agendi Deo gratias autè & post cœnam, Saluatoris

exemplo: cum suadeat equitas illum vt auctorem alimenti, vitæque nostræ recognoscere ipsam esse, qui diuinæ manus suæ largitate nobis illam administrat & sustentat. Oculi omnium in te sperant Domine, & tu des illis escam in tempore opportuno. Aperte tu manus tuam & imple animas animal benedictione. Hinc argumentum sumptum sit illos reprehendiendi qui ad mensam accubant Dei omnino immemores vt bruta animalia, illis comparandi quos Hieremias reclaruit: Effugit sicut estis quasi vituli super herbam, & D. Iudas Apolt. 11. Animales spiritum non habentes sine timore facti, ipsos pascentes, & peracto prandio ventree repleto mensas deserunt, nec semel sursum oculos attollunt tanto gratias agentes œconomus: & cum leges obseruent vrbauitatis erga iuicem si bi bene congratulati, solius Dei nec parum recordantur. Audiamus hæc omnia qui quasi porci eam comedere in cœnâ calidius mensâ, remissius confurgunt, cum agere gratias debeant, & hymnum à mensa decantare.

Secundò: colligit quanto studio sit hinc in eumbeudum quando conuuiuo interfectum Sanctissimæ Communionis. Christus autem quam sacrosancto hoc pane velereetur eunus suis distribueret, quiimo ante eiusdem consecrationem, oculos suos sursum extulit ad Patrem suum coelestem benedixit illi & gratias egit. Eleuatis oculis in celum gratias egit & benedixit, &c. Et postmodum ita datâ opera gratias egit, vt quo perfectius eas rependeret, cum discipulis suis hymnum cecinerit. Per hoc satisfecit ei, quod iam prælibamus ex Psalm. 112. qui ad litteram de illo loquitur secundum opinionem vt diximus D. Iustini Martyris & Tertulliani. Præcinit igitur Dauid in illo Psalmo, Edent pauperes & saturabuntur & laudabunt Dominum, qui requirunt eum, &c. Ecce quàm eleganter conuuiuium describat à Christo discipulis suis institutum feruili quò pleuè satiarentur. Edent pauperes & saturabuntur. Quodque cor hilaritate demulceret, Deo repereret, vitam æternam tribueret, ad Dei laudes excitaret celebrandas: effectus sunt hi Venerabilis Eucharistiæ. Laudabunt, &c. Vimenis corda eorum, &c. Quis dedit laudibus his initium? quis illas cum Hymno festiuo cantor præcinit? Quis esse debebat, nisi huius auctor mystericij, qui amore flagrans illum intonauit, aliiisque præcinit. In medio Ecclesie laudabo te, vel, Hymnum dicam tibi. Vides quid tui sit officij, quando simili fueris beneficio panæque pasceris, quas referre debeas gratias tanto tamque tibi munifico benefactori, qui seipsum tibi tradidit & quid-

D. Cyr. quid hoc populus possidebat. Adest iterum D. Chry-
ostom. *soll.* Gratias egit antequam discipulis dederat, ut
 & nos ab actione gratiarum inciperemus. Gratias
 ipse postquam dedit, & Hymnum eccinit, ut nos
 quique similiter faciamus. Cum Deo tibi familia-
 ritate conuersandum & ante & post Communionem
 precogitatio tibi necessaria est eius magnitudinis
 & Communionem tuam; uisitatis deinde gra-
 tia sunt referenda; quia mensa super te coniuuiam
 admisti; nec non tanto te dignatus sit beneficio,
 totaque gratias cumularit superabundanter.

Hinc tenio colligit admoneri te, ut missam
 indiens non exeras completa sacerdotis commu-
 nione, sed & aliorum expectes & orationem pos-
 sitremo cauedam: hac etenim (inquit) locum
 supplet Hymni quem Christus absoluta Coena
 decantauit. *Audiatis etiam quicumque uisitam
 rogabit orationem non expositi.* Hinc addisce
 quam inuicem sit hoc beneficium, quantum
 hoc donum quod nobis SS. hoc confert Saera-
 mento, nam illud celebrat Christus gratias refe-
 rent Hymnis festiuis & canticis, & merito, ut
 per hoc uolunt ut illi pro collatis donis gratias
 agamus, cum ut verum Deum omniumque bono-
 rum qua recipimus auctorem agnoscimus, confor-
 miter illi quod per Psalmistam regem
 declarat, quid sit quod a nobis pro tantis be-
 neficiis doneque in cambium exposulet: non
 tantum nostrum requirit autum, non argentum,
 non greges, sed gratiarum laudisq; sacrificium.

*Deum Deum tuum ego sum; non in sacrificio tuum
 arguam, &c. Meus est enim orbis terra & ple-
 nitudine eius, &c. Immola Deo sacrificium laudis,
 &c. Inuoca me in die tribulationis et erant te hono-
 rificabis me.* Hoc S. sacrificio Deo honoratur:
 tantum illo preestatur eum omnis boni esse
 principium. Maxima omnium beneficia Deus
 homini contulit in mundo factus homo: cum
 quocumque maiori vinculo gratiarum Deo gratus
 esse obstringeretur, sequiori Deum eo tempore
 studio coluit inhumanius: idcirco Christus gra-
 tias agit pro nobis inuicem nostram supplens
 ingratitude.

In mundo nascitur factus homo: O quale be-
 neficium! o quanta gratia! sed lethargico tunc
 homines somno opprimebantur ingratitude
 Deique obliuioni. *Cum quiescat sicut in con-
 tinenti omnia & non in suo cursu medium iter ha-
 beret, omnipotens sermo tuus Domine a re galibus
 Iohani ueni.* Eadem tempestate suos destinat
 Angelos laudes in altissimis Deo resonantes:
Gloria in excelsis Deo, &c. Viuit in mundo, prodit

& sua incipit dona manifestare illi concessa, ex
 eo daemones eiciens, a quibus dura premebatur
 seruitute; illum per discipulos suos illuminans,
 quos miserat illi predicatores. O quam grande
 beneficium! Non est qui gratias illi referat: do-
 numque cogoscat: ipse Dominus nostram sus-
 cepit suppleere negligentiam, prodit ipse Patri
 caelesti gratias relaturus. *In illa die exultauit Ier-
 luo. 10.*
*sua in spiritu S. & respondens ait: Confiteor tibi
 Pater, Domine cali & terra, &c. Confiteor* (inquit
 Matt. 11.
 D. Chrysol.) hoc est, *Gratias ago*, Sanctissimum
 iustitiae Sacramentum, praebet in eo, & per il-
 lud homini quidquid boni Deus possidet. Cum
 igitur donum sit quo nullum eminentius, gra-
 tias requirit, quibus nulla sint superiores. Angu-
 sta nimis sunt, quas referre possunt homines,
 imo & omnes Angelorum Hierarchie. Quis dig-
 nis & aequalibus gratiarum laudumq; respon-
 debit obsequiis? Ille solus qui nostram uenit im-
 plere uacuitatem, & nostra suppleere foecordiam.
 Ecce quales reponat gratias. In medio Ecclesiae
 hymnum dicam tibi. Talis gratitudo tali bene-
 ficio: talis forma laudandi nunquam uisa, ut
 ipse Dominus uoce altisona decauerit ad talem
 doni methodum, qua se Deus sub panis stultuli
 specie totaliter totumque tribuit.

Quae gratiarum actiones non sunt nobis re-
 pendenda pro dono SS. Sacramenti tantam nobis
 abundantiam dati in cibum. Passim obuia est hi-
 storia Aegyptiorum, qui uirulum ut Deum cole-
 bant, ex quo Indae sumferunt ansam suam si-
 militer erigendi eumque adorandi. Vocabatur
 Serapis, Opinatus D. Clem. Alex. & D. Aug. *Lib. 18. de
 quod dum Ioseph uineret in Aegypto appulit eo Gen. 4.
 Serapis Rex Aegyptiorum, ibique diem clausi ex-
 tremum, tamque gloriosam honoratus est sepul-
 cram, ut illum in album rotulerint Deorum. Etenim
 VII. Quis
 etiam quod sepelirent illum, rex ineluserunt inde-
 que dictus est Serapis. Seras id est arca. Apis no-
 me erat illi, unde dicebatur. Arca in qua sepultus rapis.
 est Apis. Eum sub figura tauri celeserunt, qui ser-
 titilitatem signat, aiebant enim, & mortuo illo que-
 rebant alium eorum modo memoria conseruabant
 illum indelebil, eo honore quo uenerabantur
 illum. Verumtamen rationi non uidetur con-
 Tom 4 p.
 gruum, ut eo ueniret Rex ille ab ipis pro Deo 120. Pier.
 venerandus. Iulius Firmicus, Ruffinus, Bar. Pier. li. 3. Hic
 & alij, quos refert Corn. a Lapide, credunt, quod regis
 Ioseph fuerit ille Serapis, cui diuinos obtulerunt 21. Iul. f.
 honores: quia fami septennali prouidit abun- 1a. c. 41.
 dantem, cibumque ministravit, in uita subfi- Gen ad-
 dum: qua de causa a Rege mundi Saluator in. fm.
 titulatur. Honorant illum sub figura Tauri,*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

qui denotat victus abundantiam, eò quod tellurem aret, & stercore conspergat, quod bobus opus est proprium, quò terra fertilis redditur & abundans. Unde idem Moyses illum describit sub figura Tauri, & vocarunt eum Serapis. Sic id est *Principi* & *Græcè* est *hor:* q. d. *Principibus*. Sic nomen est Hebraicum quod significat *Principi*. Ex quo exteræ nationes hauerunt ut eo nomine Principem compellent. Syri, Chaldei, Arabes, Tartari, & hodie Franci: *Sire*, *Aspi* nomen est Ægyptium, quod bouem significat. Dominus hic Deus est omnium Primarius: quia non est alius Deus extra se. Et ipse nobiscum prouidit in abundantia in SS Sacramento, & talem quidem ut sine ipso moriamur. Nunc igitur appende, quas gratiarum actiones, quas laudum præconia Christo pro tali munere conferre teneamur.

Deni. 33. 17.

§. 12. Hymno dicto. *Christus principium passioni suæ dedit, cantando: in amoris sui significationem, & mysterium illud operatur profundum quod D. Bernardus exposuit.*

Venerabilis Beda huic alium addit conceptum, dicens: Dominus hic Passionem suam inchoauit, cui principium statuerit voluit hunc cantum hilarem & festiuum, Patri suo æterno gratias agendo, quod iam hora propinquasset, in qua pati morique debebat pro humani generis redemptione, atque seipsum in ara crucis in hostiam offerret: quatenus ostenderet, quàm voluptatè ac libenter moreretur, quantaque voluptate passionem hanc assumeret. Sæpius hæsimus in probando & declarando Christum hoc inter cætera tanquam primum fundamentum, ac Passionis suæ voluisse collocare principium, quod esset voluntaria. Sic namque conueniebat ut in ipso tantò magis esset meritotia, & in nobis tantò maiori digni gratitudinè. Et extra dubium est, quin cum nemo potuerit Deo vim inferre, mors eius non ideo acciderit, quia illum ei inimici voluerint inferre, sed quia ipse eorù voluerit se tradere manibus occidendum. Ad huius confirmationem orditur cum cantico laudis & gratiarum actionis.

a Ho 36. b 146. c. in ca. 30. Isai.

Paulo superius expendimus a ex D. Hieron. b. duas Iudeis fuisse causas singularis exultationis & cantico. Prima antiqua in nocte illa quâ egressi sunt de Ægypto; nam ingressi sunt pede licco per mare, in quo Deus viam illis ap-

erit omnibus notissimam, atque insequente eos Pharaone cum omni exercitu suo. super illum Chorus Dominus aquas conuertit maris & medius cæteris cum omni populo suo demersit fluctibus: tunc passus etenim tantis erepti filij Israël periculis hymnum illum Domino cecinerunt. *Canticum Domini, gloriè enim magnificatus est.* Alia profertur quâdo ascendebant fella Paschatum celebrari, nominatim autem festum Agni Paschalis, dom eius sacrificium celebrari ascendebat Hierusalem: incedebant enim cantando canticum laudisque iubilationis. Hoc (teste D. Hieron.) indicat Deus apud Isaiam. *Canticum erit vobis, sicut nox sanctificat & solemnitas & letitia cordis sicut qui pergit cum iuba et iuuet in motum Domini ad fontem Israel.* Has binas occasiones tenuit Dominus iam renouatas, vel potius dicamus, nunc videt præsentem harum figurarum veritatem, & vmbraum corporum: iam iter aggreditur per eruentè Passionem suæ rubrum pelagus, quo populum suum liberet, & in ea atque per illam Satanam demergat omnemque eius infernalem potentiam.

Hodie iter incipit ad veri agni sacrificium iam immolandi, nimirum sui ipsos: ex vna & altera ratione voluit ut cum cantico solemnè, & festiuo inchoetur, atq; huic operi cælesti principium cù tam diuino cantico puerulos intrasti, siquidem Angeli cantarunt, tu tamen lacrymas fudisti copiosas, ut cum Salomone Rege, & ipse Rex natus dicere poteris: *Primam vocem iudicem omnibus emisi plorans*: Sic te contemplantur sponsa tua Ecclesia.

Pagis insani inter arma Conditus præsepia.

Iam tunc nostras luxilli miserias, nostras planxilli calamitates, in illas ingressus, nostram fleuilli captiuitatem, quâ nos oppressos inuenisti, ob nostras tu culpas doluisti, quæ te confestim offenderunt, & nostros tu sensisti cruciatus. Plorasti nos inuenis mortuos, ut postmodum viso Lazaro mortuo amico tuo, & fortibus eius dolore consternatis: nunc nos omnibus his eripiturus, damna nostra reparaturus, catenas nostras soluturus, vulnera nostra curaturus: alacer cantu Domine mi, animoque, exaltet spiritus tuus, mensque iubilat: hic etenim dies est, recte sponsa Chelidior tota vita sua lacrymosos edit gemitos, at- tamen horâ mortis imminente in cantum effuditur: quia ut aliàs diximus, cor illi dilatarer eo quod illi sanguis ebulliat qui ad cor confert illud

Eni. 12.

847. 4.

13. 38.

11.

Chelidior tota vita sua lacrymosos edit gemitos, at- tamen horâ mortis imminente in cantum effuditur: quia ut aliàs diximus, cor illi dilatarer eo quod illi sanguis ebulliat qui ad cor confert illud

illis confortaturus. O cygne celestis ex puritate tua diuina nunc candidior, ex innocibili tua patientia mitissime qui vitam duxisti continuo lectu serenoque ob peccata nostra & calamitates miserandam: nunc ergo Domine mi inbiba, exulta, decanta, modulare iam tibi cor recreatur sentiens tui sanguinis feruorem, quo prodire gestit ad mundi latratum hominisque redemptionem. Iam Christus Saluator extrema imminet hora tempore desiderata, qua te ipsum sanguine tuo uolucrum traderes, quod fatebaris toto tempore qua diserebatur, tibi cor supra modum affligentem, & ad mortem usque coarctate. *Baptismo ha-*
ba baptizari. Et quomodo coarctor usque dum
profatur. Modulare Domine mi, & ante tu-
passionem sit canticum exordium: etenim tibi sit hoc
exploratum, planctus serusque eiusdem erit epi-
logos. Cum clamore ualido Et lacrymis. Quod si
modo diuinam tuam produs fositudinem, hu-
manam tunc tuamque patefacies infirmitatem:
quod si omne cantando amoris tui manifestas e-
minentiam, quo pro nostra salute pateris, tunc
plorando rebellem nostram confundes ingrati-
ritatem, quod nedum talibus non utamur ad-
silium medicinis, sed eas, insuper despectui ha-
beamus, imo & sanguinem tuum indebiti calc-
amus, ut tuus uerissime dixit Apostolus. Ingredere
Christiane in hoc ostium & huc Domino su-
pernas age gratias, tanto responde gratias amo-
ris, cui mundus patrem non agnouit. Quis talem
rogatum uidit existantem, Regem pro subdito,
pro seruo Dominum, supremum creatorem pro
uillimo creatura, pro homine Deum? Et nedum
uoluerit, sed tanta moritur mentis hilaritate &
gaudio, ut huius passionis suae prologus canti-
cum sic iocunditatis.

11. 18
 11. 19
 11. 20
 11. 21
 11. 22
 11. 23
 11. 24
 11. 25
 11. 26
 11. 27
 11. 28
 11. 29
 11. 30
 11. 31
 11. 32
 11. 33
 11. 34
 11. 35
 11. 36
 11. 37
 11. 38
 11. 39
 11. 40
 11. 41
 11. 42
 11. 43
 11. 44
 11. 45
 11. 46
 11. 47
 11. 48
 11. 49
 11. 50
 11. 51
 11. 52
 11. 53
 11. 54
 11. 55
 11. 56
 11. 57
 11. 58
 11. 59
 11. 60
 11. 61
 11. 62
 11. 63
 11. 64
 11. 65
 11. 66
 11. 67
 11. 68
 11. 69
 11. 70
 11. 71
 11. 72
 11. 73
 11. 74
 11. 75
 11. 76
 11. 77
 11. 78
 11. 79
 11. 80
 11. 81
 11. 82
 11. 83
 11. 84
 11. 85
 11. 86
 11. 87
 11. 88
 11. 89
 11. 90
 11. 91
 11. 92
 11. 93
 11. 94
 11. 95
 11. 96
 11. 97
 11. 98
 11. 99
 11. 100

inteniatur, qui vitam suam pro benefactore suo liberalis exponat, & amico sibi familiarissimo: sic namque celebrat antiquitas Coetrum Atheniensem, & ambos Decios patrem & filium, & Curtium, qui mortem pro patria oppetierunt, & optime dixit Cicero. *Quantum sunt omnia com-*
moda à patria accepta, nihil incommensuratum graue de Orat.
pro patria putandum est. Nonnullos etiam laudi-
bus extollit, qui vitam suam amicorum gratia
profuderunt, ut Damon & Pythias quorum sin-
guli suam pro altero supponebant, porro illi, &
quotquot inueniri possunt moriebantur, inquit
Apostolus pro eo mori dignum cenfebant &
iustum. Vix enim pro iusto quis moritur: nam Rom. 5. 7.
pro bono forsitan quis audeat mori. Casus est ra-
tilissimus pro amico suo vitam elargiti: sed acci-
dit aliquando: uerum, mori pro traditore, se-
disrago & rebelli inimico, vitam profundere e-
ius gratia, qui tibi mortem machinatur, quis un-
quam hoc intellexit? Mori seruum pro Domi-
no, raruus est, porro & aliquando hoc tulit ser-
ui fidelitas, quo casu se seruus Domino suo sen-
tiebat obligatum: uerumtamen Dominum pro
seruo refractario: & proditore mori, quis hoc ri-
dit inquam? imo quis animo concepit? Ex hoc
concludebant Gentiles, ut mentis amentiam ha-
bendum dum audirent Deum permisisse se claus
in cruce consigi pro iis ipsis qui illum crucifige-
bant, mori, ut vitam illis tribueret, à quibus illi
uita tollebat. Quinimo hac de causa, scribit A-
postolus, hic amoris Dei praececlit eminentia.
Commēdas autem charitatem suam in nobis: quo-
nam cum adhuc peccatores essemus secundum tem-
pus Christus pro nobis mortuus est. Prodeant hic
quotquot mundus uidit & admiratus est amo-
res, etiam quos fuit, nam sic, credit D. Ambr.
eorum exempla, quae Graeci proferunt. Prodeat
Graecia cum suis amicorum paribus Theseo &
Pirithoo, Pylade & Oreste, Damone & Pythia,
Alexandro.

11. 18
 11. 19
 11. 20
 11. 21
 11. 22
 11. 23
 11. 24
 11. 25
 11. 26
 11. 27
 11. 28
 11. 29
 11. 30
 11. 31
 11. 32
 11. 33
 11. 34
 11. 35
 11. 36
 11. 37
 11. 38
 11. 39
 11. 40
 11. 41
 11. 42
 11. 43
 11. 44
 11. 45
 11. 46
 11. 47
 11. 48
 11. 49
 11. 50
 11. 51
 11. 52
 11. 53
 11. 54
 11. 55
 11. 56
 11. 57
 11. 58
 11. 59
 11. 60
 11. 61
 11. 62
 11. 63
 11. 64
 11. 65
 11. 66
 11. 67
 11. 68
 11. 69
 11. 70
 11. 71
 11. 72
 11. 73
 11. 74
 11. 75
 11. 76
 11. 77
 11. 78
 11. 79
 11. 80
 11. 81
 11. 82
 11. 83
 11. 84
 11. 85
 11. 86
 11. 87
 11. 88
 11. 89
 11. 90
 11. 91
 11. 92
 11. 93
 11. 94
 11. 95
 11. 96
 11. 97
 11. 98
 11. 99
 11. 100

11. 18
11. 19
11. 20
11. 21
11. 22
11. 23
11. 24
11. 25
11. 26
11. 27
11. 28
11. 29
11. 30
11. 31
11. 32
11. 33
11. 34
11. 35
11. 36
11. 37
11. 38
11. 39
11. 40
11. 41
11. 42
11. 43
11. 44
11. 45
11. 46
11. 47
11. 48
11. 49
11. 50
11. 51
11. 52
11. 53
11. 54
11. 55
11. 56
11. 57
11. 58
11. 59
11. 60
11. 61
11. 62
11. 63
11. 64
11. 65
11. 66
11. 67
11. 68
11. 69
11. 70
11. 71
11. 72
11. 73
11. 74
11. 75
11. 76
11. 77
11. 78
11. 79
11. 80
11. 81
11. 82
11. 83
11. 84
11. 85
11. 86
11. 87
11. 88
11. 89
11. 90
11. 91
11. 92
11. 93
11. 94
11. 95
11. 96
11. 97
11. 98
11. 99
11. 100

cus sunt & umbra & indigna quæ celestis huius amatoris dilectioni conferantur. Hi omnes aliquid de bonis suis obtulerant pro eo qui idem pro ipsis fecerat, vel futurum esse præciebant, sicafus hoc tulisset. vitam suam pro iis exposuerunt, qui etiam posuerant vel suam pro illis seclitios, feruis, proditoribus, & abiectionis creaturis. O amor, vt nedum ad mortem accedat, sed tantâ properet læticia festinus, vt eantum statuat iucundum suæ amarissimæ Passionis exordium! *Quis audiuit unquam tale? Aut quis huius simile?* O Domine, quis te non diligit? quis pro te vitam suam non exponat? Cui potest esse animus te offendendi? Hæc pia confidetur. Sanctos excitabat vt vitam suam & animam pro Domino ponerent, vt pari pro illo desiderarent, tantò se iucundiores offendentes quanto tormentis quibus occidebantur erant immaniora.

2. Pet. 66.3.
1. Pet. 66.3.
1. Pet. 66.3.

V. Vnde
Martyres
esse vide-
bantur
insensibi-
les.

De Be. A.
1. Pet. 66.3.
1. Pet. 66.3.

1. Pet. 66.3.
1. Pet. 66.3.
1. Pet. 66.3.

Nunc autem in terra habitans, quid mirum si in modum petra duruerit. Ne stupas corpus martyris insensibile videri: discessit enim anima, & quoniam abiit in vulnera Christi. Non mirum si exul à corpore, dolens non sentiat corporis. Quomodo euolauit quis eam abstraxit? Amoris alia. Christi quia vt diximus magis est ubi amat, quam ubi moritur. Non hoc fecit stupor, sed amor. submissum est enim sensus, non amittitur, nec deest dolor, sed sapientia, vt non consentitur. Ergo ex petra Martyr sensu sensu. Et hoc est, ex eodem D. Bern. quod celestis sponsa declarat: et eam personam induens Martyris sanguine manantis, vulneribus laceris, & crucioris tabo perfusi. Nolite me, inquit, confiteri, rare quod suscipi sim, quia dolor non me sel. Dum confidero Deum meum amore meo vulneratum, hoc mihi perplacet pro illo pati, carum meam mortifico, disciplinam extenuo, verberum vibribus nigram expono: quia solis iustitiam video carnem amore meo dolorem vulnerumque faciam spectaculum.

Vtinam hæc vulnera ingredereris adeo molesta, has plagas intrares ita dolorosa. Calida mea in foraminibus petra, in caverna materis. Optabat admodum Apostolus vt cor, pectus & viscera Saluatoris ingredereris. Testis mihi est Deus quem accipiam omnes visus visceribus lesa Christi. Quomodo accedam? Aperia monstrat, inquit D. Bern. non vnum sed multa vulnera, tanta quanta clavis, lancea, spina, & flagra intulerunt. Ferrum penetrans animam eius, & appropinquans cor illius. Pateat arcum coram per foramina corporis patet magnum illud pietatis Sacramentum, patet viscera misericordie Dei nostri, in quibus visus nec erit ex alio. Quid ni viscera per vulnera pateant? In que enim clavis quæ in vulneribus clausa est, quid tu Domine, suavis & mitis, & multa misericordia? Si per portas vulnerum ingredereris ad pedes illud & cor amore flagrantissimum, pro quo quanto tuum igne incalecet, & nedum patienter sed gaudenter acerba quæque perferres eius gratia, & illius sentiens pennis, dolores & opprobria tuorum sensus hinc dubio mitigaretur.

Hoc ipsum declarat Apostolus: cum enim dixisset, quam generose SS. tormenta morte pro Christo pertulissent, quodque David ait. Estimari sumus sicut oves occisionis. Quia conspexit statim à nobis querendum quis vites illis adeo fortes ministravit, vt tanta tamque graui tormenta, mortemque tolerarent: respondit. Amorem in Christo certimus & veneramus ad certissimum. Sed in his omnibus superamus propter Deum qui diligit nos. Omnia calcamus tormenta, &

W. & alacres superamus propter eum qui dilexit nos. Notae eorum estis dilecti propter eum quem diligimus? Omnibus percipuum est quod operum suorum principium in ordine, beneficio, & obsequio alterius, non ille amor est, quo te diligunt, sed ille quo tu illum diligis. *Amor meus pascit meum, ille seror. quocumque seror,* inquit D. Aug. Amor quo pater filium prosequitur, ille est cui vires illi & patientiam administrat, quia eiusdem ferat imperfectiones. Ingeniosè dicitur: *Propter eum qui dilexit nos.* Notemus primò, quis ille sit: *Propter eum.* Recognoscit enim, monet Apostolus. Considera quis sit, quòd tuus Deus sit, tuus Dominus, per te commotus & offensus, per peccata tua exacerbatas: & nihilominus, tanto nos affectu prosequitur, ut vitam suam nostri causâ largiatur. Quisnam pro illo suam non offeret? *Propter eum qui dilexit nos.* Iguit hic ad eum feruor est, ut cordis nostri gelu liquefaciat, viuoq; accendat igne charitatis. Hic eius amor ille est qui nostrum exacerat, ira flagrans ut illo viscera nostra comburantur. Hæc amoris consideratio (testatur D. Paulus) tantum in me producit ut vitam prodeum mundum; nihil enim me poterit ab eo separare. *Quis nos separabit à charitate Christi? Tribulatio an angustia. Et. Certus sum, quia neque mori, neque vitæ, neque Angeli, neque Principatus Et. Poterit nos separare à charitate Dei que est in Christo Iesu.* Hoc ipsum idem tumens habet interitus. *Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.* Prima pars secundam confirmat & explicat. *Dilexit me,* ait, Et vnde hoc nobis vult confirmari? qualis fuit hic amor? Quod vult per se ostendit: *Tradidit semetipsum pro me.* Nefas dixerim silentio præterire colloquium. D. Aug. cum Christo amorem hunc recognoscens. *Peccatam abieram in peccatis, venundatus eram: venundatus pro me, ut redimeres me, & tantum me dilexisti, ut seruinum tuum in pretium daves pro me.* *Dilexisti me Domine, plus quàm te, quia mori voluisti pro me.* Maior è hæc dilectio nemo habet, ut animâ suam pro me qui pro amicis suis nec maiore mundus videret. Perpende, quantum Dominus amorem hunc supergrediat, ut cum etiam pro suis peccatis carissimis inimicis: Audiamus Doctorem mellissimum. *Tu maiorem habuisti Domine, ponens eam etiam pro inimicis. Cum enim adhuc inimicis fuisset, egredis, per mortem tuam & sibi reconciliatis fuisti. Et. Petri. Quoniam alia visibilis esse vel fieri vel fore hæc similitudo habuit: Vix enim pro illo quis moritur, tu pro impijs mortuus es. Et hæc ita voluntati, ut dixerit Propheta: *Oblatus est pro peccatis nostris. Non modo voluit, & oblatus**

est, sed quia voluit: Tanta animi voluptate, & corde ita feruente, ut dum se proximum ceruic occisioni cauter alacriter inter suos & cum illis, & posito hoc principio cursum suum prosequitur. *Hymno dicto egressus est Iesus, &c.*

§. 13. Egressus est Iesus trans torrentem Cedron. *Dum Christus egreditur de Hierusalem liberam permittit iudæis facultatem peruersa sua exequendi desideria, quibus in suam lapsi sunt perditionem.*

Christus igitur in mēsa cum Apostolis suis dixit sex illos celebres psalmos magni Alleluia, quos quia cantauit, nominant. Evangelistæ hymnum, ut prædiximus, quo gratias reddidit hilares Patri suo æterno, & principium dedit doloribus, pœnis & tristitia passionis suæ ac mortis: vnde confestim sese à discipulis suis segregauit ut eam inciperet, celebri illo sermone coram ipsis facto, quò demulcebatur ex sua absentia mortuos, diuina illis promissa confirmans, uilleque blanditiis ac summa teneritudine eorum animas deliciens: cumque mediis inter illos sederet, primus assurrexit & ait: *Surgite eamus hinc, & confestim egredi de Hierusalem: Egressus Iesus.* Non vacat mysterio hoc verbum ab Evangelista Ioanne conscripsum: continet enim excellentissimum. Quo sine, Domine mi, egredere de Hierusalem: Si iam mortis tua aduenit hora, quâ tui te capiant inimici, imo te ipsum eorum desideres tradere manibus: magis ad interitum & propinquus hic illis es in concubio: non opus est egredi ciuitate, etiam ad manum habebunt te, qui tuam iam capturam moluntur.

Peccit hoc primò respondere venerabilis Beata (a) & Theophylac. (c) ut communicantes (a) *In e.* doceat, cum primùm Christum in corpore suo receperint, paulisper secedant ex tumultu mundique negotiis ad locum separatam & solitariam, ubi se disponant ut agant cum æterno Patre, feruenti oratione & deuota diuinorum donorum meditatione: tunc enim Elias factus robustior & animosior, terrens valedicens saluigium ascendit montis Oreb, ut familiaris, cum Deo ageret, quando mystico illo fuerat pane saturatus; *Reg. 7. 7.*

Alias rationes postmodum subiungemus auctori de oratione Domini, quibus finitis à discipulis suis secessit solitarius: tantum aliam subiungo se.

30

E. Cor Christus egressus est de Hierusalem.

(a) *In e.* (b) *In e.* (c) *Luc.*

Ratio. I. feruenti oratione & deuota diuinorum donorum meditatione.

Reg. 7. 7.

II. Ratio.

go secundam intentioni nostrae congruam: voluisse scilicet verbis illis ostendere Evangelistam, illud quod in omnibus passionis suae actibus voluit Dominus a nobis intelligi: passionem suam sibi esse voluntariam, quodque peracta non sit nisi ipso inimicis suis locum cedente & facultatem. Divino idiomate idem significat abire aliquem ab alio, ac plene illum permittere libertati, quae perficitur id quod animo suo bene placuerit. Hoc exposuit in parabola illius Domini nobilis, qui diuisis inter se suos bonis suis illos deseruit & abiit. *Homo quidam nobilis abiit &c.* Atque in singulari Deum egredi de Hierusalem, & abire idem est, ac illos integre permittere libertati qualibet agendi, suamque peruersa desideria, reprobus suos appetitus, & passionem implendi violentas: ex quibus illis totalis ruina imminet & perditio: sic ut nihil illos remouetur, nihil sit oblaculo, nec voces cohibeant Prophetarum, nec admonitiones praedicatorum exterius, nec conscientiae remorsus, nec Dei timor, nec diuinae eius inspirationis interioris. Relinquit illos ut semoro omni tepagulo suos impleant appetitus. Sic auisit Propheta regius Deum de illis conuenientem. *Et non auisit populus meus vocem meam. Et Israel non intendit michi: dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibi in adiuuamentis suis.* Hoc illis Dominus verbis illis indicauit. *Ego vado*, sicut diximus illa declarando eo modo quo alias exposuimus: etenim animam a Deo deleri, Deumque ab illa discedere, nihil aliud est quam illi feruere laxare quibus suis vacet desideris & inordinatis impleat adiuuamentis. *Ut impleant peccata sua:* luxuria phrasim D. Pauli: ut nihil sit quod hanc detineat nec exterius nec interioris, quo sit ut ultimam suam festinet reliqua perditionem, de quibus supra fusi egimus.

En. 19. 12.

Pf. 80. 11.

II.

Quid sit, abire aliquem.

Ho. 15. 12.

2. Theff. 2.

16. Ho. 17.

de 3. §. 12.

gredebatur acclamatione. Hoc saepe numero Christus illis protestatus est, ne frustra desiderarent: quantumvis enim illi desideraret, quo tempore ibidem esset & vellet, sua non gauderet esse completa desideria. Ita confirmavit illis semel & bis. *Adhuc modicum tempus vobiscum sum.* Ne vobis persuadeatis ex desiderio vellet me a vobis nunc occidendum: quia modo polo, nec Christus vobis ad hoc concedo facultatem. Alias quibusdam illi dicentibus & fugam ex Hierusalem suadentibus, ob inuentam illi ab Herode mortuam, *Exi & vade hinc, quia Herodes vult te occidere.* respondit. *Ite & dicite vulgi illi.* hoc cum nomine compellat: ob fraudes, vulpinas quibus necem maximi Baptistae machinatus est: me adhuc hic haerere, & quamdiu mihi placuerit: nec enim illi licetiam tribuam quam sua pro voto desideria perficit. *Ite, dicite vulgi illi: nec cito demonia & sanitates perficit, hodie & cras, & cetera die consummar.* Nunc quando iam hora fluxit, qua passurus & erat moriturus, Hierusalem deseruit & egreditur, quasi plenam illis tribuens licentiam ut agant illi, qui in ea morantur, quidquid animo contra eum conceperunt, sacrilega sua desideria perficiant, & inuentiones implant in actibus iustitiae, nunquam conditas, nunquam vilas, formatas ab ingenio ipsorum Principum tenebrarum, ut cum capiant, colaphis conendant, spuis conspergant, spinis coronent, felle & aceto potent, crucisque configant. Heu quales inuentiones! Hoc ipse dixit illis. *Hae est hora vestra & potestas tenebrarum.*

Ceterum haec omnia totalem illis patientiam ruinam & animae damnationem: et namque de causa tanto furore super illos ira Dei coeuit, ut Christi missurus sit Romanos, qui civitatem hanc euer, montes & destruant ita funditus, ut non remaneat nisi lapis super lapidem inconfusus. Meo quidem iudicio, praedixit hoc illis per Hieremiam Prophetam. *Reliqui domum meam, dimisi hereditatem meam.* Nomina sunt haec propria Hierusalem: facultatem illi concessit ut contra me prope sua voluntate faceret, & de facto petegit: etenim contra me insurrexit eadem futuram libertate, quales in siluis imperit ouiculam, qui rugitus edit horribiles, quibus eam terrore prosteruat. *Patris est michi hereditas mea, quasi leo insula, dedis contra me operem.* Quocirca illam odio habui ex demerito suae nequitiae, quae me provocauit ad eius euerionem, & ut ad hanc omnes excitarem & conuocarem inimicos. *Idcirco uenit. Venite, congregamini omnes hostes terrae, properate ad deuorandum.* Domine, pende cruce

torrens, Cedros omnes petrauit: quia nunc, teste D. Paul. legatione sua functus, et psalms David, descendit, de superna celsitudine diuinae suae maiestatis usque ad passionis suae humilitatem, transiens & post se relinquens omnes Angelos, omnibus illis se demonstrans inferiorum. *Eum qui modo quam Angeli minoratus est, videmus lesu propter passionem, etc.* Nunc similiter transiit torrentem Cedron: quia passionis suae torrentem transiens, quem hoc nomine idem Dauid inscribit, perfecte cunctas implet Prophetias quas verbis suis nobis Prophetiae reliquerunt, scriptisq; suis interuenit, iuxta eiusdem testimonium. *Ecc. ascendimus Hierosolymam & consummabimus omnia quae scripta sunt per Prophetas de filio hominis.*

Porro iuxta rei veritatem non hoc sensu nomen illud Cedron excipiendum est ut significet Cedros: quas nullas ibi creuisse noscimus, & constat ex S. Scriptura: sed nomen est proprium illi torrenti qui vocatur Cedron, eo modo quod vult de quatuor fluminibus ex paradiso profluentibus, vocatur Phison. Unde nomen non est Graecum sed Hebraicum, quod sapientia S. Pagina illi inscribit, atque in illo multa memorata dogmata contigisse narratur. Diuina plane sapientia D. Ioannes hic nomen illi proprium posuit, ut tam insigni praediceret mysterio, quod in illo monstratur, quam principaliter ex eo quod torrens hic figuram Christi in hac occasione praeterit. Cedron nomen est Hebraicum, & tenebras significat. Impositum est hoc illi torrenti nomen: ut enim per vallem defluebat, licet amplas esset, erat tamen profundus, inter montem Sion, in quo aedificata erat Hierusalem & montem Oliveti, erat obscurus & tenebrosus, ut sol illum non illuminaret permagnis illis coelestis umbris ex montibus illis, quas vallis huius augebat arborum multitudine.

I I. Christus iam iam passurus, omnem hanc obscuram & tenebrosam vallem petrauit: Primo ad declarandum id quod modo diximus, quod nimirum morte sua perfecte & integre completeret omnes figuras & umbras S. Scripturae, quam admirabili symbolo torrens hic umbratus & obscurus exprimebat. Ipse Deus illam significauit in figura mystici torrentis quem ostendit Vati

Ezechiel. 47. qui egrediebatur, quasi per portam templi & in quibusdam locis ita tenuis erat, ut ad talos tantummodo attingeret, postquam illum debilis auicula peruadere: in aliis vero profundior erat, & ad genua usque ascendebat: in aliis usque ad pedes quem non nisi animalia grandiora peruadere poterant. Tandem in aliis

tanta erat profunditas ut transire non posset, nec illum transire valerent ceteri licet leuissimi, nec elephantes etiam robustissimi. Ecce quam admirabile SS. litterarum Hierophylicum: torrens qui procedit de templo spiritus sanctus & per eius portam egreditur: quatenus haec. Ota Prophetarum eius sanctorumque scriptorum: *Locutus est per os Sanctorum, quia saeculo sunt Prophetarum eius.*

Aliquando defert aquas adeo humiles, ut illas transire possit humilis & hebes intellectus, quales sunt historiae quas referunt & doctrinae morales legis naturae: alias profundiores ad quae ingenia requiruntur eminentiora: idcirco namque, sicut testatur D. Hieronymus a iumentis hoc magister suo D. Gregor. Nazianz. b. & ille et Origine, & Hebraei quidam notauerunt S. Scripturae partes, quas omnes legere poterant: alias autem quae tantum legenda concedebantur illis, qui litteras proficebantur usque ad triginta annos ut erant Cantica & quaedam epistola Prophetiae Ezechielis: Erant & alia loca tam impenetrabile profunditate, ut abyssus essent incomprehensibilis, quae nec ipsi supremorum Seraphim intellectus in omnibus & per omnia valerent comprehendere. Torrens est adeo umbratus, ut non sit vel vnicuique verbum, sed nec vnicuique littera, quae velut in umbra non continet aliquid de Christo mysterium. *Vobisram habem legimus futurorum honorum, non ipsam imaginem rerum.* Sic scribit Apostolus. Totum hunc vmbrosam petrauit nunc Christus Torrens: quia ut ipse praedixerat, modo complet omnes figuras has & umbras, idque tam perfecte ut dicere poterit. *Consummatus est, & decessit* ut eo ipso momento a summo usque deorsum velum illud laceraretur quod Sancta Sanctorum obumbrabat: et tunc omnibus aperit & manifestum.

Secundo: nomen hoc Cedron posuit Evangelista Ioannes, quod interpretatur obscuritas, ut nobis obscuram ita ostenderet celsitatem originem, quae via haec Dominice Passionis officium dicitur: obscuritas in tempore quo concepit. *erat quae ante mundum*: obscuritas in intellectu principum obdormientium & Sacerdotum: nam propria maiestas obscurata erat, in hac sacris lege conuertuntur concilia: Obscuritas est in corde Iudei ex caligine cupiditatis: obscuritas in oculis ministrorum & militum qui tot laqueis & facibus instructi Christum quaerebant, quem habebant sibi praesentem, nec tamen eum cognoscebant: obscuritas in tribunali Caesaris: cum enim Christus ita distincte clarere loqueretur, atque lucem illam effunderet qua vitam sibi

Vide A. de Hierosolym. n. 202
I I.
Ezech. 47.
Allegoria.

170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190

omnipotens, illum et blasphemum morte condemnat: obsecratis in aula Herodis: cum enim coram ipso staret oculi sapientia, illum iudicium et amensiam: obscuritas in pretorio Pilati: cum enim sol hic diuinus in conspectu illius radios veritatis emitteret lucidissimos, non illos tamen cecobrio animaduertit, & cum illi euidentissima claritate eius pateret innocentia quem presentem sibi detinebat, non tamen illam agnoscere aube ambitionis & amicitia: Cæsaris contentis obscurissima: obscuritas in tota terra: Nam *inuisa facta sunt super universam terram: Obscuritas in celo in illo diuino concilio tantæ celestiadis ut ipsi maxime lyncei & aperti oculi illud aliquid non possint & peritari. Dicitur tu quomedia die terram horrenda flagitia conspicerentur per vt. D. Chrysof. confido, lucem suam retrahent, quæ in fulgentis man.*

Patres quos modo redemptor incipit per passionem sue torquentem, & quos ingreditur tanta inuoluntate caligine & sic omnem solis lucem excludit ac totius lumen creaturæ ut illo conspectu & inordinati esse videantur, sic mundus doctorum doctissimi iudicant. *Not prædicamus Christi crucifixum, sed uis quidem scandalum, prædicamus autem salutem. Gressus sunt hi amplius & sublimes quibus diuinus hic sponsus ingreditur de monte Sion in quo Hierusalem sita est, ad montem Oliuarum: Ecce iste uenit saluans in manibus, transiens collas. Vallem hanc transeat & transeat in iherosolim, ut eos capere non possit tota terra sapientia.*

Audiamus a p[ost]ol[itu]m hanc attestantem. *Sapientiam autem inuenimus in eis perfectos: sapientiam uero non huius seculi, neque principum huius seculi, qui de frausantur, sed loquimur Dei sapientiam in uersis que abscondita est. Et. Quam nemo principum nouit, seculi cognouit. Idcirco hanc magis conueniam ac feruentem Deo offerebat orationem, quæ lucem eius celestem impetraret ad huius caliginis illuminationem. *Flecto genua mea ad præsem Domini nostri Iesu Christi, ut det uobis spiritum sapientie. Et. Ut possitis comprehendere quæ subtilissimè loquuntur, sublimissimè & profundissimè. Per gentissimè hic cum SS. Patribus eius obscuræ misterium, quam his describit dimensionibus latitudine, longitudine, sublimitate, & profundo. Nouerat ipse dixisse Iherosolim gressus hos tot tenebris conclusos, ut sine eiusdem luce, qui illos ponit & figebat penetrari non possent ea, quæ in illis conspiciantur, obscura mysteria. *Oculus non uidit, auris non audivit, neque præparasti in speculibus, ne***

His congruenter expendit D. Gregor. quod *Hom. 2. in dum Dominus Hierosolimam proficere dicitur Euangel. posturus, & huius Sacramenti rationem diste. VII. is suis intimaret uerbis ita distinctis ac clavis Ipsam A. ut clariora esse non possent, nullis uerbis m[er]ita. postoliphon, nulla profertur enigmaria, nullas similitudines, sicut alii pro more habebat h[ab]ere tellecte. omnia propria denotans nominibus: *Ecce uenit dominus Hierosolimam, & filius hominis uisibilis. Matt. 20. Principibus Sacerdotum, & eandem uisibilis eum & 18. tradent eum gentibus, ad illudendum, Regellam. Luc. 18. dum & conspuentem & postquam flagellauerint 34. occiderint eum: & cum tam distincte loqueretur, nec uerbum tamen intellexerunt: nam ut quid admiratione dignum tenet hoc D. Lucas, duplicans & triplicans loquenti formulam, quæ declarat quam obscurum hoc illis fuerit quod tot eluciantur circumstantiis Christus profetebat, quæ nec tunc gressus hi tenebris essent inuoluti. *At ipse nihil horum intellexerunt. Et erat uerbum absconditum ab eis, & non intellexerunt quæ dicebantur. Idcirco confestim ibidem Christus lumen cæco restituit (ita D. Gregor.) nam per hoc indicat diuine suæ manus lucem & miraculosos oculos sua misericordia concessos nec cæcario requirit quibus tantæ caliginis gressus clarius intelligantur. Illos autem oporteret a Deo requirere, quibus ille tunc illuminatus exultabat: *Domine ut uideam. Et enim ista Luc. 18. crucis eius mysteria tantis tenebris obvoluunt. 34. tur ut hæc capere non sufficiat, quod in morte hæc uita lateat, in labore requies, honor in ignominia, diuinitas in paupertate, gloria in opprobrio.****

O quam raro gressus hos inambulasti. O quam parum illos intelligis. Tu ipse considera quid sit quod inquiris, quod fugis & si tibi uideatur inillum quando te monemus, ut carne tuam mortifices & crucifigas, quod enim qui illam amat, illam odio habeat, ut vitam tuam contemnas & quasi mortuam circumferas, qui namque eius luadet conseruationi ille est qui eiusdem incumbit perditioni: ut illi beneficia qui molitur te crucifigere, ut ad grauiorem ignominiam & iniuriam, caput profundius inclines, & os striculus tanto concludas: & libera manu facultates illas effundas, quas ut uita tua sanguinem possides uirtutillimum, in pauperum & egenorum eonolumentum, Gressus sunt per iherosolim tenebratem Cedron: etenim ex eo quod agis liquido constat, quod, postquam tibi hoc ipso meridia, no sole clarius indicamus, dicere possumus: *At ipse nihil horum intellexerunt, & erat uerbum*

AV
4

VIII

Nec tu

quaque

illam ca-

pis.

220

1700

absconditum ab oculis eorum, & non intelligebant
 qua dicebantur. O Deus! ipse vobis oculos aper-
 iat, inquit Apostolus: hoc etiam perpetuo
 deprecor ut vobis lucem infundat, qua distincte
 clarèque cognoscatis immensas diuitias à Deo
 in cruce sua reconditas. *Obsecro ut Deus Pater
 gloria det vobis spiritum sapientis & revelationis,
 in agnitione eius: illuminatos oculos cordis vestri
 ut scitis qua sit spes vocationis eius, & qua diu-
 itia, gloria, hereditas eius in sanctis. Vocat te
 Deus ut sub vexillo crucis suæ resideas, illum-
 que tibi imponas, carnem tuam coercens vitam,
 que mortificans. Ipse te illuminet & oculos tri-
 buat clarissimos quibus intelligas hic omnia
 eius bona contineri.*

§. 15. Trans torrentem Cedron. Torrens hic Christum præfiguratur, transiit il-
 lam, sicut David: quoniam non sicut ille
 fugiens, sed ostendens à sapientia vinci ma-
 litiã.

¶ 34 **S**ymphusius has rationes ex sola significa-
 tione nominis huius torrentis: potè sunt
 & aliæ multæ sublimes, quas colligimus ex
 eo quod in illo contigisse perhibetur. Fuit torrens
 hic Cedron celeberrimus non tantum quod
 proximus esset Hierusalẽ, sed quod fuerit quasi
 quoddam generale & commune sordium sacri-
 legarum templi, vrbisque, receptaculum; illis in
 valle per quam decurrebat combullis, demum in
 illum omnes cineres iniiciebantur (ut testatur
 Adricomius) ut ad nihilum redigerentur, & am-
 plius non apparerent: vnde ex iniectis torrenti
 sordibus, turbidus ipse & immundus defluebat,
 templum verò & ciuitas sordibus omnibus &
 immunditiis erant expurgata. Ita testatur nobis
 Spiritus sanctus accidisse sub impetu Re-
 gis Aia: Pater illius templum totamque Hie-
 rusalem idolis repleuerat execrãdis, nominatim
 autem idola Dei Priapi non ferendæ turpitu-
 dinis. Suscepit regni habenas Aia & diuino per-
 citus æstro, tantos voluit delere penitus immu-
 ditias sordesque expurgare; hoc igitur egit: idò-
 lum illud & alia quoque contregit & combullit
 in torrente Cedron eorum illi cineres iniiciens.

3. Reg. 15. *Subuertit ipse cum eius, & confregit simulacrum
 turpissimum, & combullit in torrente Cedron. Idem
 contigit piissimo Regi Ezechia: etenim Pater
 illius impiissimus Achaz tot exeterat in Hie-
 rusalem idola, ut §. testetur eloquium. Fecit al-
 taria in vniuersis angulis Hierusalem, in omni-
 bus quoque vrbibus Iuda extruxit aras ad tri-
 mandum ihous, atque ad iracundiam prouocatis
 Dominum. Illo motu in Regem extollitur fi-
 lius eius Ezechias: cepit hic pollutiones tem-
 pli mundare vrbemque tor sacrilegis expurgare
 immunditiis. Præcepit mundari omnia, cun-
 ctasque sordes colligi atque in torrentem con-
 iici Cedron. Extulerunt omnem immunditiã,
 & asportauerunt ad torrentem Cedron.*

Idem refertur §. litteræ de pronepote illius
 Rege Iosia religione feruentissimo: cum enim
 pater eius Ammon & auus Manasses omnigena
 intulissent idola abominanda, illisq; non par-
 uam multitudinem Sacerdotum & sacrificiarum
 consecrassent: ipse ad regni gubernacula coactus
 quem ea de causa multum extollit Spiritus S.
*Talis abominatio impietatis) ilicò omne hanc
 colluuiem idolorum & altarium impiissimã ab-
 stulit cunctaq; deiecit in valle torrentis Cedron,
 omnem hanc igni tradens impietatem, & ciner-
 es demergens in torrente, ne posthac amplius
 apparerent. Præcepit Rex ut prouiderent de templo
 Domini omnia vasa, que facta fuerant Baal, & in
 loco vniuersa militis caeli, & combullit ea foris
 Hierusalem in canallem Cedron, & Mundant, &
 Iudam & Hierusalem. Idcirco nomen accepit
 vallis per quam labebatur hic torrens, ut dicitur
 tur: Vallis conuersionis. Non tantum quis ibi-
 dem diuina iustitia in extremodie iudicii, quod
 hic instituetur, reprobos concidet condicione
 perualida: sed etiam quia in eodem loco gra-
 uissimi necabantur peccatores & combureban-
 tur, horumque cineres torrenti Cedron iniicieban-
 tur.*

Ita refert Iosephus: quod dum Sacerdos sum.
 mus Ioiada peruersam illam puirte voluit in-
 cantatricem (sic eam inscribit) Reginam Atha-
 liam interfecit: omnia eorum qui erant de
 femine Regis: iussit illam trahi ad vallem Ce-
 dron, ut nec puluis illius superesset, licet illi qui
 iustitiam exequerentur confestim illam ibidem
 trucidãrunt. Perpende quã expressum torrens
 hic symbolum refert Saluatoris. Erat hic in se
 atque ex natura sua aquarum torrens lymphas. Per
 rum: porro turbabatur immunditas in se receptas
 omnes templi & ciuitatis Hierusalem immun-
 ditias. Christus in se torrens erat & fons aqua-
 rum limpide fluentium gratiarum & virtutum:
 verumtamen æternus Pater effecit illum nostro.
 tum scelorum commune receptaculum in quem
 omnia cõiecit. Testem adduco veridicũ Iliã.
*Pasuit Deus in eo iniquitatem omnium nostrum,
 quibus ita turbulentus equalis, eiusq; sunt aquæ
 oblituraz.*

obscure & polluta pulchritudo, ut illi ipsi qui
 prius illum probè noverant, postmodum eum se
 nosse negant. *Consideravimus eum despoli &*
novissimum virorum, &c. Vide nre repinimus
nos. Atque sicut ait D. Paul. nostram assumpsit
nostram, ipse factus inops, ut nos opibus ditaret
nostram. Propter nos egenus factus est, ut illius
inopiam nos divites efficeret. Eadem phrasi dicemus
quod in se nostram suscepit ignominiam ut per
illam nos honoraretur, nostra vulnera et per il-
la nostrorum criminum vulnera sanaret, nostras
penas ut eum illis nos in stacum referret glo-
riam, nostram mortem ut per illam divinam vitam
*obtinereamus: *Paulum pro nobis maledictum*, iuxta*
Apostolum, & quam nos merebamur maledi-
ctionem in illum coniciit quantum ad penam
ut aeternam nos acciperemus benedictionem.
Paulus est pro nobis maledictum, ut in gentibus be-
neditio Abrahe fieret in Christo Iesu.

Voluit pariter Evangelista huic corpori spiri-

tuam infundere, & huic vultu corpus applica-

re, quod David aliquid horum mysteriorum præsi-

gnificat. In patrem peccatis surrexit filius Ab-

salon postquam inter fratres eum præ ceteris pa-

tricularibus & diabolica motus regnandi cupi-

derat, studuit illud patri eripere, sibi que con-

quiret. Rex consueque prospera successit fortuna,

ut David vite sue cernens discrimen illiq; con-

silium fugiens egressus sit de Hierosalem, mili-

tes suos & Principes ad hoc adhortatus: *Surgite,*

fugiamus, neque enim erit nobis effugium à facie

Abalon, festinate egradi: ne forte veniens occidet

nos, &c. Egredietur de Hierosalem militibus suis

causiparus, & transiens torrentem Cedron ad

montem se recipit Oliuarum. David ascendebat

montem Oliuarum scandens & flens, nudis pedibus

incedens & aperto capite. Nō sine mysterio Spi-

ritus S. has omnes expressit cum cūlārias. Hoc

tunc agebatur, ut perpende nunc id, quod per il-

lud indicabatur. David sanctissime Christe mi

Salvator: ecce filius tuus refractarius Iudas quē

fugularibus donis liberaliter præveniisti: cum

inter discipulos illum elegeris in A postolum, in-

ter Apostolos temporalium illi elec mosynarum

acceptationem commendaveris, cui emendandi insti-

tuos potestatem tradidisti, refulcētādi mortuos,

vivendū dēmonia, sicut ceteris Apostolis, pe-

des illi abluisti, carnem tuam in cibum & ip-

sam tuam sanguinem in potum illi propinasti,

ad dignitatem Sacerdotij & Episcopatus promo-

visti: post hæc omnia, sacrilgā nimis incensus

avaritia, & plus quam diabolica cupiditate in-

feratus, in te fradistogus arma mouet & tuam

Uitron. Epist. de la Naxa, Capit. IV.

egit necem ingratisimus: iam Domine mi
 contractum inuit & venditionem: iam turbam sibi
 comparavit quā te capiat innocentem. Quid
 rerū agis David sanctissime: Egreditur de Hiero-
 solalem, transiit torrentem Cedron quatenus
 se recipiat ad montem Oliveti. *Vadit ascendens*
clinum Oliuarum scandens & flens, nudis pedibus
incedens, & aperto capite. Caput eius erat divini-
tas: Caput Christi Deus. Pedes, sanctissima eius
 humanitas. Nunc hora est in qua natura illius
 divina magis operitur, & clarius humana aperit-
 ritur iustitias. Quales lacrymæ de divinis eius
 luebant oculis, dum ruinā loget perfidi filij sui,
 & hūc à Sarana out sibi eripi ingemiscit? Si quā
 do residens in cœna vidit illū egredientē ut pro-
 ditionis feditiosa negotium ageret narrant D.
 Ioan: seipsum turbaverit, & protestationem eō-
 derit divinis plenā affectibus: *Turbavit semetip-*
suum & protestatus est. Quenam sunt hæc Domi-
 ne in protestationes? Quenam hæc viscerum
 tuorum, & faciei turbatio formosissime? Non
 seipsum plangit sed illum luget male fortuna-
 tum: dolenter accipit illius filij perditionem, cor
 illi pungitur, & comprimitur, & protestatur se
 nullius culpæ nexum, cum nullam ipse ad tan-
 turā faciens contra Dominum agendi dedisset
 occasiōem. Quid modo faciet, quando divinis
 suis oculis illū videt per vrbis Hierosalem pla-
 teas discurrentem, quarentem & ordinantē co-
 pias militares, turbamq; eustodem ad capturam
 animantem, consilia & præcautiones suggerentem,
 Dominum suum accusantem, ut imposito-
 rem & necromiticum, ne forte manibus eorum
 saluus elabatur? Quam ex animo plorans diceret
 in corde suo illud Davidis: *Abalon fili mi, fili mi*
Abalon, quis tibi det, ut ego moriar pro te? Por-
ro in quantum illud figura erat & hoc figuratum,
hoc illud debebat præcellere, ut figuram veritatis,
picaturam vivum, & obscuram vultum sol cla-
rissimus. David fugā sibi consulebat, ne forsā à
 filio inventus interiretetur: ea voluntate eran-
 Christe
 flens torrentem Cedron fugit, se recipit & ab-
 non fugit
 scendit in monte Oliuarum, festinus & egreditur sicut Da-
 de Hierosalem: ne forsā eō accedēs filius Patri vid fu-
 manus interiret, tam in illa eam minime repe-
 giebat.
 ritrediret: ait: *Surgite fugiamus, &c. festinate*
egredī, ne forte venies occidet nos. Porro Christus
 fogam non inuit nec suis ait ut David: *Surgite*
fugiamus, sed surgite vamus hinc. Ostēdens quā
 volūtaria sit sua profectio, nec egreditur de Hiero-
 solalem, ne forsā in ea illū inveniant, nec tran-
 sit torrentem Cedron & montis fastigia petie
 Oliuarum in eis abscondendus, imō potius hoc

1. Cor. 13
 IV.
 Christus
 Iudas et
 David
 Abalon
 debet.
 Ion. 13. 25
 Reg. 16.
 33.
 V.
 Christus
 non fugit
 egreditur
 vid fu-
 manus
 interiret,
 tam in
 illa eam
 minime
 repe-
 giebat.
 ritrediret
 ait: Surgite
 fugiamus,
 &c. festinate
 egredī,
 ne forte
 venies
 occidet
 nos.
 Porro
 Christus
 fogam
 non inuit
 nec suis
 ait ut
 David:
 Surgite
 fugiamus,
 sed surgite
 vamus
 hinc.
 Ostēdens
 quā
 volūtaria
 sit sua
 profectio,
 nec egreditur
 de Hiero-
 solalem,
 ne forsā
 in ea
 illū
 inveniant,
 nec tran-
 sit
 torrentem
 Cedron
 & montis
 fastigia
 petie
 Oliuarum
 in eis
 abscondendus,
 imō potius
 hoc
 V
 agit

133

2 Hom 8. agit (ex opinione D. Chrysolomi (a) & D. Cy-
in Matt. ril.) (b) vt tantò Iudas facilius eum inueniat,
b L. 11. is habeatque ad manum, quem ministri possint
Ioan. 6. 31. comprehendere; nam eo modo eum erat cap-
turus nullum veritus tumultum & populi sedi-
tationem, quam communitè in ciuitate fore præ-
sagebat.

Notant Euangelistæ, quod licet Principes Sa-
cerdotum summo però Christum capere deside-
raret, tamen illos semper timor retinuerit. *Time-
bant vero plebem: quia scius Prophetam vitum-
bant vero plebem: quia scius Prophetam vitum-*

Marc. 14. que Sanctum eum habebant: vnde modum capi-
endi illum seclabatur, quo fieret commodius
Luc. 22. 6. abque vlla populi commotione. His conformi-
ter aduertunt D. Marcus & D. Luc. quod cum
V. I. eum Iudas mercator impius vendidisset, sollici-
tus occasionem indagauit & locum quo posset
eum capere & Iudæis tradere opportunus: hoc
est scortum extra populi tumultum, quem Prin-
cipes ipseque traditor excitandum fore suspica-
bantur, quosque omnis populus ad defensionem
Christi armatus profiliret. Exinde querit ar op-
portunitatem, vt traderet eum sine turbis. Vnde
hoc vnicè præcepit, vt illum in horto reperit,
in quem pro more suo secebat oraturus à
turba separatus. Cum hoc Dominus cautum
nosset Iudæ desiderium, ipse eundem petiit lo-
cum quatenus ab ipso posset inueniri & semoro
omni timore, prout desiderabat, tradere illum
inimicis. Hoc D. Ioan. indicant: cum enim di-
xit: *Egressus est Iesus trans Torrentem Cedron*
in locum vbi hortus erat, quem ingressus est, ad-
iungit *sciebat autem & Iudas qui tradebat eum*
locum: quia frequenter Iesus conuenerat illuc cum
discipulis suis. Notanda venit hæc coniunctio:
Et, sciebat & Iudas locum: quia in SS. literis
sæpè vim habet casualis, sicut in illo quod di-
ctum est Virgini Deiparæ à cognata sua Elisa-
beth. *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus*
fructus ventris tui, id est, benedicta tu: quia bene-
dictus fructus, &c. Hòc supposito significat Eu-
angelista. Secebat Dominus in hortum: quia lo-
cus erat in quo Iudas sciebat Dominum inue-
niendum, & idcirco ad illum frequenter Do-
minus cum discipulis suis dicebat: quatenus
excommunicatus ille à quo tradendus erat, quan-
do proditoris sui scelus executioni mandare
voluisset, in querendo non laboraret.

Festinus fugit Dauid & deserit Hierusalem:
quatenus si filius patricida & rebellis magnà in-
stee diligentia partem comprehensurus, multò
gravior sit Parris quàm se à filij liberet intentio-
ne. *Ne forte præcepit nos, nec ipse diligentior*

ad me capiendū procedat, quàm ego ad fugien-
dum. Festino gradu properat de Hierusalem ex-
ire. Dominus, & in hortum tendit monti vici-
num Oliuarum: vt si Iudas omnem mouerit la-
pidem vt eo accedat Dominum suum caperetur, in hortum
nullum non omittat lapidem Dominus vt tra-
ditorem præueniat ab ipso capiendus: ita vt non
Iudas illum sed Iudas ipse præoccupet. Mèd
quidem sententiâ certum hic impletum quod
de sapientia Salomon allent sapientissimus. *Pre-
occupat qui se conuiscunt vt illi se prior ostendat.*
Ad litteram loquitur de sedula diligentia, quâ
Deus eos præuenit, qui illum pro salute sua con-
cupiscunt & inquirunt: etenim ipse est, qui prior
diligit, vocat, secl offert, & currit obuius. Porro
possemus illa præfenti accommodare propositio-
nem non enim eò tantum animò Dominus proficis-
citur, ne fortè à Iuda præoccupetur, vt crebat
& verebatur de Absalone Dauid. *Ne forte præ-
occupet nos, sed ipse tantà præcurrit diligentia se-
dulus, vt ipsum præoccupet Iudas capiamus*
suam iam meditatem. *Preoccupat qui se conuiscunt*
Pateat igitur quòd, *sapientiam non vincat*
malitia. Magnam passus est Iudas agnos-
tiam, suam peruersam impleribus cupiditatem,
egrediendi de cœnacuulo, quatenus executionis
mandaret, quam animo conceperat, traditio-
nem Domini in manus inimicorum: at multo
graviori ipse Dominus torquebatur anxietate
præ charitate nimia & amore, vt hoc impleretur
in tantum vt illi diceret: *Quod facis fac citius*
Vadit & pergit. Iudas diabolica agilitas dili-
gentia multum copias ad prodicionis scelus ar-
maturus: vult Dominus vt constet, omnibus
quòd maiori ipse flagget desiderio vt capiantur,
quam Iudas vt eum capiat: si namque hunc
auti impellat auaritia, Christum agitant vices
amoris multò superiores, & desiderium redem-
ptionis hominum, Patrique sui æterni motus
obediencia. Procurrit Iudas iniqua turbas
sollicitudine, gradumque duplicat ad locum
quem præuocet & præconcepit, vt quando ac-
cesserit, nondum illuc Christus decessisse po-
tuerit: sed suum Christus multò velocius gres-
sum triplicat, ne prior Iudas accedat: eumque
non reperiens delusus abscedat: indubium enim
est quod quantumuis gnaua sit malitia, tamen
illam præcurrit sapientia, quæ ab illa se supera-
ri non patitur: hoc audimus ex ipso Spiritu
Sancto: suam scilicet diligentiam cœterorum
omnium superare diligentias. *Omnibus melior Iudas*
est sapientia. Legit D. August. Melius eius agilitas,
scelusque omnium metibus.

Luc. 1. 42. *Et, sciebat & Iudas locum:* quia in SS. literis
sæpè vim habet casualis, sicut in illo quod di-
ctum est Virgini Deiparæ à cognata sua Elisa-
beth. *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus*
fructus ventris tui, id est, benedicta tu: quia bene-
dictus fructus, &c. Hòc supposito significat Eu-
angelista. Secebat Dominus in hortum: quia lo-
cus erat in quo Iudas sciebat Dominum inue-
niendum, & idcirco ad illum frequenter Do-
minus cum discipulis suis dicebat: quatenus
excommunicatus ille à quo tradendus erat, quan-
do proditoris sui scelus executioni mandare
voluisset, in querendo non laboraret.

Festinus fugit Dauid & deserit Hierusalem:
quatenus si filius patricida & rebellis magnà in-
stee diligentia partem comprehensurus, multò
gravior sit Parris quàm se à filij liberet intentio-
ne. *Ne forte præcepit nos, nec ipse diligentior*

ad me capiendū procedat, quàm ego ad fugien-
dum. Festino gradu properat de Hierusalem ex-
ire. Dominus, & in hortum tendit monti vici-
num Oliuarum: vt si Iudas omnem mouerit la-
pidem vt eo accedat Dominum suum caperetur, in hortum
nullum non omittat lapidem Dominus vt tra-
ditorem præueniat ab ipso capiendus: ita vt non
Iudas illum sed Iudas ipse præoccupet. Mèd
quidem sententiâ certum hic impletum quod
de sapientia Salomon allent sapientissimus. *Pre-
occupat qui se conuiscunt vt illi se prior ostendat.*
Ad litteram loquitur de sedula diligentia, quâ
Deus eos præuenit, qui illum pro salute sua con-
cupiscunt & inquirunt: etenim ipse est, qui prior
diligit, vocat, secl offert, & currit obuius. Porro
possemus illa præfenti accommodare propositio-
nem non enim eò tantum animò Dominus proficis-
citur, ne fortè à Iuda præoccupetur, vt crebat
& verebatur de Absalone Dauid. *Ne forte præ-
occupet nos, sed ipse tantà præcurrit diligentia se-
dulus, vt ipsum præoccupet Iudas capiamus*
suam iam meditatem. *Preoccupat qui se conuiscunt*
Pateat igitur quòd, *sapientiam non vincat*
malitia. Magnam passus est Iudas agnos-
tiam, suam peruersam impleribus cupiditatem,
egrediendi de cœnacuulo, quatenus executionis
mandaret, quam animo conceperat, traditio-
nem Domini in manus inimicorum: at multo
graviori ipse Dominus torquebatur anxietate
præ charitate nimia & amore, vt hoc impleretur
in tantum vt illi diceret: *Quod facis fac citius*
Vadit & pergit. Iudas diabolica agilitas dili-
gentia multum copias ad prodicionis scelus ar-
maturus: vult Dominus vt constet, omnibus
quòd maiori ipse flagget desiderio vt capiantur,
quam Iudas vt eum capiat: si namque hunc
auti impellat auaritia, Christum agitant vices
amoris multò superiores, & desiderium redem-
ptionis hominum, Patrique sui æterni motus
obediencia. Procurrit Iudas iniqua turbas
sollicitudine, gradumque duplicat ad locum
quem præuocet & præconcepit, vt quando ac-
cesserit, nondum illuc Christus decessisse po-
tuerit: sed suum Christus multò velocius gres-
sum triplicat, ne prior Iudas accedat: eumque
non reperiens delusus abscedat: indubium enim
est quod quantumuis gnaua sit malitia, tamen
illam præcurrit sapientia, quæ ab illa se supera-
ri non patitur: hoc audimus ex ipso Spiritu
Sancto: suam scilicet diligentiam cœterorum
omnium superare diligentias. *Omnibus melior Iudas*
est sapientia. Legit D. August. Melius eius agilitas,
scelusque omnium metibus.

O bone Deus quam diligentes motus excitat ipsa malicia ut Dominum comprehendat. In Iuda copia & avara operabatur avaritia quam adeo diligentem asserimus ut eam viderit Propheta Zacharias alis instructam milui, sub figura quorundam mulierum, mensuram desertium fallam: cum enim miluus volatu sit celerissimus, significat quam festini sint & veloces in suis clandestinis avari negotiis & fraudibus: quod possint desiderij sui inexplebiliter implere mensuram, Sacerdotes vehementer inuasit affectus invidia: hae etenim velut stimulus acutissimus pungit illos, & cor penetrabat: nam illam deseruit Spiritus sanctus in simbolo lanceae penetratiuae, unde vocat illam spiritum compungentem. *Dedit illi spiritum compungitionis*: etiam si praeter fulvolum imperium, quo fertur ex natura sua agitantur equi, cui insuper affector calcarum sic pungat ut latera percutat, efficiet ut parietes vallsque transierit. Tales erant illi, quos praeter ingenitum animi malitiam, diabolus stimulo prouocabat furentis inuidiae acutissimo. Principes similiter honoris excitabat ambitio: hic etenim ventus est turbulens, & efficax, qui peccatorum mare commouit ut monstratum est a Deo Danieli. Propria Demoneum in furias agit malicia qua contra sanctos acriter impellitur, quatenus quem deuorare possit, ac acerbiori stimulaturore, quam leo rugiens, circuit & quaerens quem deuoret: ita D. Petr. Hac nocte dormiant nulli, omnes excitati, vigiles omnes suis agitati desiderijs, affectibus violentis & efficacibus impulsis: ceterum omnibus mobilibus mobilior est sapientia.

VIII. Quotumvis magna omnes diligentia protuberans occurat faciens, maiori tamen ipsa sapientia: melior quia diuino impellitur amore qui pennis mouet, ut multo velocioribus quam omnium amor qui quam creaturarum. *Ala eius ala ignis atque flamma*. Iohes ad rom, testatur sponsa iuxta lectionem D. Ambr. non ut. ubi notata vulgata legit. *Lampades eius, lampadae. Ita ignis atque flammamurum*. Itaque nomen quod *Car. 6.6.* ualidetur in mundi illi imponitur hoc est *Ac. 17.18.* colora, *spina spina detrahere*. Eaque vidit sponsa. *La gressibus ita incedentem acceleratis ut mouisset, ita & colles cuius superaret. Ecce iste ueni saluati uos: in montibus, transiens colles, similis est dilectus meus copra bimulorum ceruorum*: Prout profertur D. Gr. a D. Ambr. & D. Aug. eum *Car. 1.1.* uidet David ut robustissimum giganteum corde la *17.21.* rem, amore flagrantem iterque iuui carpentem *17.22.* *Exultant ut gressu ad curuam uiam*: a Etenim *17.23.* ut opior, dicit id quod iam declarauimus, quod

nampe Dominus diuino quodam delibutus gau. *Isaac 4.* dio, in cora cantauerit hyraum, ut dicunt Eu. *Et in psal.* angelisq; quatenus inde iter suum inciperet *118. Ser. 6* su multo velociori, quam quis in gigante possit *c. L. 4. Co.* notare velocissimo. Ideo tantum procedit ad *seff. c. 12.* hortum diligentia, ubi illum Iudas militibus & *apud La-* iulitij ministris comitatus inueniat quos *Petru. 17. 10. 11.* apices & Sacerdotes cum captiuos emiserant, in *17. 14.* hoc ostendens quomodo sit superior vis amoris, *d. 17. 18.* quod trahitur ad mortem, ea peruersitatis avarae, liuidae, & ambitiosae totius uniuersi timo & furentis omnium inferni cacodemonum.

O vices ignis diuini, qui si corda nostra comprehenderet quam multo diligentiores nos efficieret ad ea quae diuino spectant obsequium quam mundani sunt, propriis agitati utilitatibus & ambitionibus ad peritura. Satis liquidum constat quomodo praecedat hominum amor ille diuinus: nihilominus pendere quod amor hominis Dei accendit peccus, eumque ad illius splendorem ita sedulum efficit: ut quamuis mors sua foret tam molesta, tamen illam tantum quatit sollicitudine, graduque duplicato, ut omnem inimicorum suorum praevenerit diligentiam: quid ageret amor Dei, si peccus hominis inuadens accenderet? *Amor operatur magna, si est: si au. D. Greg. 2.* tem operari uentis, amor non est. Hoc ierecto *2a. Hom. 30.* bile est D. Gregor. argumentum. Cape experientiam effectus in corde Apollolorum, quando illis superuenit, eosque ignis hic diuinus occupauit. O sponse mi dilectissime, sic sponsa caelestis loquitur, illum in corde meo diuinum ignem accende & patebit quanta post te curremus agilitate, odore deliciarum tuarum attracta stansissimo: *Traba me post te curremus in odore unguentorum tuorum*. Nemo non videt quam longe distes ab hoc igne, quandoquidem tam tarde & grauitas Christum insequaris, quam lente procedis in ieiunijs, in elemosynis, in operibus mortificationis, quam quietus resides & immotus, ut pauperi subuenias, hospitale uisites, & redimas captiuum: *Si autem operari uentis amor non est.*

h. 16. Coepit pauere, & tedere, & mestus esse. *Ingressus est Christus uertum, in quo fructus collegit pomorum, pauorem, iudicium & iustitiam*. Hos autem uentis affectus.

Egressus est igitur Christus de Hierusalem, & transmittens tortorem Coelion uia suam duxit uersus montem Oliueti ex altera

Cant. 1.2.

37

parte torrentis. Verissime prudentissimi fuerunt illi gressus & maxime ordinati: Oliua (sic habemus ex Origine) misericordiam denotat ob suavitatem quam habet oleum in se, similiter dicitur symbolum pacis: quia per oliuae ramum Israel Deus Noë post diluuium amantiauit illum mediantem columba transmittendo. Passioem suam Dominus inchoaturus in montem secedit Oliveti: quia passio illius ex mera & pura procecit misericordia. *Per visera misericordie Dei nostri, in quibus visitasti nos oriens ex alto.* Eius fructus pax erat; aeterni Patris pectus pacificans, hominibusque Deo terramque caelo reconcilians.

Luce. 1. 78. *Pacificans per sanguinem crucis eius, sine qua in terris, sine qua in caelis.* Ad pedem huius montis quidam erat vicus dictus Gethsemani in quem singulari mysterio Redemptor nolter contendit. Gethsemani (vt credendum est D. Hieronymo) significat *vallis pinguis*: eratque verè talis, inquit ille, ex abundantia herbarum quas proferebat: nam idcirco eò deducebant agnos electos ad perpetuum & continentium sacrificium, vnum eorum mane alterum vesperi quotidie sacrificabant, & inde deducebant immolandos, ad sacrificium.

Coloss. 3. 20. **I.** *Quid sit Gethsemani.* **L. de locis Hebraicis. 20. 26.** **Matth.** *Iuxta predicta, quandoquidem Saluator noster agnus sit diuinus iam nunc immolandus, cuius sacrificio cetera sinem accipere deberent agnorum legatum sacrificia, congruenter in hanc secedit etiam: vt eum ibi reperant & inde deducant ad sacrificium, immolandum.* Alij dicunt, nec male, dici vallem pinguem ex abundantia copia olei quae ibidem rundeatur: erat enim eorum molendinum in quo premebantur baccae Oliuarum, ex quibus oleum effluebat rberimū est & alius qui vim expendens verbi hebraici Gethsemani, vult illud significare pilam seu oliuolam. Erat Redemptor nolter oliua diuina: nam ex illo eliciendus erat liquor sanguinis sui, quous oleo pretiosior atque ad salutem efficacior: proficiscitur ad hoc molendinum, ibi pila compressis timoris, pauoris morisque agoniae, tanta illud copia distillat, vt terram irruer abiantissimè. Transiit Dominus torrentem Cedron circa octauam noctis duabus post vespeream horis, comitabantur cum Apostoli timore pauidi, corde commoto & praenimia anxietate & tristitia palpitante, quam ex sermone conuexerant, quo magister eis valedixerat & quem actualiter prosequatur, illis mortem suam iam esse in proximo significans, atque ab illis discendens: vnde omnes illum quasi coronam cingebant: vltima illa, suauis, & tenera audituri verba, quibus illis animum ingerebat, quasi extremos illis praestans amplexus.

Cum illis Dominus hortum ingreditur equerat in vico illo, & locus ad orationem à turba lemotus: verque in eo sententià D. Cyrilli, noltra principium daret libertati vbi principium acciperet noltra captiuitas. *Se comprehendendum in hortum recepit, vt ibi inuitum esset noltra libertatis, vbi noltra cepit captiuitas.* Diuinum profecto consilium: nam iucepit ibi curatio, vbi ortus sumptis infirmitas. In horto, atque et occasione fructus eiusdem inuicem cepit deboli possessio, quā miserum tubugant sibi hominem, pmiolque iniecit fides, quibus cum ligauit suumque reddidit seruum. In horto incipit uolter reparator illi dare libertatem, omnia hanc dirumpens vincula suaeque deligans, permitteus vt illa in se corruant, ipse ligetur, ipse capitur. In horto morbus incipit lethalis saepetrix, quā homo Deo rebellauit, & ad mortem vsque restitit inobediens: in horto medela incipit tanta humilitate & obedientiā tam profunda, vt dicat: *Erat voluntas tua, quae ad mortem vsque perueniret.* Fuit hortus locus, in quo primus Adā cepit nos à recta caeli semita deducere & vsque in infernum agere precipites: sit hortus locus ille, in quo secundus Adam nos à via retrahere incipiat inferni, & dirigere ad aeternam vsque beatitudinem. In horto principium habuit mors noltra: in horto habet noltra vita principium: nam idcirco sponsa celestis adeo tenet atque instanter Sponsum hunc celestem deprecatur vt hortum ingrediar. *Venia dilectus meus in hortum suum, vt comedat fructum pomorum suorum.* Diuina veneremus haec verba: nam egregie alludunt ei, quod in primo seimus horto contigisse. Creauit in eo Dominus pomū quam suam esse dicere poterat: quia illam sibi referuauit, dimini liberam concedens ex ceteris lignis comedendi facultatem. *Ex omni ligno paradisi comedit. De ligno autem scientia boni & mali ne comedit.* Porro homo inuicem omnia fecit ordine: nam nullam contingens arborem ad sola poma eiusdem manus iniecit. *Quis inde fructus? Dolor, lacrymae, poena, infirmitates, timor, anxietas, angustia, mortalis agonia, vincula adeo striga, à quibus seipsum non potest solvere donec ad mortem tandem deveniat miserandam.* Hic *Beatus* est ille pomorum Dei fructus quae sibi referuauit: vt enim verè restatur. *Apostolus fro. 6. 7.* *Quis peccati ex illo nati, poena sunt & angustia.* Venias dilectus meus in hortum hunc, *masum.*

Barrad.
Caner. 16
68. 12. 4

111
Cur
Chast
ingred
La hanc
D. Cyri
120. 20
121. 20
122. 20
123. 20
124. 20
125. 20
126. 20
127. 20
128. 20
129. 20
130. 20
131. 20
132. 20
133. 20
134. 20
135. 20
136. 20
137. 20
138. 20
139. 20
140. 20
141. 20
142. 20
143. 20
144. 20
145. 20
146. 20
147. 20
148. 20
149. 20
150. 20
151. 20
152. 20
153. 20
154. 20
155. 20
156. 20
157. 20
158. 20
159. 20
160. 20
161. 20
162. 20
163. 20
164. 20
165. 20
166. 20
167. 20
168. 20
169. 20
170. 20
171. 20
172. 20
173. 20
174. 20
175. 20
176. 20
177. 20
178. 20
179. 20
180. 20
181. 20
182. 20
183. 20
184. 20
185. 20
186. 20
187. 20
188. 20
189. 20
190. 20
191. 20
192. 20
193. 20
194. 20
195. 20
196. 20
197. 20
198. 20
199. 20
200. 20

mann extendit & his fructibus saturatur: *Cornu* non solum gultu sed perfectè plenèque comedari: & quid obsecro? Cruciatos, paucos, iudicium, mortales angustias: hic statuatur eius mens principium, hic capiat & ligetur, nec liberetur deo in cruce mortem subeat ignominiam.

II. Ingressus Dominus hortum dimissis seorsum octo Apostolis & hortatus eos ad indefessas vigillas & orationem: quia iam imminet hora, in qua vaticinium implendum erat Zachariæ:

III. *Intratum pascuum & dispergentur oves gregis*, ab eis se retraxit cum D. Petro, Iacobo, & Ioanne, quantum iactus potest iacere lapidis. Plurimas asserunt SS. Patres rationes cur nominatim hos tres, ceteris omisso, secum assumpsit. Sufficit scire, autem nobis modo ratio D. Chrysost. cui suffragatur Theophilactus & Euthymius: quia tantum illi à quibus minus de scandalo tamen dum erat, hec viderent Christum cum extrema mortis angustis colloquantem, quandoquidem illi ipsi tres fuerant qui viderant illum in monte Thabor gloriâ radiantem ineffabili. Qui Principem videret inopem pallio rectum vili de hereto, de facili sibi persuadere posset: cum tali vestitu, quia aliud quo se cooperiat non habet: verumtamen oculi divitias illius vidisset immensas, cui eas aperuisset, atque ad oculum preciosa sua polioaque monstrasset vestimenta, rubris ornata & smaragdus instar solis lucentibus crederet, si tali vili induatur vestimento, non ex eo prodire quod pauper sit, aut vestes detur illi venustiores, sed intelligeret istarum cum se procedere ad singulare quoddam aratagena & de ipsa dicitur compositum: Talis erat illa figura, quam Dei filius assimete dignabatur, quâ vultum operaretur redemptionem, ita gloriâ sua & divitiis aliena, ut necesse fuerit discipulos assimete particulatim instructos in divinae suae personae distincta cognitione: quia dicitur de illo Evangelistâ: *Cæpi pauere & talem, & mortuus esse.*

IV. Principem videret inopem pallio rectum vili de hereto, de facili sibi persuadere posset: cum tali vestitu, quia aliud quo se cooperiat non habet: verumtamen oculi divitias illius vidisset immensas, cui eas aperuisset, atque ad oculum preciosa sua polioaque monstrasset vestimenta, rubris ornata & smaragdus instar solis lucentibus crederet, si tali vili induatur vestimento, non ex eo prodire quod pauper sit, aut vestes detur illi venustiores, sed intelligeret istarum cum se procedere ad singulare quoddam aratagena & de ipsa dicitur compositum: Talis erat illa figura, quam Dei filius assimete dignabatur, quâ vultum operaretur redemptionem, ita gloriâ sua & divitiis aliena, ut necesse fuerit discipulos assimete particulatim instructos in divinae suae personae distincta cognitione: quia dicitur de illo Evangelistâ: *Cæpi pauere & talem, & mortuus esse.*

Verba sunt hæc adeo notata digna, ut non videantur posse dari alia magis expressiva angustie quam Dominus patiebatur interioris, & eius quam vultu præferbat exterioris. *Pauere* est timere, non taliter qualiter, sed metu quodam mortali, qui pauper dicitur, quod capilli capitis eriguntur, & corporis osses colliduntur, totusque homo dolore contremiscit: hinc Deus inimicitia suis misabatur immitendum. *Dabo pauorem cordibus vestris.* *Dabit tibi Dominus cor paudentem.* Hoc pauore non parum Pharaon perturbabatur quando super se vidit aquas maris irruentes: ob quam causam populos Dei electos cum Moysè carmen hoc decantavit. *Iruiat super eos Exod. 15. formido & pauper, in magnitudine irai huius.* In 26. Græco legitur: *Cæpi obstupescere.* Quò verbo significatur stupore aliquem pettereri atque exhorrescere, eo modo quò visò quis spectro vel phantasmate contremiscit & expavescit. *Taliter* est animi graveline, molestiâ, ac nausæ ita torqueri, ut eo modo cor angustetur, ut omnimodò tibi videatur deficere, tibi pariat nausæam, grauemque molestiam, nec scis quò vultum diuertas, ubi dolor tibi non augeatur. Hoc verbo usus est Spiritus Sanctus declaratur animi molestiam & quietimoniam populi in deserto, cui omnia fastidiebant, aquæ, manna, solitudo, via, &c. *Et taliter cepit populum irem ac labo.* Num. 21. 20. quod alia lectio declarat: *Angustis affecta est anima populi.* Quidquid enim visabant, ipsos amplius ardebat & noxum pariebat fastidium. *Morsus esse*, tristitiam inuoluit adeo grauem, ut cor eo modo comprimat, ut spiritus præfocet vitales, unde condunt oculi vultusque inclinatur figura ita lethali, ut assigat insipienter. Hæc prorsus, ut graui supplicio, terebat Deus sibi refractarios. *Dabo animam tuam consumptam morte.* Deut. 32. 65.

In rei veritate verbis his: *Cæpi pauere, & talem, & mortuus esse*, innuit SS. Evangelistæ quòd Christus coram tribus illis Apostolis, ostenderit se metu arcinulum, totum horrore percussus & pauore nimio stupefactum, modo in hac modo in alteram partem oculos conuertens, velut qui omnia sibi mala suspicatur, grauique se ostendit torqueri fastidio, cuique omnia in nausæam conuertitur, vultu ita ad tristitiam composito, ut verius de illo dixerim illud, quòd Spiritus Sanctus de summo Pontifice Onia testatur, dum vidit Heliodorum thesauros gazaque templi deprudentem. *Iam verò qui videbat 2. Mach. 3. 16. facies enim eius color immutatus declarabat internum animi dolorem: circumfusa enim erat maestas quadam viro, & horror corporis, per quem manifestus aspicientibus dolor cordis eius efficiebatur.* Talis erat eâ hora Saluatoris nostri facies & angustia, quam ut declararet amplius, tres illis Apostolis ait, qui timore conseruati illum inter noctis tenebras pauidum intuebantur: *Tristis est anima mea usque ad mortem: sustinete hic & vigilate mecum.* Hec filij mei charissimi, hoc vobis notum sit animam meam tam inconsolabilè torquet, tristitia, & timore adeo forti cruciari-

V. 4.

batur quando super se vidit aquas maris irruentes: ob quam causam populos Dei electos cum Moysè carmen hoc decantavit. *Iruiat super eos Exod. 15. formido & pauper, in magnitudine irai huius.* In 26. Græco legitur: *Cæpi obstupescere.* Quò verbo significatur stupore aliquem pettereri atque exhorrescere, eo modo quò visò quis spectro vel phantasmate contremiscit & expavescit. *Taliter* est animi graveline, molestiâ, ac nausæ ita torqueri, ut eo modo cor angustetur, ut omnimodò tibi videatur deficere, tibi pariat nausæam, grauemque molestiam, nec scis quò vultum diuertas, ubi dolor tibi non augeatur. Hoc verbo usus est Spiritus Sanctus declaratur animi molestiam & quietimoniam populi in deserto, cui omnia fastidiebant, aquæ, manna, solitudo, via, &c. *Et taliter cepit populum irem ac labo.* Num. 21. 20. quod alia lectio declarat: *Angustis affecta est anima populi.* Quidquid enim visabant, ipsos amplius ardebat & noxum pariebat fastidium. *Morsus esse*, tristitiam inuoluit adeo grauem, ut cor eo modo comprimat, ut spiritus præfocet vitales, unde condunt oculi vultusque inclinatur figura ita lethali, ut assigat insipienter. Hæc prorsus, ut graui supplicio, terebat Deus sibi refractarios. *Dabo animam tuam consumptam morte.* Deut. 32. 65.

In rei veritate verbis his: *Cæpi pauere, & talem, & mortuus esse*, innuit SS. Evangelistæ quòd Christus coram tribus illis Apostolis, ostenderit se metu arcinulum, totum horrore percussus & pauore nimio stupefactum, modo in hac modo in alteram partem oculos conuertens, velut qui omnia sibi mala suspicatur, grauique se ostendit torqueri fastidio, cuique omnia in nausæam conuertitur, vultu ita ad tristitiam composito, ut verius de illo dixerim illud, quòd Spiritus Sanctus de summo Pontifice Onia testatur, dum vidit Heliodorum thesauros gazaque templi deprudentem. *Iam verò qui videbat 2. Mach. 3. 16. facies enim eius color immutatus declarabat internum animi dolorem: circumfusa enim erat maestas quadam viro, & horror corporis, per quem manifestus aspicientibus dolor cordis eius efficiebatur.* Talis erat eâ hora Saluatoris nostri facies & angustia, quam ut declararet amplius, tres illis Apostolis ait, qui timore conseruati illum inter noctis tenebras pauidum intuebantur: *Tristis est anima mea usque ad mortem: sustinete hic & vigilate mecum.* Hec filij mei charissimi, hoc vobis notum sit animam meam tam inconsolabilè torquet, tristitia, & timore adeo forti cruciari-

V. 4.

177

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

vt vitam inhi ipsam adimere sufficiat, hoc est vsque ad mortem. Senfus est hic quem SS. Patres vt magis legitimum horum verborum opinantur: sicut dicitur de Ezechia: *Aggravatus vsque ad mortem*, & de discipulo suo Epaphrodito scribit Phil. 2. 27. *Apost. Paulus: Infirmatus est vsque ad mortem*: significatur infirmitas adeo gravis qua mortem adferat, morbus lethalis. Similiphrali locutus est Iona. 4. 9. *Iona: Insuper ego vsque ad mortem*. Nec aliter se res habuit; tantus enim talisque tremor, angustia, & tristitia cor oppressit Saluatoris nostri, ut sufficiens fuerit nedum illum occidere sed mille alios, quos idem inaderet: timor etenim & tristitia, prout expendit Theologorum praeceptor cor coangustat, & quando magnus est, illud praefocac spiritus extinguens vitales.

1. 2. 9. 17. per 10. am. Hec quis ille timor! vt autem hunc exponeret, petit ne longius inde discedant, sed constantes adhaerant illi comites. *Sustinere hic, & vigilare mecum*. Similitudinem accipe de viro quem grauis apprehendit formido: postulat enim a seruo suo vel amicum deprecatur, ne solum cum deserat, sed illi fidus adhaereat: vel ab alio in quem pondus cecidit adeo graue, vt ab altero humerum quaerat illi ferendo subsidiarium. Quid hoc rei Domine mi dulcissime, & suprema dux fortitudinis, de quo tibi formidas? Quod phantasma vidisti? Quae visio specti tuis occurrit oculis vt tanto pavore contremiscas? Si quid scio Domine mi, per hoc seipsum reddis intentioni, quam tibi pater commendauit inhabilem: quandoquidem sic in eius principio tam horrendo metu, seipsum pauidu ostendis & inuirtu. Hoc optime nosti, Princeps illusterrime, meticulo sum & pauidu, ex tua ipsius dispositione & decreto a multis annis inflitito ad bella censu dnm incapacem, nec non antiquitus a te pra ceptum, vt ante prelij congressum pra conis voce metieuolosis omnibus interdiceretur, ne quis ex illis cum hoste cõsigeret. *Quis formidolosus est, reuerentur*: etenim timor cor illi gelu costringet, enervabit brachia, similitque formidiae socios pertretfaciet: nil enim sic sociis adhaeret quam socij foecordia. Similiter Domine mi, nobis ansam praebes suspicandi, vires tibi languere, quibus affectus tuos & passiones moderetis: cum tali modo te ab illis monstres superatum, tuumque cor ab iis sic occupatum, nec non eorum viribus subiectum, vt illud deiciant & submergant, nec illo esse potentior, quem audivimus coangustentem.

Ps. 56. 6. Timor & tremor venerunt super me, & conturbavit me tenebrae.

§. 17. Coepit pavere, &c. Voluntarie Dominus hos suscepit affectus, ipsosque excitavit maiori veritate, quam verus Solus.

AD huius expositionem conveniet duo declarare. Primum: quomodo surrexerunt & excitatae fuerint in Redemptore nostro passiones ille timoris & metoris adeo graes vt ipse manifestavit, qui illas movit, & excitavit. Secundum: quomodo, quae intentione affectus illos prius Christus pati voluerit cor angustis ponisque terribiles. Circa primum, supponenda est doctrina Catholica quae docet nos S. Theologia & prosequitur elegantissime eisdem Princeps D. Thomas, quod diversimode quam in nobis, in Christo Domino nostro surrexerunt effectus illi & passiones vitalesque parvis sensibus, irascibilis & concupiscibilis. In nobis excitantur praeveniendo usum rationis, & eiusdem deliberationem, imo sapientiam & communis ipsa renitente, quam obfuscant & obnubilant: unde prodeunt & exurgunt frequentius nobis inuitis & repugnantibus. Eo modo timor assurgit in periculum, vt eum coerecere nequeas: & ita in occasibus invidiarum, vt illam impedire non possis: & gaudium quando optaris fortuna fauet: & acris deliciarum appetitus, quando quidquam offertur carnis lux convenientis appetitui, siue in materia ciborum, cum illos vel olfacis vel cervis esse tuo confortes appetitui: siue in delitiis sensualibus proposita tibi puellae alicuius elegantia. Hac de causa celebres illi Philosophi Stoiici quorum principes & antesignani fuerunt Zeno & Pythagoras, omnes illas passiones, & affectus nigro calculo condemnarunt, illas naturae accensantes infirmitates esse, quae cum viribus delinquant, robore non valet, quo resistit ne tales exurgant, dicebantque similes esse stolonibus, qui de radice pullulant arboris, ipsique nocent quam maxime, ex eo quod virtutem ebibant, nec eam permittebant fructum profertre copiosum. Hae erat eorum opinio, sed insuper errabant in eo quod omnes illas generaliter in viro sapiente reprobarent: quia vt docet S. Pagina, & S. confirmae Theologia, imo Philosophia declarat: moralis, saepe peccellariae sunt illae passiones ad ipsos actus virtutis, vt ostendunt D. Hier. (a) D. Augustinus (b) D. Thom. (c)

Posto verum quantum ad hoc est quod dicebant, motum vid. hunc passionum, quae ratio. &c.

sem præuentionis & deliberationis, quinimo illa
 resiliens exurgunt argumentum esse, quod pro-
 batur id quod ipsi non intelligebant, nempe na-
 turam nostram infirmam esse debilem & salu-
 tem, & viribus iusticie originalis denudatam,
 inquit Deus hominem creauit ita sui fuerunt,
 ad seculum dominum, ut nullus eorum posset ex-
 urgere, quem ipse in se ex ratione non excitaret.
 Deficiente hac virtute, ira debilis & infirma est
 natura, ut in nobis orientur, absque eo quod
 nos illos ex ratione suscitemus. Et aliquando
 illos nobis non volentibus patimur, ut testatur se-
 cundo doctus experientia D. Paulus. *Video aliam*
legem. Non quod volo bonum. Sed quod nolo
malum hoc ago. Caterum in Christo Domino
 uolito nullus nec quidem minimus eorum or-
 tus est, surrexit & excitatus est sine ordine ipsius
 expresso, & prudenti voluntatis illius delibera-
 tione: unde nunquam ratio fuit subiecta passio-
 nibus, nec illis vel minimè obuiositate: imo po-
 tius omnes illæ producerent in illo tantum &
 præcederent secundum quod illas ratio commoue-
 bat, de al particularibus excitabat effectus. Idcirco
 D. Hieronymus non uult ut motus illos uocemus
 passiones, aut dicamus Christum passum esse
 passiones sicut de me & de te dicitur, sed pro-
 passiones: id est affectus quæ rationem non præ-
 ueniunt, sed ex eius procedunt deliberatione, &
 ab ea præuentioni sunt.

Hoc breuibus uerbis comprehendit D. Ama-
 senus dicens passiones nostræ uoluntatem no-
 stram præoccupant, & discernunt præcurrunt in
 rebus: in Christo autem illam sequuntur ei
 quæ obediunt. Fingebant Postræ ueteres, atque ue-
 terum credebant Gentiles, qui sua cæci inside-
 litate multitudinè adorabant deorum, magnam
 esse discrimen inter. Eorum, quando mare per-
 turbat, & alios homines idem per nauigantes:
 afferebant enim ut erat filius Iouis Dei omnium
 spirituum, quod Dominus esset & Rex ventorum
 omnium, quos ita speluncis detinebat oculos,
 ut nullus stare posset, nec mare turbare, quinimo
 nec leuiter illud mouere, nisi ipso uocante sin-
 gulis, modo Boream, modo Eurus, modo Ze-
 phyrum. Et nullus eorum flabat, nisi quantum
 ille permittebat, lenitè & suaviter, uel fortiter ac
 uolenter: quocirca prospera semper & optata
 nauigatione procedebat. Veruntamen ceteri
 mare uentibus sulcantes libero super uentos non
 possunt dominari: unde licet aliquoties in eo-
 rum exarsant & perflent beneficium, commu-
 niter tamen contra eos exurgunt cientes tempe-
 statem eam; adeo horribilem ut extremis illos

exponant preuentionis periculis, eosque cogant per-
 petua inuigilare sollicitudine uela contrahendo,
 clauum moderando ipsi uentis aërem eripien-
 do & corpus eorum uolentia subtrahendo.

Commentum erat illud si diuinitatem & do-
 minium spectes, nihilominus illud Diabolus
 perluadebat, fraudibus Gentiles iteriens, sed
 ueritatem profitemur certam & Catholicam quæ
 consistit. Christum Deum & Dominum totius
 nature: ut eiusdem Dominus absolutus
 potest in ea quodcumque, uoluerit mutare aquam
 in uinum, restituere cæco uisum, leproso munda-
 ticiem, auditum surdo, agilitatem elando, uita-
 que mortuo. Potestate ueter ipse plenaria
 super omnes uentos passionum etenim illæ sunt,
 quæ mare hoc perturbant & commouent. Proh
 uentos potentissimos, quot & quantas excitant
 tempestates! Attende uentum furoris in Cain, in
 Amnon filio Dauid amore ducto libidinoso erga
 sororem suam Thamar, quod miser motus ex-
 pirabat: perpende uentum infernalis auaritiæ
 quàm uehemens ille fuit in Iuda, *Stetit Spi-
 ritus procellæ, & exaltati sunt fluctus eius. Af-
 fecerunt usque ad caelos, & descendunt usque ad
 abyssos, anima eorum in malo tabescebat.* Uenti
 illi sepe numero in nobis patent exurgunt &
 fortiter contra uoluntatem nostram, nosque an-
 xie exponunt submergendi sollicitudini, ita ut
 cogant nos contrahere carnis nostræ uela, illam
 mortificare, calligare & remis preuenturæ at-
 que asperitatis illam cohibere, fortiterque ap-
 prehendere clauum rationis & legis diuine &
 feruentioris orationis. Catholicè expressit hoc
 D. Paulus. *Video aliam legem in membris meis. Rom. 7.25*
Et. Captiuus sum in lege peccati. O quam
 turbulenti mouentur uenti, quibus aperto solili-
 tate periculo peruenit. *Manifesta sunt opera car-
 nis, quæ sunt fornicatio, immunditia, impudici-
 tia, luxuria. Ad laborem temis operando. I. Cor. 9.*
uigiliu in seruitu, a dextera & a sinistru. *Matth. 27.*
*clauum artificio orationis. Ter. Dominum rogau-
 it, ut discederet a me, &c.*

Porro Christus uerus est Deus & dominus ma-
 ri huius præcell absoluto, hosque uentos sic mo-
 derabatur, ut ne uel minimus eorum flate posset uentis
 nec quidem leuiter, nisi secundum quod ille mo-
 ueret eum & produceret, nunc ira contra tem-
 pli uolentes, nunc compassionis ex conspectu
 languentiu, nunc misericordie motus fame qua
 turbæ, eius affecta torquebantur amariu, ut dis-
 cendum. Est atque hoc euidens, si namque iusti-
 tia originalis tribuebat Adam tale super naturam
 suam Dominium, eamque habebat ita sanam

IV.
 Christi
 appro-
 piatur.

Pf 106.23

Gal 5.19

I. Cor. 9.

Matth. 27.

Ter. Dominum

VI.

ve in ea nulla posset exurgere passio nec carnis affectus, nec in irascibili, nec in concupiscibili, nisi pro beneplacito ipsius: quanto magis hoc in Christo debebat operari: gratia unionis naturae humanae cum divina, sanamque servare carnem illam virtute dignitatis sibi personaliter unitae.

Col. 9. *In quo subditis omnis plantatio divinitatis corporaliter.* Passiones illas in Christo bene comparauero puellabus Regis Assueti, quarum nulla prodire poterat, Regisque se sistere praesentia, nisi illa quam ipse nominatim vocabat, eoque modo quo illam vocare ipsi placebat.

VI. Notat Spiritus Sanctus discrimen inter Aegyptios in Aegypto commorantes, & filios Israel habitantes in terra Gessen, nam cum euentibus quibus crebro torquebantur, movebantur pariter canes latrando, boues mugiendo, oves balando, gallinae aliaeque aves pipiendo quas impeditae & cohibere erat illis impossibile, porro in terra Gessen omnes in vtramque aurem obdormiebant: sic enim legitur: *Erit clamor magnus in vniuersa terra Aegypti apud omnes autem filios Israel, non mutiet canes.* Natura nostra refraga respondet terrae Aegyptiannam praeter quotidianos vitae successus, exurgunt animalia passionum amoris, timoris, tristitiae, gaudij, spei, desiderij, & qui illas cohibeat scio neminem.

Epo. 11. 6. *dormiebant: sic enim legitur: Erit clamor magnus in vniuersa terra Aegypti apud omnes autem filios Israel, non mutiet canes.* Natura nostra refraga respondet terrae Aegyptiannam praeter quotidianos vitae successus, exurgunt animalia passionum amoris, timoris, tristitiae, gaudij, spei, desiderij, & qui illas cohibeat scio neminem.

Mat. 7. 5. *Quam bene sentiebat hoc, qui dicebat. Cuius estis in carne, passiones peccatorum, quae per legem erant operabatur in membris nostris, & praeterit expositulabat contra concupiscentiam suam passionem, dum illud a nobis saepius repetitum, similiter ipse saepe repetebat. Non quod volo bonum hoc ago, &c. Sed quia nolo malum hoc facio id est concupisco.* Similiter querebatur Dauid.

Pf. 30. 10. *Conturbatus est in ira oculus meus, anima mea. & venter meus.*

CP. 42. Lectu digna est illa quam de se refert D. Au.

VII. Historia in morte matris suae dilectissimae: ut enim eam vidit spirantem, quam tenerissime diligebat, excitabatur in illo affectus doloris istius in oadeo vehemens, ut lacrymas non posset cohibere, ita vt verecundaretur, non parum, quod ab aliis notaretur ita debilis, & quantumlibet conaretur, non illum poterat pro voluntate sua moderari. Vnde factum est vt iam cum non ita grauaret & maxore afficeret mors matris sibi charissimae, quam propriae debilitatis cognitio, qua lacrymas non poterat cohibere protumpan-tes: vnde sic ait. *Alto dolore dolebam dolorem matris, & duplici tristitia macerabar.* Eodem modo refert D. Bernardus grauissimum suum maxorem, quem ex morte fratris sui Gerardi cog-

traxerat tanta illum exprimens teneritudine verborum, vt lectorem ad lacrymas planguntissime permoueat: ait autem hoc se maxime doluisse, quod l. tristitia non poterit impetrare ab illa suae peritus, & propriam ipse arguebat infirmitatem. VIII. *Inerepabam molliorem affectum meum: non potui impetrare (sic ipse candido fatetur) tristitia, sed iam deterrum scriptum est. Turbarus sum & non sum locutus.* in morte saepe tu multa expenderes, vt furor aut. motus istius sensus in occasione tibi oblati non erant. fuerit. In terra sancta humanitatis Christi, non D. D. fuit, sed nec minimus ortus est affectus vel mo. s. in ea passio, nisi ipse illam excitante quomodo & quando, eoque modo, quod volebat & iudicabat ipse expedire.

Itaque ex opinione D. Augusti. *Non animi infirmitate, sed potestate turbabatur, & tristitabatur, & irasciebatur.* Eo modo prouocant in seipso motum furoris, quo facilligios templi profanatores castigat, eos inde velut canes eliminatos, mentis eorum & pecunias euertere: eremum hoc neccitatus est, docente Philosopho in talibus nobis occasionibus. Similiter timorem excitat, quando mortis formidine, quam illi Iudaei machinabantur, fugiens secessit in Galileam & cunctius se ibidem obseruauit. Nec non commolationem in se prouocant, quando plorantes vidit Mattheum & Mariam sibi beuicolas ex morte amici sui Lazari, itaque spectante synagoga, & ipse lacrymans est: pariter consolens calamitatibus quibus prauidit opprimendam urbem Hierusalem, lacrymas fudit vberissimas: ipse quoque consentiente contra mortem, & durtiam infremit Iudaeorum, quando non semel, Lazarum resuscitaturus, fremitum edit horribilem: ipse est qui modo suscitauit affectus illos timoris, paenitentiae & tadjij, eo modo quo industrius operarius, cui diuersa sunt diuersis operibus diuersa instrumenta, nunc sumit hoc, modo aliud pro libera sua voluntate, vt cum illis operetur tantum & totum illud quod intendit: hoc etenim ea est similitudo, qua Philosophus exposuit rationem, cur natura tales affectus infuderit & passiones, quas humorum actuum vocat instrumenta.

Hoc supposito si Christus Dominus nosse timere nolisset, non timuisset, praeteritum cum in se tali diuina potestate polleret, vt sicut vico. *Ego sum:* in terram prostravit eos a quibus capiendus erat, minori posset negotio cunctam euertere creaturam: & si tristis esse nolisset, cum tristitia non oppressisset, quinimo tanto gaudio potuisset demulceri quanto nunc in caelo fruatur.

fruitur: tum in se sufficiens eius habet fundamentum ex animæ suæ gloria, quam in corpore diffundere permittere poterat, ut diximus in mysterio Transfigurationis. Verumtamen immittente iam hora passionis, ipse proprio motu ac voluntate in seipso prouocauit pauperem & timorem, voluitque tantum esse ut ex illo totus horrore contraheretur, & merorem adeo excessiuum ut illi mortem posset infringere, nisi virtute diuina cor suo confortaret. Hoc est, *Cepit pauere & cadere, & maestum esse.* Quamuis autem manifestus sit verbo *Cepit* significari pauperis initium, atque in hoc SS. Patres diuina notent mysteria: non tamen erit inconueniens, si sumamus illud tanquam præteritum à verbo *Cepit* q.d. quod ipse sumptim pauperem tædium & tristitiam: eo modo quo Dauid declaraturus qualiter redemptor nollet descendere in lymbum ex eo redemptoris & secum capturus esset SS. Patrum animam, sic ait: *Cepit captiuitatem & eadem phrasi, qui idem Christus expositurus, quod ipse voluntario mortem susciperet, quam dicit Iosuum, ex Dauidico sic ait: Ego dormiui & soronum cepi, sic legit platerium Romanum, quod nostrum sic transit: Ego dormiui & soronum sum.*

§. 18. Tristis est anima mea usque ad mortem. Mortalem Christo tristitiam attulerunt peccata & perditio Iudæ, sui que populi nostra ex se illum conuertiant, ut declarat D. Hieron.

¶ Quidam quidem ille qui Patris est sapientia hoc ita fecit & disposuerit grauisimas ad hoc debuit habere rationes. Plures ad huius declarationem asserunt SS. Patres, admirandas omnes: nec hoc mirum: ut enim opus hoc est passionis Domini, Dei sapientia, quam dicit D. Paul. in mysterio absconditam, raras in se comprehendit rationes, ut nec ipsi supremi Seraphim suo possint intellectu percipiari: & quamuis plures à SS. Patribus profertantur, sunt tamen infinitæ considerandæ, quas in oculis intelligimus: eorum sola lucis illius supremæ claritas sufficit illas reuelare, quamuis nec adhuc perfectè & integrè hæc talis sit, quo minimè earum perfectè possimus intelligere. Plures & varias SS. Patres timoris huius & tristitiæ Domini allegant rationes, ex quibus duas aut tres tantum excerpemus, supposita communis quam omnes indicant, & alias exposuimus: quod ex illo testari voluerit & probare naturæ nostræ humanae veritatem. Hieron. *Bapt. de In Nazara, Tom. IV.*

tem, quam diuinæ suæ personæ hypostaticè vniuerat, quam prauidebat à nonnullis, imo à pluribus postmodum hæreticis, negandam. *Centri. D. Hier. flabat* (ita D. Hier.) *ad ostendendam veritatem in 1. 26. assumpti hominis* Quinimo idcirco non dixit (ita Matth. D. Ambr.) tristis sum, sed tristis est anima mea, Tom 6. nam illa ipsa erat, quæ vitam humanæ naturæ largiebatur. *Verborum ipsorum proprietatem con-* D. Ambr. *fidereimus. Tristis est* (inquit) *anima mea: & alia. In c. 22. bi: Nunc anima mea turbata est valde. Non ergo Lu. 22. 5. suscipiens, sed suscepta turbata: anima enim obnoxia erat passionibus diuinitas libera: etenim Spiritus promptus est, caro autem infirma.*

Est igitur ratio consideratu dignissima, quam *Loc. cit.* allegant D. Ambr. D. Hieron. & supponunt ut euidens timorè hunc pauperem & tædium Christi ex morte, non fuisse, sicut in nobis. Quomodo credemus (sic argumentatur D. Ambr.) ipsum timuisse mortem pusillanimitem, ad quem seipsum obtulit intrepidus? Ipse Hierusalem accessit mortuus, ipse processit obuius militibus illum capere conantibus, ipse ad vnicam vocem suam in terram prostratus exiit & timorem abstulit, illum capiendi plenam largiens ipsis potestatem, imo quasi prouocans ut manus illi iniuciant violentas. Ipse in osculo pacis proditorem suscepit & amicum appellauit. *Tristis erat non pro sua passione* *Ecce Caterum quam constantiter se morti obtuleris, comæta declarant: quandoquidem quærensibus occurrit, turbatos confirmant, trepidos prouocauit, proditorem osculo dignatione suscepit. Si mortuus venit (Ita D. Hier.) & indignatione offendit non minimè D. Petro, quia se huic opposuit aduersarium illum accusans Satanam. *Vade post me Satana: qua ratione mortem ipse formidaret?* *Contristabatur non timore patientis, qui ad hoc voceretur ut pateretur, & Petri similitudinis arguerat.**

¶ I. Timor quo percussus expaui, & ratio cuius gratia mortem metuebat, & recubabat ignominiam, hæc ea erat (ex opinione sanctorum) quod videbat passionem suam executioni mandari dispendio vniuersi ex discipulis suis, cum scandalo & offensus in passio-fendiculo Apostolorum, cum primicerius eorum ne sua illum impudenter erat negaturus, tamque horrendis populis sui sceleris, in quorum penam & tendam ipse in ruinam præcipitaretur, ciuitas autem solo tenus erueretur: & sicut illud, Domini à palmarum dum moriturus adueniret, cor illi tanta repleuit tristitia, ut videns ciuitatem ex oculis quasi binis fontibus lacrymæ fluere: & herimæ: hoc ipsum est quod nunc, cum iam iam passurus esset, ipsum grauer pesterbat & summo pere contristat. Loquitur D. Hieron. *Contristabatur* D. Hieron. *propter*

III. *propter infelicitissimum Iudam & scandalum Apo-
Iudæ do- stolorum, & reuelationem populi Iudaorum, & cur-
luit cui- sionem misera Hierusalem.*
nam.

Itaque duo sunt, quæ singulariter affligunt, torquent & pauore consternunt Redemptiorem. Primum horrenda peccata, & facilegia discipuli sui & Apostoli Iudæ, cuique populi Iudaici, quem vt filium elegerat sibi primogenitum, quæ in mortis suæ executione perpetranda forent. Secundum: perditio & damnatio eorum, Apostolorum scandalum, quodque præuideret eos dispergendos sicut illis prælixit, sicut oues absque pascitore, cumque Petrus tertio esset abnegaturus. Sit ita, quod mors mea in remedium futura sit peccati, quatenus illud in mundo delectatur, sualque vires perdat & potentiam: ad vitam & salutem totius humani generis, quæ mortui ad vitam reuocentur & homines à pœnis liberentur incolumes, æternis cruciatibus flammisque ob peccata sua mancipati, vt in vnam Ecclesiam, vnamque cœli gloriam colligantur electi: quod autem huius executio fiat rot tamque innumera atque horrenda committendo peccata, & quidem à meis ipsis electis, discipulo & populo, idque futurum sit in perditionem & totalem eorum desolationem, dispersionem, scandalum, & charissimorum Apostolorum meorum offendiculum, quomodo non exhorrescam? Hoc est quod ipsum prostermit, hoc illi mortis adfert formidinem, non quod horrendos illos extimeat cruciatu, sed quod perficienda sit tot sacrilegis inuoluta scelentibus in quorum supplicium illi, qui manus extenderunt adiutrices miserè sunt perituri: insuper ea de causa (dicunt SS. Patres) in oratione quam modo Christus effudit, non potuit non bibere calicem absolutè, sed illum, ob quem tantopere premebatur, qui nempe tam enormibus mixtus erat peccatis, & suprema populi sui peruersitate abominabilis. *Postulat* (eccedeno D. Hieron.) *non timore patiendi, sed misericordia prioris populi, ne ab illis bibat calicem propinatum: vnde & signanter non dixit: Transias à me calix, sed calix iste, hoc est populi Iudaorum, qui excusationem ignorantie habere non potest, si me occiderit, habens legem & prophetas qui me quoti- die uocantur. Nec illud distat à vero (sic loquitur D. Amb.) si tristis erat pro persecutoribus suis quos sciebat immensis sacrilegiæ pœnas daturus, & ideo dixit: Transfer hunc calicem à me, non xerit iste, quia D. filius mortem amant, sed quia nec malos perire uoluit.*

IV. *Cur dicit: Transfer hunc calicem à me, non xerit iste, quia D. filius mortem amant, sed quia nec malos perire uoluit.*
44. Hanc propono vobis similitudinem: si expertissimus adisset medicus, atque curatus morti-

feram totius vrbis luem contagiosam, medica-
men componeret efficacissimum, si videret quod d-
eius compositio fieri deberet, insigendo illis
suis sibi charissimis mortalem & venentram
pestilentiam, quodque omnes illi mori deberent
furiandi & proprias manducando carnes, quæ
non angustia obueretur eà horâ quæ tale com-
ponendum esset medicamentum? Quo marore?
Quibus anxietatibus? Non timeat Christus
mortem, vt pote medicinam efficacissimam cur-
randæ pesti peccati totius mundi, omnibusque à
liberandis, si potuisset executioni mandari per manus
& vngues animalium ferocium, leonum, tig-
ridum, luporum, modo nullam interueniret
peccatum, nec hominis alicuius perditio: hoc ef-
fet quod ipse votis omnibus optaret. & quamuis
cum peccato & perditione feret Barbarorum,
idololatrarum, gentilium, qui nullam de Deo,
neque de hoc habebant mysterio cogitationem,
Deusque ipsos habebat vt populum oblationem
traditum, perditum & abortiuum, de quo D.
Paulus: *Permissi gentes ingredi viuos suos, vt abirent*
quocumque eos ferret impetus voluptatis,
transeat: sed quod executioni mandanda sit mors
eius supremae malitiæ & primæ nocte telen-
tibus, totali perditione, casu & morte temporalis
atque æternæ vnius Apostoli, & illius populi elec-
tis, atque dilectis, quocum conuersatos fuerat,
egerat familiariter, quem filij loco habebat: hoc
feret molestissimè, hoc illi cor marore conflin-
git, hoc tantâ animam replet molestiâ, vt dice-
re liceat: Tristis est anima mea vique ad mar-
tem. Hoc autem ita patet (ex sententia D. Am-
brof.) nam ad terminum iam deueniens suæ pas-
sionis, ostendit hoc illi maximè viscera lanciare
perditionem hanc vtrique, ac proinde illud pri-
mum deplangens quod illi maximè dolebat: (a) *Tris-*
tem supplicat pro inimicis ne perirent illi, ita de qua
sui, in pœnam eius quod in morte illa deliquit, dicitur
tant, quæ Saluationi totius mundi, imo & gen-
tilium destitueretur. Vnde & dixit: Pater dimitte mala
illis hoc peccatum: ne extrinsecus esset populo passio
sua, futura omnibus salutaris.
Hinc duo sunt elicienda. Primum: quantum
malum sit peccatum, vt in tantâ deuolueret Deum Ex Chri-
stianam, eamque tam intensam vt vitam illi si
toliere sufficiat, *Tristis est anima mea vique ad peccatum*
mortem. Illud hæreticis D. Hier. Manichæis grauius
quia vetus Testamentum reiciebant eo præter-
tur, quod indicabant illi in eo dicere Deum non-
nulla sibi non decentia, & in particulari quæ-
dam notabant verba dicta per Ezechielem Pro-
phetam.

pharam Synagoga Iudæorum: nam recensito
caminum eorum catalogo subiungit: *Et contri-*
statis me in omnibus istis. Ita legunt Septuaginta
secundum D. Hieron. quod nos scribimus: *Et*
præcipis me in omnibus his. Ecce tibi, obicitur
illis, quod dicere non poterat ille qui verus
erat Deus. Hic etenim nullâ potest torqueri
tristitia; hæc namque est propria mortalibus.
Ameniam sapit hoc nimis aperiain, respondet
D. Hieron. quia hoc supposito & eodem titulo
referendum pariter esset novum Testamentum:
quod sequitur in illo nobis præcipiat & horretur
D. Paul. ne contristemus Spiritum Sanctum.
Interrogemus eos, quomodo illud suscipiant, quod
credo vni Deo unum tantum esse? Nescite contristare
Spiritum Sanctum Dei, in quo signati estis in die
receptionis.

Sic est, nec refragatur, quod Deus in se
nec habere, nec pati possit veram tristitiam:
nam enim non est capax: nec aliorum passionum
sensitivum: etenim purissimus est Spiritus, ni-
hilominus veteriter dicitur, quod ob peccata
nostra contristetur, eumque nos illis contriste-
mus, *Contristatis me omnibus his:* est etenim
Dei adeo bonus & peccatum adeo malum eius-
que dicitur bonitati et contrarium: ut quan-
tum est ex parte peccati, Deum contristare sus-
cipiat, si in illum cadere possit tristitia, usque
ad hoc ut illum in maximam afflictionem mortis-
que deducere agoniâ. Si hoc non agat, non
est ratio est quod ad hoc non sufficiat: sed quia
in Deum cadere non potest, nec talem effectum
in eo operari. Eadem de causâ dixit Isaias im-
pio Regi Achaz, rebellem nempe eius infideli-
tatem videri affligere pernamque, inferre fideli-
bus & Prophetis sanctissimis: sed ipsum Deum
ad misericordiam & angustissimâ deducere mor-
tis agoniâ: & quod in nostra vulgata littera
scribitur: *Namquid parum vobis est molestos esse*
homines, quia molesti estis Deo? non leguntur
Septuaginta & Theodocion, ut notat D. Hieron.
sicut etiam leguntur antiqui Patres D. Irenæus
& D. Cypri. *e. Agonem præbistis Deo meo.*
Dicitur hoc ob eandem rationem, quod si reali-
ter in Deum cadere possit agoniâ & animi tri-
stitia, hæc illi peccatum tantam adferret ut vi-
tam illi auferre sufficeret.

Hoc tibi liquido constat: quod cum Dei filius
saceram assumpsisset horum affectionum capacem:
quoniam illam diuinæ suæ personæ uniuersis
vinculo illo coelesti & indissolubili unionis hy-
postatica: tamen in eo fuerunt ita efficaces, ut ip-
se faceret illos sufficere ad ipsam interitio-

nem: *Tristis est anima mea usque ad mortem.* VII.
Argumentum non noui efficacius, quod peccati
malitia declaratur, quam si dicamus, esse in se reddi
adeo potentem ut Deum tristitia torqueat adeo Deum
molestâ, ut possit, quantum est ex parte sua, marum-
illi vitam adimere. Quanta foret illa vni gra-
ui aloës amaritudo, si ex se solo posset totum
amarum reddere mellis vel dulcissimi lactis O-
ceanum? hoc attribuitur peccato, iuxta D. Hieron.
ton. nam illa Prophetæ Sophonia verba ponde-
raus: *Va ciuitas peccatrix:* aduertit in Hebræo 6. *Amor.*
legi verbum *Marath* quod significat Deum ama-
rum efficiere, *Quod possumus dicere Deum ama-*
rum faciens, id est suo vitio dulcam Dominum i-
aque elementem variatis in amaritudinem. Idem
notat iustam illam enucleans querimoniam Dei
populo suo propositam. *Conuersistis in amarum*
Amor & diuinem iudicium, & fructu iustitiam in amarum. 13.
Id est ex eiusdem interpretatione. *Mutatis na-*
turam Dei, ut dulcem amarum faceretis, & fru-
ctum iustitiae eius in amarum uerteretis, quæ
verba est amarissima.

Hæc phrasî frequenter vixit S. Pagina confit. 45
mans a peccato: Deum reddi amarorem. VIII.
Hoc nomine compellat David populum illum Iudæi
dixit ceteris: *Generatio praua & exasperans.* sunt geos
Legit D. Aug. *Generatio praua & amaricans.* Ita exalpe-
similiter. *In exacerbatione secundum animi senten-*
tiam in deserto. Legit D. Aug. *Confortum an-*
tiq. & tique translationi: In illa amaricatione: & est in Ps 77.
hæc phrasî illi frequentior: *Exacerbationis Domi-*
ni peccator. Exacerbauerunt eum in deserto Ps 94.
Sabbatum Israel exacerbauerunt, &c. Nam facere
potest hoc ex se peccatum, amaricare, contrista-
re, Deumque exacerbare: patetque ex præsentî hi-
storia: cum enim posset Deus tristari, timere &
mortis agoniâ comprimi; tu videris quales in
illo peccata nostra causent affectus, ut dicat: *Tri-*
stis est anima mea usque ad mortem. Tu animo
sedulus perpende, quod quanto gaudes & lacrius
ob impletum appetitum tuum ex consortio talis
puellæ, vel ob lucrum acquisitum iniuste: tantò
contristes Dominum hunc amarum & angustiss
affligas acerbis, imo ipse sis qui præ ceteris il-
lum his detinet infirmatum.

Verumtamen Domine colorum, quid tua re-
fert, quid inde tibi mali quod malus sum? Quid Peccata
tibi damni, quid perdis, cum populus hic per-
ditur ingratos? An tibi defunt serui pro placito non no-
tibi seruientes? A bundat tuum his palatium me-
riades vidit Propheta tuus, omnes ad emanum
tuamque voluntatem promptissimos. *Milia Dan. 7. 10*
millium ministrabant ei. & decies milles centena
millia

17

millia affiscebant ei. Sapius tibi contigit vt populi huius scditione stomachabundus, illum delere propofueris aliumque tibi affumere, qui grauioribus tibi responderet obsequiis, Moyfi vero pro illo deprecanti respondisti, nihili tibi referre talem populum, aliumque tibi affumendum eminentiorem: *In gentem magnam*: ntmquid in aliquo reprobi suis peruersi nequitias derogant maiestati tuæque gloriæ celsitudini? Num ergo sceleribus suis vel minimum de tuis eripiunt fures diuitiis? *Quis credat tibi facultates accrescere quando boni sunt?* Iam olim dixit Eliu amicus Iob à sapientia commendatus. *Suspice cœlum, & insurre quid altior te sit.* Suspice & considera tam altum vt obubilare non possit gloriæ eius splendorem tuorum scelerum fumus & nebula quantumuis condensa, nec solis eius augete lucem quascumque candelas accenderis. *Si peccatoris quid ei nocetis?* Et si multiplex fuerint iniquitates tua, quid facies contra eum? *Ferro si inuid egeris quid donabis ei aut quid de manu tua accipiet?* homini qui similis est tui, nocetis impietas tua & filium hominis aduersabit iustitia tua. Vicino tuo tibi que simili, & eandem, quam tu, calcanti tetram tuis potes actionibus nocere peruersis, sed numquid Deo? Proximo tuo miseris afflictio remedium adferre potes, & ex tua misericordia subsidium: numquid & Deo?

D. CHRYSOST. Ho. 4. in Epist. ad Roma. To. 4. Rom. 1. 25.

Pensat D. Chryl. argumentum hoc Apostoli: nam catalogum recensens peccatorum abominabilium quæ Philosophi quondam illi perpetrabant, quorum superbia meruit, vt manum suam Deus ab illis retraheret, vnde dilabentur deorsum de peccato in peccatum, donec omnino Deum omnem abnegarent, atque vt talem colubros serpentes, & bufones adorarent. *Communuerunt veritatem Dei in mendacium, & coluerunt & seruiuerunt creatura potius quam creatori:* adiungit: *Quis est benedictus in sæcula amen.* Amen vox est iuramenti, quâ Dominus utebatur rem aliquam confirmaturus. *Amen dico tibi* q. d. Apostolus: sub iuramento solemniter assevero, quod Deus benedictus sit & gloriosus in sæcula. Ad quid dicit hoc? Quia poterat opinari aliquis malitias illas contra illum à Philosophis commissas, in aliquo potuisse eius turbare gloriam vel eius maiestatis derogare magnitudini. Nihil tale suspicis quantumuis enim multa, grauias & horrenda sint hominum peccata, nec atomum quidem illi possunt detrabere: nam in omnia sæcula in eodem Deus remanet esse gloriæ suæ infinitæ, non minus quam sol, quantumuis enim spissi ac horrentes ascendant de terra sterquiliniis vapores,

ad illum non accedunt nec obubilant quam habet in se claritatem. Vnde interprete D. Chryl. hoc Apostolus significat. *Non propterea ipse derisum est accipit, manus enim laudantis ac benedictus in sæcula.*

Quid ergo hoc est. Domine mi, quod propter peccata hominum te montres tanopere contristatum? Primum: quod bonitatem tuam declarat infinitam, quæ tantum abest vt in se patiatur culpe vel peccati malitiam, vt etiam illa quæ in te obnoxia nobis est, non paruum possit illi causare tristem & anxios adferre cruciatum, illam tantum, tristem modo conspicienti. *Mundi sunt oculi tui, ne videas malum.* & respicere ad iniquitatem non poteris. Ita tellatur Vates Abacuc: Quando vir aliquis munditie præstat candidissima, nedum in se non tolerat vllam in sua veste maculam, sed insuper illi mouentur viscera si cloacæ cernat immundam. Qui puro gaudet olfactu, nedum non permittit vt in seipso hæreat aliquid peruersi odoris, sed etiam is qui ab alio dimanar eum offendit, halitum admittit & perturbat cerebrum secundo: quia nos diligit, & sicut delectatur, vt more nostro loquamur, nostris commodis illaque nobis conferens in beneficium: *Latabitur Dominus benefaciens vobis:* Ita contristatur & affligitur (eodem loquendi modo) ex malis nostris, damnis & aduersitatibus, quod confirmat illam propositionem, quam vt primum principium Sanctissima Sara statuit: *Non delectaris in perditionibus nostris:* Pariter & ipse Salomon: *Deus super mortem non facit, nec delectatur in perditione eorum, præsertim eorum quos elegit, ac singuloribus suis donis ditauit abundantem: sed in hac cor illi dolet & viscera lancinantur.*

§. 19. Tristis est anima mea, &c. Contristauit Dominum populi sui iudeque perditio, sicut Absalonis Dauid. Netu illum contristaueris.

Singularare est quod prælibauimus, videre Deum tot repletum amaritudinibus & angustis propter populi sui peccata, vt nomen illi dederit: *Generatio amaricans.* Domine quamobrem ita te populi huius scelera contristant? An non sunt his grauiora Gentilium quibus mundus scater abundanter: Illi ipsi erant, qui liberè in profanas & bestiales protuebant venere luxurias, inter ipsos in summo gradu rigebant rapinæ, iniuriæ, adulteria, homicidia, & illis alia non esset lex, quam sua cuique potentia:

ab eis horrenda colebantur idola nemine contrahente, summaque libertate: quod si populus eius similia pararet peccata, non ea tamen erant commissa, nec in omnibus regionibus, nec persicilia fronte fiebant; nam aliquantulum prædicatione Prophetarum tuncque minis coercerantur. *Ut quid ergo cum nec tanta essent illius peccata, nec tanta ab eis colerentur libertate simulacra, sicut ea aliarum nationum quam plurimarum, quibus mundus impletur, te tristem ostendisti & conquereris gloriæ tuæ esse iniectum absinthium, quo amarum te reddiderunt; nec tamen te talem declaras ob alioquin peccata & perditionem?*

I. Ratio sit hæc, quia populum hunc amore dilectum teret infinito eumque ut suum elegerat, quem suorum regnorum atque divitiarum heredem insinaret. Si supremus omnium imperator suam gratiam inter omnes sibi subditos eligeret servum, vitem relictum, eumque ut in filium & regni sui heredem adoptaret, illi totum amorem suum conferret, ceteris omnibus omissis, atque ad bonam eius educationem prædicatorum illi provideret & magistrorum, illudque ageret ut ipsi caræ suæ magnetes illi deseruirent, eoque modo pluribus annis mille delictis hic nutritus adolesceret; quod si eo tempore quo dignitatem illi conferret imperialem regaque sui firmaret successorem, intelligeret quod illi mortem machinatus fuisset, mille per fidus traditionibus, & horrendis feris crudelitatibus, quem iustitia deposceret publico loco condemmandum, quam gravem tuæ dolore torqueretur? Quomodo constitaretur? Cernensu vanum, tot collata dona tantamque in fumos abyssæ sollicitudinem: detum quod qui pater fuerat piissimus, nunc illi mutantus esset in iudicem severissimum, in cuius locum alium inquirere deberet, in filium sibi & heredem adoptandum? Elegerat Dominus populum & huc sibi in filium adoptaverat: *Primogenitus meus Israel.* Amorem illi suum impendit: *Dilexisti vos,* testatur apud Malachiam. Hunc in gloriam elegerat sibi particularem.

II. Præclara hic verba non prætereamus populo illi dicta à Moyse iam morituro: *Dominus elegit te hodie ut sis ei populus peculiaris, sicut locutus est tibi, ut custodias omnia præcepta illius, & facias te excelsum cunctis gentibus quas creavit in laudem nomen eius, & gloriam suam ut sis populus sanctus Domini Dei tui.* Diuinam stupere bonitatem; Creavit mundum eius solius gratiâ: quia proprium bonum est communicare seipsum. Mundum prædicatorum bonum sua communicavit naturalia,

esse, vivere, sentire, intelligere. Porro sicut bonum est infinitum non se continuit hac communicatione, sed illi voluit facere bonorum suorum omnium infinitum & supernaturalium, confortibus, quibus ipse fruebatur: sic et in ipso nullum esset bonum quod non illi communicaret. Ad hoc populum illum elegit particularem, fide sua & diuina illuminavit cognitione, legibus ac ceremoniis instruxit particularibus, & singularia illi nonnulla seruanda mandauit, ceteros omnes in mundo relinquens peccatorum & idololatriæ tenebris involutos. *Dominus elegit te hodie ut sis ei populus peculiaris, ut custodias eius præcepta.* Domine, ut quid illi præcepta, mandata, legem, & præceptis illi? Numquid tibi proderant obsequia ab illis tibi præstanda? Nequaquam, ait Deus, sed illis ipsis, nam per hoc se dignos efficiant, quibus mea bona, gratias, donaque communicem, quod fiet ut ceteris gentibus palmam eripiant eminentiores. *Et facies te excelsum cunctis gentibus,* in laudem (inquit Deus) meam meique gloriam: *in laudem & nomen & gloriam suam.* Gloria quâ Deus non æstimat maiorem, ea est, quâ suas nobis communicat misericordias, & hæc ea est, ob quam per petuas illi soluere tenemur gratiarum actiones: *Gratias agimus propter magnam gloriam tuam* de quo diximus aliam.

Itaque populum hunc inter alias mundi nationes elegit, ut ex illo sibi gloriam acquireret, non aliquid ab illo recipiendo, sed illi bona sua suæ preme & supernaturalia gratiæ ac gloriæ communicando. In hunc finem in manu potentis & brachio excelso eduxit illum de Ægypto, & quasi vineam suam in illa plantauit regione adeo frugifera, ut dicatur lacte & melle mensare, ex illa Chananaeos eliciens possessores. Eo animo tradidit legem illis ita propria manu sua conscriptam, ut non alio calamo quam proprio digito illam exararit. Ea intentione sancit illis sacrificia, oblationes, Sacerdotes, Leuitas, vinctiones, altaria. Ad hoc crexit illis templum ita celebre ut per totum mundum eiusdem fama vagaretur.

Quod per uniuersum orbem honoratur. Ea voluntate Reges illis inuixit illustres, potentes, opulentos, & honoratos. Eo sine misit illis Prophetas, magistros & Doctores. Ne igitur vidit populum hunc electum, tot modis auctum, ut in illum suas effunderet diuitias, sibi contumacem, suis aduersarium misericordis & earum torrentes ingratitude sua suspendentem, sua peruersitate diuinam iram prouocantem ni fallor, Dei viscera commouebantur, & quasi vim patiebantur.

III.

Beneficia ei collata proponuntur. In hunc finem in manu potentis & brachio excelso eduxit illum de Ægypto, & quasi vineam suam in illa plantauit regione adeo frugifera, ut dicatur lacte & melle mensare, ex illa Chananaeos eliciens possessores. Eo animo tradidit legem illis ita propria manu sua conscriptam, ut non alio calamo quam proprio digito illam exararit. Ea intentione sancit illis sacrificia, oblationes, Sacerdotes, Leuitas, vinctiones, altaria. Ad hoc crexit illis templum ita celebre ut per totum mundum eiusdem fama vagaretur.

IV.

Inde orta est in Christo tanta stultitia.

bantur, eo modo quò sors vberimus vim pateretur si quis summo conatu eius cursu, ne flueret, se opponeret.

47 Talem se Deus Prophetis suis proponit angustiam. Illum Vates Michas inuocatur quasi cæli cardines inambulantes, & tristitia de cordi de suspiria producentem: *Va mihi*. Quid te mali habet Domine mi? Quod in populo illo neminem inueniam cui beneficiam: omnes etenim contra me suorum criminum ænea tormenta direxerunt. *Rediu in hominibus non est*, &c. Hoc igitur est ex opinione D. Hieronymi, & D. Ambrosii. quòd eum hac tempestate tam extrema premit angustia, vt hanc dicat sufficientem, quòd angustatus moriatur, dum videt populum à tot annis electum tam singularibus donis prædicentem, tam extraordinarius amoris votum indicis, cui ipse singulariter promissus fuit pro cuius salute & libertate ita nominatum aduersus eius

Marc. 14. 24. *destinabatur, vt ipse declarauit: Non sum misus nisi ad os, qui parierunt domui Israel dum videri inquam, illum futurum qui manus suas in sua morte, tamque facilligis sceleribus commacularet, vt in tanti criminis penam gloria sua, templi sui, donorum, ciuitatis, vitæque suæ pateret naufragium: hoc illi mortis adfert agoniam, hoc letali cor eius vulneræ transfodit. *Construabatur* (sic D. Hier.) *propter rebellionem populi Iudaeorum, & euersionem iuxta Ierusalem Tristis erat* (ita D. Ambros.) *pro persecutoribus suis quos sciebat inuocauerat sacrilegi pœnæ datum*, &c.*

Hoc illi cor & animam vulnerabat, & ob eandem causam mortali tristitia perditio Iuxta deprimebat: *Construabatur propter infelicissimum Iudam* ipsum etenim elegerat sibi in Apollolum, potestate munierat supra Demonia, morbos & mortis, pedes illi prostratus abluerat, carnis suam in cibum & sanguinem in potum bibendum illi propinauerat, quod hic ita percat, ita vorax illum leo deglutiatur, ita lupus auferat infernalis: Heu quam profunda demersit animam tristitia gloriosi martyris Eustachij, quando (historiam narrante Simone Metaphralle) iam per flumen in humeris transfulerat vnum de filiis suis, reuersus alterum transpositurus, iam illi vicinus cecidit illum à leone inter voracissimos dentes auferri. Non minus ardens & efficax erat ecclesiis huius patris amor erga discipulum hunc inhumanum, quam Davidis erga filium suum Achislon Patri refractarium: qui quando arma sumpsit rebellis vt illum vita regnoque spoliaret, atque per hoc viam eum percurrere ingemuit

perditionis, duobus suis imperavit contra eum copias in campum producentibus, illum ne occiderent, sed: *Sernate mihi puerum Absalon*. 2. Reg. 18. Quando iam mortem eius intellexit indormantem, ita fleuit amare, vt non esset quod trilem posset delinire: vnde letalibus meris angustia modo in hanc partem, modo in alteram continuo conuersus animæ illius iugemuit luctuque perditionem. *Absalon fili mi, fili mi Absalon qui mihi det, vt ego moriar pro te* Nec vniuersa verba hæc illi de ore deficiebant, semper repetebat illud: *Absalon fili mi*: Quia hoc ipso quòd filius suus esset illi viscera diumpobantur, dum eum considerabat animæ perditionem.

O David sanctissime Christe mi Redemptor, quam grauius hortum hunc obambolans angustis prælocatus, & mortali moreore consumptus! Quid te, Domine mi, coarctasti? Quid tuam obubulit gloriam? Quis oculos tuos totos effecit vberitimos? Quod videam filij mei refractarij Iudæ naufragium: *Absalon fili mi, &c.* *Quis mihi det vt ego moriar pro te* Videtur ex sententia D. Gregor. Nylsen. mortuo filio suo velle reconseruari. *Cum mortui in gratiam redit*. Mortuum & occisum id sua rebellionem pernicem intelligit, & nihilominus ad suam iniuat gratiam omnibus exceptans vota eum posse in gratiam recipere & reuerso dicitur Fili mi: heu fili mi, in me mortis tax nulla damnatur occasio: superba te traxit in ruinam ambitio: hæc etenim te in arma coegit in Patrem, seditionum. Vtinam ad me reuertit tibi daretur, heu quam benignus te susceperim! Vtinam venires, quam aperta tibi meæ patet brachia elementis, quibus te vt pater susceperim amantissimus! O quis te mihi viuum restituit, licet meæ mortis impeditio! Ruine huius infelicis coniunxit aliorum discipulorum scandalum quod futurum pronidebat (inquit D. Hier.) quos Diabolus circumquaque profugos agnaret, dispersos, fugitiuos, afflictos, angustiatos, & timore perterritos. Heu quanto Dei pectus dolore totquent angustia, quas à suis videt toleranti iam de hoc aliis diximus.

Singulariter considerauit quòd Discipulus cui præ cæteris fidebat, illum esset tertio negaturus: quòd restante Spiritu Sancto mortalem adferre potest tristitiam, vt cras dicemus, hæc igitur prima est (sunt S. S. Patres) meritis causa Saluatoris; videre populi sui electi perditionem, quæ tantis cumulauerat beneficiis & pro quorum salute potissimum ipse descendit. Hinc collige, Christiane, quantum poterunt illum contristare

Apud Saurium 10. 6. dist. 2. Nouis. 37. Davidis ei ga Absalon 2. mor.

Christi 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

& alligare peccata tua tuoque damnatio. Nos
fama populus electus, ut in nobis ostendat,
nosque reddat misericordie suae receptaculum.

In laudem & gloriam & honorem, ait Apostolus
Petrus, cui concinit Apostolus Paulus: *In laudem
gloriae suae.* Quis merito conferat praesentia illi
populo beneficia; cum illis quibus nos praevenerit
imbecillitas? Si namque illos de potestate eruit
Pharaonis, & per mare transiit rubrum: nos
per mare sanguinis sui de diaboli seruitute ven-
ditur. Illis manna pluit de caelo Angelicis
manibus ex tere nubium compositum. Nobis
suum tradidit corpus operâ Spiritus Sancti ef-
formatum, ex ea quae solem ipsius puritate tran-
smitit. Illis potant tribuit aquam de petra: nos
in aeternum proprium propinant sanguinem. Illis
Sacramenta praescripsit, & sacrificia purificatio-
nis destinata corporalibus: nobis autem ani-
marum purificationem. Illis terram concessit fer-
tiliorem: nobis autem caelum obtulit eminentissimi-
mum. Cum illis in umbra & figura arca con-
tentus est: nobiscum verò in rei veritate &

propria persona. *Eccae ego vobiscum sum omnibus
diebus usque ad consummationem saeculi.*

Tandem eadem arguitur differentia illicum
de hac beneficiorum, quae reperitur inter viuum
& pictum, inter corpus & vimbram, inter veri-
tatem & figuram. O qualis hic Ecclesiae soe-
cietatis populus. Vos autem genus electum, regule
Sacramentum gens sancta, populus acquisitionis, ut
virtutes amovetis eius, qui de seculo vos vicia
ut in admirabile lumen suum. Vestra perditio
construit illam; vestra affligunt illum incom-
moda, vestra illum criminosa timore percellunt,
nostroque timore conficiunt ut illi mortem ad-
ferte sustineant. Habemus hic D. Ambrosii *Dolens
ergo Dominus Iesu non tua sed mea vulnera, non
suum mortem, sed nostram infirmitatem. Et nos
estimamus esse in doloribus (ait propheta) cum
tu non pro te, sed pro me doleres.* Et quid hoc
quod ipse miraris quod se affligat & con-
tulit & illorum doleat perditionem, conside-
ramus quod illos ut populum suum amore com-
prehenderet: quandoquidem ex solo conspectu
mortui amici sui Lazari tantum contristatus
fuerit, ut lacrymas profunderet vberibus? Cum
genium & lacrymarum Martha & Maria cor illi
ec videret, ut continuo oculos illius fontes
viderimus mortem & perditionem tantorum, quos
se tenere diligebat intuitus, quales omnes erant
illius populi contribules. Quid miramur quando
pro amicum doluit, qui pro vobis flet? Et quid

miramur si moriturus pro omnibus cadens, qui La-
zarum resuscitaturus illacrymatur? Sed & ibi
pro fororis lacrymis commoveatur. &c.

Formae conclusionem & ait. Si tantopere po-
puli illius plagar perditionem, quia electus erat,
& si tantum contrahat merorem ex damnatio-
ne Iude sacrilegi proditoris, qui collegio suo
sociaverat eum Apostolico; quem non angorem
illi inferre poterit populi Christiani perditio, sin-
guliter electi, & Sacer totis consecrati, tuoque
& Christiane, quem ineffabili & singulari tua
diuinae beneficio misericordiae in suam adduxit
Ecclesiam, suo lauit sanguine, suis dixit mu-
neribus, suaque diuina gratia reddidit formo-
sum? Sic dixit D. Paulus, quod refert D. Hiero-
nimo *Ephef. 4.*

*Nolite contristare Spiritum Sanctum Dei, in quo
signati estis in diem redemptionis: Vobis recte di-
cite potuit: Nolite contristare Christum Iesum, qui
dedit semetipsum pro vobis, ut vos redimeret ab
omni iniquitate, & mundaret sibi populum accep-
tissimum, &c.* Hoc argumento ducitur D. Ambr.
Verumtamen non hoc ita sumendum ut dica-
mus Christum mortem non exhortuisse, quam
realiter exhortuit, ut sapienter diximus & dico-
mus, sed quod significet quod eo modo mortem
non timuerit, quo nos illam formidamus, nec
illi fuerit inuolutaria, cuiusque desiderio repa-
gnans: quinimo illam desideravit & voluit: sed
hoc potissimum illum afflixit, quod ipse mini-
me desiderabat, peccatum & perditio Iudaeique
Iudaeorum, licet ipso permittente ita succederet.

§. 21. Tristis est anima mea, &c. Tristi-
tiam assumpsit Christus in parturitione suarum
ex gemitum, quas ita desiderabat ut ad illa-
rum passionem manus efficeret unguiculum,
quâ in illo Iordani.

Secundam huius timoris & tristitiae Christi
causam assignat D. Augustinus quod nempe mer-
tem eo modo voluerit assumere, quod foret
illi molestior, non suis modis accidentibus gra-
uioribus, sed iis omnibus duram, quibus non
posset esse cruciata. Nemo Catholicus negat
Dei filium venisse in mundum, ut pateretur pro
nobis & moreretur: in hunc finem corpus ac-
sumpsit magis dispositum ad dolores pernasque
sentiendum, cui nullum simile in tota natura
formatum agnoscerimus. Hoc verbis illis mysti-
cis indicant. *Oblatione & hostiam voluisti, corpus
autem operasti mihi, &c. Venis ut facias voluisti
tuam Deus, &c.* Verbum illud, *Corpus operasti mihi,*
non

Ephef. 4. 30.
49

I. non tantum significat à Deo corpus illi formatum absque virili opera in purissima Virginitate alio: sed quandoquidem passurus aduenerat, illud ita disposuit, ut pre ceteris omnibus maximè ad in hunc finem aptaretur: hec etenim emphaticè est verbi illius *Aptasti*: quia ut aliàs cum D. Li. 3. Gen. August. troinauimus, aptum dicitur aliquid in

ssist. c. 13.

ordine ad formam vel finem aliquem: venit passurus atque ad hoc dedit illi corpus magis conueniens passioni, magis tenerum, magis sensibile, potentias habens viuaciores. Ita ut dolentius sentiret vnus aculeus punctiorem, quam eo nouacula aperturam, imò & lancea, magisque eum icinium affligebat ordinatum, quam te in pane & aqua ablinentia, prout aliàs probauimus. Veniens igitur passurus, non tantum corpus assumpsit magis passibile, sed etiam plura & grauiora voluit pati tormenta: qualia nullus in mundo pertulerat, eoque modo, ut ipse solus multò grauiora toleraret, quam omnes Martyres, ut probat Theologus Princeps D. Thom.

Tract. 7.

Nis. 102.

II. Nec hoc solum sed illa voluit eo modo perpeti quò possent illi dolorem inferre acerbiores & grauius illum torquere atque mouere et crucientius. Homines quotquot in mundo sunt, pati fugiunt & tormenta, quanto possunt studio, ita ut quatenus se illis liberos eripiant quælibet agant admiranda. Quem non mouet alter lapidem ut fugiat & lateat ne reus à Rege comprehendatur? Iam captus quas nõ ingemulos querit artes quibus se vinculis absoluat, præsertim si capitis vitæque periculum pertimetat? Quid quid in mundo sic in eum finem dirigunt ut nullum patiat quis cruciatum. Agricola ne famem incurrat, quos non cum tellure labores perperit? Mercator ne paupertatem sentiat, infirmus quia colicâ torquetur vel febribus exæstuat, ut se his omnes eripiant, quæ non suspenda moluntur? Non solum hoc agunt sed quando sibi cognoscunt impossibile cruciatu euaere, omnibus remis conantur ut pœna quantâ potest sit minima, deinde eo modo quo minorem ipsis possit adferre cruciatum. Quid agit ille iam condemnandus, ut pœnam sibi minuat, infligendam, ut tanta non sit, & quando iam est infligenda, minori qui possit rigore & tormento exerceatur? Quid non molitur alter, quam instanter virget ne non membratim diuidatur sed solummodo iuguletur? Et hoc ita fiat ut sibi populo oculi obueclentur habeatque adstantes sibi consolatores. Imò & ipse cui vena aperienda præscribitur, laborat ut eo modo fiat quò minorem sentiat ex nouacula molestiam.

Potèrò Christus non solum pati refugit, aut ulla vim adhibuit diligentiam, quâ se de tormentis morteque liberaret: quinimò miracula edidit, ut possit eximia. Quis talem vidit illum? Res videtur omnem fidem superare: scias nihilominus placere de fide esse Catholicorum tantum ut pati possit, miraculum hoc adeo stupendum operatus est, & te ceteris omnibus eminentius, nec non triginta per annorum annorum curriculo confirmatum: nam ab instanti purissimæ lux Conceptionis in ventre Virginitatis immaculatæ, vsque dum in cruce mortuus expiraret anima gloriam contigit ascendit, & quasi vi compressam, ne dimicaret & deflueret in corpus: hæc est enim natura gloriæ, ut Deo vnito animæ, eo modo quo Theologi declarant, ex hac visione processit, quod anima hæc gloriæ beata sit & gloriosa: & hæc hæc forma est corporis illius motum suum vitamque communicat & cum illa anima sit gloriosa, naturaliter & necessario communicatur hæc gloria corpori, ut illud non solum reddat ipso sole clarius, agere & leue, quasi spiritus esset purissimus, ut ipsos possit penetrare celos: sed etiam impassibile: ut quousque medium ignibus hæret infernalibus, nec minimum possent illi dolorem inferre, nec quantum mille pugionibus impeteretur, vulnerari possit, nec mille tormentis aenis quassari vel in minimo possit consistere. Non possit in ipso statu corpus sentire grauitatem, non famem, non sitim, non aliquam pœnam speciem licet minimam. Vniuit se verbum diuinum nature humanæ in ventre virginali: hinc anima eius beata fuit, tanta mo eadem gloriâ quâ modo fruatur in celo, scilicet omnium eminentissima. Ex hac sequi naturaliter & necessitate debebat in corpore gloria, quodque illud efficeret gloriosum, ipso sole splendidius, nulla grauitate, nullo pondere molestem, immortale, ut illud mors non posset euertere, impassibile ut nullum pœnarum genus posset illud ex cruciare. Ut autem pati posset, illud tunc prodigiosum operatus est miraculum, quò gloriam hæc in anima suspensam detinuit, quasi cursum eius reprimens naturalem, ne torrentem suum effunderet in corpus, præclarus est hoc longè miraculum, quam calorem flammatarum ardentium Babylonicæ fornacis in illis ipsis cohibere, ne profluere possent nec dimicare in corpore sanctissimorum illorum adolescentum, qui iam & integri inter medias flammam obambulant tantòque mirabilius, quanto conuenientius est & magis proprium gloriæ animæ, illam in corpore deducere, quam calorem de flammis pro-

deceat flagrantissimum. Itaque cum animam habere et mare gloriæ, eius cohibuit impetus, sic ut nec gutta quidem in corpus deflueret; illud relinquens perfectè planèque passibile & mortale: nam nisi Deus esset qui hoc ageret (cui plenè subiecta est natura quæ nullam patitur violentiam in eo quod in ipsa operatur) diceremus vim illi maximam inferri: sicut diceremus quòd vim infrebrat flammis fornacis Babilonicæ vastissimis, suspendens in illis calorem, ne eum producerent & corpora comburerent eorum qui illis circumcingebantur: nam etiam ut grande miraculum censeat Spiritus S. Ignem in sinu deferre & restituta non comburi. *Namquid potest homo ascendere ignem in sinu suo ut vestimenta illius non ardeant?*

Inter insigniora miracula quæ Deus operatur est, quibus populo suo portam aperiret in terram promissionis hoc præ ceteris celebratur, quod in aquis Iordanis toto stupente mundo paravit nouissimum. Transire debet populus in Iordanem fluvium, cuius numerus vitæ fœcunda nullis bellatorum exercebatur, exceptis partibus, uti mulieribus, gregibus, aliisque animalibus. Quomodo fiet istud? nam Iordanis ripas alui sit, tempore missis, impluerat. Precipit Dominus viam suam per illum ingrediatur: & ecce continuo vehementior aquarum impetus in parte cohibetur superiori; eo modo ut instar montium accellerent: vim pariebantur, & defluere non nisi Deus illas à fluxu cohiberet. Per hoc diluendum inferioribus via patebat amplissima, quæ pèllectris per alueum fluminis tanta tradidit populi multitudo, magni & parvi & antiqua quam plurima. Insuper fuit hoc absque dolo miraculum, ac multò hodiernum illò præclarus, quò nobis viam sterneret ad terram promissionis nempe cœli, quæ debet esse ut Iordanis quidam mysticus, hic est Christus verus Dei filius factus homo, transiens per omnes dolores, penas, & calamitates, quas nostra mererentur crimina. Quomodo fiet istud? Stupendo utique miraculo.

De fonte diuinae essentia in ipso profuit vehementissimus gloriæ animæ fluxus, hic si defluat consumque prosequatur, impossibile erit ut per aliquod possit transire tormentum aut penam, quanto magis per mortem. Ad hoc igitur fuit suspendum hoc miraculum quo cohibeantur aquæ gloriæ in parte animæ superiori, sint ibi velut constructæ & coactæ, relicta parte inferiori sua sicca & arida, ut nec earum quidem gutta in illum defluat deorsum: explico me: corpus ita

maneat passibile & mortale ut per illud transe possint alape, vincula, carceres, flagra, spinæ, clui, crux, totusque exercitus tormentorum innumerabilis, passu sta libero, ut nullum illis fiat obstaculum, nullum illa retineat impedimētum. O facinus obliuendum quod Christus agat ut pati possit tam mirabile prodigium! hoc tu quidem faceres, si vires tibi non deflent, quo non patereris, sed quo patereris quis unquam fecit? hoc miraculum Dominus totâ vitâ sua sic continuauit, ita absque omni dispensatione, ut vel semel dum gloriâ hanc animæ defluere permisit in corpus, in mysterio ineffabilis figuratificationis, nouo adscribitur hoc miraculo.

Quærit D. Thom. utrum miraculum fuerit? p. 4. 45. quod tunc Dominus operatus est: nam nonnulli 4. 2. censeat quòd non, cum potius fuerit vel parum. VI. deflente à continuatione miraculi illius conti. An Christi, quod in seipso operabatur, animæ suæ gloriâ suspendens ut in corpus dimanaret, sicut figuratio miraculo adscriptum non fuisse, si calori ignis fuerit mirabilis habenas laxasset, ut iuuenum illorum raculola corpora concremaret: imò potius fuisse interumpere eiusdem continuationem, illum in ipso detinendo. Magnum hic interuenit miraculum (ait præfatus Doctor) non quod curere permiserit animæ gloriâ in corpus: quinimo miraculum erat illam constructâ suspendere, sed quod tali modo pateretur illam defluere, ut totum corpus occupans, illi non admerit aut consumpserit mortalitatem aut passibilitatem: ut enim naturale est gloriæ animæ, deriuari in corpus, sic quoque naturale est quando deriuatur, illud efficere immortale & impassibile, atque in eo totum hoc consumere, quòd illi vel minimam potest adferre molestiam: & miraculum est prodigiosum mortalitatem & passibilitatem illius conseruare corporis, quòd gloriâ circumcingitur ab ipsa anima procedente, non minus, quam in rubo quem vidit Moyses spinas conseruare illas; cum torus voracissimo igne comprehenderetur, & non minus quàm fidelem conseruare, quæ est habitus obsecutus; intellectu Apostoli Pauli quando sapiens illum Deus ad tertium cœlum, clarissima luce gloriæ collustrauit, de quibus ingeniosè disputant Theologi.

Itaque tam constanter operatus est Dei filius hoc miraculum, quòd pati possit, ut vnica vice quâ voluit ad modicum tempus dispensare, Apostolis suis prototypum quoddam promissæ gloriæ propositurus, ut ibidem diximus: operatus fuerit alterum non inferius: quod illud

Quod

titren. Dapt. de la Siza. Tom. IV.

Quod in corpore suo conseruauerit esse passibile & mortale: nam tale erat etiam in illo breuissimo tempore, quo communicata fuit illi gloria: hec illi spatio nullam senserit poenam, ita ut nec quidem in illo uoluerit ipsum a passibilitate & mortalitate liberare. Perpende quanto flagerit studio patiendi. Nec hic subleuit, sed in eo ipso quod passurus erat, hoc uoluit eo modo perpeti, quo grauiori posset illam dolore, poenaeque cruciari: nam idcirco uocatur ab Isaiā *uir dolorem & sciens infirmitatem*: imo quasi in illis sibi complacens, ut alius diximus. Homines nedum sunt amantes deliciarum, at insuper illis laborant eo modo frui, quod maiori possint uoluptate recitari. Non fatiscit gulo si proponatur illi gallus indicus uel perdidit in cibum, insuper procurat ut talibus coquatur condimentis ut gustu suo placere possit sapientissime. Poterat autem inextinguibilis non sibi factum altimat, si uina bibat optima, sed insuper adlaborat sic illa condiri & refrigerari, quod dulcius suo sapienter appetiuit. O Christe saluator quam tibi bene sapiebat dolorem poenarumque passio: quocirca non illi satis fuit ita cuncta disponere ut in se poenas omnes & tormenta susciperet, sed etiam uoluit haec ita fieri ut poenam illi & tormentum posset adferre truciuitatis.

Isai. 53.

§. 21. *Assumpsit Christus quod illi posset augere cruciatus: ad hoc in cruce bibit acetum, non uero uinum myrrhatum.*

Hinc opus hoc manauit, ut cum recusasset uinum bibere ante crucifixionem sibi propinatum, bibere postmodum uoluerit acetum in spōgia antequam exspiraret oblatum. Non est leue negotium, quod SS. Patres expendant circa id quod SS. Euangelista in hac occasione scribit. Testantur D. Matth. & D. Marc. *Dederunt ei uinum bibere cum felle mixtum, & cum gustasset noluit bibere.* Idem Euangelista Marcus & D. Ioannes referunt quod dederint illi in spongia hyssopo circumligata acetum bibere, hyssopus autem herba est amarissima: & ait D. Io. *Accipit acetum.* Domine mi, ut quid tantummodo uinum gustare amarum & bibere noluisse? Si pati delideres, multum ex illo bibe, quod tanto gustum torquet eruciatu. Si uinum fuerit quod illi dederunt, quā de causa dicit D. Ioannes acetum fuisse? Si hoc non biberit quomodo dicit: *Cum accepisset accepisset acetum?* Videtur haec sibi contradicere, non tamen sic est, imo praclarum inuoluntariter & mysterium insuper multo praclarior. Non fuit uicinis simplex potus, sed duplex: uis uini, & alter acet.

Primum fuit uini, quem illi in monte Caluarie priusquam crucifigerent illum, propinauerunt. Notat diligentissimus patet & doctissimi fuit mos Nicolaus Lyranus & ait se hoc simpliciter Christo ex libro quodam Iudaeorum qui inscribitur: *Libet iudicum ordinariorum*: Quamuis enim apud multas nationes mos hic inrebuert, quo crucifigendis uel insipite nodoso perforandis, ualculum uini cum myrrha aliisque speciebus confortatiuè exhiberetur, quibus ex una parte cot illis roboraretur, & ex altera corporis sensus obstupesceret ne ita grauiore dolore perferrent (res est haec quam iudices eius iudicij non nulli apud nos fieri procurant, quando aliquem necesse est tormentis aptari ne illa pestiferis) hoc tamen agebant Iudaei illo Spiritus Sancti commoti consilio. *Dato siceram maceratum & uinum huius qui amaro sunt amaro: & bibens & oblitiscantur egastium suo, & doloris sui non recordantur amplius.* Ex profecto curiose patet & diligenter agit Cardinalis Bionius alioque auctores de uini huius efficacia, amare quod hominem redderet uel insensibilem instar lapidis sentus omnes oblitiscerent. Erat uinum hoc amarissimum, quia myrrha permiscebatur, quae amarissima est, & merito alio comparanda. Uinum hoc Christo propinatum iam ad mortem accedens antequam cruce figeretur D. Augustinus credit idem esse quod ait D. Marc. *Uinum cum felle mixtum*, hoc quod dicit D. Marc. *Myrrhatum*: dicitur enim felle mixtum quia in ysa fuerat, quae est amarissima temperatum. *Dad. D. Marc. & uinum, inquit bibere cum felle mixtum ad id est amarissimum felle posuit id est pro amaro dicit. Causa* Aliorum opinio est quod realiter aliqui pietate moti hoc uinum myrrhatum & amarum procurant, ut Christo daretur, quod cogit conforaretur, & sensuum uincitas impederetur: pe tantam in cruce poenā experiretur: uerum quod tantā fuerint hostes impietate crudes, ut pauam iudicant hanc myrrha amaritudinem sed insuper illi sel admiscuerunt, quatenus illud quod non sentisset haulti uini efficacia, prius felis amaritudine pateretur. Propinatum sibi Dominus uinum, gustauit quidem: sed bibere recusauit: *fatis sibi docens illud solummodo degustate: Cum gustasset, noluit bibere.* Alius posus iur acet, hunc illi exhiberent: tunc quādo iam in cruce exhausto omni sanguine sicut torquet.

Matth. 27. Marc. 15. 23. Marc. 15. 36. Ioan. 19. 29.

raturatur acridissima potumque postulatit :
 tunc autem cum ad manum adesset vas plenum
 aceto spongiam intinctam aceto, & hyssopo cir-
 cumponentes obtulerunt ori eius, vt acetum il-
 lud castigaret & bibere quod de facto sumpsi-
 Com accepit autem, &c. Non parua quæstio
 mouetur inter Doctores in quem finem addu-
 ctum esset ibi vas aceti: vt illius D. Ioan. Specia-
 lem fecerit mentionem: *Vas ergo posuim eras-
 ano plenum.* Quis illud aduexit? Qua intentio-
 ne? Card. Baron. variis rationibus ex pluribus
 adductis profanis ac sacris relatis, concludit
 vultum adductum fuisse, quatenus spongia illi
 impingentes illo plagas Christi temperarent ne
 sanguis efflueret: etenim ad hoc acetum virtute
 valde efficaci, & hoc (inquit) ex magna fecerunt
 raboli crudelitate, quatenus retento & suspenso
 sanguine, Christus Dominus non tam cito spi-
 ritum exhalaret, & proinde foret eius tantò præ-
 ca profectior, tempusque adesset, quo illi erura
 frangeretur vt hoc crucifragio vt talis prædo-
 nes occumbere, morte, scilicet ignominiosa:
 notæ autem sapientissimus Cardinalis, quod
 quoniam Iudei audierunt Christum de-
 scribentem, aditus accurrerunt spongiam
 aceto immergentes & atundini imponentes cum
 hyssopo, ac primo vulnera illius sanguine ma-
 nua temperant: vt fluentem sillerent, cum-
 que spongia tota sanguine maderet ori eius ob-
 tulerunt (o crudelitatem omni bestiarum feri-
 tate immatorem) & verè Christus acetum
 accepit haudque propinatum, probatur au-
 tem hoc, ait eximius ille Doctor, quia ho-
 die beatissima illa spongia Romæ asseruatur in
 Ecclesia Lateranensi D. Ioannes Baptista: eam
 summa veneratione, viderique tota rubra san-
 guinem referens cui fuit immersa.
 Auctores alij referunt ab illis acetum hoc
 peccoratum quia ex vigore suo sit penetratium
 & datum in potum vulneribus laucio sensus
 illi vinctur, pœnas adauget & cruciat, vt non
 tolerabilem adferant illi molestiam. *Acetum* (ait
 abie Cardinalis) *valde vulneratis nocet. Acetum*
autem alter Auctor ex multris de hoc agens)
*quæritur & aeris lapsu vehementer nocet, & do-
 lorem primum, deinde stuporem lethalem adfert.*
 Nunc igitur mysteriū euoluamus. Vinum myr-
 thanum penam habet amaritudinis, sed huic
 oppositum habet remedium, quod sumptum cor-
 rosificet & sensibus stuporem inducat letha-
 lem. Christus totum hoc sumpsit quod mole-
 stum erat: & os illi amaricabat, quia verò ad hoc

gustare solummodo satis erat, tantummodo
 gustauit: videtur enim quod amplius noluerit. V.
 quàm illud sumere quod sufficiebat quantum po-
 terat inferre lingue tormentum: porro non tantum
 sumpsit hoc quod cor poterat confortare, & re-
 id sump-
 medium exhibere, quò non tanto sentiret dolore sit, quò
 cruciatus: unde *Noluit libere.* Quando propinant dolores
 illi acetum ita quidem hoc bibit, quia sensus ex-
 citat, vulnerum auget dolores, efficitque vt velut bantur,
 acutissimi pugiones cor peruadant, & intima
 penetrent viscerum, atque per secretas venas &
 absconditas dispergantur arterias, deinde nervos
 & musculos stupidos excitat: demum hoc agit
 acetum, vt dolores ad intimas ossium peruadant
 medullas. Ecce qua ratione pœnas & dolores pa-
 ti voluerit: etenim hoc primum agit vt crucia-
 tus eo modo perferat quò torqueri possit læuius,
 & astringi crudelius.
 Huic correspondet sententia doctissimi magi *L. vi. de*
stri nostri & Episcopi. Cansi quod nectum Car-
lus miraculum illud prodigiosum, quale dixit
mus, toto vitæ suæ curriculum sit operatus, qua-
tenus pati posset, suspensam detinens animæ glo-
riam, ne in corpus diffunderet: sed insuper pas-
sionis suæ tempore prodigium aliud edidit mi-
rabilis, nempe illud: quod in illa anima, quæ
beata erat & visione Dei labatur, gaudium re-
tinuerit ac suspenderit ex illa visione consequens:
eo modo quò quando tu ore continet saccharum,
dulcedinis istius gullus auferretur, quæ ex illo
dimanat: & hoc vt dolores tantò forent purio-
res, & omni semoto obstaculo tormenta fier-
ent acerbiora. Sic ille, quem nonnulli sequun-
tur, cum autem sit contra doctrinam Doctoris
Angelici, illi ego non suffragor. An ergo celo-
rum Domine, quidquam præter hoc in maio-
rem rapere nos potest admirationem? Quod tu
Domine mi tanto serueas patendi & moriendi
desiderio, vt miracula facias obstupenda, qua-
tenus tormenta omnia liberum & non impedi-
tem in diuinitatam tuam personam accessum
inueniant & ingressum? Nec tibi sufficiat om-
nibus illis patulam aperire portam, & te ipsum
quasi centum statueret ad quod omnia contol-
ent impetu vehementiori, quàm lapides ad ter-
ra centum, & velut mare parentissimum, in
quod liberrimè desinant omnes dolorum pœna-
rumque flouij: sed insuper labores illos suscipe-
re eo modo, quò cruciatum inferant tibi gra-
uiorem?
 Optimè sibi conueniunt rates Euangelicus I-
 saias & doctor gentium D. Paul. *Nec oculus vidit,*

11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

UNIVERSITÄTS-
 BIBLIOTHEK
 PADERBORN

VI, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit. Duabus de causis...
Primo: ut perfectis satisfaceret.

...im peccatorum quas amore Dei patiuntur. Quos colligerunt manipulos Apostoli & Martyres D. Petrus crucifixus D. Paulus ergite truncatus, D. Bartholomaeus excoriat, D. Laurentius affatus, D. Stephanus lapidum imbre praefocatus. Quos singuli eorum tormenta tolerarunt, carceres, flagra, alapas, scuticas, ignes, gladios, leones, viros, &c. Verumtamen haec omnia cedunt Christi tormentis: non solum ratione meriti: nam quantumlibet sancti virtutem habent, haec illis ex virtute manavit Redemptio: nam hoc significat illum adorare: sed etiam multitudinem & gravitatem cruciatum punarumque consideremus, maxime vero in eorum sensu vivacissimo, tum ex illis quae dicimus, tum ob alias rationes postmodum explicandas, declarando qualiter suos Christus tolerarit cruciatus absque ullo genere consolationis, praeterquam quod in se adeo molesti essent eoque illos modo pateretur, quo possent sui graviores adferre cruciatum.

tale namque opus tibi soli tuoque amori servabatur exequendum. In quem finem hoc agere hoc fecit. voluit humani generis asserere: Duabus de causis, primam vero perfectis pro nostris solueret. peccatis: tanta etenim nos omnes malitia laboramus, ut nedum ingressu permittamus liberum, sed etiam toto studio appetitus noliti delicias gustumque procuremus, insuper sic carnis sectamur voluptates, quo maiori nos possint gustu delectare. In huius satisfactionem omnes assumpsit poenas, & eas quidem eo modo quo possint illum acerbiori torquere cruciati. Deinde siquidem verum sit quod qualibet per se poena, quam Christus passus est, etiam earum minima meriti esset & valoris infiniti considerata in ordine & respectu divinae personae illam patientis, & posuisset satisfacere unico ieiunio perfectae atque ex rigore iustitiae pro omnibus mundi sceleribus, imo mille mundorum si tanti essent, verumtamen non hic stetit & se continuit, sed insuper voluit, ut poena illa in se esset eminentissimi & dignissimi meriti, quo nullum dari posset eminentius. Quia vero per hoc mereatur Sancti quod dolores tolerant, mortem & tormenta, pro gloria Dei, eius amorem, commodo & charitate proximi (hic enim est fructus concessimus de quo Christus: *Fructum Iacob. 14.* afferunt in patientia: & de quo testatur Apost. Iacobus: *Patientia opus perfectum habet*) ipse voluit Dominus, ut ad quod pateretur tantum esset, ut non solum excederet in quantitate sicut declarat D. Thom. totum illud quod passi sunt, & paterentur omnes simul Martyres, sed etiam in qualitate, passus ipse solus tormenta & dolores ita vivaciter & sensibilibiter, ut acerbior sentiret eorum minimum, quam omnes Martyres poenas omnes qualescumque, & siquam pertulerunt.

Secundo: praedicto patitur modo, quo nobis efficacissimum exhiberet medium aeterni Patris iram nostris peccatis propitiatam mitigandi, eiusque mouendi atque excitandi misericordiam, poenas has omnes tantas tamque rivas illi praesentando quas filius suus patitur non pro se sed nostrae causae redemptionis. Obiectum motuum misericordiae & compassionis poena sunt, dolores, & tormenta, quae sibi visceribus commouent atque ad vitam excitant compassionem quibus eos affligi ceruus, quibus omnia saeva appropinquas, filium tuum, patrem tuum, uxorem tuam, amicum tuum, tantumque mortis efficacius quanto labores sunt acerbiores. Heu quam amaras Christus sustinuit calamitates! Heu quam acutus patitur cruciatus & tunc quidem ut (teste Chryl.) sol oculos locis suae accludat & obduretur. *Sol obsecratus est: ut non videret ferro poterat immuriam creatori: retraxit radius: non vult videret in pignum facinus.* Tanta motibus contrahit insolentis, ipsi lapides distinguuntur, & conteruntur, mors impia & crudelis enervatur & apertis sepulchris viuos restituit, quos ille non his mortuos ferociter includerat: quid ager aeterni Patris peccus mare compassionis, abyssus misericordiae, dum oculis eius hoc triste spectaculum offertur, & arcus ille caelestis ostenditur praecularis suis depictus coloribus, vel melius diversoloribus poenisque in cruce deformatus. Hoc erat D. Aug. exercitium, quo criminatum suorum a Deo pleuariam deposcebat indulgentiam: hunc suus obtutibus obtinebat. *Albis pro Patre, &c.*

Gen. 8. 15.

Iacob. 14.

I. P. 46.

2. J. 56.

Gen. 37. 6.

Quia verba ante recitimus. Aliam rationem ad-
dere licet ex amore Christi quò Patrem & ter-
ram diligebat feruentissimo, quò flagrans sum-
me desiderabat illi per omnia satisfacere, place-
re, & gloriari adaugere. Quia verò hoc pa-
tendo faciebat, idcirco modum inquirebat, quò
plura & plura pateretur: quod si hoc in puris
hominibus Dei charitas operetur: nam quia
considerant Deum patris sui, quas eius gratia
peritur, sibi complacere, illas oprant & inue-
rigant, illisque delectantur, vt vidimus in mul-
tis martyribus; quid ergo operaretur ille, cuius
amor tantum incaluerat vt omnis sanctorum
communi & Seraphinorum amor fit instar aque
putei respectu huius maris infiniti. Verum ne
suis exortamus hæc sufficiat.

§ 2. Quia mors timore cruciat, illum Christus
in summo gradu assumpsit: illum ille præce-
debat, sicut armiger Goliath.

Hinc paulatim ratio patet, quam inse-
quimur profundæ tristitiæ & timoris ex-
tremi Saluatoris. Sicut inter omnia ma-
la & terribilia, primas partes mors habet, iuxta
Philosophi dictum: *Omnium terribilium terri-*
bilissima mors: affluens Christus alia molesta,
non denudata sed eo modo quò grauius illum
torqueri possent, & dolorem inferre scitiorum:
eo modo voluit & ipsam mortem assumere. Hic
quanto necessariò quidquam est perferendum,
omni studio conatur vt quo minus eo grauius
affligat. Terribilis est medica portio, verum tan-
tum quæ potes adhibere modica, vt tibi minus
noceat sapiat. Si pillula sunt exhibentur tibi
fragmento hostiæ obvoluta vel oui vitello. Si
potus sit minorum quam potes optas quantita-
tem & expressioem materialium puriorum, vt
non ita densus sit, nares tibi occludis, ad manum
habes pomum aut saccharum vel oliuam, quo ti-
bi portio tollatur amaritudo.

Potes terribilis est ipsa mors, & quanto quif-
que omnibus viribus suis, quando iam presen-
tem videt, hudet eam accipere eo modo quò
minorem indiget illi cruciatum: nam hinc ser-
uante medici qui fiduciam ingerunt, confessorij
qui solantur, amici qui longos annos & sanita-
tem acclamant: tanto imo magis voluit eam
Christus assumere illo modo quò grauius ex illa
torqueretur, contristaretur & angustaretur. Op-
time dicit D. August. quod mors in se nec sen-
tiatur, nec eos queat, nec molestiam inferat: quia

mutatio est instantanea, nam idem est mori & cruciat,
mortuum esse, agere & actum esse, sed propter sed ex sp-
accidentia quibus vellitur, potissimum eiusdem prehen-
sionem & horrorem. Hinc illi tolle, eamque
denuda, & nullam adferet pœnam, imò pluribus
III. est voluptati: amygdalum ori tuo & dentibus Similitu-
do. per se graue non est nisi ratione corticis quo ve-
stitur, tolle corticem quò operitur, sit ipsum
nudum & mundum, absit vt tibi dolorem adfe-
rat, imò voluptati seruiet non minima. Talis est
ipsa mors: aufert illi larvam timoris & formidi-
nis & parum est si nullam tibi molestiam exci-
tet, in super & recreabit, vt patet in illis quos
Iob describit, quos miseris vitæ oppellor &
calamitatibus vitæ tædebat, in qua non nisi pe-
nas sentiebant & cruciatu vnde mortem vt ter-
minum, finem & remedium malorum omnium
exceptabant. Quare misro data est lux, & vita
Iob. 3. 20. *is qui in amaritudine anima iunxit Qui expellunt
mortem & non vixit, quasi effodientes thesau-
rum, gaudentque vehimenter cum inuenerint se-
pulebrum. Ne velim hæc verba prætercas: Ex-
pectans mortem.*

Spes, inquit D. Thom. ex doctrina Philoso-
phi, est de re bona, sicut timor de mala. Homi-
nes inuenias qui mortē vt bonam iudicant con-
sideratis malis quibus hæc vita transigitur: hi
non solum illam non reformidant tamquam
malam, sed tamquam bonam amant & deside-
rant. In hebræo verbum habetur *hacab* quod si-
gnificat desiderare, non languide sed affectuosè,
quò rates Isaac declarauit quanto Deus nos af-
fectu præstoleatur, & dilatatis expectet brachis
vt nostri misereatur. *Expectat vos Dominus vt
miseretur vestri.* Ita quoque nonnulli sunt qui
mortem desiderant, quam volupe & brachiis re-
cipiunt appetitis, vt illi de quibus D. Iohannes:
*Quærent homines mortem & non inueniant eam,
desiderabunt mori & fugiet mors ab eâ.* Perpen-
de verum damnati in inferno mortem accepe-
rent: nam vnum hoc erit illis tormentum gra-
uissimum, illam non inuenire: quandoquidem
illis mors melior mille esset, quàm vita quâ
torquentur miserima, illisque dici potest illud
Sapientis: *Mellior est mors quam vita amara.* Nec
opus est in infernum descendere, nam experien-
tia nos docet hoc quotidiana in illis qui calami-
tate fracti sibi pusillanimes laqueum iniiciunt:
non enim illam non reformidant, sed ipsi illam
sibi adsciscunt, quibus molesta non est, ac proin-
de illam minime timidi refugiant.

Iraque mors ex se non cruciat nisi timore ve-
lita, hic enim est qui torquet, affligit, & angu-
stiat.

I V.
Quid
spes, quid
timor.

Isa. 30. 18

Apo. 9. 6.

Ecc. 10.

17.

Est. 41.7. Stat, quātoque magis quāto maior est. *O mors quam amara est memoria tua homini pacem habenti, &c.* Non dixit quod ipsa esset amara, sed eius memoria & apprehensio, & cōuenienter dicit eam amatam esse vitam diligenti, eamque in pace possidentis: quia talis mortem attendit, velut aliquid quod auferat illi id quod amat & possidet: vnde illam timet, & hoc est quod infert Christo molestiam. Deceuit Saluator noster quareus mors illi foret molestior, quā illa, quā aliquis vniquam in mundo petulit, illam allomere non nudam sed timore horrendo & mortali circumdatam, tali qualem nunquam viderat aiquis: ad hoc permisit animā suā vt tanto vitam suam affectu profunderetur, quanto poterat, & ipsa amari debebat: nam secundum hoc nullus vniquam in mundo tam intēse vitam suam dilexit: nec vlla anima sic sibi complacuit in corpore suo habitare, nec corpus aliud sibi magis de anima est conparatum. Cum pax est tinter corpus & animam, animā suā mortem representat quā veniat ita terribilis & horrenda, vt tanta tormentorum imminētia perdat vitam illam adeo sibi charā & prā dilectā. Per hoc tales in se excitant timores, tam horrendos metus, tam tremendos pauores & excellentias angustias, vt color illi mutaretur, vultus palleceret, toto corpore contremisceret & merore contabesceret profundissimo. *Casp. p. uere & cadere & maus esse, vt in hęc promperrit verba suspirans. Tristis est anima vsque ad mortem: quā iam exposuimus.*

¶ 56 Ex praescripta doctrina colligitur timoris habitus & tristitia magnitudos quia Christus est qui cuncta haec quae facit, mirabili disponit proportionē: *In numero pondere & mensura.* Cum ipse sit qui timore hunc mortis excitet, & tristitiam pronocet, eo quod iam imminet, esse debebant affectus illi proportionati. De ipsa confirmat D. Tho. fuisse tam horrendam, vt ipse sola in se mala omnia, pēnas, ignominias, dolores, tormenta, & eorum ineluderet occasio: ita vt in ipsa sola interuenirent haec amplius, & maiori cumulo quā in omnium hominum morte à principio mundi, eo modo vt si omnium mortes iungerentur, atque ex illis cumulus quidam constaretur, qui omnes ineluderet cum omnibus suis pēnis, afflictionibus, angustias, & agonias, multo his maiora essent quae sola Christi mors ineluderet: vnde talem tremorem excitauit & angustiam quae tantis conueniret malis & per consequens grauior fuit Christi timor quā omnes quibus vniquam homines petculsi tremuerunt,

& licet ex omnibus illis cumulus colligeretur, minus adhuc foret ipse formidabilis: nam si id quod mortem reddit molellam, timor sui eiusdem, nulla fuit vniquam homini alieui, sicut ipsa Christo: quandoquidem nullus vniquam, sic vt ille, tanto fuerit timore perterritus.

Notunt etiam tremuli Dauidis cum Goliath timor monomachiam. Erat hic gigas monstrum hoc fuit tendum ingens, qui solo suo conspectu tanto Mebraorum exercitum pauore terrebat, vt. VIII. fortissimos quosque eorum in fugam aperit. *Allegor. gnominiosam. Omnes Israelis eum vidistis uide uerum, fugerunt à facie eius.* tantoque ceteris gentibus omnibus maior erat, vt homines maximi etiam iustorum eo pigri centescentos. Hora iam imminente, quā cum Dauid ad singulare descenderet certamen, occurrit illi monstrum hoc informe pāsa tremendo & fastidioso: notat autem diuina Scriptura: *Ubi Philistinus uocatus & appropinquans aduersum Dauid, & armiger eius ante eum.* Decebat illum inquit Abulensis onustus armis gigantis, quae deferebat illaque coram omnibus iactabat, nam secundum hoc gestaret clauam, qualem affingunt Herculi & pharetram acutissimis armatam sagittis atque que tensum, quibus terrorem incuteret ad certamen eum illo prodeunt.

Christus Redemptor noster certaturus erat eum morte: proli quam robustus hic miles. Namquam in arenam cum aliquo descendit, qui vitam sibi seruaret incolumem: adeo terribilis vt solo suo conspectu perterritus, atque in terram prosternebat pauore correptum ducem tanto robore uegetum qualem nouimus omnes Saulis fuisse, & lachrymas exciter Regi tanta potentia celebri, qualem fama tollit, Ezechiel. Et congruē mors Christi: hoc monstrum giganteo describitur: nam omnes reliquae mortes, quantumuis asperae & trudeles, imo & inuidiosorum martyrum pigri sunt, paruaque mortes huius comparatione: fuit enim talibus tormentis pēnisque mors horrida, quales nullam quis uidit. Accedit iam mors illa, gradu preperat duplicato, multo strepitu terribilis, iam vicina pulsata ostium, at sola non uenit, sed eam praecedit armiger palam deterrens: & iactans omnia eius arma fera, & horrenda; scilicet timorem: hic fuit ille, quem praeferebat & ostentabat copias funium spinarum, alapaoria, ignominiarum, flagellorum, spinarum, clauorum, fellis & aceti & tandem crucis ignominiosae. Hic est ille timor, qui praecedent illum affligit itaque animo prosternebat, vt dicitur *gemi.*

V. Anima Christi corpus amabat ardentissimē.

VI. Mors Christi omnia mala in se concludit.

gemiscens. *Tristis est anima mea usque ad mortem.*
 Audiamus hoc Theologicè declarantem no-
 strum Cardinalem Caietanum: *Circumsum pro-*
prium adhibere cruciatum sua passionis voluit, ita
quod vellet non solum exteriori pati crucem et
mortem, sed etiam interiori presens cruciatum,
mediis quibus tristitia et timoris natura passionis
et crucis in omnia nostra mala experiretur. Ad-
huc etiam se suum inordinatè non coniungi; quoniam de
omni tristitia verò mali presentis, sicut pro-
bat D. Thom. ex doctrina Philosophorum: vo-
luit tamen illos in hac occasione in corde suo
coniungere, ut poena foret illius tantò diffici-
lior et crucis ex vna parte mortem recogitans
molestam, et futuram in executione adeo hor-
ridam et immanem, in se timoris affectum ex-
citant adeo molestum, et ex illo membrum om-
nitatis contemneret, et ex alia vero parte via-
ditate tam apprehendens in imaginatione sua, et
quasi presentem cernens, alterum tristitiæ pro-
portum affectum ita mortalem et sufficeret illi
vitam auferre charissimam: quod his verbis dis-
cipulis suis exposuit: Tristis est anima mea us-
que ad mortem.

§ 23. *Iob vi vates illustratus in seipso timoris*
premitis symbolum, quo Christus hic angu-
statur.

AD regulam hic eadunt verba Prophete
 Iob, quibus lamentationis sue declarat
 rationem. Iob figuram prætulit insignem
 Saluatoris: et aduertit D. Greg. a. & curiosè
 in 22. præloquitur Pineda & ostendens ipsum figuram
 h. e. quædam eius fuisse vniuersalem, & qui non su-
 am verbi sed propriam suam personam diuina elus-
 ter de prædixit mysteria: qua de causa hanc illi D. Au-
 gustini præ ceteris insignem tribuit prærogati-
 uam, vocatque *eximium Proprietam*. Sciebat in
 illis tranquillitas à tribus suis amicis, visitatus tristiti
 lamentatione sui cordis apertius prætas & angu-
 stitudo. Iudicabant illi hæc ex defectu proce-
 dente patientiæ, quocirca reprehendunt ut impa-
 tientem & inuincibilem, & qui se parum diuine
 confortaret voluntati, eusq; cœlesti se submit-
 teret dispositioni: et autè illis responderet verba
 hæc protulit. *Tristitia mea dolore iustis*
propterea sagitta Domini in me sunt quare indigni
nam tibi presens in me timor Domini mi-
litem contra me. Hæc amici charissimi liquidò
scire poterat, ignoras vobis esse meas afflictiones, &

quantà prematur cor meum angustia. Norum
 hoc vobis sit animam meam acutissimam & for-
 tissimam sagittis esse transfixam. Hoc significat.
Sagitta Domini in me sunt. Vocat S. Eloquium sa-
 gitte Domini flumina horrenda quæ vitam pet-
 dunt & vires enervant, ut nihil sit quod illis re-
 sistat eorumq; robur moderetur, ita occidit Da-
 uid *Missi sagittas suas et dissipauit eos, fulgura*
multiplicauit et conturbauit eos. Sagitte arden-
tissime, sagitte desolatorie ac comburentes.

Hac metaphorâ significat Iob poenas & dolo-
 res cor illi penetrantes ita efficaciter, ut nihil sit
 quod lenimen possit adhibere desolato. Cor dolco
 sagittis transfixum fortioribus & perimantibus,
 quibus aduictor, confringitur & affigitur ita ve-
 hementer, ut nec locum dent respiranti, fauceq;
 mihi concludant morturo. Hoc est, ait D. Tho.
 quod ait: *Quorum indignatio ebibit spiritum meum.*
 Sed quod animi meum maxime proletruit, ter-
 rores quidam sunt potentissimi mihi bellum info-
 cutes. *Terror Domini militans contra me.* Vocatur
 terror Dei, nonnulli timores ita vehemen-
 tes, ut cordis eneruet vires, aliquid eius deiciant,
 vitamque terrore concutiant. nec non metu sub-
 mergant profundissimo. Hoc metu solebat Deus
 populi sui precellere inimicos. Illo metu vires
 subuerant illius populi qui contra Iacobi arma
 sumpterat, quanto casus ille contigit in vrbe Si-
 chimorum. *Timor Dei inuasi omnes per circuitum*
circuitus, et non sunt ausi persequi reticentes.
 Hunc effudit super corda Chananeorum, dum
 populus suos terram ingredi debatur eorum, ut
 testatur Râhab *Iruus super nos terror uasus, et*
elanguerunt omnes habitatores terra. Hic est ille
 quem Moyses in cantico suo petebat à Domino
 contra Dei inimicos. *Iruus super eos formido*
panis in magnitudine brachij sui.

Insurrexit inquit Iob, excutit terrorum Do-
 mini, me impugnantium. *Terror Domini mili-*
tans contra nos. Notemus verbum hoc, *Mili-*
tans proprium enim est militibus bello duriori
 cœtantibus. Nulla fuit vniquam ciuitas extre-
 mis adeo constructa angustis nec euidentiori ex-
 posita periculo ob coronam ferocium militum,
 quam illi ex omnibus impugnant partibus, ut
 cor meum terroribus tremoribus afflictum est &
 tristitia: unde ne interis si verba proferam ge-
 mitu & dolore plenissima *Vnde verba mea dolore*
sunt plena. O quam congruè hæc verba conue-
 niunt ori Saluatoris nostri diuini Iob qui iam
 tribus comibus suis Apostolis in hortum se-
 cessit oraturus. Quâ acoris cor eius sagittis vol-
 neratur, usq; tantus quatuor sunt poenæ, quæ ma-

Ps 17. 25.

Gen. 35. 5.

Exod. 15. 16.

Deut.

ment illum iam nunc patientem & morientem. Iam illas in corde & anima tolerat, ex eo quod illas animam consideret & euoluat, quas postmodum in corpore nouit se toleraturum. Hic intus animam habeo, quam mille & mortales transodiunt sagittae: Sagittae Dominum me sunt. Sufficit haec poena cui subiaccio, vt vitam mihi tollat & ebibat respirationem. Quorum indignatio tibi spiritum meum. Potissimum autem me torquent & cor assigunt metu, terrore, tristitia, eius quod iam mihi video prae paratum: nec mireris verba mea lamentabilis: vnde & verba mea dolere sunt plena. Heu quae verba, quanto dolore paucae plenissima! Tristis est anima mea vsque ad mortem, sustinete hic & vigilate mecum. Heu amici charissimi, heu quanta in cor meum irruit tristitia! Tanta est vt ego & mors vix vno gradu diuidamur. Adhaerete mihi comites, hic mecum sustinete, hic mecum vigilas agite infomes.

58
I.
Verbi Su-
stineo
explica-
tio.

Notanda est emphasis horum verborum Sustinete hic & vigilate mecum. Hae loquendi forma quis videtur, quando tanto praegratur pondere, vt solus illud leuare nequeat & manus postulat ab alio subsidiarias. Diuina roboratus virtute eduxit Moyses populum illum de Aegypto: magnum hoc erat onus ob tantam populi multitudinem, nam bellatorum dimittaxat transibant sexcenta millia, sed maius ex natura plebis obstipa, pernicaci & seditiosa; sic vt ipse fateatur sibi humeros deficere tanto oneri sustinendo: vnde sic Deum tandem alloquitur. Cur im-

Num. 11.
14.

posuisti pondus vniuersi populi huius super me? Non possum solus sustinere onem hunc populum, quia grauis est mihi. Consulit illi sacerdos Iethro Sacerdos Madianita: Amice, quando pondus adeo graue est vt illud vnus sustinere nequeat, adiutorem aduoceat, & hoc tibi incumbit agendum: viros in auxilium tibi conuoca quibus fidas. Vira vires tuas est hoc negotium, solus illud non poteris sustinere, &c. Prouide de omni plebe viros potentes, & timentes Deum, &c. Lenis quoque sit tibi partio in alios onere. Acquiescit Moyses sacerdoti consilio, vt ipse testatur iam moriturus. Dixi vobis: Non possum solus sustinere vos, &c. Non valco solus negotia vestra sustinere & pondus, & iurgia. Date ex vobis viros sapientes, &c. Inuinit Dominus Apostolis suis heu vos Discipuli mei, heu quanto praegratur pondere: sustinete mecum: adeste mihi & vestra praesentia onus hoc subleuate, mecum pariter vigilate. O caeleste mysterium! O Venerabile Sacramentum! Quam mirabile risu est supremam caeli laetitiam ad

Exod. 18.
18.

Deut. 19.

II.
Tristitia
Christi

mortem vsque in terra contritari? Gaudium mystico Angelorum mortalibus inter homines pressum tuum, angustis: Dei fortitudinem trememem: ipsum robur timet, virtus infirmatur, vita mortem reformidat: vetumtamen talis est mentis eius abieccio qua torquetur, vt subsidium & fauorem a creaturis suis rogare videatur.

Quod homo a Deo quareat auxilium, quod corporis & animae suae pondus sustineat, frequentissimum est: omnium ori & lingua haec apprimè verba conueniunt: *Alitua nos Deus saluamini nosse*, &c. Omnibus nobis incumbit ex consilio Apostoli recurre ad Deum attritis tribulationibus, ac supplices deprecari vt nobis comes adhaereat, & vires subministrat quibus illas cum merito lucroque sustineamus: *Ne possitis sustinere*. Quod homo supplices Deo palmas extendat ne ab eo deseratur, ne ipse discedat, sed filius adhaereat Achates, equum est, dicens eam Palamilla. *Deus ne elongeris a me, Deus meus in auxilium meum respice*. Quod homo a Deo pollulet vt secum vigilet ne forte contra eum leo rugiens praeualeat inimicus, suadet aquitas & necessitas: *Excurre, quare adhaerens Domino*. Porro quod Deus hominis requirit societatem & subsidium quod pondus sustineat meritis & laboris, quod premittit, dicendo: *Sustinete hic, &c.* Quis tale vidit vquam aut potuit imaginari? Heu gloria caelorum, quis tunc te iniecit angustis? Quis ita tuam turbauit venustatem, cor tuum exercebat, vultum tuum conturbauit, tuam vitam turbauit alacritatem, tuum tremore corpus percussit, animamque afflixit sanctissimam? Quare te his detinet angustis, vt mendicis a creaturis tuis postules auxilium: *Sustinete hic & vigilate mecum*. Eia age Christiane, tuos huic oneri humeros suppone, hunc (datur venia verbo) adiuua Dominum, cum illo vigila, cum illo ora, patere cum illo, eius cum illo penam sustine, eius tibi crucem impone & animi tristitiam quam pro peccatis tuis sustinet.

S. 24 Tristis est anima mea. Timorem hunc & mortis tristitiam Christum assumpsit, vt illam nobis auferret: ostendens se vniuersum de quo Dauid.

Etiam rationem proferunt D. Athanasius a. D. Ambr. b. & D. Aug. r. quod praeter deum tenentis exponitur verbum *Cepi* quo r. Passus sunt Evangelistae in eadem significatione quam diximus *Accepit*, q. d. sibi Christus assumpsit ante. b. 27. 100

1. Luc. Quos illos molestos & intolerabiles timores & tristitia mortis: in quem finem? ut nos ab illis redderemur immunes, suam nobis ipso dante fortitudinem & mentis alacritatem, quæ roborat necem mortem non timeamus pusillanimes.

2. Cuius sed tam acceptemus & recipiamus excitati. Nonnulli, inquit D. Ambr. timorem hunc, tristitiam mortis, & agoniæ salutis repellunt: verum ego, inquit, nequam illum ab his velim excusatum, quinimo quanto illas apertius confiteor, tanto Domini erga me pietatem cerno liquidius. Ego autem excusandum non puto, sed etiam nunquam magis pietatem Dei manifestatque demiror. *Mihi enim contulerat mihi, nisi meum suscepisset esset.* Ingens fuisse haud dubiè beneficium hoc scilicet, si me Deus suâ benignis omnipotenti à mortis timore & tristitia liberasset: ac multo præclarior est, evasque magis commendat pietatem, dum affectus illos in se suscepit, quocumque ab illis me liberaret. Loquatur iterum D. Ambr. Ergo pro me doluit, qui præ se nihil habuit quod doleret. *Et frustata delectatione delectati aeterna, ratio mea infirmitas affatur.* Suscepit enim tristitiam meam ut mihi suam letitiam largiretur. *Et vestigio nostris descendit: sicut ad mortis ruinam ut nos suis vestigiis succurrit ad vitam.* Consideret ergo tristitiam nomine qui crucem prædicat. Hoc egit Christus Dominus ut nos liberaret in sæcula) ut nos eriperet ab omni eo, quod nobis molestum est & grave: quia verò inter omnia quæ talia sunt, supremum est mortis formido, ab illa non voluit remittat & vèdicavit illam in seipso suscipiens, quò factum est, ut illam à nobis tolleret. Hoc duobus implevit modis.

11. Primo: rescindendo & amputando radicem principalem timoris mortis. Notissima omnibus est doctrina D. Pauli principalem mortis timorem oriri ex peccato. *Stimulus mortis peccatum est.* Stimulus qui visceta peccati in hora mortis peccatum elicit: etenim impius Antiochus in extrema illa mortis agonia ita crudeliter affligebat: vocem eius audivimus. *Seminarum malarum quæ faci in Hæmorrhoidem* & quid atrocior acerbus quando manifesto laboras vitæ discrimine, nisi tuorum memoria peccatorum, condone tibi comparandum sit coram supremo Deo iudice, ut eorum cum solutione severam reddas rationem? Egregie nos de hoc præmonuit Spiritus Sanctus: *Ne intuearis vinum quando stans est, cum splendaverit in vitro color eius: neque videtur blanda, sed in nonissimo mordet, ut coluber, & sicut regulus venena diffundit.*

Hieron. Epist. de la Noza, Tom. II.

Quam tibi formosa censetur illa tot aciculis composita & bene culta? quam alacri delectat colore voluptas oculis tuis oblata? Quam gratus avaro color auri? Quanta possides illud voluptate, quæ te melleo blanditiæ, sicut ille qui bibit ut gustet amplius? Porro tandem adveniente morte nullus ita vivaciter mordet coluber, nulla vipera tam molestos insigit mensus, nullus basiliscus pennis ita te replet mortalibus: itaque mors molesta est metumque ingerit, sed propter peccata principalis. Venit Christus atque in se illa suscipit & imponit. *Sui peccata nostra portavit in corpore suo super lignum.* Per illum habemus coram remissionem, quia illa sibi clemens imposuit: & per hoc nos ab omni timore liberavit.

III. Stupemus omnes opus apum cum per illas fanos habeamus mellis: sed times illas, quia gerunt aculeum, quo te pungunt. Si quis veniret & aculeum tolleret, iam vltra apes non times sed imperterritè manum inficeret dulcissimo fauo quo fruereris. Mors apis est: etenim in iustis gaudium conficit fani gloriæ, quocirca dixit Apollolus: *Mori lucram:* verum tamen est illi stimulus nempe peccatum, quod nos ipsa veniente, timore percellit. Hunc Christus abstulit stimulus, illum in se suscipiens, quia sibi eisdem imposuit solutionem, & per hoc ab omni timore liberamur, pace gaudio & tranquillitate delectamur: dixit enim Apollolus: *Iustificati ergo ex fide pacem habeamus ad Deum per Dominum nostrum Iesum Christum.*

IV. Secundum novimus fuisse medium, de quo suscitavit SS. Patres, quod scilicet Christus sibi sumpsit quidquid mors habet asperum, terribile, horribile molestum & animum illum igitur his omnibus affectibus afflavit. Quam considera: ecce timeris paver, radio afficitur, tristatur, & agonizat affectus illi non sunt illi proprii sed nobis, inquit D. Ambr. Si pondere graviore supprimas quo tibi deficiunt humeri, & quis accesserit alter, illudque à te tollens suis auctorè imponat, clarior est te exonerandum & cum agilitate ambulaturum.

Nemo non novit quod ipsa nos docet experientia in eo quod ante diximus de ape, quod aculeo suo lancinet: quod si corpus pungat mortuum, aculeum non perdit, ac si vivum, inhaeret illi cum visceribus, ipsaque moritur. Quam notabile discrimen, sed proposito nostro supra modum appositum! Mors apis est ingens, & prius corpora vulnerabat mortua: nam omnes propter peccata nostra eramus mortui

1. Bl. 24

III. Apis na. tura.

Philip. 24

Rom. 5. 1

IV. Secundus

11. Hic sum

12. Hic sum

60

co

Rom. 8. 10 sensu, quo dixit Apostolus. *Corpus quidem mortuum est propter peccatum*, &c. Idcirco quantumvis pungeret, nec aculeum nec vires amittebat; verum Saluator noster viuus erat, imo & ipsa vita per essentiam, caro eius nescium est caro viua, sed viuificans veramque producens vitam, quia in se continet vitam per essentiam quae est ipsa diuinitas, vt ipse de illa locutus exposuit. Carnem hanc vitam mors mordit stimulo timoris ita fortiter & efficaciter, vt ad iurima cordis & viscera penetrauerit, prout modo contemplanur: etenim angustia illa timores & motores quibus ad mortem vsque contristatur, aculei sunt mortis; porro hic illos ipsa reliquit, & sine illa mansit: quocirca iam omnem perdidit fortitudinem, appetitatem, & feritatem qua cunctos percellerat, quam iam sancti minime reformidant aut ab illa fugiunt, imo potius illam desiderant curruque illi obuiam cum D. Paulo: & non solum eius reformidant praesentiam, sed insuper illam irident & verbis illis explodunt quae

culo ligabis, neque dormies: ad praesep. & multa alia de ipsius libertate & inuoluntate adparendam hominibus in ea prophetia parte dicuntur. Omnia singularia est (vt credimus D. Gregor.) quod L. 1. Deus Iob confirmat de vnicorni extrahit hoc 13. D. Isidorus; illum nullis posse viribus comprehendendi, sola potest illum puella subiugare, quae se homilem illi obtulit dilatatis brachijs, sicut sum offerens & pectus in reclinatum. *Virgo est puella* D. Hier. proponitur. *qua venientium aperit, in quo illi omni ferocitas postposita, eque deponit, sicut ab hyem. eis, & quibus capi quiritur, repente velas inuoluit, & reperitur.* Si hoc, vt ait D. Basil. vaticinium est, ecce quam eminenter in Christi Domini incarnatione compleatur.

Of. 13. 14. Propheta dixerat & repetit Paulus Apostolus. *Vbi est mors victoria tua? Vbi est mors stimulus tuus?* Iam illum amissisti dum Christum nihil verita morderes, qui tibi stimulum expuit & occidit. *Deo autem gratias qui dedit nobis victoriam per Dominum nostrum Iesum Christum:* his congrue dixit D. Hieronymus. *Gratias tibi Christe saluator Epist. 3. ad tua agimus creatura qui tam potentem aduersarium nostrum, dum occideris, occidisti.* Noltram in te mortem suscipiendo, nobis illa mortua corruit, & mecum, tristitiam, & horrorem suscipiendo quem illa nobis inferebat, omnem contriuiti, ut iam nos amplius non iouadat addatue cruciatum.

Sed his praeritis declarare voluit David (ex iudicio D. Basil. & D. Hieron.) victionem quam referret de Iudais, de quo ibidem ipse vaticinatus fuerat quod ipsos velut cedros Libani comminueret: *Confringet Dominus Cedros Libani:* cui sententia fauic antiquos Tertullianus. Verumtamen subest alia ratio sumpta ex eo quod omnibus persequitur est vnicorni & persequitur notissimus magister noster frater Ioannes a S. Gemignano in summa sua, confirmans in prouincia Libi tantam esse venenatorum serpentum copiam, vt referent Abulense, nonnulli credant quod Deus populi sui rebellionem, per illos puniretur, inde eos malorum Angelorum ministerio adduxerit, eoque ita venenatos esse ac mortiferos, vt Scriptura vocet eos *ignitos serpentes.* Cum ad potum accedunt in fontibus & stagnis aquarum, a quas insciant summeque illis venenum infundunt ardentissimum. Creauit ibidem Deus in remedium vnicornem corum suo medicinalem, qui illud extinguit: naturali ducta instinctu animalia ad potum accedentia circumcirca fontes vel stagna se demittunt petteritiam veneno, quo fontes cognoscunt insedctos, d' succ ipse reniat qui cornu suo saluifero illas conigit; ac bibens quasi totum ebibit ipse venenoum, eoque reddit expurgatas, sic vt summa hauriant illas voluptate cetera animalia, quommo se illis iniiciant ad caloris sui flagrantissimi refrigerium.

In Pf. 23. Sententia est D. Basil. D. Hier. & D. Augusti. nil litterarem esse sensum de Christo verborum David Psallentis: *Dilectus quem admodum vnus vnicornium.* Propalam est dilectum hunc signare Christum super quem in specie columba Spiritus S. descendit & vox clarifona Patris inuoluit. *Hic est filius meus dilectus, in qua mihi bene complacui.* Hic est dilectus primitiuus, in quo & per quem nos Deus amore persequitur. Hic est, inquit velut vnicornis: qua de causa comparatur vnicorni? D. Basil. & D. Hieron. opinantur per hoc eius signari fortitudinem: quia nota passim est fortitudo vnicornis, inquit D. Basil. sicut illum Deus apud Iob describit. *Vt in Iob diuinitus*

Habes hic rationem quare David Christum comparat vnicorni, ob id quod in aquis operatur, de quo paulo superius dixerat: *Dominus super aquas multas.* Aquae illae, aquae sunt fluminis mortis, quae per hunc humani generis currit alueum: *Omnes morimur & quasi aquae diluuntur.* Tellatur illa sapientissima Theocritus Regi David.

D. Basil. (verba sunt Auctoris) *unicornis est animal insuperabile virtute, hominibus maxime subiectum, Te. 1. aut obtemperat; non enim laqueo capiunt, aut vni-*

vid, in hac aqua iniecit serpens infernalis post peccatum per arum, dolorum, timorum & angustiarum venenum, quæ furentem excitant agoniâ, non erat qui ex aquis illis haurire præsumeret: omnes mors periret, imo & ipsum Moysen, qui cum tanto vigeret robore, ut solo clamore Ægyptios inesset, illam tamen terribilissimam, fugiens deserit Ægyptum, & in terram eiusque Madian incolam proficiscitur: Ipsum prophetam Eliam, virum tanta potestate præditum, ut solo verbo suo cœlos clauderet & aperiret, atque ex illis naves aquarum terræ, nunc ignem ad sui contemptores educeret exurendos, ita meticolosum reddidit ut fugam inierit ex terra: Hæc etiam ad montem Horeb. Venit insignis venenosa aqua: ipse etenim est qui plena potestate his aquis imperat: cū ipse sit qui claves habet mortis & vitæ, & potentiam adest divinitatis suæ sacratissimam quæ in SS. litteris per eorum deliquit: Etenim vitæ per essentiam: accedit hic ad aquas illas calque tangit, & nunc vitæ ebibit. Illam confidit, quæm tristis sit, sibi timens, auer, sollicitus, quasi omne hoc venenum timoris angustia, & tristitia: mortis degulasset. Probit. 23. *ambrosius galanus in vitam.* Ait Apoll. Non tantum ait quod mortuus sit, sed quod omnes mortis lapides guttauerit, quales sunt angustia, retores, & tristitia, per hoc sic aquas illas, ab omni purgavit veneno, ut iam salutes sint, & non duntaxat horrende, ac timenda vitæ sanctissimis: sed ex summo gaudio, voluptate & alacritate libenter exhauriant: iam ad eius conspectum etiam, eam votis omnibus exoptat, & si quando illa ipsa denuntietur: eam cum honore latè suscipiant. *Latus sum in his que dicta sunt mihi: in domum Domini ibimus.*

§ 25. *Messias Dominus in horto tristitiam, & timorem, quem seminavit Adam, quo nos ab illa reddidit immures, sicut in Maltha seu insula Melitensi, à viperis, & patet in D. Andrea & alijs Sanctis.*

¶ **H**is appositè considero quod contigit viperis ac colubris insula Melitensis: nam etiam hi ceteris omnibus venenatioribus: quæ quidem nullum morderent quem veneno non nocerent. Vna ex illis vipera in Paulum insulæ illam morsura quem tenera momordit, suam illi iuravit venenum: verumtamen non illum valuit inhaerere, imo potius esse ipse illam de manibus excutens in terram deiecit contraclam &

infirmam, ipse saluus & incolumis. Hinc ortum est ut omnes illius insulae vipera venenum suum amiserint, & necum quis earum postmodum veritus est venenum morsumque pestiferum, sed insuper nascuntur ibidem quædam lingue serpentes lapideæ quæ contra venenum præfentissimum sunt antidotum. Totus mundus viperis abundabat, morte adeo venenosa, ut quotcumque pingerent, omnes morentur pena, timore & tristitia calamitosa. Accessit vna & Christum pupugit, qui tanto maiori quàm D. Paulus virtute pollebat, quanto pelagus quàm torrens aquas complectitur vberiores. Momordit illum, mortale suum illi iniiciens venenum, quia realiter mortuus est. Quid egit cum illa? Breui tempore de carne sua sanctissima hanc eiecit viperam, relutgens immortalis: & inde in Ecclesia sua promanavit, ut iam sanctis nõ sit mors quæ timorem ingratat, non quæ occidat: iam mors non interficit, sed mordeudo vitam tribuit & salutem, estque porta quam ingredimur vitæ æternæ vitæ gaudeamus.

¶ Vnde in Ecclesia sanctorum mors iam non dicitur mors, sed natalis, *Natalitia* quia morte accedente, non solum vitæ non patiuntur iacturâ, cantur sed locum acquirunt perpetuæ & immortalis natalitia. Quam insignia sunt illa. Vatis Isaia verba, quæ SS. mors D. Marth. completa testatur in Salvatore nostro eorum. & convenienter expendit D. Amb. *Vere languis Isai. 53. 4. res nostras ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit. Matth. 8. 17.* tum esse semen malorum, dolorum, & infirmitatum: suadet autem ratio, ut quicumque tale seminum seminaverit, talem quoque colligat proutum (a) & quicumque tale fecerit, tale luat. Sic (a) qui in ille amicus Iob de peccatoribus adstruit. *Qui sal hanc seminavit dolores & mesent eos.* Congruè nobis que sal consulit Spiritus S. *Fili, ne semines mala in sulcis pagne, intus, & non metes ea in septuaginta.* Si quid la. Iob 4. 8. pio definitionem spectat peccati à Moysè descri. *Ecl. 7. 3. ptam. Radix germinans sei à amaritudinem. O Dent. 29. quàm peruersum semen: hoc primum patens no. 18.*

¶ **H**ic Adam nostræ iniecit naturæ quando fructum comedit sibi vitæ & peccavit: etenim in illa semen seminavit malorum omnium pernarum, angustiarum, & infirmitatum. Hoc quominis que tu facis similiter: dum enim vel unum mortale committis peccatum, semen seminas dolorum omnium contrituum & aduersitatum, *Tribulatio & angustia in sinum animam hominis imperantis malum. Rom. 2. 9.*

¶ Videmus modò Christum: ecce huius seminis copiosum colligit proutum. *Infirmis*

179

homo est qui loquitur haec. an non est homo, sed angelus aut noua aliqua creatura? homo plane sensu non possibilia non possibilia enim passio esse videtur, qui appropinquante tam laetabundus exultat.

44 An ergo mihi non dixeris, quanam haec res a te noua in homine mortali? Pude ergo in haec noua hoc exultatio & laetitia hactenus inaudita? Vnde in tanta fragilitate tanta constantia opus in homine tam spiritualis mens, tam seruens corporis, animus tam robustus? Vt nedom vita carere committeretur, sed exultes pra gaudio, nedom pra timore toto corpore contremiscat, sed toto pectore iubilet pra laetitia? Recole memoriae comperit D. Bernardi. & recordare qualis fuerit Chillus, quando iam mortem cernit sibi vicinam, quam sibi in hortu representabat, & oculis amarae suae crucis obiciebat ignominiam, in qua mortuus erat: illum in vere timore plebani & mortali agonia laborantem, cui verum facit color pallidat, ossa contremiscant, caro duplescat, eriguntur crines, & quem tanta doceret potius ut ipse hanc sufficientem iudicet, quod grauius emolliatur. Audi vocem eius dolentem: *Tristis est anima mea usque ad mortem.* Haec omnia ad sua reuoca principia, & perpende unde trahat originem, cognosce autem & intellige timorem hunc Christi mortalem, & verba haec dolore & tremore plena quae dicit, esse Antiae: etenim ea in se suscepit, & haec Antiae formido & laeta blandimenta crucis, ad Christum spectant, etenim illa concessit Antiae: *Spacio plane in duce belli pusillan morum impudicum: gressos egredi vocem in medico.* Costem planie fecit Christus Dominus non per permutationem: non enim illi satis iustitiam nobis te horre fortitudinem, constantiam, gaudium & alacritatem, sed etiam nostrum affertur penam, tristitiam, timorem & agoniam. Interrogat eum D. Bernard. Domine mihi an non sufficeret si tua nobis bona largiretur, nisi insuper nostris voluisset mala alligere? An ergo nobis, Domine, non sufficeret si nullis istis afflictionibus angustis & timore morderetis? An igitur incomperit nos fuissetis, licet haec omnia minime adhiberent? Numquid pati te poterat post mortem tuam discipulus? An per hoc non pateret habere te potestatem ponendi vel retinendi animam tuam? haec tua fuit iustitia misericordia. *Quid mirum fuerat tunc loqui tur D. Bernardi? Domine te ja, si accedente hora propter quem venisti, interpedas staret, tanquam qui potestatem habebat potendi animam tuam, & nemo*

eam tollebat a te? Aut non longe gloriosus fuit, quandoquidem totam propter nos ageretur, ut non modo passio corporis, sed cordis affectio pro nobis faceret, ut qui vinctus abas mori tua, tua militiamus & tripudat robustus, & maxilla laetis, & cordium alacres, & turbatio quiescit faceret, & desolato consolatus? Hunc discursum ut ante diximus etiam profert D. Ambrosius.

Quis videat inuictissimum Martyrem D. Ignatium, tot annis grauem, ut considerata etate Martyrum sua, iam vires illi sufficere non viderentur quibus se in pedes contineret & nihilominus quo tempore mors illi proponitur, qua leonum vnguibus disceperatur, tanto tripudiat gaudio, quantum ostendunt eius verba, discipulis suis dicta, referre D. Hieronym. *Sinite me serarum sciam D. Hier. serri. suar hostis mihi paratis, quos opto trucidat. L. descriptores mihi inuicere, quos blandissim demulcebo, ut crudelius me deuorent, & illa si sponte nolint, ego illas vs adigam O gloriosissime Martyr, an tu de leonibus gloriosus? Mea quidem sententia illi de te gloriabuntur, cum futurus sis eis esca desideratissima. Maius profecto gaudium inquit, meum erit, tantoque augetur amplius, quanto contra me eorum ferocius crescet immanitas. Sibi persuadet Tyrannus posse se terrefacere Laurentium, accensam illi igne horrendo nimis cruculam demonstrat, sed illa est qua tanto martyrem demulsiit gaudio ut exclamet: *Infelix, haec epulas semper optant.* Oculos conuertit cum August. & contemplet D. Vincetium tanto iucundiorum, quanto grauiora erant tormenta, ipsi proposita quibus exanabat. Inter illa crudelitas, erant eius verba iucundiora, tortores exhibebat, eos infernos arguens, ut quis opinari posset, & vnum esse qui loquitur, & alterum qui patitur. *Tanta grassabatur crudelitas in martyris corpore, D. Av. & tanta tranquillitas proferebatur in voce tanta Sermon. 12. paparam a spiritibus saueat in verbis, ut mo. de SS. do putaremus in incensio patiente, alium non lo. Tom. 10. quoniam torqueri.* Relictis aliis multisque histotis, sufficiat D. 64. Ambrosii consideratio de S. Agnete: miratur enim B. Agnepucllam tredecim annorum tanta mentis alacritatis iucunditate ad mortem properare tripudantem, quanta morte ad nuptias regias festina, properaret, & cum exultato tam illo consideret a quo capite plebs eda erat, ipsa tam la tideret, ille tremet. Praclarissima eius verba Sermon. 90. ne praetercamus. *Non sic ad Thalamum nuptiarum de nuptio pereres, ut ad supplicij locum laeta successu gradu B. Agne. festina, virgo proressit. Flevit omnes, ipse sine stetit: mirari plerique quod tam facile vita sua prodiga, Tom. 5. Z. 3. quous**

IV

quam mundum hauserat, iam quasi perfuncta de-
parci, &c. *Stetit oravit, serenero inflexis. Cerne-
ros trepidare cornibus quasi adductis fuisse, tre-
mere percussorū dexteras, pallere ore alieno peri-
cula cum puella non timere suo.* Secundum hanc
timor Christi nollet est, & nostra fortitudo
illius, ipse nostro metu timet, & nos eius forti-
tudine animamur. Ipse timet ex eo quod à no-
bis suscipit, & nos fortiores sumus ex eo quod
nobis ex suo communicavit. Hoc quod commu-
niter hic perpenditur de formatione primæ mu-
lieris, eleganter expendit D. August. Nemo non
novit quod Deus mulierem de viro formaverit
illi costam adimens ex qua eam formavit in eu-
jus ossis locum infirmam supplevit carnem. *Be-
pluit carnem pro ea.* Non videtur iuxta D. Au-
gustinū hoc suo loco fuisse, & conveniens: quia
nōvimus omnes proprium esse mulieri ut mollis
sit & infirma: unde quis forte dixerit fore con-
venientius si viro fructum carnis adtulisset at-
que de ea feminam edificasset. Et quandoqui-
dem mulierem formare voluerit ex osse à viro
ablato, convenientius videtur si alterum pro eo
substituisset, & non carnem: quia hominem de-
bet esse virilem & fortem. *Paterat pro osse viri.*

VIII.
Cor mu-
lier for-
mata sit
ex osse
viri.
Gen. 2. 21.

D. AUG.
Tract. 15.
in Ioan.
Tom. 9.
Eph. 5. 31.

D. ATH.
Tract. de
Passione
& cruce
Domini.

*de: poterat ad faciendam mulierem, non costam
sed carnem derivare.* Conveniens hoc esset, nisi
fieret ad insignis cuiusdam Sacramenti designa-
tionem quod notat Apostolus. *Sacramentum hoc
magnum est. Ege autem dico in Christo & Ecclesia.*
Quòdam est illud? Quid significat? Quod Ec-
clesiam suam firmam redderet & immobilem ex
osse fortitudinis quod procedebat de Christo
cui indita est nostræ carnis infirmitas. Itaque
permutatio facta est: nam fortitudo quæ polent
electi, illius est. *Falla est mulier in costa tanquam
fortis, factus est Adam in carno, tanquam infirmus.*
Illius infirmitas nostra est fortitudo. Ex his colle-
git D. Athanas. præclaram hanc sententiam, in-
firmatus est propter nos, ut nos erigeremus robore,
utque dicamus more Pauli. *Omnia passum in eo
qui me confortat Iesu Christo.* Hinc consilium
dant viri sancti, ut quis se contra mortis timorem
reddat impavidum, vincatq; tristitiam ortam ex
molestis infortuniis, optimam esse huius myster-
rij devotionem, Christum considerando, atque
ab hoc maximo nostro benefactos postulando,
ut quandoquidē nostram dignatur sit tristitiam
metumq; allumere, ut suum nobis robur & con-
solationem impertiret, nobis in hac occasione &
molestia illam concedere non dedignetur.

§. 26. Pater si possibile est, &c. *Postulat
Christus non habere calicem, quem optu-
rat, ostendit quantum eius erat amaritudo.*

EXcessivus hic timor, quò Christus mor-
tem ex horruit, eum movit ut illam refoge-
ret secundum partem inferiorem, ac modò
inquiret, si possibile foret ut illam comate
leque liberaret. Cum autem eius intuitu nulla
essent alia nisi ea quæ dependebat ab æteri
Patris sui benevola dispositione, secessit à tribus
discipulis suis tantum quantum iactus est lapa-
dis, ad illum confugit & genibus prostratus in
terra, quam facie sua contingebat, hanc etor-
tus est orationem. *Pater, si possibile est, transfe-
re à me calicem istum, servatum tamen non mea sed tua
voluntas sit.* Hanc orationem ac petitionem
Salvatoris admirantur SS. Patres, & omnes con-
turbate potest in admirationem, licet non conti-
detemus, nisi quem scio Christus ostendit se
mortem fingere, & exhorrescere. Totā vitā suā
manifestaverat, nihil sibi ipsa morte esse de-
derabilius nec aliquid sic eius cordi molitulum
quàm eiusdem dilationem. Notanda semper re-
gnant illa eius verba coram discipulis suis pro-
lata, quæ congruè perpendunt D. Irenæus, a. D. 1.
Ambros. b. & alij sancti & *Impressus habet bapti-
zari & quomodo coarctat, usque dum perhorretur.*
Vocat baptismum mortem suam, ut declarat
Tertullianus d. de quo sumptus hoc D. Cyprianus
quæ est, in qua aquæ quæ intenerant, pœna
dicuntur & dolores, qui in SS. Litteris per a.
quæ figurantur. *Intrastruunt aqua usque ad os.*
mam miam. Et sicut in baptismo baptizatus
aqua cooperitur, illique est inferior: ita Chri-
stus operiendus erat pœnis & cruciatibus in
Passionis suæ pelago, qui tanti fuerunt, quomò
ipse per Davidem exposuit. *Veni in altitudinem
maris, & tempestas demersit me.* Balneum tor-
mentorum, inquit mihi præparatur, & à planta
pedis usque ad verticem baptizandus sum reus-
que operiendus. *Es quomodo coarctat.* q. d. ex-
premi verbis non potest quantā cor meum pre-
matur angustia, ex huius balnei procalima-
tione.

Non satis illi fuit dixisse *Coarctat*, quod in-
gentem significat cordis anxietatem, qualis erat
illa quæ David coarctabatur, quando Propheta
Gad ex Dei nomine illi proposuit, ut vnum de
tribus eligeret, aut fanem, aut peltem, aut bel-
lum: etenim ut animæ suæ angustias indicaret
his

his molaribus oppressus ait: *Corrillo nimis*
 Insuper & illud addidit: *Quomodo*: quod est
 comparationum exponeas sic positum nihil esse
 hinc interpretandum. *Quomodo sedet sola civitas*
plena populi? Luxit Hieremias. *Quomodo dele-*
vit regem eorum Dominus? Psallit David: nihil est
 quo exprimitur quanto cor meum dolore com-
 primatur eo quod baptismum tam diu differri
 ingenuitatem. Legit D. Ambrosius. *Quomodo au-*
tem Agoniam patior quia mora baptismi nimis
excrescit. Quando ad horam pervenit coram
 hoc idem spernit ipse desiderium. *Desiderio de-*
sideravi hoc Pascha manducare vobiscum. In Ho-
 rario vim habet magis illa repetitio. *Deside-*
rii desideravi, q. d. summo desiderio, multoque
 ferventiori, quam declarari possit coram hanc
 expetit. Et hoc in quem finem Domine? Quia
 iam hora sua mortis appropinquabat. Si hoc
 in se, qui fieri poterit, ut modo ita vicinus il-
 lum expulsum & te ab illa coneris excusare, cui
 vel sola consideratio, re in mortis precipi-
 te agoniam? Iam praedixit nobis Spiritus fan-
 ctus. *Desiderium si contemplantur, delectat animam.*
 Si verum sit rei aliquid desiderium, eor minime
 contemplantur quando hoc assequitur sed gaudio
 subsistit alacritati.

Meliora alia in dubium erant reuocanda circa
 Christi petitionem, sed non vacat illis immora-
 ri, & omni declarabuntur per hoc quod com-
 munitur deum SS. Patres in hoc singulari. Ne-
 mo vel semel habitat, quin tanto Saluator nos
 amore complexus fuerit, ut sicut probè mouerat
 omne bonum nostram à sua dependere morte,
 illam summopere desiderari, atque inde longio-
 ra illi dies esse viderentur & hora quibus illi
 frederat, quam Iacob Anni, quando tenei di-
 ligens Rachel eius complexum optabat. Vxor
 spiritus sanctus, diem nuptiales huius excellit
 Principis & heremitici primogeniti diem Pal-
 monis, ut alijs ostendimus, nosque iuuat &
 horat ut exeamus gaudium cordis eius im-
 mensam mensuram contemplanturi alacritatem.

Gregorini filia Sion, & videte Regem Salomō-
nam, &c. in die desponsationis eius. Et in die La-
 zari coram eius. Qualis est sponsa illi charissi-
 ma? Sanctissima crux in cuius brachijs requies-
 cet, vix suae suam imponens cruciatibus.
 Tunc nullus sponsae suae flagrant amore, quan-
 to creius Saluator: numquam hac illi cogitatio
 excidit à die atque instanti conceptionis suae in
 uterum purissimae visceribus.

Quam primum illam vidit in Praetorio Pi-
 lati, ipse illam amplexus est susque humeris

voluntarius imposuit: hoc auctor quidam gra-
 uis opinatur insinuasit verbus illis Evangelistam: *Guiliam,*
Basilianus sibi crucem exiit, eoque lenso moder-
 nus quidam eadem expoluit. *Basilianus sibi crucem*
non coactè, sed voluntarie assumpsit tam postquam
100. 19. 17. monstrata ei fuit: Quod ita confirmat quia non Pet. Men-
 tam illi imposuerunt sicut Simonius Cirenæo de nos erat.
 quo dicit Evangelista. *Imposuerunt ei crucem de passio-*
portare post Iesum. Ille ipse eam amplexus est et Christi.
 sponsam triginta tribus iam annis desideratam, III.
 ipse eam sibi imposuit, illaque honoratus de pig-
 torio prodit Pilati gaudio non explicabili, ut eam in-
 viam illam eursuros gurgaris adeo molestat, ut
 que ad montem Caluarie, cui hoc Davidis licet *Luc. 23.*
 adscribere. *Ipsi tanquam sponsae procedenti de th-*
lamo suo, exultauit ut gressus ad eundem viam. *Ps. 136.*
 Insuper idcirco dicit Apost. *Cum gaudio susci-*
piat crucem confusione contempna. Omnem igno-
 miniam conculcans cogitationem, pedibusque
 subsistens quidquid illam tangere videbatur,
 sustinuit crucem eamque est amplexatus. Et
 quanta mentis hilaritas, cui conuenienter, huius
 desponsationis hora imminente, rem fecit sibi
 planè inuistatam, quæ cordis sui declararet in-
 comparabile gaudium, dum ex propostia data-
 que opera hymnum praedictum decantauit, ut
 ante diximus. An ergo nunc Domine mi in can-
 tus miserere: mortem tibi cernens praesentissi-
 mam? ut audis moti contradicere Salomonis.
Musica in luctu importuna narratio Falleris: non
 enim fuit illi hora mortis, dies luctus & lacry-
 marum, sed nuptiarum & sponsalium: hoc enim
 dictum erat: *In die desponsationis eius.* Et in die
lazarus cordis sui. Hanc cordis alacritatem indi-
 cavit ore decantando, quasi ad nuptias laetus si Chri-
 prosperaret. Si igitur tanto calicis illius & ho-
 stis tan-
 hora flagrabat desiderio, qua ratione extrema togere
 adeo cordis angustia verbisque postulat tener, calicem
 rimis: *Transat à me calice iste?* Si petebatur sitieris,
 agoniam ex eius dilatione, quomodo nunc ex-
 cur eam adeo laetior angustis, ut sepeccetur: Si modo ab-
 possibile est transeat à me calix iste, nec bibam horret
 illum?

Iam rationes expendimus à SS PP. allegatas,
 & praesertim, horrore calicis sibi oblato. Decla-
 ratur quam horrenda passio sua erat, qualesque
 eius cruciatus: non enim tantummodo veri fue-
 runt, & nedom apparentes, ut nonnulli susti-
 nuerunt Haereticis sed etiam ita terribiles & mo-
 lesti, ut sola eorum apprehensio in summis po-
 tuerit desicere angustias illum qui caelorum erat
 fortitudo, gloria Paris, gaudium Angelorum,
 verusque ac naturalis Dei filius, ut expendit
 D. Am.

174

In. 11.
Lnc.
V.
Simili-
tudo.

D. Ambr. declarat hoc domestica similitudine. Laborat grauioribus oppressus malis princeps illuillissimus cui humores corrupti vitæ periculum indicant: vt autem omnes expellantur, potio requiritur medica robustior, quam pręhabito maturo consilio cubicularis medici in talem diem illi præscripserunt. Prædie illius diei occupatur princeps in succendis apozematibus præparatis, semper de purgatione sua miscet colloquia & milles illam videtur desiderare, atque mambus habere hauriendam ipse postulat. Illam, vtget suam perpendens in illa salutem: verum dum illi matutino tempore defertur epotanda, manum extendit vasculum arrepturus, & ecce coliquiritidis, diagei, rebarbari nidre, aliorumque ingredientium amariorum, & nauseam prouocantium occurrunt, ex quo stomachus prouocatur, natura commouetur, tantoque horrore & nauſeâ fastidit, vt brachium retrahat, sese abscondat, illi corpus alretetur, intima eius viscera moueantur, capilli deniq; assurgere videntur, atque heu medici doctores an aliud iuuicini impossibile est remedium? hanc manu mirram purgationem, numquid tu ille qui eam effragitabas tu ille qui tantopere agere ferebas dilacionem? Sic est, potio eiusdem solum odor adeo ipsi grauis est nature, vt velim nolim me subducam, & attendam num modus aliquis superſit illas euitandi.

VI.
Applica-
tur Chri-
sto.
Iſai. 53. 4.
Ibidem 6.
Iſ. 47. 4.

O princeps illuillissime primogenite æternitatis Chriſte diſcretissime. Princeps hic infirmatur non propria quidem infirmitate, sed quia nostras assumpſit tolerandas. *Languior nos ipse tulit.* &c. Heu quot malis affligitur, non suis sed nostris: equidem *posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum*, idque tam grauius vt merito dicat cum Dauide. *Repleta est malis anima mea.* Hæc omnia expellenda sunt purgatione mortis suæ, quam præhabito consilio medicus ille cœlestis Pater suus æternus illi præscripsit hauriendam. *Purgationem peccatorum faciens.* Vt autem infirmitas illa malaque tanta erant, opus fuit purgatione fortissima & amarissima. Placuit principi huic vt talis illi decerneretur, & ipse præfens fuit æterni illi concilio, in quo decreta fuit, illamque ab instanti suæ conceptionis in visceribus Virginiis purissimæ suæ matris acceptauit. Tringuta tribus annis apozemata sumptit, quæ fuisse dicimus pœnas, ieiunia, vigilias, labores, & persecuciones, quæ omnia toto illo illo tempore perpessus est. Valde mane & tempore cepit illa haurire, cum vix natus fugere deberet Herodis cœuitam, a quo ad necem queere-

batur. Septennio vixit exortis in Ægypto, modo illum lapidare, modo capere, modo vt blasphemum calomniari satagebant. Quoties Princeps hic testatus est orate se, diem huius purgationis elucere? Paulo antequam hora immineret, imò cum iam adisset, eam diutius differri non sultionem, lodam exortant dicens illi: *quod facis fac exini.* Velut ille qui instanti hora purgationis famulum insillig, vt illam adferat sibi cœmud. Nihilominus tunc cum præfens adesset, iamque vasculum capere proponit & calicem bibere amarissimum, occurrit illi odor paraturum vt multitudine sua grauitas molestissimarum, sentitque cruciatuum odorem amarissimum vt enim probat D. Thom. 2. 2. q. 1. inquam potio medica tot confecta est amaris ingredientibus atque calix ille Dominice Passionis: cuius horrore natura conuulsa humana, turbatur ipse & auertitur, retrahitque brachium: & quasi qui eius sentiat amaritudinem ad medicum conuertitur cœlestem supplicans, vt remedium illud adeo amaram transeat & aliud sumatur. *Pater omnia tibi possibilia sunt, si vis transfer calicem istum à me.* q. d. ð expertissime medicus, non constringitur, nec concluditur infinita tua sapientia vnicuique salutis humana remedio, imò potius alia multa vales ordinare, eaque tanta quanta libuerit, ut omnipotentia tuæ aromatica officina vnicuique tantum præstat sanandi medicinam, sumatque alia qualibet, & hæc transeat, nec ego illum sumptero. *Transfert à me calicem istum.*

§. 27. Orati. Chriſtus tristitia absorptus reuertens ad orationem, docet nos illam ueroris & tristitia esse remedium, quo sibi David & Iob subsidio fuerunt.

Hanc Chriſtus orationem uicantibus petere et dicit circumstantis, qualis nostre conueniebant instructioni: quando uidem hæc omnia ad nostrum dirigebat & remedium & eruditionem, & optime quadrat hic D. Augustini p. d. regula. *Sic se exhibuit precatorem, ut mimentis se nostrum esse Doctorem.* In omnibus nobis fuit in magister, atq; in omnibus virtutum actibus nos in se ipso Doctorem instruxit qualiter illos exercemus: suadebat autem ratio vt singulariter nos erudiret in actibus orationis: vt enim eleganter dixit D. Chryſost. medicina est efficacia p. Calma, quæ vt suum sortiatue effectum, necesse est facium est scire modum illam applicandi. *Ep.*

la del
 194
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

tantur. Sic curris ut comprehendatis. Mentium i. Cor. 9.
 aciem defigere in tam multos infirmos pueros, 24.
 tot senio languentes quos aetas videbatur lon-
 gior consumpsisse qui caelesti fortitudine Rege
 vicerunt potentissimos, quorum animus in ma-
 xime molellis exultabat aduersitatibus: tam in-
 numeras teneraque puellas intueri, quibus nul-
 lum erat chorearum sellum iocundius quam dum
 tormentis exanimabantur acerbiorebus, eo vide-
 bantur alacriores: ex quibus vox illa prodit ad
 certamen te provocans, quam de se refert D.
 Augustinus. Tu non potes quod illi est illa? An
 vero isti est illa in semetipsis possunt, ac non in
 Domino Deo suo, &c.
 Hoc egregie vltus est remedio magnus ille
 orator David: de se is testatur quod die qua-
 dam praegrandi torqueretur melancholia & tri-
 stitia ita profunda, ut aliud non posset quam
 lacrymari. Ratio huius erat infidelium arro-
 gantia, & non ferenda contra Deum crudelitate
 blasphemiarum: hoc etenim si quid aliud, Sanctos
 contristat & affligit. *Euerunt mihi lacrymae* Ps. 41.
mea fames die ac nocte, dum dicitur mihi quoti-
die, ubi est Deus tuus? Perpetua erat contra
 Deum Israel infidelium blasphemiarum, improp-
 terabant etenim Deum Israel factum esse &
 euentum, quem nec videbant, nec ipse appa-
 rebat, vnde nec aliquid poterat ad populi sui
 protectorem praestare defensionem. Torquebant haec
 Dei seruos amarius, sicut pessimum regem E-
 zechiam conuicia quae toto audiente populo
 sacrilegus euomebat Rabiaes explorens populo-
 rum. *Hebraeorum. Non tribuat vobis fiduciam* 4. Reg. 18.
Ezechias super Dominum duos: armis liberabit 30.
me Dominus. &c. Haec audiens Rex Sanctissimi
 Ihu. scidit veltimenta sua, cilicium assumpsit,
 totumque se dedit lacrymis & singultibus.
 Hic erat ille dolor qui Prophetas angebat ne
 tantas patienter ferrent contumelias: vnde sic in-
 dignatus fremit Propheta Ioel. *Quare dicunt*
in populo: ubi est Deus eorum? Nam leuiori tri-
 stitia languens vates Michas civitatem arguens
 iherusalem sic ait. *Inimica mea dicit, ubi est Deus*
tuus? His omnibus hoc acerbis tulit rex Da-
 uid. Sic ut tamam inde tristitia graueretur quae
 vitam illi adimeret, & lacrymis consumeret,
 memoria repetens illa verba sibi in faciem ob-
 iecta & auditu molellissima: Hoc insinuat ad-
 iungens. *Hac recordatus sum, & effudi in me*
animam meam. Legit D. August. *haec meditatus*
sum, Symmachus vertit. Haec agitans animo Haec
adeo molella & fastidiosa meditatus, effudi in
in animam meam.

D. Avg. l. 8. conf. c. 11. l. 1.

Ps. 41.

4. Reg. 18.

Ioel. 2. 17.

Mich. 7. 20.

Ps. 41. 16.

69 Difficilia sunt verba hæc, porro ex opinione D. Basilij & D. Hieron. David illis penam in-
dicat acerbissimam, & tristitiam quæ cor suum
grauabat profundissimam. Vnde nonnulli dicunt
quod indicare voluerit: anima mea in me con-
sumpta est eam per oculos effundentes sumptâ
metaphorâ sublimatioris quod vi calor in se
consumit herbas & flores per tubum illos distil-
lando: Illa phrasî dixit Anno matris Samuelis
piissima Sacerdoti Heli suam illi declarans ani-
mi molestiam lacrymarum effusione. *Effudi
animam meam*, &c. *Ex multitudine doloris &
merorū mei locuta sum.* Alij interpretantur illum
intimare quod consideratio eorum quæ adeo mo-
lesta erant, tantam illi molestiam intulisset, vt
anima sua pateretur inde deliquium, ipse vero in
se viribus destitueretur exanimis. Hæc formula
loquendi vltus est Iob patientiæ & miseriæ spe-
ctaculum, dum penas suas expendit amarissi-
mas. *Nunc autem in membris meis mare fecit anima
mea, & possidet me dies afflictionis.* Legunt Se-
ptuaginta. *In me membris effunditur anima mea
quod, vita mihi finitur, & in me ipso eiusdem de-
fectum experior.* Idem Davidi contingit: vita
(inquit) mihi consumitur & priores vires euer-
tuntur. Quod igitur Propheta sumpsit reme-
dium? Orationem. *Transibis in locum tabernaculi
admirabilis usque ad domum Dei: In uoce exulta-
tionis & confessionis, sonus epulantis.* In Hebræo
legimus præteritum imperfectum: *Transibam,*
Transitum faciebam mirabilem, prætergrede-
bar, cunctaque terrena postponebam. cogitatio-
nem meam super oculos exaltabam, sedemq; mihi
figebam in domo Dei & tabernaculo illo admi-
rabili si meroris mei & tristitiæ remedium sit
visum extendere, ad meæ tristitiæ leuamen in-
tellectus mei aciem altius extuli celesti illa
considerando palatia, in quibus nihil nisi gau-
dium alacritas, Iubilum, cantus, laudes, conui-
uia, voluptates: nec aliud auditur sonus quam
 lætæ coniuuantium.

Soler Spiritus S. exponere summæ ætatis lac-
titiæ genialis symbolo cōiuij *Iusti epulentur &
exultent*, &c. Si noster interpreta ut Forerius illa
verba Iſaie. *Canticum erit uobis: sicut non San-
ctificata Salomonitas & lætitia eorum*: explicat
enim lætitiæ cordisq; gaudium, quo Iudæi ipsa
noctæ agni Paschalis festiuis canticis epulabantur.
Oculos meos leuavi ad æternam illud glo-
riæ tabernaculum (ostendit illud postmodū Deus
D. Ioanni: *Læte tabernaculum Dei super hominibus
& habitabit cum eis*) ubi nullus tristitiæ locus,
nullum datur merori tēpus, nulla torquet pen-
na, nullæ sunt lacrymæ, nihil est, quod lacrum,
quod dolorem, quod vim inferat afflictionem.
Hæc contēplatus animæ meæ locutus sum: ani-
ma, quid te contristat varij multolorum terro-
rum successus? Quid tibi refert quatenus in ea sunt
tibi deficeret? Cras hæc omnia meroris occasio-
nes, exspirabunt: non enim ea te creauit Deus in-
tentione vt sedem huc figas perpetuam, hinc ce-
des fructu positurus patientiæ, quam spes tibi
stabilis. *Quia restus est anima mea, & quæ
conturbat me: Sperā in Deo, &c.*

Hæc quærit hoc tibi contingit, vt inpeni-
niam expendens ab alio tibi illatur, & cōtume-
liam qua te proximis inhonorauit, idcirco
opum, aut alicuius tibi eharissimæ, vel ualenti-
s, te nimium affligas. Hæc animo-reuolent
tristitia grauat mortalē vt tibi uita terminari
uideatur: huic aptum à D. Iacobo remedium al-
signatur Oratione. *Tristitiam qui in uobis erit. Co-
gitatum tuum mentemque cum Davide sursum
arsilla, cuncta hæc terrena transgrede, omnia
postpone, atque ad Dei domum eiusque admi-
rabile transtula tabernaculum, & Santos illos in-
tueri gloriosos, perpende quod fecit tu, imò plu-
ra quam tu, & minori de causa colicari, quod-
que tandem finem eorum accipietur aduerſa-
tes, & modo gaudent æque in æternam gloria
gaudebunt ætatem. Recessus illos ingredere ce-
lestes, tibi que persuade Deum ibi præsentē esse
qui totum gubernat mundum, vt nec possit de-
cidat nec arboris folium in terram sine eius aut
dispositione aut permissione: & quæcumque tibi
grauia proueniunt: congruum sit sedulum tu-
rum purgatorium, vel vt tibi aperiantur oculi
quatenus illa cognoscas, vel ad non exigua me-
rorum tuorum incrementum. Transgrede de-
rior illos omite discussus. *Transibam*, vt quid
ne talis except inuitiosus? Quid agam æterni
inops? Quomodo saluus impon. uiam placet?
Qualiter vxore viduus dezan? erat etenim hæc
domus meæ moderatiz? Quo fruat solatio mor-
riente mihi filio, hic namque erat omne mihi
solatium.*

Hoc fuit etiam remedium quo Iob labores
suos solatus est aliis intolerabiles, quibus præter
omnem modum exercebatur, etenim amissis de-
direptis opibus, domo subuersa, prole contrita,
filiisque mortuis, penarum & tormentorum
vallatus exercitu hoc sumpsit sibi remedium.
*Tunc surrexit Iob & scdit uelimenta sua, & uo-
se cepit terrens in terram adorauit & dixit.
Nudus egressus sum de utero matris meæ, &c. Do-
minus dedit, Dominus auulsiuit, sicut Dominus pla-*

f. Reg. 1.

11.
Davidis
verba de
alarantur.

Zob 30. 16

f. 674
Ipsa 30. 29

1. 1. 3

quod in factum est: si nomen Domini benedictum. Has omnes sedulo perpendas actiones: viti namque sunt, quem Deus singulari consilio tibi statuit in exemplum. *Et postea dicitur exemplum patris* Primò: surrexit Iob invidiam ostendens constantiam animique robur insuperabile, quem non tante poterunt prosternere calamitates: ubi apertè demeruerunt illae quibus peccatores in Aëlio perierunt: quinimo illis superior velut aëra supererat: sic enim adiecit Spiritus S. de Gen. 17: illa facies mentionem. *Multiplicata sunt aquae, & elevarunt arcum in sublime*: Sanctos etenim non demerunt adueritates, sed potius spem eorum animamque sursum attollunt, vt alias dicitur.

La Mer. Surrexit (ait D. Greg.) vt ostenderet se minime victum cedere calamitatibus nec vultum vt recedens faceret milites, auertere, sed frontem. *III.* opponens, proet ducem ducet animosum. *Sedere enim quis scitis est, assurgere dicitur se abstinere.* Iob etiam dicitur sua dicitur vestimenta, vt Origenes interpretatur: quia mox erat Syris et uelutur sine in arenam descensuri, primo vestes suas dilacerat, quod indicare videtur Apostolus: *Omni qui in agere contendit ab omnibus se abstinere.* Huc obicitur D. Nilus dicens. *Non nisi nudos in stadium lex caritatis deducit.* Ex quo regnum iam hanc elicit D. Greg. *Qui ad fidei agone vtuntur lacrimis contra malignos Spiritus summos: nihil autem maligni Spiritus proprii in hoc mundo possident.* Nuda ergo eum nudis luctari debemus: nam si quitus quisquam cum exudo luctetur, etiam ad terram deiciatur, quia habet vnde tenetur. *Qui ergo ad certamen contra diabolum properat, vestimenta abiciat ne succumbat.*

IV. Hoc vt congruum dictum approbo, sed etiam opus hoc corporis actione significari à Spiritu sancto mens actionem, quod scilicet in altum se extulit, oculos dirigens in Deum quod idem est ac si dicamus: orationi se dedit, & constat ex eo quod egit: nam *in solo capite corruens in terram adorans.* 1) praeclaram orationem: 2) quam fructuosus usus est hoc medio & remedio: Quod est capillos sibi tondere capitis? Omitteris quod in superficie proponitur, & dicunt aliqui, grauem eius indicat tristitiam sicut etià opponitur fuisse vestium: soporant: etenim capitis tondere crines extremam praeferebat calamitatem, vnde praescindebant illos mancipis, de quo passim S. Scriptura. Orig. sustinet in signum hoc fecisse Iob alacritatis eo modo, quo genitoris equus exultans tympana tubasque bellicas clangentes intelligens. Confirmat aytem hoc ex

eo quod refertur de Ioseph: dum enim à vinculis absoluitur atque carceribus edocitur regi Pharaoni praesentandus & primariam regni eius dignitatem consecutus, illi prius crines absconduntur. *Edictum de carcere Ioseph rotoderunt, vt Gen. 41. 14. velle mutata abulerunt ei.* Sanctis etenim tantò maioris est occasio gaudij, quanto Deus crudelioribus illos subicit adueritatibus, & magis beneficij loco ac nomine de Iacob dicitur. *Certamen forte dicit illi vt vinceret.*

Porro D. Greg. altius eruit mysterium. *Quid Li 2. Mor?* *per capillos nisi defluens animi cogitationes accipimus? Quid per capus nisi id quod principalis vniui cuiusque actionis est, mens ipsa signatur?* In hoc quod egit Iob in capite corporis, attende quid fecerit in capite animae. O quales enati sūt capilli, quando tu hatus accurrat Pastor insulsa denuntians. Domine mi, in tuis copis inroerit Sabai & Pastoribus interfectis asinarum, bouumq, armenta diriperunt, & quando hunc insecutus est alius haec moesta nuntians: *heu Domine mi, Chaldaei camelos depradati sunt eorumque custodes interemerunt: & quando vix ille verba compleuerat, alius ingreditur deplorando.* Domine mi, turbo vehemens tuum excertit palatium, & primò filios filiaque eius sub ruina courritos pelunt. Quam terribilis cogitatio eius mouet turbata discussus? Quae sagittae cor illud acutae perfoderunt? Quam variis rationibus obiciebatur illi facinus Chaldaeorum, & non ferenda nequicia Sabaeorum? Quomodo graues illi mouit angustias vnicui temporis momento videre domum suam funditus euerfam, mortuolque filios? Quid agis vix Sanctissimè? Tondeantur illi capilli terrenarum rationum, & cogitationum, quibus anima supra modum affligitur & mollia praefocatur: erigatur autem sursum in Deum: hoc etenim est orare: Dei quae consideret magnitudinem, quòd Dominus sit supremus, posthac de creaturis omnibus pro libera sua disporre voluntate, cuius etiam iudicia abyssus multa, quae sola debeant adoratione considerari. Hoc est: *Corruens in terram adorans*, corpore eadem in terram, animam extulit in caelum, ingressus tabernaculum illud potentiae Dei prorsus admirabile: vnde adorans illud ait. *Nudus ingressus sum, &c. Dominus dicit, Dominus abulit.* Non me Deus in mundo collocauit in eo permanurum, nec voluit me terrena haec vt boua magnificare: nam idcirco nudum me introduxit, nudumque de mundo reducet in sepulchrum: Eius sunt omnia quod disponit, hoc est quod fieri conuenit.

si tollat, tollere potest: etenim Dominus est absolutus, omnibusque dominatur. Hoc Sanctis omnibus est in tribulatione refugium, oratio scilicet, & elevatio mentis in Deum.

§. 28. *Muli Sancti & Sancta laboribus & miseria pusillanimes ad orationem pro remedio recurrerunt, quam compositam nobis tradiderunt.*

71
I.
Similitudo.

DEinde est oratio tristitia & angustia remedium, quam nobis aduersitates inferunt, quibus cingimur & quas patimur frequentissimas: quod si (inquit D. Chrysofost.) dum tibi molestum aliquid & graue contingit, ades accedas amici tuique te cum illo concludas ita collocutus: Domine mi. adsum me tecum ita collocutus: etenim dolore consumor: & cum illo residens varia misces colloquia, narrando quaeque te premunt aduersa, linguam verbosius narrans historiam: quamuis enim nullum tibi sit remedium allaturus, illo tamen a molestia recrearis. Quanto magis hoc uti te oporteret remedio, recurriendo ad Deum: ipse namque amicus est integerrimae fidei qui nullam & nunquam deficit: ipse pater qui tui solus elementus miseretur, quam omnes patres suis filijs benigni miserentur. *Si homini quis (ita*

CARYS.
Ho. 30. in
Gen. post
med.
Tom. 1.

D. Chryso. loquatur uirtute prodito, non porum inde fructum percipiet, quousque bonis fructus in, cui cum Deo colloquium fuerit? Quia quid arbitris orationem esse nisi quoddam cum Deo colloquium? Oratio enim colloquium est cum Deo. Ita nos docuit David, *Inueniendum sit ei eloquium meum.* Si solamini tibi foret colloqui tuamque communicare calamitatem cum D. Petro Apostolo, vel D. Paulo, vel D. Francisco, vel D. Dominico, quid erit ipsa cum Deo sermocinatio, tuasque illi particulariter referre penas & afflictiones, non quod ipse illas ignoret, sed ut per hoc tibi cor alletetur, & sperare possis remedium ab eo qui tibi illud in securis potest impartiri. Hoc erat Davidis exercitium. *Effundo in confessa eius orationem meam, & tribulationem meam ante ipsum pronuncio: in descedendo ex me spiritum meum, & in cognouit semitas meas.* Sunt aliquando tales, quae me impugnant aduersitates ut mihi vitam adimant, vitelque succedant, ut in me quidquam non sit quo possim respirare lapsaque vires restaurare: legit D. Hieronymus. *Cum anxius fuerit in me spiritus meus, hoc ago, recorro ad orationem, me cum Deo*

Pf. 141. 4

concludo, velut cum amico fidelissimo, & patre piissimo, cui cunctas singillatim meas expio calamitates. *Tribulationem meam ante ipsum pronuncio.* An ergo illas ipse non nouit? Nouit utique: porro pectus alleuiatur poenaeque mitigatur illam Deo communicando, & velis amico intergerimo veroque patri repraesentando. Si his speraldas, in ipso omne tuum esse remedium, quanto fidentiori animo ad illum recurrere oportet, animae tuae monstrando fidelitatem, quae eorum doloribus ad vnam illius se recipit: ut mulier fidelis legitimum suum conuenit matrum illius obseruatricis legis: quam primam Deus praescripsit mulieri. *Ad vtrum tuam conuersio tua.* de quibus alijs cepimus.

concludo, velut cum amico fidelissimo, & patre piissimo, cui cunctas singillatim meas expio calamitates. *Tribulationem meam ante ipsum pronuncio.* An ergo illas ipse non nouit? Nouit utique: porro pectus alleuiatur poenaeque mitigatur illam Deo communicando, & velis amico intergerimo veroque patri repraesentando. Si his speraldas, in ipso omne tuum esse remedium, quanto fidentiori animo ad illum recurrere oportet, animae tuae monstrando fidelitatem, quae eorum doloribus ad vnam illius se recipit: ut mulier fidelis legitimum suum conuenit matrum illius obseruatricis legis: quam primam Deus praescripsit mulieri. *Ad vtrum tuam conuersio tua.* de quibus alijs cepimus.

Vocavit Psalmista David orationem, respirationem & Spiritus attractionem. *Os meum aperui, & atraxi spiritum.* Transfert D. Hieronymus. *Os meum aperui, & respiravi:* etenim sicut remedium efficacissimum est, ne cor calore nimio suffocetur, quo coangustatur os aperire & respirare, atque per hoc aeterni attrahere purioris, quo refrigeretur: ita nullum est potentius quando timore, calamitate, & angustia comprimitur & pene praefocatur, quod aperit os oratione, qua eccelsi refrigerium attrahatur, ille Spiritus inquam, qui vivificat & vocatur à Christo consolator: Modum loquenti perpende. *Os meum aperui,* quod non quamlibet significat orationem, sed matrem & feruidam sicut dum Apostolus rogavit, ut pro te intercederet, quatenus illi Deos suum committeret Spiritum ad Evangelij aperto ore praedicationem. *Ut desur mibi sermo in aperiant atri.* hoc est sincerè, efficaciter, & magna fiducia factum in auditoribus operandi. Hoc modo illius orat: de quo testatur Salomon. *Aperies enim os meum in oratione.* Et hoc modo David oratur, talique oratione eccelsi attraheret sibi spiritum: *Atraxi spiritum,* quo cor sibi recrebatur: etenim si taliter oraueris, indubitanter illum attrahis, eumque Deus tibi communicabit. Ita ipse dixerat, & quando commendat orationem ut remedium omnibus necessitatibus uniuersale nobis asseruit, quod aperiendo os nostrum & rogando, pater suus eccelsi operum nobis Spiritum suum indulgeret. *Dabit spiritum bonum potentibus sa.*

Huius remedio manum adiecit magnus ille Patriarcha Iacob, quando metu tremulus ex auditu nuncio, quod frater suus Esau, qui necem vitulorum illi ferax intertuerat, quadringentis stiparum militibus accelleret, totus corde contritus ad locum

Herodias, locum fecerat solitariū; ab vxoribus, filiis & Josephis, armentis segregatus; tantoque cepit spiritus Elther, feruere vacare orationi vt oculi velut perennes Iudith

fontes lacrymis innatent, & affectu adeo efficcato, vt Deo vim inferre videretur ita magnam, qualem delectat Spiritus S. in lucta illa, quam cum illo habuit nobisque eoratur vates Ofeas; que non brachiis sit acta corporalibus, sed gemitibus & lacrymis. Inualuit ad Angelum stetit & oratione. Hinc ita os aperiens viuum attulit spiritum celestemque fortitudinem; quā tantopere roboratus exiit, vt fratris sui pectus superaret atrocissimum. Hoc similiter remedio vsus est rex pmissus Ezechias quando militari cinctus corona a fastuoso illo Rege Sennacherib tanto tremore metuque expalluit, vt diceret; *Disturbationi & angustia*, &c. tum etenim hoc cepit. *Astutus Dominum Domini, ut oraret in conspectu eius.*

Hanc imitatur et rex Iosaphat omni pietate conspicuus, cum primum enim intellexit Ammonitas & Moabitas copiosissimis instructos legionibus in eum irruere, prae timore nimio cordis dimisit alas pusillanimitis. *Iosaphat autem timore perterritus, totum se contulit ad rogandum Deum.* Repeto: *totum se contulit*: non sicut tu, qui tantum os confers ad orandum, non cor, non animam: atque inter alia orationis suae verba protulit hanc prudentissimam: *Cum ignorarem quid agere deberem hoc solum habemus residui, vt oculi: nos vestros dirigamus ad se.* Illo medio levamen sensit tristitia. Pyssima Elther prae merore tabescens ob Dei populum morte damnatum ex edicto regis Assueri crudelissimo: *confugit ad Dominum cautes periculum quod imminerebat.* & vellet exens cultores ceticum induit, lacrymas fudit de corde feruentissimas & in conspectu Domini mella deprecatur. *Domine mi, qui dixi nosse et solus adiuua me solitariam, & cuius pater et nullus est auxiliator.* O quam congrua tibi Domina cordis & oris oratio, dū tibi mortuar maritas & vidua superes sola; nec est qui te tristilem aspiciat: et tibi pariter puella dum te solatio iuges desitutam; nec sit qui tibi succurrat: nec te intueatur, nisi vt honori tuo dolosus teorator tendat insidias. *Domine mi, adiuua me solitariam, &c.*

Simili oratione honestissima Iudith vires habuit & animum, vt se à cruciatu liberaret, angustias corporeas sic omni fiducia destitutas, quibus Bethulia civitatem angebat. Holofernes dux quo terra non vidit atrociorē: vt enim intellexit tremore metuque corda populi languere

resuum petit oratorium, cilicio corpus circumcinxit, caput cinere consperxit, vnde tantum recuperavit spiritum, vt ipsa sola sese inimico, opposuerit insuperabili totique potentissimo eius exercitui: & quā hora manu gladium arripere caput illi praescisura, quatenus animum hauriret inrepidum, orationi se dedit vis feruens lacrymis & animo se prosternens humili, optatum quærit à Deo subsidium. *Confirma me Dominus Deus Israel. & respice in hac hora ad opera manuum mearum.* O quantū praeceles oratio prudentiū, quam expeditet imitari tei dum non ferendis arctaris angustis & alius tux captat inopia occasione, vt te propellat in ruinam, quando te gemis ad extrema redactum, & periculo perditionis expositum, quando te grauior viget aduersitas. *Confirma me Dominus Deus Israel & respice in hac hora.*

Hoc in omnibus occasionebus Davidi fuit quotidianum & familiare remedium. *In die tribulationis mea vocaui Dominum. & ad Deum meum clamavi.* Hæc Ecclesie frequens fuit oratio quando cordis passa tribulationem ex feris illis & ferreis vinculis, strictoque carcere, quo captus detinebatur D. Petrus caput suum, ad mortem proscriptus. *Oratio autem fuit sine intermissione ad Ecclesia ad Deum pro eo.* Ne prætereamus hoc: *Sine intermissione*, eo modo quo dum cor præfoecatur & incessanter & felline respicit. Hinc consilium habemus Apolloli. *Sine intermissione orate*; illi conformiter quod Dominus nobis iniunxerat. *Oportet semper orare & nunquam desistere.* Ita continuis debet esse recorsus ad remedium ac est passio tribulationis. In hac vita nos mala, tribulationes, poenæ & anxietates incessanter affligunt, modo corporis, modo animæ, modo bonorum, modo dignitatis, modo valetudinis, modo in persona propria, modo in filiis, modo in coniuge, vt proinde dicere liceat: *Sine intermissione pariamur*: igitur sine intermissione ad medicinam confugiendum: *Sine intermissione orate.* Ecce magister nolter, qui hoc arripit tibi remedium, quando timore & tristitia supra modum affligitur.

Act. 13. 9.
1. Thessal. 5. 17.
Luc. 18. 1

S. 29. Et ipse auulsus est ab eis. Ab alijs Christus oraturus fecerit, docens ad orationem requiri solitudinem, passeres fugando sacrificium Abrahæ perturbantes.

& panori, vt cum tanto fortius in ipsa solitudine discerniaret. Ob quam causam Domine mi, fecerit amulque solitudinem. Præter dictam rationem quod solus voluit eo modo celebrare pœnas, quo sibi solus forent acerbiore. aliam ordinem explicare: non necesse est docere voluit, quàm necessaria sit orationi ab strepitu mundi que tumultu solitudo, ut quid sit quod debitam orationi perturbet attentionem. Si Christus Dominus noster cuiuslibet abripere poterat cogitationem, aut aliquid deficiente orationem fecerit etiam ab illis qui nullam illi distractionem erant allaturi: quid tibi faciendum cui cogitationes quolibet passeres sunt leuiore, & ipsi sacris in templo velle mobiliores, quas nequeas compescere nequidem vnus. Pater noster inuallo, & attentionem tibi musca tollit præteruolans, & si in medio familie tuæ velis orare, vbi quidam perfringunt alij transleunt, in modo hunc interrogat, modo respondes alteri?

Secundo Christus oraturus fecerit, nec scitis illi fuit reliquille seorsum octo Apostolos, quibus adductis quos elegerat, at etiam ab illis paululum auellit. Et ipse auulsus est ab eis quantum intus est lapidus: manisque solitarius. Quid agis præceptor sapientissime? Quale tibi tres illi fidelissimi amici causant obstaculum? Quando ad montem Thabor oraturus te recepisti. Dumque orares factus est species vultus qui altera: Si quidem in conspectu ceteros reliqueris, attamen hos tres tecum assumpsisti, quos ita tibi presentes habuisti, vt videretur te gloriosum & transfiguratum, tuosque familiares Moysen & Eliam illic accurrenec, nec non quæ cum illis conferabas, intellexerunt: cur igitur nunc oraturus ab illis solus separaris? An forsitan tuam impediunt, aliòque diuertent attentionem? Nemo dubitat quin Christus noluerit ab eis discedere: imo potius hoc fuit illi permolestum, vt bene notauit Euangelista his verbis. *Et ipse auulsus est ab eis: etenim violentiam indicat, quam arbori adhibes illam de terra euulsurus, in qua radices egit profundiores. Arbor Sanctissima Christus Dominus, nam arborum Symbolo ipsum nobis Propheta describit. Eris tanquam lignum, quod plantatum est, &c. Firmitas operat amoris & voluntatis suæ radices in discipulis illis: illos etenim vt pupillam oculi sui diligebat affectuosius, videbat quàm necessaria illis esset sua societas, & scandalum in quod breui præcipitandi forent, nec non quam incurrent tempellate: vnde quasi anima illi euellatur, quam in illis fixerat, cum ab illis separaretur. Similiter timori mortuique illi terribili ac mortali tristitie locum dederat, vt cor suum affigeret ex viuacissima mortis representatione, quam sibi ita efficaciter obreerat, vt prædictum est: & quia remedium maxime conducens illi qui pauore non leui, vel terrore ex alienius spectri concutu percelluntur, aliorum est gratia societas: petiit à tribus his Apostolis, velt amicis: nec perit, vt sibi comites adhererent. Sedete hic & vigilate mecum. Vnde segregati ab illis notum fuit illi tormentum, illa tam mortali tristitia, tam amica se priuare eorum societate quos elegerat: nam etiam in hoc locum dedit timori*

Quis explicet cura D. August. quàm instabile sit tibi cor leuisque cogitatio, quàmque nullo negotio distraharis? Sancti maxime solitarij torquebantur, torquebantque hanc calamitatem quam in se sentiebant: etenim cum deserta incolere maxime semoti, & essent ab omnium consuetudine segregati, tamen illis cogitatio ad mundi tumultus euolabat intricatissima. Ita de se testatur D. Hieron. quod in tam asperam ingressus solitudinem vt ardentissimi solis caloribus exultas, horrorem metumque metu-eret monachi sibi in ea cohabitantes, tam asperis cor suum. Atque ieiunium & violentis domans vigilis, vt ex eis omnia illi membra colliderentur, indutus cilicij, carne denigrata & quasi consumpta: quod inquam, hoc in carcere atque exilio conclusus cum se ipsam propria voluntate adiudicaret, nec alteri societati conueneret, quàm scorpioidibus ferocissimis, orationi vacare studens, cum iam animum sursum in celum erexisset, illico ad intima vitis Romæ iugeret se penetrasse, cum Romanis matronis sibi cognitris conuersatis: nec non festus, tripudis & choreis solemnioribus distentum & distractum, quæ viderat in illa ciuitate quam plurima: ex quibus crudele illi tentationum mortuumque bellum exibat, vt necesse fuit flagrum arripere seuerus, quo pedus castigaret atque ad Deum viuus lacrymis gemibusque recurrere dolorosis. Expedit D. Augustin. quod I. aud in oratione versatissimus de Daniel se testatur: quod cum ad eam secedens cum semper

mentem suam de cogitationem in Deum cœlum... que sustulisset, consistim & inaducere sensus... illi per alia & alia vagaretur, quasi perditus, ve...

rite. Hanc historiam aliàs retulimus. Quam... uis diuina permissione diabolus hoc operaretur... ad gentiliū excœcationem, tamen hoc ad no...

Tran. 2; Num 358 L. M. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

VI

VI

dece non permittat: etenim vt oratio tua in Deum dirigatur, recta ascendat nec aliò diuertatur, oportet vt te subdicas, solusque concludaris, ventus non accedat famuli, non ancilla, non nepotiorum, non tumultuum: si namque perfitent illi, totam dispergent attentionem, mactentque illa deorsum iuuatilis. Vnde cum iam vices tibi non sint vt illam quietam habeas, saltem ex parte tua locum elige, vbi minus sit quod te diuertat impedimentum.

- VII.** Hoc suo nos exemplo docerunt Moyses & Aarõn graui oppressi consilio & angustia turbati ex solitione populi tumultuarij: nam oratori ad tabernaculum confugerunt. Audi scripturam. *Moyse & Aarõn dimissa multitudinis ingressi sunt tabernaculum suum, & cõuertunt prout in terram, clamaueruntque ad Dominum.* Idem ex eodem Moysse discimus quando grauioris calamitatis in Ægypto imperaturus à Deo remedium, à strepens procul secessit pilatij Pharaõnis. *Egressus à Pharaõne orauit Dominum.* Idem egit quando Pharaõ percussus à Deo grandine & igne instanter rogabat eum vt medius intercederet apud Deum, quatenus à tam horrendo manum tolleret supplicio, respõdit se facturum, sed solò separatim egrediendo de ciuitate ad locum à turbis remotiorem. *Cum egressus fuero de urbe, extendam palmas meas ad Dominum.* Non aliter pudicissima Iudith: etenim aduertens periculum quo tota laborabat urbs Bethulia, & quam imprudens Sacerdotes & Senatores iniuriant consilium, recurrit ad orationem: ad hanc autem sese expediens de multitudine sibi socias, secessit ad oratorium quod domi suae sibi construxerat quam primam defuncto viro vidua supermissa permittit. *Iudith ingressa est oratorium suum.* Et hoc nobis documentum caelestis praelegit praceptor. *Tu autem cum oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora patrem tuum.* Verba hæc eleganter discit D. Gregor. Ad hoc multum Dominus templa particularia, vt Domus sine orationis, ita à terrenis negotiis & tumultibus sequestrata, vt illos qui hos in templo Ierusalem introducere volebant, hagnis velut canes longius eliminari, dicendo. *Domus mea, domus orationis vocabitur.* De quo fultus actum est superius. Hoc igitur nos Dominus illo secessu ad orationem docete præcendebat.

S. 30. Ad solitudinem se recipit sp. uia Dei. tioni vacatur, secundam in hunc modum doctrinam, dignamque spiritu D. Bernardi.

Aliam indicat D. Bernardus rationem doctrina quadam pijs, suauis & mellicis spiritibus sibi frequentissimo. Excutit verba caelestis sponsae. *In soliloquio per nos te quisquam querens diligit amantem meam.* Appare procul hinc impudica cogitatio in amore ita casto, pudico & spirituali. Indicat ipsa (ex iudicio D. Bernardi) velle se aliquid agere quod pudorem sibi inferat vnde latebras quaerit nocturne tenebras oblectiores. *Verendum si aduerti.* Et loco signatur. *Tempore.* Sic se res habet, etenim dicitur. *Amor, & amica colloquia quibus sponsa sponsum reuerteret, nec non zeli feruentiores, quos ab illo pollularet, continent hinc quam verecundiam ne palam euulgentur aut in alienos aliter praecentia euercantur, licet pater ipse sit vel frater, summi confabulationes maxime solitariae sponsae dilectae cum sponso sibi charissimo, sic vt amici familiaritates & propinqui maxime dilecti sicut obsequio saculo cautesque verecundiam. Animas Sanctae Dei sponsae inscribimus, ad eam afflicti tribulationibus recurreunt, ad eum oculos suos erigunt & conuertunt vt sponsa fidelissima, cui hoc praecceptum iniungitur. *Ad virum tuum conuersa tua.* Vnde cum illo agunt amorosis lacrymis, suauibus suspiriis, verbis exquisitis, & blanditiis familiaribus. O quales motus animae pie prouocant in oratione? O quam tenetis blandisque Deo verbis loquuntur? Qui motus ita particulares? Lacrymantur, suspirant, ingemunt, blanditijs agunt, soliloquia proferunt amabilia, nunc manus extollunt, nunc brachia, nunc formam crucis exprimitur, modò seclum genua, modò se cernuas proferunt, modò faciem terrae collidunt, modò de aeternitate conuertuntur, modò zelum exposcunt, modò merita sua parua recogoscunt. Nullum inuenias spiritum qui cum sponsa sua adeo tenerè blandèque conuertetur sicut Deus cum anima iusti.*

Dixit hoc Propheta Dauid. *Quam magna multitudo dilectionis tuae Domine, quam ascendisti imentionis te.* Latet hæc dulcedines & sunt absconditi fauores. *Absconditiora sunt absconditi facies tuae à consuetudine linguarum.* Te ipsum Domine cum illis solis solum concludit: non enim patris vt illi qui hæc igitur, tibi con-

radicat. Nomen facies maiestatem indicat, quasi dicit: Domine mi solus cum sola conspectus tuam abscondens maiestatem. celansque celsitudinem. Hoc est cum illis agendo mirabili quadam tenitudine cordis que familiaritate, si- cut cum illis quibus dicebat: *Iam non dicam tuis fratres, sed amicos.* Quam amicum Samaritanam tenentem loquebatur? Quam secretum cum illa agebat, quia lateoerit, ut nec uoluerit confortes adesse discipulos? Quam abscondita erat maiestas eius facies, quando agebat cum illa tanta comitiss affabilitate quā primus aquam ab illa potabat. *Mulier da mōi bibere,* totamque illi vitæ præterite seriem manifestabat. Quod Deus hæc vitæ sinceritate mentisque tenitudine, desideria sunt & dulcedines animis præparatæ sanctioribus, ac proinde illas petit à turba solitariis. Et animo se retrahitur & solitudinem inquirere magis separatam, et que illis oblatulo quocumque præterit adit & rubore confundit amicos citam integerrimus. Negotia sunt hæc & era solus cum sola: prout optimè hæc cogita sunt illis qui cum Deo conuersantur velut sponsæ, quibus nullas habet sibi charitates. Audiamus deinde, *Propter hoc ergo sponsa, non minus ueracior, quodam cante, & lectuli secretum patet: & noctis.*

Talem probemus Jacob Patriarcham: hic etenim oraturus secretum noctis inquirerebat maxime quietum, & ita solus seorsum abiit ut nullam admiserit societatem, nec quidem coniugis suæ Rachel, quam ut vitam tenerè diligebat: unde hoc modo potuit non impeditus & liber dulciora & teneriora cum Deo miscere colloquia, seque cum illo recreare: quem uideas modò brachia illi iniicientem & amplexantem, modò plorantem, modò iugmiserentem, nunc illi blandientem, nunc vim inferentem, nunc protestantem quod illum etiam uolentem abire non permitteret, nunc inquam eius se humilem benedictioni submittentem. Propria sunt hæc solis cum solis. Idem hoc docuit sponsa illa illustrissima 24. *Agnes* cuius acla conscripsit D. Ambr. ut eius cultor eximius. Refert autem, quod cum eam Romæ gubernator ad locum trahi iussisset publicum & impudicum (ut enim dixit Tertul. erat hæc sanctissimis uirginibus pœna molestissima que magis cupiebatur uadi leoni, quem leoni) eo accedente & ioculso filio gubernatoris, illius amore languescere ut pudicitia: Virginis scortator illuderet, cum diabolus præfocauit. Commoerent in Virginem tota ciuitas, potissimum autem gubernator filij sui nec ad rabiem irrita- *Hieron. Bapt. de la Nuzza Tom. IV.*

cus, illam ut magam, præstigiaticam & nigromanticam acculans, quæ filium suum maleficiis suis interemisset. Non ego inquit illa filium interem malefica, sed diabolus qui iam in illum plenum acceperat dominium. His ego finem adhibebo, replicat pater si mihi illum ab inferis reuocaueris. Non hoc mereris inquit illa, sed ut sponsi mei gloria splendescat illustrior, omnes foras egrediantur, & me solam cum illo relinquere. *Egredimini foras, ut solitariam orationem offeram.* Ad quid hoc decernis Virgo nobilissima? Nunquid miraculum foret illustrius si in totius populi corona reuocares, ab inferis adolenscentem, ut Christus uiduæ filium, Lazarumque suscitauit? Rudi es & inexpertus in animabus Dei sponsis amantissimis: ut tales, cum eo agunt blanditiis, lenociniis & ueritate amorosa: hæc autem solitudinem exposcunt: idcirco namque dicuntur soliloquia. Hæc autem haboît sponsa illa cum sponso suo: nam prolata in terram toto cordis affectu illi blandiens sic ait. *Omni-potens, adorando, tremende, colende, &c.* Quibus inuenis illius defuncti sponsa meruit resur-rectionem, quæ sponsi sui diuini gloria maximum sumeret incrementum. Hac igitur de causa solitudinem Saluator petiit oraturus: erat enim Patri suo diuinas oblaturus delicias uerbis, quæ cum amorosis blanditiisque compellaturus *Abba pater:* nam opinantur nonnulli uerbum hoc, *Abba,* esse quo pueri patribus suis blandiuntur, eo modo quo nunc dicunt: *Pa, pa,* de quo statim: orare debebat & tenerioribus genibus ac suauioribus colloquiis plorans cum illa familiaritè agere, quæ nullam admittunt societatem.

§. 31. Postis genibus procidit in faciem suam. *Pronus & genuflexus orat Redemptor noster, licet David sedens orauerit, & sacerdotes stantes deprecantur manibus eleuatis, quod mysterio non uacat.*

TERTIO: iam in loco Christus constitutus 77 orationis, illam exorsurus, ambo prius genua flexit in terra: *postis genibus,* ait D. Luc. 22. 42 Lucas, nec hic hæc sed pronus in terram corruit totum suum inclinans corpus, ut etiam caput in terram allideret: hoc enim indicat D. Matt. 26. *Procidit in faciem suam.* & D. Marcus: *procidit super terram.* Cultu hoc & reuerentios instruit Mart. 14. qualiter coram Deo ros in oratione siliere debemus, quanta esse modestiæ compositi, quan- *B b* 12que

statuæ eorum templeque deprecabatur: fre-
 quens hoc erat ipsis Tyrannis, sicut Dionysio
 Siculo: cum enim quædam Iouis et statuas quem
 teste D. Augustino. deorum omnium dearamque
 Regem appellabant) pradiuini fulgeret pallio
 aureo induta, illam Ioui diripuit, per locum effu-
 tiens, pallium hoc hyemi non conuenire quia frigus
 nos expellebat, nec æstati, ut pote nimis gra-
 ue. Eodem modo, cum statuæ quædam Apollinis
 filij Apollinis quem medicinarum Deum fugebant,
 barbam præferret oblongam auro primo fulgi-
 dam, accessit tyrtannus tamque fur detraxit, re-
 spondens nullatenus ferendum ut filius barbam
 præferret quæ pater caruisset: hoc autem dixit,
 quia statua Apollinis barbam non alebat. Non
 est cur miseris, inquit Propheta, nam dixi illi si-
 quidem exterius pœpatica venerabiles essent ma-
 iestate, ac celsitudine: eo quod auro velutibus
 induerentur opulentis, interius tamen oculos
 habebant, quibus sibi præsentem intuerentur, nec
 sensum quo perciperent ea quæ coram ipsis age-
 bantur, & multo minus ut sui stultos & auo-
 ratores præmiis honorarent, & discipulos & im-
 morteros plecterent supplicis. Audi Prophe-
 tam. *Ecce iste cooperatus est auro & argenteo, & om-
 nis Spiritus non est in visceribus eius.*

Hinc addice cum Propheta quæ reuerentia
 quoue honore coram Deo in templo tibi sit alle-
 hendum: est etenim Deus viuus tremenda & su-
 prema maiestare venerandus, qui oculos suos
 coniecit videtque sibi præsentem, cuius potestas
 est infinita qua timentes se præmiis afficit &
 supplicis irreuerentes. *Dominus in templo Sancto
 suo, sicut à facie eius vniversa terra.* Legunt
 Septuaginta. *reuerentur* Spiritus S. vi summam
 exponat reuerentiam timoreque plenam vultur
 hoc verbo, *Silere*: quia vt exprimatibus quod
 quis summa colit alterum reuerentiâ, dicimus,
 coram eo loqui non audeat, sed nequidem mo-
 re. Hac phrasî loquitur de Alexand. magno qui
 cum viriliter superasset Darium Regem Persa-
 rum, cuiusque numerosissimos exercitus, Reges
 tetraque magnates occidisset, sibi subiecit,
 & omnes diuitias sibi conquississet, factus man-
 di Dominus. (*Obtinuit omnium monitiones, & Ma-
 interferit reges terra & accepit ipsa multitu-
 dinis gentium*) de eo sic testatur. *Silens omnia
 terra in conspectu eius. Omnia terra, id est omnes
 terrigenæ permagnâ coluerunt illum reueren-
 tia, vt coram eo nec mutire nec mouere se per-
 sumerent tanto perterriti timore regis maiestatis
 & potestatis.*
 Faucat mihi Deus, siccepe, quifquam audeat
 coram.

2. Reg. 7.
 28.
 I.
 Varia probatur
 constitutio
 oratione.
 2. 2. 9. 84.
 2. 2.

D. Avg.
 lib. 1. qu.
 ad sim-
 plicita. q.
 4. 7. 2. 2.

Abacu. 2.
 19.

II.
 Respectu
 Dei ho-
 nestia cor-
 poris cõ-
 positio
 requiritur.

statuæ eorum templeque deprecabatur: fre-
 quens hoc erat ipsis Tyrannis, sicut Dionysio
 Siculo: cum enim quædam Iouis et statuas quem
 teste D. Augustino. deorum omnium dearamque
 Regem appellabant) pradiuini fulgeret pallio
 aureo induta, illam Ioui diripuit, per locum effu-
 tiens, pallium hoc hyemi non conuenire quia frigus
 nos expellebat, nec æstati, ut pote nimis gra-
 ue. Eodem modo, cum statuæ quædam Apollinis
 filij Apollinis quem medicinarum Deum fugebant,
 barbam præferret oblongam auro primo fulgi-
 dam, accessit tyrtannus tamque fur detraxit, re-
 spondens nullatenus ferendum ut filius barbam
 præferret quæ pater caruisset: hoc autem dixit,
 quia statua Apollinis barbam non alebat. Non
 est cur miseris, inquit Propheta, nam dixi illi si-
 quidem exterius pœpatica venerabiles essent ma-
 iestate, ac celsitudine: eo quod auro velutibus
 induerentur opulentis, interius tamen oculos
 habebant, quibus sibi præsentem intuerentur, nec
 sensum quo perciperent ea quæ coram ipsis age-
 bantur, & multo minus ut sui stultos & auo-
 ratores præmiis honorarent, & discipulos & im-
 morteros plecterent supplicis. Audi Prophe-
 tam. *Ecce iste cooperatus est auro & argenteo, & om-
 nis Spiritus non est in visceribus eius.*

Hinc addice cum Propheta quæ reuerentia
 quoue honore coram Deo in templo tibi sit alle-
 hendum: est etenim Deus viuus tremenda & su-
 prema maiestare venerandus, qui oculos suos
 coniecit videtque sibi præsentem, cuius potestas
 est infinita qua timentes se præmiis afficit &
 supplicis irreuerentes. *Dominus in templo Sancto
 suo, sicut à facie eius vniversa terra.* Legunt
 Septuaginta. *reuerentur* Spiritus S. vi summam
 exponat reuerentiam timoreque plenam vultur
 hoc verbo, *Silere*: quia vt exprimatibus quod
 quis summa colit alterum reuerentiâ, dicimus,
 coram eo loqui non audeat, sed nequidem mo-
 re. Hac phrasî loquitur de Alexand. magno qui
 cum viriliter superasset Darium Regem Persa-
 rum, cuiusque numerosissimos exercitus, Reges
 tetraque magnates occidisset, sibi subiecit,
 & omnes diuitias sibi conquississet, factus man-
 di Dominus. (*Obtinuit omnium monitiones, & Ma-
 interferit reges terra & accepit ipsa multitu-
 dinis gentium*) de eo sic testatur. *Silens omnia
 terra in conspectu eius. Omnia terra, id est omnes
 terrigenæ permagnâ coluerunt illum reueren-
 tia, vt coram eo nec mutire nec mouere se per-
 sumerent tanto perterriti timore regis maiestatis
 & potestatis.*
 Faucat mihi Deus, siccepe, quifquam audeat
 coram.

Argumentum proponit Abacuc Propheta docens,
 quàm diuersimodè aditare nobis conueniat
 in præsentia Domini Dei nostri, ac longe
 alter quam gentiles coram mortuis suis simu-
 lacris. Adhibant illi coram Idõlis suis paræa re-
 uerentia compositi, imo sæpe multa discolori-
 uerentia, & sine omni aderant respectu, timore
 & honore principes, vt patet in Nabuchodo-
 nosor, de quo membrauit Propheta, nam furtis &
 actionibus insistentis tyrannicis, nec ipsis diis mi-
 sericors pepercit: etenim pari feroc latrocinijs

terram Rege quodam absoluto & supremo viri-
 bus & magnitudine conspicuo? Quo respectu
 Qua corporis compositione? Qua morum mo-
 delia? Quo timore & tremore? Die quodam
 pulchritudine & pietate commendabilis Esther
 Regina coram Assuero Rege coniuge suo confi-
 dens, throno residente magifico, quam primam
 oculos suos pudica fulsit, cuiusque vultum in-
 spectis regium, viribus deficientis exanimis pene
 corruit, ut ipse Rex sellinus accurreret eam
 que saltentare: etenim illum ut oculos suos af-
 fectuosè diligebat; cui causam percunctanti re-
 spondit. Non hoc tibi Rex & Domine mi mi-
 ram videtur: nam sufficiens ea causa est, quã
 mulier qualis ego debilis & infirma, patiatur
 animi deliquitum, si in conspectu regis adeo po-
 tentis appareat, vultumque eius tanta videat
 maiestate coruscantem. *Vidi te Domine quasi Ange-
 lum Dei, & conturbatum est cor meum pra timore
 et gloria tua.* Timorem hunc & reverentiam
 pietatis causat Regis terreni, qui quantumli-
 bet magnus sit, in comparatione tamen Dei vi-
 sis est terræ cespes, & execrabilis abiectusque
 vermiculus: quid igitur agendam tibi coram
 Deo vivo, Rege supremo & inlyro, cuius maie-
 stas limitis ignorat, cuius potestas terminum
 non admittit, cuius diuitiæ sunt immensæ, Re-
 gi adeo potentis, ut vnico fiat mundum crea-
 verit, & super illum deplectus, omnes scelerit
 viuites, vnico familie sue famulo sub vna
 nocte centum octoginta quinq; millia militum
 exercitus Sennacherib gladio cadente trucidauit:
 tanta Monarcha hic est celsitudinis, ut
 celos sustineat, elementa conferuet, ipsi soli lu-
 cem tribuat, vitamque cunctis in terra viuenti-
 bus, Dominus hic est tantã gloriã spectabilis, ut
 eum viderit Daniel throno suo residentem, cui
 millia millium cœlestium adstant Spirituum
 Dicitur enim famularum consecratorum. *Millia millium
 ministrabant ei, & decies centena millia assiste-
 bant ei.* *Sedat* (verba repetit Prophetæ) à facie eius u-
 niuersa terra Tremunt Angeli in celo tanta maie-
 state preteriti, quid faciet abiectus in terra ver-
 mica? *Silate à facie Domini Dei,* mouet Pro-
 pheta Sophonias, vermiculus abiectus, cepites im-
 mundi coram Deo adstant cum reuerentia; timore
 calcuque maximo, quandoquidẽ & ipse stelle
 maritimæ & cedri Libani sublimes, Angeli dico
 coram eo contremiscant. Quis patiatur ut coram
 Deo confitentis, huc & illuc oculos vagabundè
 circumferas, fastuosè confabuleris, & maiori
 quàm in foro libertate: in conspectu eius egredis
 animæ qui descendunt in terram, ait David coram

eius præsentia ingressi quotquot mortales ter-
 ram conculcant genua stent & in terram pro-
 cidant. Maiestatem eius eminentem & maiestuo-
 sam colentes eminentiam.
 Secundo modestia tibi seruanda est inter o-
 rantium ex respectu Angelorum. Rationem hanc
 expendit D. Bernardus quosdam arguens quos
 notauerat in oratione incompositos, qui à respectu
 somno superari se sinebant & in ea dormitabant. *Angelo-
 rum statum ad orandum, statè cum reuerentia: tum ser-
 uanda hoc vobis notum sit orantibus Angelos tanta est
 adstante, quia diligunt nos: vnde cum de ore reuerentia
 nostro procedit oratio, illum accipiunt, sur. D. B. B. X.
 sum deferunt Deoque repræsentant. Credimus Ser. 7. in
 Angelos Sanctos adstante orantibus, offerre Deo pro Cant.
 tes & vota hominum. Optimè confirmavit hoc
 Angelus, inquit; Sic enim Tobia loquitur. Tob. 12. 18.
 Quando orabas cum lacrymis, & supplicibus me-
 ritus, &c. Ego obtuli orationem tuam Domino.
 Similiter vidit D. Ioannes in Apocalypsi An-
 gelum ascendentem coram Deo fumumque aro-
 marum offerentem suave fragrantium, oratio-
 nes nempe Sanctorum in terra degentium. At-
 tende quam ad Deum ascendant orationes:
 illæ nimirum quas cordis lacrymæ comitan-
 tur, quas ornant ieiunia, carnis mortificatio,
 Eleemosynæ, aliaque opera misericordiae: nam
 orationes quæ non aliud sunt quam verba nullo
 sensu interiori, nulla adornatæ compunctione,
 viuendo in delictis & proprias voluptates se-
 ctando & lasciuas, hæ in terra remanent: non
 enim eas Angeli deferunt in conspectu Dei: fo-
 ret etenim inuerecundum; quemadmodum si
 quis Regi vas offerret aquæ turbatæ, immun-
 dæ ac nauseabundæ. Hoc supposito, mouet
 D. Bernardus, attende quã reuerentiã tibi stam-
 dum est dum te ad orationem componis, ne-
 fas est mellistina tanti doctoris verba præterire.
 Vereor ne vestram desideriam quandoque abominan-
 tes cum indignatione recedant, & incipiant unum-
 quisque vestrum sero cum gemitu dicere Deo. Lon-
 ge fecisti notes meos à me, posuerunt me abominan-
 tionem sibi. & illud Elongasti à me amicum &
 proximum. & notes à miseria: item, qui iuxta
 me erant de longe steterunt, & vim faciebant qui
 querebant animam meam. Pro certo enim si se à
 vobis boni Spiritus elongauerint, impetus maligno-
 rum quis sustinebit? Considera quo respectu com-
 positus staret in anteriori Regis cubiculo, circa
 cumstipatus optimatibus ad hoc paratis ut li-
 bellos accipiant supplices quos ingressi offerant
 Regi subfignandos.*

Tandem modestia tibi necessaria est in ora-
 tionibus

B b a tione

11.
 12.
 13.
 14.
 15.
 16.
 17.
 18.
 19.
 20.
 21.
 22.
 23.
 24.
 25.
 26.
 27.
 28.
 29.
 30.

11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

VI. Nec non tui ipsius.

In vita Numa.

Ps. 101. 18. Eccl. 5. 21.

Ps. 137. 2. Tim. 2.

Ho. 79. ad pop. ad uia.

VII. Quid significet manuum extensio. Ho. 29.

tione compositio corporis tui quoque gratia, te ipsum tali constituendo situ (ex doctrina D. Augustini) qui tibi fuerit magis opportunus ut tanto feruentius ores & quietius. *Componenda sunt ad orationem membra corporis pro tempore ad mouendum animum.* Ideo (ait praefatus doctor Sanctus) die quodam oraturus Dauid, *Sedit coram Domino:* quia longam quietamq; Deo offerre uidebatur orationem. Etat autem hic modus orandi, etiam apud gentiles Regibus familiaris, ut refert Plutarchus de nominatissimo illo Numa Pompilio secundo Rom. Rege Romuli successore: nec non hoc erat Pythagorae praeceptum illis qui Deo supplicare proponebant. *Adoraturi sedent:* quo corporis situ quietem indicabat & solitudinem, qua coram Deo illis orationi vacare conueniat. Alias alij praeferebant formas quae magis deuotionem suam excitarent mouerentque Spiritum, ut praediximus. De patre nostro S. Dominico refert D. Antoninus Archiepiscopus Florentinus quod nouem orandi figuras assumeret, iuxta Spiritus sui dispositionem: quandoque sedebat, alias stabat, modò manus in aëra protendebat, nunc crucis formam exprimebat, modò genuflexus, modò populus uacabat orationi. Sed quod plurimum refert ad orationem, uirtus est humilitatis, iuxta illud Psalterij. *Refraxit in orationem humilitatis, & non spernit precem eorum.* Oratio humilitatis se uelut penetrat: sicut ille proposito conformior est, qui profundiorum praefert humilitatem, animamque excitat. tantò feruentius. Hinc communiter Sancti stant in oratione, se Deo uelut humiles fidelesque seruos suos representantes, quibus proprium est coram Domino suis adstare suum per hoc testando animum illi seruiendi promptissimum. Sic orabat fidelis ille Dei seruus Moyses uictoriam contra Amalecitas impetraturus: eo situ descebat Dauid famulos Domini coram illo psallentes & orantes. *Benedixit Dominum omnes serui Domini, qui stant in domo Domini.* Et Apostoles hoc praecipit. *Uolo uiros stantes orare, &c. leuantes manus suas.*

Significat ex sententia D. Chrysostomi haec manus elatio illas representare Domino mundas ab omni eo quod offendit illum, easque totas illis dedicare famulatu, ut decet seruos fideles, & hoc modo statuit Ecclesia ut sacerdotes sui & ministri stent elatis in altum manibus. Quamuis aliam hoc habeat rationem quam signant D. Gregorius a & D. Bernardus. *Quam stant adiuuanti est & descendenti, Eli-*

git sibi Deus sacerdotes populo adiutores, qui in medio se statuunt inter Deum & homines, manus extendentes, Deum quasi cohibentes. Et hoc Moyses declarabatur (teste D. Hieron.) quando iussit Moyses coram Deo stans: *Ser Moyses,* sic illi serua. *Deus ait. Dimitte me ut transferatur furor meus contra populum istum.* Similiter hac manuum extensione, inquit D. Ambr. e quasi crucis figuram hinc expriment, Christum representantes crucifixum, cuius intuitus Patris ueteris uiscera commouerat efficacissimè. *Ideo eleuatis manibus orare praecipitur, ut in isto quoque, membrorum gestu possint in Deo Domini fatamur. Inuocemus enim cunctis uisera exultantur oratio cum Christo, quem mens loquitur, & seruiam corpus imitatur.* Diuinus hoc est oculis ardeat eum offerre, qui memoriam eius uiuacis prode daret quam ille caelestis quem Dominus Noë pater ostendit. Et haec ea figura est, inquit ille, quae Moyses contra Amalecitas orando praecaluit. *Hoc exemplo Moyses cum contra Amalecitas pugnaret, non armis, non ferro, sed eleuatis ad Deum manibus superauit. Sic enim uerba scriptum. Cum eleuasset manus suas Moyses, uincit Israel, cum autem deposuisset manus suas, uincit Amalec.* Itaque dum te praeparas ad orationem, te ipsum coram Deo eiusque praesentia representa, seruum te confessus inutilem, atque ad diuinum eius ore suspensum, ut quam primum manibus, cunctisque uiribus tuis accurras mandatum eius impleturus. Hoc concessio tu iudex esto quamquam cordi tuo sit necessaria dispositio, quando te accingis ad orationem, quantumque abesse debeat à desiderando aliquid uoluntati diuinae eius precepto, legique contrarium.

§. 32. Ita Christus Patrem in oratione ueneratus est, ut sicut dicit D. Chrysostomus memnerit, ut Pater illum similiter ueneretur.

Oratio ob eandem hanc rationem: quia figura quae magis excitat humilitatem, est demissior & profundior, solent ecclesi communiterea se componere. Hinc induunt cincta, cinctem capiti iniiciunt flectuntque genua totalem coram Deo demonstrando submissionem. Ad huius iudicium ambo genua flectebant in terra Dei protellati Maiestatem: ipse enim hoc ob talem postulat rationem. *Uiuo ego, dicit Dominus, quia mihi seruabitur omnis gens.* Terra Regibus & Principibus uoum tantummodo genu inclinatur, in figuram quod non sint pleni totius hominibus.

1. mius Domini: Si nauque sint corporum, & po libitu de illis possint disponere, non tamen de animabus, cordibus & voluntatibus: hoc etiam Dominum soli Deo reseruator. Unde non recordor visisse in sacris litteris orationem Deo factam nisi amborum genuum inflexione Salomon abiecit illo templo magifico Deoque illud consecraturus, *verumque genu in terram fuit*. S. & magno illa sacerdos, doctoque spirituosus Eldas sic ait: *Curuani genua meo, & expandi manus meas ad Dominum Deum meum*: laudus martyrum Primipulus D. Stephanus horu montis lux cum pro se orasset stans rectus, verterus miselque fidelissimus, ardentiori pro liminis suis oraturus affectu, conatus vt oratio sua foret in celos ipsos penetraret, humili profusioque actu verumque corripuit genu. *Postquam genibus clamauit voce magna dicens: Domine ne statuas illi hoc peccatum*.

D. Paulus hac forma sapius orationem fundebat pro Eplianis rogaturus. *Flecto genua mea ad Patrem, &c. vt dei vobis*. Ab illis ex insula Malta discessurus: *Vestis genibus suis orauit eos omnipotens Iesus*. Idem cum Rhodensibus, & Patarchibus fecit iam naem confensus, priusquam à litore solueret. *Postis genibus in litore orantibus*. Cum sit hæc genoflexio ita propria Deo, illi qui Baal vt Deum habebat eadem corporis inflexione adorabant. *Curuauerunt genua ante Baal*. Illi tantum qui Christo illudebant à Math. notantur vnum tantum flexisse genu illum adorantes. *Genoflexio ante eum illudebant iudicantes: Aue Rex iudæorum*. Dixit in singulari genu: quia peruersi illi & increduli fidem non adhibebant Christo de se affirmanti quod Rex esse coeli, sed solum terræ: volentes autem hanc malo suspendere præsentationem, irrisorie & conuiose illum vt terræ Regem adorabant. Adeste modo Deo vos inuadant, quibus sufficere videtur inter orandum vnum curuare genu & hoc quidem vt figendo in terra: vt videatur hoc magis Dei quamquam esse derisionem quam pronam adorationem.

Nec similiter, cum D. Hieron. tibi satis stertiam duo curuare genua ad orandum Deum: que adorandum, si tantummodo genua sint corporis: etiam animæ genua sunt. Sectenda principatiter atque in tantum Deo placebit veritque genu curuatio, in quantum animæ tuæ illa curuauerit: de quibus postea, dum expendemus hæc Christi orationem. *Non sicut ego volo sed sicut tu*. Aliis sanctis non satis est hæc genoflexio, sed etiam oratu in signum animæ humili-

tatis totum humiliare prostermitque corpus hac tio cor- demissione potestati, quæ est suprema illis possi- bilis, incomprehensam Maiestatis diuinæ ma- gitudinæ, & propriam imbecillitatem ita pro- strates iacuit Abraham: Sanctissimam adorans humili- Trinitatem in persona trium Angelorum sibi tatis, occurrentium. *Adorauit in terram: & pariter pre. Gen. 18. 3.* ces postmodum oblaturus pro quinque ciuitatibus illis Sodomorum, sic factus introducitur. *Loquitur ad Dominum meum cum sin pulvis & Gen. 18. 27* etiam Eodem situ legimus orantes Patrem & Filium verumque Tobiam viros sanctitate notissimos, dum beneficium à Deo cognoscunt accep- tum, misso sibi Raphaelæ Angelo, in maximam eorum veritatem *prostrati per tres horas in fa. Tob. 11. 22* cion. Eadem hac corporis compositione tres illi Reges Deum adorant recenter in mundo natum, diuinam illi reuerentiam exhibentes. *Pro. Mar. 2. 11* eidentes adorauerunt eum. Quid plura? Venerabi- les illi seniores quos vidit D. Ioan. in sua Apoca- lypsi, in conspectu diuinæ Maiestatis. *Ceciderunt Apoc. 8. 11* in facie sua.

Ad hanc nos prouocat demissionem in his verbis Propheta regius. *Quoniam Deus magnus Domi- nus, & Rex magnus super omnes Deos, &c. In ma- nus eius ornat fuit terra, &c. Ipsius est mare, & ip- so fecit illud & aridam fundauerunt manus eius. Venite, adoremus & proclamemus ante Dominum. Legit D. Hieron. Adoremus & curuimus. Alij: Prostramur & inuademus nos*. Tantus debetur cultus & reuerentia Regis, quanta eius est maiestas & potestas. Dei autem potestas in natura sua per omnia & in omnibus suprema creditur, quia Deus est Dominus magnus. *Deus magnus Dominus: estque Rex super omnes qui in creaturas suas habent & Dominum: Rex magnus super omnes Deos*. In manus sua terram continet vniuersam, creator est maris, mundi, sua datur omnipotens: suprema igitur debetur illi pronaque reuerentia. Quædams iustum est vt coram illo nos terræ prosternamus quantum possumus, nos terræ collidentes vel affigentes, faciem nostram in illa ponentes, indignos nos iudicantes qui faciem habeamus elatam coram tanta & suprema Dei Maiestate, summaque diuinitate.

Hoc modo se statuit Eximius Magister no- ster: non enim satis illi fuit ambo curuare genua Interior in terra, insuper & totum prostermit corpus, di- uinamque faciem terræ contigit. *Vestis genibus tua re- procedis in faciem suam*. Per hoc actum exhibuit pondeat reuerentiæ cultique Patri sed matorem quæ exterior vniquam in mundo quis egerat, aut agere poterat: quia vt prosequitur D. August. reuerentia

81
Ps 94. 3.
Deo

Li. 10. de. Deo exhibitā non in solo consistit exteriori
 actū prosterendi se in terram: nam sapius vi-
 demus hāc reuerentiā exceptos fuisse plurimos.
 D. Tito. Hoc modo adoravit Abraham filios Heth, &
 2. 2. q. 84. Iacob fratrem suum Esau: quem cum primū
 perierat, vidit, adoravit pronus sepius in terram, idem
 Gen. 33. 7. fecerunt mulieres & filij. Ita Ioseph à fratri-
 bus suis sepius honoratur. Similiter hoc situ
 Gen. 42. 6. Ruth mulier nominatissima Booz. *Cadens in fa-
 ciem suam adoravit*: nec non sapientissima The-
 ocutis Regem Dauid, quimodò ipsa Bethsabee
 regem Salomonem filium adoravit. *Submissio*
 2. Reg. 14. 4. *Israhabe in terram vultu adoravit Regem*. Sum-
 ma huius adorationis in extrema consistit ani-
 mæ submissione: quæ eminentiam recognos-
 cens diuinam, & Deum vt supremum adorat col-
 litque Dominum: & hęc adoratio à Theolo-
 gis dicitur *Latria*. Hęc originem habet à cog-
 nitione Dei, tantòque maior est & profun-
 dior, quantò maiortudinis illius & maiestatis
 est cognitio clarior: vnde tantò fuerunt & sunt
 actus reuerentiæ submissioris, quantò hęc cog-
 nitio gradu capitur altiori. Maior est illa quā
 Deum adorant Archangeli, quam Angeli, &
 sublimior illa Principatum quam Archangelorū,
 quos tamen omnes superant Seraphini,
 atque inter ipsos eorum eminentior: Sicut enim
 distinctiorem habent de Deo cognitionem: ita
 etiam Deum submissiori cultu honorant & reue-
 rentia. Nullus inter homines Sanctus nec An-
 geli, nec hi nec alij omnes tantam habuerant
 maiestatis Dei cognitionem quantam solus
 Christus: vt dicere possit, *Nemo nouit Patrem*
 nisi filius. Vnde animæ eius reuerentia quam
 27. oblectuabat in oratione, suprema erat, eaque tan-
 ta vt Apostolus illi adscribat illam fuisse semper
 exauditam. *Afferit Christum venisse Sacerdotem*
 à Patre celesti consecretum, vt oraret &
 sacrificium pro nobis offerret: eo etenim siue
 Sacerdotes influitur, atque his omnibus vi-
 ta suæ dies impendisse, quos dicit, *carnis suæ*
 Hebr. 5. 7. *Qui in diebus carnis suæ preces supplicatio-
 nesque, &c. cum clamore valido, & lacrymis of-
 ferens*. Conctis diebus quibus vixit, inquit D.
 Ambrosius Patri orationes & sacrificia dedi-
 cavit, hęc enim fuerunt quæ ad nostram salu-
 tem est operatus. *Totum quod egit Christus preces*
 sunt & supplicationes pro peccatis humani gene-
 ris. Nominatim autem hoc egit, ita D. Thom.
 in hora passionis suæ: tunc etenim lacrymis &
 gemitibus petorauit.
 82. Exaudiuit autem eum semper Pater ob exi-
 miam supremamque reuerentiā quā orabat, il-

lique loquebatur. *Exauditus est pro sua reuerentiā*. *Reuerentiā*
 vnde sic D. Chrylost. *Tanta fuit eius reuerentiā*. *Deo*
 ita ac pietas, vt ideo eum reueretur Deus. Ho-
 ius gratiā numquam tulit repullam: vt eoque po-
 tuit effari. *Pater gratias ago tibi, quia semper me exaudis*.
 Si obicitur quomodo nunc exauditus non videtur
 fuit, quandoquidem quod petebat, vt calix tran-
 sret ab eo, nequaquam sit affectus? Respon-
 det D. Thom. Semper exauditus fuit in eo quod
 deliberatè, & voluntate determinata postulauit: de
 Vt calix transret non hoc rogauit nisi eorum, ita
 tionatè: *Si vis*, nec fuit deliberata petitiō ex parte
 parte superiori sed inferiori. Hęc reuerentiā etiam
 hac occasione maxima fuit tamque extrema: vt
 verbis imò linguis Seraphinorum sit declarata
 ineffabilis. Si corpus suum coram Deo quantum
 potuit prostravit in terram, faciemque illi colli-
 sit, multò magis animam suam prostravit: ita
 taque submisit maiestati. Confideta qualis
 coram Patre suo iacet. *Positis genibus proclis*
 faciem suam videtur enim orationem suam cum
 piissimo Sacerdote Eldra sic exortiri. *Deus meus*
 confundar & erubeſco lenere faciem meam ad te
 de quibus postmodum. Illum ò Christiane pre-
 pende, & attende quā in istè mundi pigritiam
 damuentur delicia, eorumque mollia ad orā-
 dum puluaria, reclinationes & fallidia ac uia
 sex, corporisque sitis tantopere à debito (spe
 tu alieni: vt illis non præsumeret vt loquū-
 do nedum cum Regibus sed nec cum vulgaribus,
 quibus magis videantur Deo illudere quam
 orare: quod factis effectus tuæ declarat oratio-
 nis, quæ nedum non exauditur, aut grata recipi-
 tur, sed sæpè Deum offendit ob grauem in ea
 irreuerentiā. O quam iustè de te cum illis po-
 puli sui senioribus conqueri posset, qui coram
 eo accedentes indecenter & commodè sedentes
 ad orationem se componebant. *Fili hominis* (sic
 ipse Propheta suo Ezechiel) *seniores domus* (sic
 racl venerunt ad me, vt interrogarem me, & se-
 derunt coram me. Tuam quero censuram quam
 peccata tanta meretur inurbanitas, nisi vt illos
 reiticiam à facie mea, vt non solum petita non
 obtineant, sed etiam quod habent eis auferatur.
 Interrogatus non respondit eis. Ex magistro illo
 dohilimo addisce qua corporis compositione
 te deceat in conspectu Dei vacare orationi. Audi
 D. Cyprianum te monentem. *Sit erantibus sermo*
 & precatio cum disciplina, quietem continentem &
 pudorem. *Cogitemus nos sub corpore Dei sunt,*
 placendum esse diuini oculis & habitus corporis
 & modo vocis. Illic assilte saltem ea reuerentiā
 & compositione modestus coram Deo, sine qua
 aditæ

aditate non presumeres Regi sed nec cuilibet viro dignitate Palmatio.

¶ 33. Pater mi: Abba pater. Orat. Deum appellans Patrem ut fiduciam in nostris excitet orationibus; & cum lacrymis, qua illam adurgens: mysticum est illud: Abba pater.

tanquam ad patrem accederemus: Si namque hic ad tuum recurris fiducia plenus, eo solo quod tuum esse patrem intelligas, & hoc tibi sufficit ut perfecte securus sis, quod accedenti tibi necessitate obruto postulata recedet, vel illud quod magis in tuum ceter commedum & utilitatem: quanto magis cum illa tibi recurendum est ad Patrem illum ita amabilem: non enim amor est omnium parentum amor huic si comparetur? Quanto magis Pater vester de celo dabit Spiritum bonum petentibus scilicet. Notanda sunt hæc verba, Pater de celo: Pater plenus misericordia qui regnat in celo, potentia infinitus, diuitiis immensus, & visceribus benignus cœlestibus, patribus his terrenis, quibus terrena sunt viscera, ac proinde aliquando conflictata & arida, minime conferendus.

Breue proponit D. Bernard. argumentum de oratione, atque tres defectus in causa esse quod Tres de oratio: modicum fortitatur effectum: hi sunt, factus in Tepiditas; Temeritas & Timor. Oratio tepida oratione, ea est quam ordinariè de promissis paruo ferventem Spiritu, in minori desiderio, languente pida sit, anima, distracta mente paruaque corporis commiserata positione, nullo fervore, nulla deuotione commendabilem, sed cui de ore mortua verba delabuntur. Quas vires hæc habebit oratio? Quale robur habet illa sagitta quam sursum emittis explosam de actu languide tenso & enervosof? Ventus illum deturbabit, ne verearis quod sursum aëra petens euolabit. Tepida oratio in ascensu languet & desit, eo quod non habeat vigorem.

Non sic orandum non sic. Fortiter ora (sic mo. D. Bernard. D. Augustin. Comitem Bonifacium) & sic Sermon. 4. d. Dio quod habes in psalmo: De necessitatibus meis Quadrum erue mi Domine Diuinum auxilium implorandum ad finem. est non remissè confirmat D. Basilus. a. Talis D. Nov. 6. etat Davidis oratio, quæ cœlesti attraxit sibi Epistol. 70. subdit: hoc etenim indicat hac formâ loquen. ad David. di. Os meum aperui, & attraxi spiritum: nam vt Tom. 2. ante notauimus, os aperire in S. Litteris, loqui Apud D. est cum affectu & animo: idcirco namque D. Thom. 2. 2. Matthe. significatur affectum & animum, q. 83. a. 19 quo Christus loquebatur legem suam mundo Epistol. 118. promulgans Euangelium sic ait: Aperiens os suum 123. docebat eos. Matt. 5. 2.

Oratio temeraria eorum est quorum corda sceleribus fœtent, qui que Dei prouocant iram, coram eo nullâ præmissa penitentiâ libellos offerunt supplices, quales erant illi de populo suo facti: quos Deus Isaac vati præcipit, a præter reprehendat: censebant enim non seuen sibi à Deo illatam iniuriam, dum eorum noluit vel

¶ Quid sitam Dominus orditur orationem more eloquentissimi oratoris, captando beneuolentiam & attentionem verbis suauibus, vrbis & blandis, quæque summam declarant confidentiam, qualis est filij ad ostium patris sui accedentis. Abba Pater. Verbum hoc, Abba, dicitur D. Hier. & D. Aug. esse Hebraicum, & idem significare quod in Græco & in Latino dicitur Pater, & D. Marc. Euangelista Christum dixisse vtrumque, commemorat: Abba pater, in vno nomine duabus vitiis linguis. Non vitium incurrit quod dicitur latine Bartologia, sed cum præclaro mysterio: voluit enim per hoc declarare quod se conspectu Patris sui cœlestis offerret iam tristitem, patientem agoniam, potiusque optatum pro vtroque populo Hebraico & Gentili, quodque vtriusque idioma loqueretur, quæ de causa etiam dicit quodam Apollolus Paulus committere ambo hæc verba coniungeret, quamuis idem significancia. Hæc est Abba, Hebraice loquuntur D. August. q. ad latine pater, & fortasse Dominus propter aliquod Sacramentum vtrumque dicit, vicens ostendere se illam vrbisiam in persona vtriusque, id est Ecclesiæ suscepisse, cui factus est angularis lapis: vniuersi autem partem ex Hebraicis ad quos pertinet quod ait Abba, partem ex Gentilibus ad quos pertinet quod ait pater: Etiam Paulus Apollolus non prætermittens hoc Sacramentum, in quo clamamus inquit Abba pater. Hebraice & Græce loquitur loquitur D. Hier. quia non est dicitur iudæi & Græci.

Vltus est hoc verbo cœlestis hic magister non permittens vt eodem in nostris vram orationibus, quæcum hic possit esse prologus: Pater noster. Duabus de causis. Prima vt in cordibus nostris infirmis & languentibus securam excitet fiduciam: nihil etenim illam excitat in aliquo ita vram & securam, quam nosse quod ille, in cuius manu suam contemetur remedium, proprius fit sibi pater. Hoc argumentum Saluator semper assumit vt nos redderet in nostris orationibus confidentes, dicendo & adhortando vt ad Deum

vel saltem audite postulationes. *Mans periculum est si fuerit oratio temeraria. De iis qui se orant, audi quid loquatur per prophetam Dominus. Clama, inquit, ne cesses. Quasi tuba exalta vocem tuam, &c. Quasi tuba inquit (quia spiritu vehementi increpandi sunt temerarij) me etenim de die in diem querunt, qui sepius nondum inuenerunt. Tales erant illi qui Dominum accedentes signa ab illo petierunt: etenim nedum eorum non auerit postularis, sed ignominiosè reiecit pudore confusus, sicut ibi diximus: nam talem repulsam superba parietur oratio, iudicio D. Bernardi quam non tantum Deus non admittit, sed etiam resistit eaque repellit peccinaciter. *Temeraria oratio non ascendit, sed resistitur enim ei, nec tantum non obtinet gratiam, sed & meretur offensam. Oratio timida illa est quæ parvâ utitur fiducia, timens si velit vel non velit Deus, quod petitur indulgere. Hæc secundum D. Bernard. modicis pollet viribus: illas etenim timor adimit, & ita cor cõstringit ut parum sit quod solum non ascendat, sed insuper in ipso maneat orante. *Timida quidem oratio calum non penetrat, quia restringit animam timor immoderatus, ut oratio non sicam non ascendere, sed nec procedere queat.***

I. Præteritis diebus iusè declaravimus paucâ Deum gravius in fidelibus suis offendere, quam quod cum illo agant timida confidentia & suspitione contracta, qui in tantum orationes exaudiat in quantum fiducia inmittitur securæ quæ nascitur ex fide viva, quam tunc exposuimus. Idcirco vobis ait D. Iacobus. *Petitis & non accipitis, eo quod malè petatis.* Quomodo igitur bene postulabo fundando in fide non mortua, sed per charitatem vivificata, *Postulet in fide nihil habetans: qui enim habet, similis est fluvius maris qui à vento movetur, & circumferitur.* Difficili negotio navis ad portum appellat quam procellæ fluctusque impugnant: iam enim ab his extollitur, & modo deprimitur ab aliis: illi conducit ventus secundus, à quo propellatur & in portum dirigatur efficaciter. Talis est confidentia quæ totam occupet orationem. O quam vehemens ille ventus! Et quis illum queat excitare? Solammodo Spiritus Sanctus teste B. Paulo. *Spiritus autem adiuvat infirmitatem nostram, & postulat ut illi facit nos postulare* pro nobis gemitis inenarrabilibus. Spiritus sanctus ipse est qui perficit, de quo Psalmista. *Spiritus tuus beneduxit me in terram salutem.* Et quomodo hoc perficit? Quibus tam vivam in nobis excitat fiduciam? Ex eo quod nos efficiat filios Dei, atque in cordibus nostris affectum exciret filiorum erga Patrem cœlestem, nosque moueat ut toto pectore & ore Patrem illum appellemus. Non accipitis spiritum servitutis iterum in timore: sed accipitis spiritum adoptionis filiorum Dei in qua clamamus Abba Pater. Hic est ille spiritus, quem nobis meruit & obtinuit Christus Filius Dei naturalis, nos filios per gratiam efficiens. De spiritu suo dedit nobis, asserit D. Iohannes. *Vnde docet, ut ad Deum recurramus & vocibus de corde de promptis oreque pleno illum invocemus. Abba Pater.* Hanc sane similitudinem, si quidem à Rege postulares & ille periculi tue responsum proprio tuo dandum consideret Patri, an ad illum totâ fiducia non accedetes? Postetne Regat tibi resolutionem voluntati tue, gressu, & satisfactioni magis expetibilem? Accede patrem tuum, illud fiat quod ille pro te faciendum decreverit, & quacunque ratione statuerit. O magnam Regis supremi Christi misericordiam qui in eo quod rogates ad te mittit proprium parentem & Patrem in quem malitia non cadit, quæ parentes inscit carnalis, & sæpè pedibus illis corrumpit in ordine ad filios à se generatos. Si illi, inquit, cum mali sit, tibi tanto optatam tribuere expeditioem, cum ad illos mittereris: quanto magis cum ad illum materis cuius paternam non possunt insci viscera, nec cor malitia depravati? *Et vos cum sitis mali, &c.*

Deo summe dilectet dilectia.

Iacob 4.

34

Rom. 8.26

Pf. 142.11

Admirabile iudicant omnes exemplar à Deo decretum Summo Sacerdoti vestiendo, qui eo ad orantulum est ingressus. Inter alias res velles præcipit ut fiat illi cum ea oculis videtur quaque elaborata, Sic credunt Lupoman, Varab. & noster Pagnin, indicari quando dixerat: *Tunica & tunica super humeris: totam hyacinthinam, &c.* inferius addit: *Stringes in tunica opere plumarij.* Verbum illud *Stringes*, in Hebraico idè est quod in Latine *Oculabis*, vel *Oculabis aperire plumarij*, q. d. Elaborabis illam oculis, ita ut figuram videretque gerat oculorum. Quid in hoc Domine significas: nobis etenim constat hoc non ex libidine quadam & in aère decretum, cum totum sit & sic te res haberet enim te docere voluit quomodo oporteat te tunicam induere accedentem ad orationem, totam scilicet oculatam: nam ira videretque plenus oculis par est ut coram Deo orando compareas, quæ plena describuntur Sancta illa animalia quæ viderunt vates Ezechiel & D. Iohannes Evangelista in conspectu Dei. *Animalia plena oculis plena: ut enim dicitur D. Bernard. Considerare debet is qui orat, & quid petat, &c. ipsum qui petis.* Apertendi tibi sunt oculi qui

L. tunc has ineffabilem Dei maiestatem attendas, quo
 alicuius te vocam divina eius presentia cohibeas te mi-
 di gaur-ans quam pulcherrime esse cognoscens, & hic in-
 tuitus tibi non leuem adferat reverentiam. A-
 III. hos habere oportet quibus scelera tuorum
 Placitum gratiam attendas, quodque non solum nulla
 meritis accipere beneficia, sed supplicia, ar-
 mento coo-que ita robore confundaris vt hic iuotus il-
 lum in te seculiter recundiam, quam dixit D.
 D. I. A. Ambrosius ita necessitatem orationi. *Multum*
 L. *spe oranda placet, multum conciliat gratia apud*
 D. I. A. *Deum nostrum: etenim hæc ea est quæ tantam*
 L. A. I. *publicano contulit utilitatem: nam volebat nec*
scari in caluo lanare, sed percutiebat pectus
suam dicens: Deus propitius esto mihi peccatori.
 Alios agere contentit, quibus præclara confi-
 dere beneficia tibi à Domino hoc collata, sic
 omnibus tuis meritis longè superiora, & hæc
 consuetudo perpetuam in te producat gratitu-
 dinem & gratiarum actionem. Alij tibi sint
 quibus sedulo perpendas ipsam iudicem esse re-
 dum qui in aeternam partem non declinet, &
 subtrahat verbo otioso discutendo, de quo
 stetit à te exiger rationem, & meditatio
 hæc timorem ingerat tibi salutiferum. Cete-
 rum alij contemplantur bonitatem, misera-
 cordiam, patrisque viscera, quodque Pater
 tuus ille sit, qui pietate, amore, & misere-
 cordia reliquos omnes quos mundus aut
 videt, aut videbit longissimè superet. Hæc
 autem consideratio maiorem adferat tibi fidu-
 ciam illi, quam quæ quilibet filius de patre
 suo possit terrene considerare: quanto namque
 intervallo inter se distat Pater & Pater, mi-
 sericordia & misericordia, amor & amor, visce-
 ra & viscera, differre inter se debet erga vnum
 & erga alterum patrem fiducia: si namque esse
 patris in tuo illo terrene, esse quoddam est per-
 tinaciam illius celestis, teste Apollolo, tanta
 est inter hunc & illum differentia, quanta est
 inter naturale & participatum, inter mare sou-
 rone exiguos, inter lucem solis & stella-
 rum.

Hæc igitur nomen nostro Dominus ori im-
 ponit, quatenus in corde nostro spem excitet vi-
 am & securam. Quatenus autem libertimè
 possit omnes hoc beneficio gaudere, comuni-
 cam ait *Abba Pater*, Hebræis *Abba*, Pater Gen-
 tilibus, vt verique illud vsurpent. Secunda ratio,
 quare Dominus his binis vtatur verbis *Abba Pa-
 ter* ea sunt: quatenus Patris celestis viscera fle-
 atque ad misericordiam: etenim nihil sic effi-
 ciat *Hieron. Epist. de la Noza. Tom. IV.*

cax quo Patris viscera moueantur, quam ex ore
 filij sui contristari & afflicti verbum illud *Pater* *Hom. 47.*
 intelligere. Notat D. Chrysostomus à Deo de. *in Gen.*
 cretum vt dum Abraham filium suum Isaac duc-
 eret immolandum, quando montis iam proximi-
 mare ad apicem, in quo sacrificandus erat, ille
 patrem interrogaret. *Pater vbi est vicima?* *Vt Gen. 22.*
 viscera illi dolore transfoderet, atque per hoc vlti-
 mam obedientie suæ probationem influeret.
Ad laudanda patris viscera.

Hinc insuper argumentum deducit D. Grego-
 rior. Nazian. tristitia iustusque David in Ab-
 salonis filij sui interitu. Erat Absalon filius ma-
 ledictionis: etenim in patrem suum refrague
 insurrexit, & numerosum conflauit exercitum,
 quo coegit illum vt illi se opponeret suis quo-
 que copis aduersarium, quibus duces præfe-
 cit Ioab qui & ipsum interemit, tribus lanceis
 eius viscera transfodiens: vt autem hæc nota
 David intellexit ita amare flere cepit vt non
 esset qui lugentis posset lenite maestitiam, opta-
 batque se potius occisum, modo videret filium
 ille refractarius. *Quenam huius causa? Meæ*
quidem sententia lætari deberet ex prostrato
deuicti, moruoque filio adeo contumaci &
malè merito, & cui vetus nomen crudelis ini-
mici quam filij conveniebat. Audi lugentem
patrem, inquit D. Gregorius Nazian. etenim
nihil aliud illi de ore profudit, quam: fili mi
Absalon, Absalon fili mi: est autem titulus hic Pa-
tris ita potens, vt proualeat moueatque visce-
ra erga filium etiam pertinacem & manifestum
indemicum: Natura videlicet inimicitiam supe-
rante. Hoc tenerrimo nomine Christus vti-
tur: nec enim tantummodo dixit: Pater, Mat. 26.
sed Pater mi, nec semel tantum sed bis, teste 30. 42.
 D. Matthe. & non solum pater mi, sed Abba
 Pater, ut scribit D. Marcus. Calepinus decla-
 rans verborum energias, ait Abba vocem esse Sy-
 riacam à puerulis delumptas dum aiunt Pa Pa
 est enim vis violenta quæ insertur pectori pa-
 trino dum infantem audit qui plorans ob ma-
 lum aliquod quod patitur, ipsum inelamat Pa
 Pa, Pa Pa.

Perpende quantum per hoc nobis Dominus
 fauere voluerit, non enim solum tribuit licentiam
 vt possimus toto ore Deum vocare patrem, eni-
 nim alio modo præsumeremus, iuxta illud quod
 protestamur, quando illo nos vti conuenit. *Pre-*
ceptis salutaribus moniti & diuina institutione
formati audeamus dicere: Pater noster, &c. Sed et-
iam nunc suo exemplo nobis illam confirmat, vt Etia nos
 IX.
 C c vcrbo

UNIVERSITÄTS-
 BIBLIOTHEK
 PADERBORN

IX. Etia nos verbo illo vtamur suauit, quo viscera Patris cuiuscomque moueamus, vt sicut infantes afflicti & gemitandi nos coram illo presentemus plorando & dicendo Pa. Pa. Alibi Patris hoc etiam possumus est quod ita grauius expendit Apollolus, in quo clamamus, Abba Pater. Hoc nomine modo Christus vultur, quo Patris aeterni viscera flectat ad benignitatem, & in illum finem gemimus addidit tristes etiamque copiosum. Ita testatur D.

D. Epiph. Epiph. his verbis: *Veni uerba in Euangelio se. In Ancho. eundem Lucam habetur in cunctis exemplaribus, uato inter & uisus eo testimonio S. Arnam in opere contra princip & harses aduersus eos, qui Christum in apparentia apparuisse dicunt. Et huic apposite intelligit D. Anselm. uerba Apolloli Pauli quando de Christo sic ait. Cum clamore uoluit & lacrymis effrenis. &c. Nullum etenim nomen medium, quo Patris intima flectantur efficacius, quam dulcissimum nomen Patris in ore filij, dumque illum in clamat auentibus ex oculis lacrymis; Pa, Pa. O si tali modo rogares, quam potenter Dei viscera permoueres.*

§. 34. Fiat uoluntas tua. Tuam in orando regna uoluntatem: est enim sacrificium gratum hoc & molestum, in quo, teste D. Hieronymo, uera curuantur genua.

Q Vinto: captat beneuolentia suam Dominus proponit petitionem. Si fieri potest, transfer calicem istum a me: uerum a uero: non sicut ego uolo sed sicut tu. Et non mea, sed tua uoluntas. Grates & operas excitat hanc petitio difficultates. Qualiter rogauit ut calix iste transiret, qui uenerat illum habiturus, tenetque seruos ostenderat illum bibendi desiderium? Quia ratione dicit: Si fieri potest, ille qui totam manu sua diuinam conspiciunt omnipotentiam? Qua ueritate postulat. Non mea sed tua fiat uoluntas, qui suam semper ita. Patris conformem habuit ut ipse dixerit, quod in omnibus quae uicque faciebat, dicebat, & operabatur, sic pari cum illo gressu procederet, ut nec utomo quidem inter se discrepant Has & alias multas rationes prosequuntur Theologi, & quod huic occasione sufficit, iam dictum est superius. Hoc solum nunc excutimus quod D. Augustinus ait, quod coelestis ille magister docere nos uoluerit resignationem uoluntatis, quam oportet in nostris habeamus orationibus & petitionibus ad diuinam, nostram illius postponendo: quandoquidem ipsum non lateat quid

Lib. 3. de consensu Aug. 1. 4

nobis condat, & perpetuum sit hoc in ore nostro dilectum quo postquam: *Verumtamen non sicut ego uolo, sed sicut tu.*

Elegans Doctor hic proposuit argumentum, quo declarat, non esse peccata, nec malum esse illud vel per se, affectus ex ipsa natura productus, sicut nisi in quantum inclinatur ad illud quod est Dei uoluntati repugnans, & illi consentimus, uoluntati eiusque sic legis praecipio contraire. Unde prohibitum non est pauperi optare & petere a Deo facultates uitae suae necessarias, nec infirmo uoluntatem quae sibi deficit, nec alii. Quod quietum sed tandem affectus illi diuinae remittendi sunt poenas easque subterfugere: potius fac hoc cum submissione uoluntatis ad diuinam, proleptum te seruum illius esse & ultimato non uelle ut de te & in te fiat, nisi secundum Dei beneplacitum. Non uult Deus (inquit D. August. ut te mors non perterreat, & illam non reformides, & non capis postules: *Transfer calicem istum: nam faciem eius intuitus pius Rex Ezechias, cuius sententia perterretus recurrit ad Deum, totus iustus in lacrymis, multa illi proponens obsequia, quae in uita sua Deo fidelis praestiterat, & extremum suum demonstrans dolorem ob mortem in hoc, & huiusmodi immixtum. Non querit a se Deus ut infirmus non gemas, non conquearis acutissima tortus doloribus: quoniam & ipse Iob dolere dicebat: *Verba mea dolore sunt plena: quia sapientia Domini in me sunt.* Non tibi praecipit ut proleptus carens, dumque tuam legem priuatum succellere, filios non exoptes, totique a Deo non postules: etenim Isaac per viginti constantianos prolem a Deo postulat, qui uxorem suam Rebeccam solebat, ex morbo sterilitatis afflictissimam, ut ex reu probat D. Chrysostomus. Non est Deus ita rationis omnis incapax ut uelit letari te in tribulationibus & iacturis tuis, nec ut te harum gratia non assigas, nec dolorem sentias amariorem. Nam si praecipit Ezechiel ut mortem non deseret uxoris, hoc singulari seruitur intentioni. *Qui uult (querit D. Augustinus) molestias & difficultates pati: Tolerare eas iubet, & non amare. Nemo quod tolerat, amat, & si tolerat amat. Quamuis rem gaudens se tolerare, manus tamen non esse quae soleret. Profundam sapiunt haec uerba Theologiam.**

Non potest homo non sentire poenas obtrarias. Quod autem Deo gratia maxime potest facere, hoc est ut illas perferat, & illi placet.

car illas tolerare potero non ex illis sentire molestias, est impossibile. Secundum hac ait D. Bernardus non animam abicio, licet aduertam quod me premat aduersitas, angat infirmitas, & coarctet necessitas: nec quia ad Deum pro remedio confugio: cum tali conditione vt mea sit hac voluntas petito: *Non mea sed tua fiat voluntas.* Placet ipsa Bernardi verba. *Non despero iam, etiam si molestia mihi videatur tribulatio quam patior, etiam si possit fieri, etiam si desidero, vt irascatur calix à me, non despero, inquam, dum modo audiam ipse. Verumtamen non sicut ego volo.*

III. Hoc est illud sacrificium, quod vt dicitur in Genesi, dignius, est etiam maxime operatio, in quo propria truncatur voluntas, Deoque sacrificatur. Hoc est illud quod de se Abraham dicitur. Deo immolauerit namque proprium filium non uocatum, propriam tamen iugulauit voluntatem: hoc etenim Deus petebat ab illo sacrificium, & non peracto, noluit vt ad filij procederet immolatio, vt alius diximus. O quam uinum sacrificium dicitur. Gregorius idemq; notat D. Thomam in quo ad eum maculantur aliena, sed uoluntas propria iugulatur: Grande sacrificium in quo Patet Deum obrucant de uisceribus suis penitentem: Vt illud dignus quo propria viscera iugulantur.

Moeror nos D. Iacob, omnia nostra incommoda, molestias, perturbaciones & afflictiones ex propria uoluntate, & ex eo quod uelimus non satisfacere desideris. *Vnde bella & lites in uobis? Nonne hinc ex concupiscentiis uestris, quae uoluntatem in membris uestris? Tu hoc habere desideras, & Deus non uult, hinc et ipsum inquietas. Tu uis seruire uoluptati, Deus illi locum tempestiue non permittit, affligetis, diuitias appetis, nec tamen tibi suppetunt, turbatis. Concupiscentiis (inquit) & non habetis, & non potestis adipisci, litigatis & belligeratis, & non habetis.* Concupiscentiam opus remedium? Hanc sacrificia uoluntatem, & propositionem tuam Deo petitionem sic conuolue. *Verumtamen non mea sed tua fiat uoluntas:* hoc etenim erit tibi solamen & afflictionum tuae ac tristitia remedium, sicut fuit merito Pauli Apostoli, certo quodam tempore, dum illa lingua uocum affligetur. *Qui uultis di-*

III. *Fiat uoluntas Domini.*

III. Hoc est illud sacrificium, quod Deus dicitur petebat de iecore hominis, vt exposuit D. Gregorius in illa Alexandrina: quod in resurrectione Lazari uoluit in declarans. Hoc illa abnegatio nostri ipsius, per quam & nobis Dominus postulat ad uitam salutem, rem nostramque tranquillitatem. Arduum inuenitur, & difficile est hac propriae uoluntatis

immolatio teste D. Hieronimo. Multos est inuenire. IV. qui bona sua sacrificant elemosinis, carum suam Perfecto-
 ciumque immolant & mortificationibus, abstin-
 entiam suas obrucant voluntates, suamque vi-
 gilant quietem offerunt: potro quam mihi pau-
 cos ostendas uoluntatis suae propriae sacrificios: tis abne-
 Rentur diuitis, etiam inter Gentiles uisitati gatio.
 fuit: hoc enim fecit Crates Thebanus: quia nam-
 que eorum sollicitudo illum à studiis diuertebat.
 Philosphiae, ipsas pelagi fluctibus iniecit peri-
 turas. Crates ille Thebanus, protula in mare non
 D. Hieronimus, *parus uiri pondare abiecit, inquit, pessum mala cu-*
 L. 2. *com-*
fiditatis, ego uos mergam, ne ipse mergar à uobis, ita Iou-
nia, ante
 Multi delicias contemplantur carnales, inter quos
 med. To. 2.
 conueniunt. *Egypti Sacerdotes de quibus ait scri-*
 D. Hieronimus, *plurimae Cheraimonem Stoicum potro uoluntatem*
 propriam quis abnegauit? *Aurum depone re in ci-*
 Epist. 28.
uentium est, non perfectarum fecit hoc Crates The-
 ad Ierom.
 banus facit & Antisthenes: *supra sum offerre Deo pro-*
 Epist.
 prium est Christianorum & Apostolorum. Atque
 ad Ierom.
 ex his conuenit D. Hieronimus errorem Iouiniani di-
 lia. To. 1.
 centis nihil esse in Euangelio quod sit obseruatum
 difficile. Nihil. Quartus D. Hieronimus. Hoc solum
 petere vt abneges *supra sum*, difficultate habet pau-
 cis obuiam. Est etenim sacrificium quo nullum
 agnosco difficultus.

Potro ipsum est maximi momenti, non solum ad uitae aeternae praemium sed etiam ad praemium
 V. Deo maxime gratiam
 sentis uitae tranquillitatem. Pauci sunt qui hoc
 offerunt sacrificium, atque idcirco mundus afflic-
 tum est afflictionibus penitusque reperiatur. An in illis tibi
 placet requies, etiam in hac uita? Dicitur: *Non*
 sacrificium.
scit ego uolo, sed sicut tu. Hoc est perpetuum
 Christi sacrificium suae scilicet propriae uoluntatis.
 Hoc primum obtulit eo instanti quo concep-
 tus fuit in purissimae Virginis Matris uisceri-
 bus. *Ingressus mundum dicit: Ecce uenio, ut sa-*
 Pf. 39.7.
ciam uoluntatem tuam Deus, & legem tuam in
 Hebr. 10.
medio cordis mei. Mem Domine uoluntate tuae
 sic ex animo subiecit ut tua sit illa quam statuo
 uelut Dominam & Reginam, quae disponat, ordi-
 net, maneat, & prohibeat & resideret in medio
 cordis mei ut ipsa disponat, & ordinet de hoc
 corpore, & de hac anima. Hoc sacrificium ita
 feruenter & efficaciter obtulit, ut perpendens
 illud Apostolos, asserat ita gratum Patri, ut
 Hebr. 9.14
 per illud sufficienter nostram operatus sit salu-
 tem, indulgentiam & remissionem. Tunc dicit:
Ecce uenio, ut faciam Deum uoluntatem tuam,
 &c. in qua uoluntate sanctificati sumus per obla-
 tionem corporis Christi. Hoc prosequitur per de-
 iuan. 6.8.
 curium uitae suae, sapienter protellatus, eademque
 uerba repetens: *Veni, non ut faciam uoluntatem*
 leu. 4.34.
meam

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

meam, sed voluntatem Patris mei, qui in caelis est, erat hac illi visus, ut Apostolis suis aperuit. Meus visus est ut faciam voluntatem Patris mei. &c. Cum hoc dixerit ex hac vita & mortis suae durissimum inchoavit conflictum: Non mea, sed tua fiat voluntas. O quis verbis exprimat quam gratum fuerit hoc voluntatis eius sacrificium, illam Paternam subiciendo, & quam voluntarie suam illius submisit, quam profunda resignatione coram eo dixerit & iterato repetierit *Verumtamen non mea sed tua fiat voluntas*. Non sine causa Dominus haec aeterno suo Patri diciturus ambo curavit genua, & coram divina eius praesentia. *Postis genibus proclit in faciem suam*: etenim in hac subiectione corporis & animae declaratione, atque ad huius cognitionem, nos illam attendere.

In illud ad Eph. 3. *flecto genua mea.*
VI. *Quae genua potissimum sunt flectenda.*
Isai. 34.
Hebr. 12.
Ps. 103.
Philipp. 2.
20.
Docet D. Hieron. qualiter sit orandum ambo flectendo genua, & proclitendo in faciem suam coram Deo, atque siquidem hoc corpore sit agendum, principalis artamen est hoc anima peragendum: nam hoc tibi compertum sit & ipsi animae suae esse genua. Numquid audisti, percussatur, quod Dominus per vatem suum monuit Isaiam, (idemque Paulus Apostolus repetit) *Confortate manus dissolutas, & genua debilia roborate*? Certè non opus erat petere ut corporis genua roboraret, nam illa quod magis sunt mortificata eò melius sese habent prout illa Davidis de se dicens: *Genua mea infirmata sunt à senio*. An non advertis quid dicat Apostolus? *In nomine Iesu omne genua flectatur caelestium id est Angelorum, terrestrium id est hominum, & infernorum id est Demoniolorum*. Manifestum autem est nec ipsos Angelos, nec diabolos genua habere corporalia, quandoquidem non consistunt corpore. Porro sunt illis spiritalia, intellectus scilicet & voluntas. Secundum haec (inquit ille) iustum est ut coram Deo constitutus in oratione genua corporis incurvas, & coram eminentissima illa maiestate prosternas. Porro sit hoc ita ut primario tantum referant, ut in tantum accepta sit illorum inflexio, in quantum haec incurvaveris. *Veram geniculatorem docemus in animo quia multi corporales flectentes genua animam nequaquam poplitem curvantur: & contra alij erecti Deum corpore deprecantes, magis se animo curvantur.*

In H. 1. 10. 11.
Stant orabat Publicanus, ait D. Hieron. & notat D. August. o. illa verba ruminans. *Stans à cad parr. longa l'ublianum*. Porro haec poplites animae co-

ram Deo demiserat, illi suum intellectum & voluntatem subternens, & in conspectu eius suum cor prosternens, ut responsum reculerit orationis suae felicissimum, Captivus vinculisque contrictus iacebat Rex Mausoles, & per actores suam agnosceret culpam: ita ceteris videlicet quae premebatur ut corporis genua nequiter submittere: hoc igitur egit, animae genua coram Deo curavit quam potuit humillimè. *Ermas la flecto genua cordis mei precans à te humiliter*. *Fuit autem haec anima submissio aeterno ferrens, affluenteque flagrans ut dixerit D. Clemens Papa, sub bito ignem de caelo delapsum qui catenas, compedes & manicas dissolveret, in signum à Deo illi criminum suorum & solut vincula sacrilegorum*. En qualiter oportet te orare, flectendo genua corporis, illudque coram Deo prosternendo tantòque praestando id in anima ferventissimè, quantum sunt animae quae corporis actus magis necessarii.

Secundum haec si velis aliquatenus cognoscere resignationem quae Christi anima suam submittit intellectum & voluntatem, ino scilicet attende corporis eius demissionem, qualiter ambo flectat genua, & ipse totus in terra prostratus, submissus, adhuc tenens terrae summamque Patrem honores colatque reverentia. Tale enim illius collige resignationem quod siquidem Patrem, meo occurra: intellectui, quod cum omnibus tibi sit possibilis, hoc quoque erit, disponere ut transeat à me calix ille amarissimus: & mea immittet voluntas iuxta partem inferiorem, licet ita velit, ecce tamen hic tibi & intellectum & submittit voluntatem. *Verumtamen non mea, sed tua fiat voluntas*. Scrutare historiam, quam alibi expendimus: quod si amor & reverentia, quod si illa vnicaducis lephre patrem suum prosequeretur, illam disposuit ad actum illum heroicum resignationis suae voluntatis ad paternam, quam oppositè trinitat D. Ambros. cum enim patris sui ea esset voluntas, ut iugularetur & immoleretur in complementum voti à se facti, non tamen refraga contradixit, non inobedrens resistebat, non in minimo pertinax obstitit sed ait: *Fiat voluntas tua*, nam hoc verba illa denotant. *Pater mi. si aperisisti os tuum ad Dominum, semibi quidemque pollicitus es: Quanta igitur fuit illa Salvatoris nostri resignatio voluntatis & patri aeterno submissio, cum tantò fuerit respectus & amor perfectior quò feruebat, quò fuit lephre ad patrem suum, quanto totum hoc vnicaducum terrae & caeli vnicaducum matris arcus praepende-*

mi: Quanto dixerit illi affectu. Si aperuisti os
tuum sicut siens pollicitus es. Si pater mi os
tuum aperuisti per prophetas; meaque pollicitus
es tormentis, penas & mortem; quidquid pro
misi, impleatur. Hoc est, fiat voluntas tua.

X. Si fidelitas & amor: Abraham: tam fuerit effi
cax, ut suam voluntatem diuinam se submitteret,
in ea hora quâ illa declaratur, & petitur vt Deo
proprium immolet filium, continuo de strato
lingat, etiam mellæ noctis silentio, atque ipse
furolos, asinum, filiomque præparet, & proficiat
catur, amantissimis interim cogitationibus cor
eius & voluntatem torquentibus multo pluribus
quim passibus per viam incedebat, quânam, ob
scuro foret illa in Christo Salvatore voluntatis
sue erga Patrem summa resignatio; cum amor ei
us & fidelitas erga Patrem tantò purior fuerit
& integrior, quanto superat oceanus a quâ gut
tam canique missam. Si hæc in eodem casu
suum Deo Patrique declarauit obedientiam &
reuerentiam, quâ se ligari passus est atque in al
tari collocari, collum suum & guttur ipsi pa
trati exhibens, quem pater suus in eum librare
vellet, summa voluntatis sue resignatione prom
ptus: qualis esset illa Christi corpus suum offe
rentis, vt pater iustus in illud libraret panarum,
dolorum, mortisque fortissimos illum ò Chri
stiane considera, quàm prostratus iaceat, quàm
submissus, quàm propriam carnis sue fortiter
singulans voluntatem resignatione & obedientia,
vt promptum exhibeat se & paratum ad vincula,
cuteres, alapas, crinum emulsionem, sputa, fla
gra, spinas, clauos, crucem, mortemque ignomi
niam. O quale illud fiat voluntas tua ita ni
hil excipiens absolutum! Vtinam tuam addi
ceres resignare voluntatem, & animæ linguâ di
cetes quod nullies quotidie lingua repetis cor
poris: Fiat voluntas tua sicut in celo & in terra.

XI. Hoc est, fiat voluntas tua ita nihil excipiens absolutum! Vtinam tuam addiceres resignare voluntatem, & animæ linguâ dicetes quod nullies quotidie lingua repetis corporis: Fiat voluntas tua sicut in celo & in terra.

§. 35. Venit ad Discipulos suos, &c. Et iterum abiit & orauit. Exurgens Christus ab oratione, & veniens ad discipulos suos, instruit Patres familias; & rediens ad orationem, docet necessitatem in ea esse perseverantiam.

30 S Extò: absoluta oratione & oblata in ea petitione surrexit Dominus visitaturus suos discipulos. Credunt nonnulli, quod non solum tres illos, sed etiam octo reliquos qui paulò remotius aberant adierit: quia Evangelistæ loquuntur indistinctè, nec minus illi quam alij

indigebant: & dormientes allocutus omnes excitat, blandèque reprehendit, & quid sit eorum muneris reuocat ad memoriam: iam obpromissa illi facta præsertim à D. Petro, nedum vigilandi sed etiam cum ipso moriendi: quàm vt illis declaret iam horam periculi, offendiculi, & scandali imminere, quam paulò ante illis indicauerat; ad quam opus erat, vt se non segniter oratione præmonerent. Venit ad discipulos suos & inuenit eos dormientes & dixit Petro, si non potuisti vna hora vigilare mecum: Vigilate & orate vt non iniretis in temptationem. Quamuis opinentur aliqui dictum illud Domini fuisse de vna hora non probat quòd integra hora orasset: quia hora apud hebræos & communi idiomate significat modicum tempus, vt ait D. Mathæus qui statim postmodum egresso Domino obviam iudæis eum capere laborantibus, dixerit: in illa hora dicit Iesus turbis: sicutquam ad latroem. &c. Quocirca dicit non potuisti vna hora, id est parua morula vigilare mecum; potèd hoc idem dar alijs occasionem arbitrandi primam orationem integrâ durasse horâ: nam Dominus Petrum reprehensurus quòd sibi vim non inferret ad vnius horæ vigilas, si minus quam hora durasset, non dixisset vna horâ.

Hoc supposito perpende Christi sollicitudinem quæ tanta erat, vt integrâ perseveret horâ in oratione cum adeo diris torqueretur angustijs & hominum mirate fœcundiam, quibus vna hora, quâ vigilent cum illo, videtur longissima. Hæc quantis potest hæc obicit querela. Si non potuisti vna hora vigilare mecum: Vires tibi suppetunt quibus vigilas in societate diaboli vna horâ, & vna nocte & quatuor imò annis pluribus, vires non deficiunt vt cum mundo vigil perissas, eius vanitates anno integro imò pluribus infestatus: viribus vales integris vt vigilas agas in carnis tuæ deliciis mille noctibus non dormiendo & factus vesperitilio in tenebris obambulando, sic vt nec te frigora contrahant, nec pruina deterreat, vt verò vnicâ horâ cum Christo stes in acie vigil, animus viresque languescunt? an ergo Dominus mi, tam grauis tua est societas, vt homini videatur tam non esse vel vna horâ tolerandam? O Gloria & gaudium Angelorum, quàm iustum esset vt qui modo tam modico tempore tibi comes, vt peccator, adheret & mundi sectator, tua societate perpetuo carcat, & totam transigat cum Daemonibus eternitatem, cum quibus in hac vita socius vixit in diuidens.

Patitet expendamus quam culpabilis sit somnus.

T. Christi in oratione seuor.

Handwritten initials or markings on the book's spine.

II. Vigilan-
tia contra
tentatio-
nes.
1. Pet. 5.8.

Petrus. *Vigilate quia adversarius vester diabolus, tanquam Leo rugiens, circumquartens quem devoret.* De hoc quod Christus D. Petro dixit, ipse Petrus nos admonet: *Vigilate quia adversarius vester diabolus, &c.* O vere sanguineis lacrymis deplorandum, quod toties pramoniti à somno

D. Bern.
Ser. 1. de
5. Andr.

Nos miseri vicini tes serpentes, & ignoti talis undique voluntatis inimici insurgentes pernitio securitate & negligentia dormitamus, ac si non sit militia vita hominis super terram. Hoc est quod me vehementer terret, quod omnino timore acerbissimi gladio transverberat animam meam, quod inter tanta pericula minus timorati, minus exercitati, minus quam necesse est solliciti esse videamur. Vel minima suspicio prae-domus vel latronis adveniens, vt te incertum occidat, vel opes tibi diripiat per itinera gradicui, tantum in te excitat diligentiam: tantorum autem hostium formido non te à somno vigilem excitet, qui hoc primo & ultimo procurant, vt animam tuam prae-domus diripiant? *Vigilate & orate, ne intretis in tentationem.*

Hoc sedulo perpende: quod quamvis Spiritus tibi promptus sit, magna tamen sit tuæ carnis infirmitas, ex cuius parte te fortius diabolus impugnat: Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Aliquorum opinio est per Spiritum capi diabolum q. d. attende, quam alacer prociurat diabolus nec dormiat: est enim Spiritus infatigabilis: tu vero caro languida, & certus est quod manu ad manum tecum decertans te sit superaturus: Igitur ad Deum confuge subtilium rogaturus, quod resistas impugnant. *Vigilate & orate.*

III. Cur ad-
didit O-
rati-
o.
D. Ambr.
L. 1. de
Vocatio-
ne. c. 9.
Tom. 4.

Notat hæc verba D. Ambrosius atq; ex illis colligit nostras non valere vires, tantis resistendi inimicis, unde monet nos vt ad diuinam recurramus. *Semper dicit in auribus fidelium vox illa ipsanare: vigilate & orate, ne intretis in tentationem: ubi si de vigilando tantum, non etiam de orando discipulos admoneret, salu liberi arbitrii vira videretur hortatus, sed cum addidit, & orate scitis docuit superni futurum munus, vt etiam ipsi vigilantes, tentationis procella non vinceret.*

91 Licet autem oratio Saluatoris adeo protrahita fuerit, sicut illi Pater pro voto non responderat nec petitis annuerat, reuertitur eodem oraturus

affectu & anima atque hoc bis & ter, Præceptor. M-
minentissime quam scate doctrinâ ille tua inter-
a-ctiones: nam prima superiores instruit, præla-
tos & patres famulas quod quamvis illis necesse fami-
sit ad orationis confugere asylum, vt à Deo que cari-
maximi referant impetrent, & agere cum illo de orati-
onibus suæ negotiis: hoc tamen ita fiat, vt fami-
lia suæ domique non abiciant memoriam, illi
sed aliquando visitent, etenim in fat multie do-
mitibus hoc contingit, quod in ea que Moysi ter-
tar, nempe synagoga nam secedente in montem
seorsum Moysæ vt oraret, populo vero relicto ad
pedem montis ipse instabat orationi, sed ille va-
cabat epulis, ingluuiet, intemperantia, & habet
nus inaudita Deoque iniuriosa sacrilegia com-
mittebat, choræ circum circa vitulum suum
in idolum erectum apertè impudicus. Quando
Domina secedis ad teum oratorium. Deo locu-
tura, modus hic seruetur, vt dum minus sibi de-
te cauent puella, ad his illis inexpectatis, & ab-
giles num vigilent, num vacat orationi, imo
potius num tempus detractioibus impendat
& consabulationibus.

Quando templum frequentes eo licet affectu
& pietate feruens quâ Moysæ, attende qualis
domum tuam deleret, etenim sapienter quilibet
est illi tua si nimis se absentia. Concionem ha-
bebat ad populum Apostolus nos ter prædicat
D. Vincent. Ferr. in vrbe Murcia, & circa mes-
sinum concionis exclamavit alius, heu graue nimis
modo nunc actualiter in hac vrbe contra Deum
crimen admittitur: etenim in hoc auditio
qua-dam mater est quæ concionem audientia ven-
iens filiam suam domi non ea cautione reliquit
quâ par erat & modo Deum grauitè offendi-
Impulit. Dens cor matris vehementer cuius re-
spectu hoc dicebat, & expeditus se de turba præ-
propera domum se stinauit, verumque reperit
quod vir piissimus de pulpito dixerat, tantoque
cor eius dolore transfixum est, vt reuersa ad au-
ditorium exclamaret: vera dixisti Pater Sanctis-
simam ad concionem concurrens filiam meam
domi reliqui, atque propter id quod dixisti do-
mum reuersa, reperi quod actualiter cum ado-
lescente peccaret, Deumque offenderet: ex quo
Sanctus hic ausam arripuit hanc docendi do-
ctrinam in qua nos Dominus suo præuenit ex-
emplo.

Secundo: instruit omnes de doctrina maioris
momenti in materia orationis: scilicet de perse-
uerantia: non enim quia Deus non continuo vo-
catis tuis benignus adspicit, cessandum tibi est ab oratione
oratione, sed ad illam semel & bis, imo tertio
recita

rectitudinem patientia ita infatigabili vt dici possit, (inquit D. Ambros.) quod *perinax sit in precibus*, ea cordis intentione (sic monet D. Chry- sost.) quod Christus qui nos docuerat egere nos oratione, nobis etiam exposuit eam esse debere perseverantem. Ita fecit quando ex industria feruorem habuit de oratione. Refert Euangelista Lucas die quodam à Domino, proposuim fuisse solutionem de hac materia tanti ponderis, cui post conclusionem adiunxit perseverantiam ora- tioni esse necessariam. *Diebus quoniam oportet semper orare. Non desicere.* Confirmat autem hoc exemplo vidua quæ cum ab alio non toleran- dam sustineret oppressionem, viduis utique fami- liarum, ad iudicem recurrebat. Civitatis, homi- num venudatum vt faceret malum, quem sic Evangelium describit, *qui nos Deum timet, nec homines reuerbatur.* Iudex in misericordis, im- pius, nulla reuerentiâ commendandus. Postulat ab illo damni sui reparationem: Noloit ille & re- misit vacuum, erat enim crudelissimus. Propo- suit vidua negotium vixere vno & altero die, imo tanto tempore vt iudex circumstantibus, eius molestia fatigatus, diceret: *Mulier hæc sua me necat importunitate, negotia eius expediam, tantummodo vt me ab eius molestiis expediam.* *Quia molestia est mihi hæc vidua vindicabo illam.* Ad quod se infert Dominus: *Audite quid iudex impius mihi dicat, & statim erige mentem tuam (inquit) ad Deum.* Si perseverantia quæ vidua persequitur in precibus iustitiam apud vicum seque- ritur, persequitur iniquum, & nullo amore clem- entiam iustitiam fuerit, quod moueretur vt postula- tis eius accideret: quid ager Pater velle caelestis qui sententiam vos amare complectitur quam illi qui vos genuerunt si petendo perseveraueritis id quod sibi velle fuerit opportunum? Idem declarat in parabola eius, qui media nocte ami- ci sui lucem pulsavit tres panes mendicaturus: iam in postulando perseverans, medium tres quos petiit, obtinuit, sed quosquos illi scire necessarii: *si non dabis illi, surgens in quod amicus eius sit, tamen propter importunitatem eius (id est importunitatem) surget & dabit illi quosquos habet necessarios.* Persevera- te & confidentes esto in petendo à Deo vestris necessitatibus auxiliium, quod si ad primam non responderit horam, reuertimini denuo imo ter- tio: hoc etenim remedium vobis Christus reliquit in oratione perseverantiam,

§. 35. *Persevera in oratione percussus cum Eliseo Iordanem, eamque quam sualet Christus, adhibe violentiam, & quam D. Ambros. in Chananaa perpudit.*

Ascendit Elias in Paradisum extra raptus igneo, atque ad solamen discipuli sui Eli- sei, qui merore contritus superflus erat, cadere permisit pallium suum, assumpsit illud E- liseus quasi umbraculum & remedium suis miseri- riis universale. Ad ripam accedit Iordanis quem vt pedes transmittat, semel illum pallio conue- tit, at tamen non diuiduntur aquæ, nec patet tran- sirus. *Percussit aquas & non sunt diuisa,* mira- bōndus quærit quid hoc rei? *vbi est Deus Elia- etiam nunc?* an forte iam Deus ille evanuit ad quem me magister meus Elias remisit an forsitan oculos suos concludit ne me videat, & aures ne merogantē audiat ab his hoc omnino. Quod ergo remedium? reuertitur & iterum iterumque aquas pallio percutit & utrimque diuiduntur vt ibidem tempore Iosue, liberumque permittunt transitum, vt nec plantæ pedum eius aquis intin- gantur. Maximus ille Elias Christus in calum ascensus, ad peregrinationis nostræ solatium, tantarumque lenimen calamitatum quibus in hac circumcingimur, pallium reliquit orationis. *Mu- nimentum grande anima.* (sic illud appellat D. a. a. In ad- Bassius) *per quod omnia bona consequimur & om. malis, ad- mia mala effugamus,* à D. Chrysolomo b. mede. *fil. spiri- tina vocatur universalis oratio omnibus in me. tua, inse- dium proponitur, totumque in dignebus iudicium, md. & illam nobis quali cetera in qua nihil scriptum sit, habe- est, concedit, nos ad Patrem suum remittens ex- sur post- lestem.* *Quisquid patris tui patrem in nomine meo Epistol. dabis vocem.* *To. 4.* Quando offertur occasio aquas transmittendi b. Ho. 11. tribulationum, peccatorum, infirmitatum, & pau- in Ioan. pertatis, hoc pallio semel percutite & non, quia circa ad primum impellum non percipis remedium, *prim. Ho. 3.* credideris Patrem tibi desicere ad quem te Christus remisit, nec dixeris *vbi est Deus Elia- etiam nunc,* sed reuertere denuo & iterum iterumque aquas percutite. crede autem veram esse sententiam quam summus dixit Sacerdos Eliachim populo Dei, dum illum monstrum illud feriat Holofernes rex Nabuchodo- nosor corona cingeret militari, humilibus a- pud Deum precibus institerunt quas asperio- des ieiuniis & operibus ornauerunt mortifica- tionis. *Scitote quoniam exaudivit Dominus preces Iud. 4. Ph. nescitis*

AV

4. Reg. 2.

1. vbi est Deus Elia-

etiam nunc?

an forte iam Deus ille evanuit ad quem me magister meus Elias remisit an forsitan oculos suos concludit ne me videat, & aures ne merogantē audiat ab his hoc omnino.

Quod ergo remedium? reuertitur & iterum iterumque aquas pallio percutit & utrimque diuiduntur vt ibidem tempore Iosue, liberumque permittunt transitum, vt nec plantæ pedum eius aquis intin- gantur.

Maximus ille Elias Christus in calum ascensus, ad peregrinationis nostræ solatium, tantarumque lenimen calamitatum quibus in hac circumcingimur, pallium reliquit orationis.

Munimentum grande anima.

(sic illud appellat D. a. a. In ad- Bassius)

per quod omnia bona consequimur & om. malis, ad- mia mala effugamus,

à D. Chrysolomo b. mede. fil. spiri- tina vocatur universalis oratio omnibus in me. tua, inse- dium proponitur, totumque in dignebus iudicium, md. & illam nobis quali cetera in qua nihil scriptum sit, habe-

est, concedit, nos ad Patrem suum remittens ex- sur post- lestem.

Quisquid patris tui patrem in nomine meo Epistol. dabis vocem.

To. 4.

Quando offertur occasio aquas transmittendi b. Ho. 11. tribulationum, peccatorum, infirmitatum, & pau- in Ioan. pertatis, hoc pallio semel percutite & non, quia circa ad primum impellum non percipis remedium, prim. Ho. 3.

credideris Patrem tibi desicere ad quem te Christus remisit, nec dixeris vbi est Deus Elia- etiam nunc,

sed reuertere denuo & iterum iterumque aquas percutite.

crede autem veram esse sententiam quam summus dixit Sacerdos Eliachim populo Dei, dum illum monstrum illud feriat Holofernes rex Nabuchodo- nosor corona cingeret militari, humilibus a- pud Deum precibus institerunt quas asperio- des ieiuniis & operibus ornauerunt mortifica- tionis.

Scitote quoniam exaudivit Dominus preces Iud. 4. Ph. nescitis

D. Amb. *vos non si persevera veris in hoc opere.* Egregium est hoc D. Ambrosii Doctoris argumentum quo declarat hæc verba Salvatoris. *Regnum celorum vim patitur. & violenti rapiunt illud:* Quo singulariter nos instruit qua ratione divina dona minor est, & gratias impetremus caelestes, quæ dicuntur *Chr. To. 3.* regnum celorum. Hoc tibi persuasum sit, inquit Dominus, hæc non obtineri sine magna vi, nec rapiuntur nisi adhibita violentia. Quid per hoc significas? hoc noveris, inquit D. Ambrosius. Deum omnia bona in manu sua continere nec ea te posse consequi, nisi per vim hæc eripias. Bone Deus quis obsecro per vim extorqueat quod sua Deus manu collatringit? Quænam vires possunt eius eludere potentiam? iam olim protreptus est de omnibus suis: non peribunt, quia non rapiet eis quisquam de manu mea. *Qui adeo robusta manus est vt vim inferat manu Dei potentissima?* Luce clarius est quod absolute loquendo nulla creatura hoc valeat: ponit aliquo modo hoc agit oratio (inquit D. Ambrosius) quando perseverans est; hæc etenim quasi per vim illi manus aperit.

Exemplo tibi sit celeberrima illa Chananea: quæ fortiter manu sua Deus collatringit: quod rogabat ipsa remedium: petit illa & tacet Christus, intercedunt pro ea Apostoli, & illos repellit, dicens, modo non vacare. Rediit illa, virget amplius, & responsum audit: *Non est bonum sumere panem,* &c. An tuò iudicio possit se Deus collatringere stricte? an nobis videntibus manum possit ætius concludere, quò postulata non concedat? Ceterum insilit illa eo modo tantæque pertinax perseverantia vt eam sic omnino aperiat, vt illi rapere permiserit non solum quidquid petebat sed quidquid volebat. *Fiat tibi sicut vis.* Negligentia forte redarguar si Doctoris

D. Amb. huius verba subtricam. *Dixitque regnum Chananea qua à finibus illis egressa clamabat dicens: Misere mei, &c. verò hoc regnum cogit, pertinax in precibus, sapiens in responsis, fidelis in verbis. Prætermittentem auocet, tacentem rogat, excusantem adorat, negantem inclinat; non se tibi videretur eripere cum elicit quod negatur. præcipere quod illi referuatur. Ne generat enim Dominus ponere filium dari eamibus oportere: ut illa constetit & consensuendo deripuit. Vique Domine, nam & caelestis, &c. Si orationis violentia rapiendum est quod postulas, tu videris quàm oportet constans vt sit & perseverans.*

Gen. 21. Hoc significare voluit illa lucta Iacob: nam secedens ad orationem à Deo rogatur subsidium, quo se de periculo, in quo laborabat iaco-

lumem serualet: accedebat enim Eisan frater eius. vt animo feruens ita copis instructus militari. Quibus dicitur luctam inisse toraque nocte cum eo. Angelo in luctando perseverasse: hic autem Deus illi vires gerebat; & quasi vi benedictionem & optatum donum extorçit: etenim luctam illam iam declaravit Oteas. scilicet oratione & lacrymis, qua fortior prævaluit Angelo, illique vim intulit: nam hoc verbis illis indicatur. *Innotuit ad angelum & quantum intelligo luctam hanc spectat psalmista David in hoc exercitio epimè verfatus. Voca mea ad Dominum clamaui, &c. in die tribulationum mearum manibus meis gressu conuertam.* Legit D. Hieron. *Manus mea non est extensa.* Significans: id quod nonnulli notant quòd extendere manus in oratione sit quasi luctari cum Deo. Et quò euentu tibi hoc o Rex Sanctissime quo successit omnino? *Christus sum deceptus?* Quis est qui nesciat fallere non posse nec in suis de hinc promissis illam, qui nobis dixit. *Vestite & accipietis, &c. omni enim qui petierit, accipiet.* Procul dubio accipiet. Non dicit quid, sed accipietis: si namque aliquando quod petis non receperis, quia tibi hoc non expedit, recipies quod tibi conducit, vt statim dicemus.

Non potuit, ex opinione D. Hieronymi prælegi nobis lectio euenientior, quam illa quam nobis caelestis ille præcepit proponit. Nunquam perseveranti roganti aliquid quàm modo, nec longiori persistit perseverantia in occasione quæ medium illum Pater non audit, petit concedere, sed quæ mouit ille sibi quod postulat, non concedendum, atque ad instructionem nostram misit illi Pater vltimam resolutionem & nuntium Angeli caelestis ministerio: quo non obitante affectuosius tunc orare cepit talique pertinax perseverantia, vt sanguinem sudauerit, & videtur quòd dicere licuisset eum tam longa postulantem oratione plus æquo fuisse prolixum. *Fallax in agnomia prohibitus orabat, vt alias declarauimus: quatenus hoc tibi constet quòd in occasionibus quibus minus videtur fidendum, oratio esse debeat feruentior, si uerior, affeque uosior, tantoque constantior, quàm tibi persuasus Deum uocibus tuis aures suas oclulisse pertinaciades de quo supra dictum, & expositum quàm certum sit orationes tuas optatum non relaturas respòsum; quandoquidem quàm primùm vides manibus tuis, quòd petis, non indulget, ab illis languens desistat, animo torpescas, & à postulando desicias.* Bis denis annis Patriarcha Isaac apud Deum insitit remedium querens sterilitatis, qua conuicta Rebecca laborabat & oprans familiaris sue incellio.

effluem, quam licet illi Deus futuram polliceretur, tamen distulit tempore, nec concessit, ut probat D. Chrysol. Apollolus Paulus a quodam communi libertati postulans infirmum, quam illi dedit, capitis dolore iuxta D. Hieron. vel iuxta D. Aug. hepatis obstruione, non tamen cruditur licet pluribus idem flagitaret habitus; & quamvis quod petebat non accepit tamen concessum est illi quod plus eius saluti referebat, ut postmodum exarabimus.

§. 37. Iterum oravit eundem sermonem dicens. *Isdem verbis oravit Dominus: Non necesse est illa variare, sed exemplo Anna orare, & citadum David imitari.*

294 **A**liud nobis documentum divinus hic magister praeberet imitandum, secunda & tertia vice repetit orationem, diciturque Evangelizans: *eundem sermonem dicens.* Cum tam longa & prolata fuerit eius oratio, & toties ad illam recurrent, cum posset ipse verba variare selecta quae celli sapientia cognoscitur, eandem tamen semper retinuit orandi formam. *Vult si possit esse transferre calicem istum a me.* Quo nos a non levi libertati sollicitudine, hic tibi videtur ingere salubrem idem istdem semper verbis ab alio postulare, qui item agit, advocatos indagat qui supplices illi componant libellos Principibus Regibusque offerendos; ut autem illos reddant efficaces ad laborant pigmentis illos vestire Rhetoricis, varias adducunt rationes, textus citant plurimos, doctaque multiplicat argumenta: sollicitos nos reddere poterat modus quo precor nostras Regis illius caelestis offerremus materiam praefertim cum quis pauperculus esset, cui nec lingua sit nec discursus quo Iudici congrue loquatur ordinario: nam coram eo constitens illico turbatur, ut nesciat quidem quo petitionem suam proponat exordio. Non haec te cura sollicitet: ecce te docet Dominus candidè & modè tuam proponere necessitatem, nec auxilium impetere verba ex arte composita: non enim in illis sibi complacet Deus sed simplicitatem quaerit viamque affectum quo dicas: *Pater transfer calicem istum a me.*

Hoc verbum docuerat inquit D. Chrysolomus. *Orantes nolite multum loqui sicut Iheronimus: putant enim quod in multiloquio suo exaudiantur.* Hoc opinabantur Gentilis referre plurimum ad felicem casarum suarum expeditionem, si sibi conquirerent oratores qui Rhetoricis elegantijs & verborum lenocinio aures demulcendo pariter & corda commoverent. Ita quarebat hic Cicero causae suae defensorem, ille Demosthenes, & alij alios oratores, sibi firmiter persuaderes tanto libentius audiendos, quanto perorarent eloquentius. Si cum Deo hoc modo negotium ageretur, quam dolendum referrent responsum, operarij agricolae, opuliones, & vetulae quibus ars ignota est perorandi. Non sic cum Deo, non sic agitur causae nostrae negotium: etenim Saluator nobis confirmat *Nolite multum loqui.* Non dicit non multum esse orandum sed dicit, teste D. Chrysolomus, quod tanto acceptior erit oratio quanto fuerit prolixior & tempore perseverantior: verum hoc te docet ne praeter modum anxius verba conquiras formalque multiplices oratorias: etenim sufficit vnicum: *infirmus sum sana me Domine.*

Hinc, inquit D. Chrysol. duas conciliabitis sententias prima facie sibi contrarias discipuli & magistris. *Docet discipulus tuus & ter multum esse orandum: orationis instantes: indefinenter orato.* Magister autem inquit, *cum orasti, nolite multum loqui:* Non sibi contradicunt, inquit D. Chrysol. nam *utrumque sciendum est ut nec in longum verba proferamus & tamen assidue deprecemur.* Non vult Dominus, inquit, ut animum divertas ab attentione, diversa inquirens verba, tersaque componens orationes, sed eandem semper repete. Huic convenienter expendit orationem mulieris illius mirabilis & bonorum omnium memoria dignae Annae Matris Samuelis. Nam sibi dicere videtur opposita; nimirum motore tristis affligebatur: erat etenim infecunda, caque de causa a compare sibi despectui habita a qua perpetuum sustinebat opprobrium. Testatur autem Spiritus S. eam ad Deum pro remedio confugisse, in cuius procumbens conspectu his verbis suam composuit orationem *Domine Deus exercituum si respiciens videris afflictionem ancillae tuae, dederisque sanna & tuae uxorem virilem, dabo eum Domino omnibus diebus vitae eius.* Post haec addit Spiritus S. *Factum est cum illa multiplicaret precem coram Domino.* Qua ratione sit hoc percontatur D. Chrysol. *Quomodo dicit quod multiplicaverit precationem quando exigua fuit modus precationis quam fuit mulier: Certe pauca nudaque verba prolocuta est: Domine Deus si respiciens, & quae est hic verborum multitudo quae igitur est multi pleca- uti precem esset, non abbat te d. m. nec de istis istis verbis iterum multum iterum absumo. Haec igitur optima est oratio si pauca verbis sit, sed longa in repetitione, cordis affectu, ferventis desiderio.*

CHRY.
Ho de fide.
Anna.
Insuper princip & med To. 11
Ro. 11. 12.
Thessol.
5. 17.
II.
Concilia
lianur
Chilites
& Paulus.
III.
Annæ
commen-
datur o-
ratio.
1. Reg. 1.
11.
D. d
Totam

CHRY.
Ho de fide.
Anna.
Insuper princip & med To. 11
Ro. 11. 12.
Thessol.
5. 17.
II.
Concilia
lianur
Chilites
& Paulus.
III.
Annæ
commen-
datur o-
ratio.
1. Reg. 1.
11.
D. d
Totam

Totam noctem in oratione consumpsit. Iacobea occasione qua diximus, auxilium deprecans, quò fuitentis fratris sui manus euaderet: Vnde non desistit eadem semper verba reuocare idemque Domino proponere. *Erue me de manu fratris mei Esau quia valde eum timeo.* Notat Archiepiscopus Genebrardus, vir doctrinà conspicuus illa verba psalterij iuxta vulgatam lectionem. *Respexit in orationem humilium, & non spreuit precem eorum:* transferri à Symacho & quodam auctore Anonymo: *Respexit in orationem cicadae,* & non spreuit precem eius. Multa de his profert auctores, sed illud appositè tantum aduerto, nullum tibi videri canem magis fastidiosum quàm cicada: non enim ore vel rostro canit sed pectore quādo calore exarsit, idemq; semper est tamque grauis, vt pipitum, quo semel cepit semper prosequatur & toto die absque vilo gutturi numero decantet velur Philomela, merula, alauda, carduelis alijq; auculae. Harum vnam, toto die canentē auscultas, hæc vero ilico parit tibi fastidium. Sic se res habet nihil tibi tardiosum amplius quàm eandem sæpe petitionem, eandem sæpe repeti cantilenam, arcamen nihil Deo magis perplacet quàm animæ petitiō, quæ amore eius incallescens, vel calore morbi fatigata grauiori, vel paupertatis vel persecutionis, suam de pectore educit orationem & eo loquitur magis quàm ore, semperque eandem replicat ipsa petitionem. O quā accepta cicada Sanctissima Anna & sanctissimus Iacob de quibus præfati sumus. Perpende Christum dñm orantem sed semper repetentem eundem sermonem.

Psal. 101. 18

Cicadae
cantus
tardio-
sus.

§. 38. Apparuit ei Angelus confortans eum. *Mittitur à Patre Angelus confortans: etenim oratio semper habet effectum: vt in D. Paulo considerat D. Chryso.*

95 **N**on illi Pater postulata concessit, quia sic non expediebat, sed Angelum misit illi à quo confortaretur eo modo, quo postmodum declarabimus. Per hoc cælestis noster Preceptor fructum nos docet orationis: nam si talis sit vt debet, semper fructum elicit eximium, & si non petitis nostris annuerit, illud nobis concedet quod saluti nostræ maxime conducit. Implet hæc Dominus quod in mystico illo psalmo dixit in quo per os David prædixit quæcunque in passione sua essent futura: psalmum orditur eadem quæ passionem oratione. *Deus in Euangelio dicit Dominus: nolite ait, iudicare*

Psal. 101. 18. Deus meus respice in me. Deus meus clamabo per-

diem & non exaudiet & nocte, & non ad insipientiam mihi. D. Iulianus martyr credit quod de-clarare voluerit orationem quam Dominus proponebat ex ignorantia non procedere, quia quodammodo peteret, si possibile foret, mori nō uouerit tamen habere effectum non sortitum: id quod petebat: quia petere realiter bibiturus erat calicem, hoc enim est (inquit) non ad insipientiam mihi. Rogauit sed non tenuit quia ignorabat quod futurum erat & facendum, Cur ergo petit id quod præcedat sibi inimicè concedendum? ut nos in perseverantia orationis instrueret: nam sciendo quod si ille perseveraret in ea, non tamen exaudienda, petitione, quam proponebat secundum portionem inferiorum, quanto maiore iure tibi est insistentium, qui non solum non scis tibi non concedendum quod petis, imò potius cum fiducia accedendum & petitionem tuam si ita conueniat à Deo exaudiri: Tertullianus alium sensum producit secundum lectionem quam ipse sequitur. *Deus meus clamabo, &c. & non exaudiet, &c. Oratio uanum mihi, Deus meus magna perseverantia, insistenti orationi, nec exaudiet me, quia quid peto non mihi largieris: porro non in vanum mitti. Quomodo non, si te non exaudiat: quando quæ à Rege exposcit beneficium, & deuoratis frustra calamitatibus & impetis accipit pro reposito: non vacat, ait, Oleum & operam petidisti, tempus, pecuniam, & laborem in vanum expendisti. Optimè tamen Redemptor noster non enim oratio eius suo fructu caruit: quamuis enim postulata eum impetraret, misit illi tamen Pater Angelum qui confortaret eum.*

D. Bernardus quibusdam satis ceteris querentibus quod nunquam ab oratione os suum contineret & nunquam tamen petita consequeretur, nec fructum experirentur orationis, & postquam prolixam Deo precem obulissent, in vanum tamen laborassent, ait: *Verba quædam humana de cogitatione audire mihi videtur in corde. Vnde. Quis est quod licet mihi nunquam ab oratione cessarem, vix unquam experiri videretur aliquis nostrum quod si sua orationis fructus: scis enim ad orationem accedimus sic redire videmur: Nemo nobis responderet verbum, nemo quidquam donat, sed laborare videmur incassum. Difficultas hæc propolita fuit, etiā D. Basilio quam ex proposito tractat & quodammodo nobis illam obicitis. O filij charissimi, respicite D. Bern. hoc scitote nō posse inesse verum mendacium: ad hoc vobis consulo, ne iudicetis secundum visionem oculorū corporis sed rectum iudicium iudicare, id est secundum fidem. Quod in Euangelio dicit Dominus: nolite ait, iudicare*

seruandum faciem sed iustum iudicium iudicate. Quod est autem iudicium iustum, nisi iudicium fidei quoniam iustum ex fide uisus. Hoc fidei iudicium loquimini & non oculorum corporis, neque enim quod in corpore experimini: nam hic est uisibilem cadit Hypocritarum axioma experimen- tum falsum: Fidei inhaerete iudicio quia prima uisus ueritate, percipite illud quod tibi prima ueritas asseruerat. Petite & accipietis.

Quocirca uenite petieris, et conuenit, recipies uiam de duobus, uel id quod postulas, uel id quod tibi magis expedit, uel te Deus a calamitate qua petieris eripiet, uel tibi de celo mittet auxilium, et angelum qui cor tuum in aduersitate corroboret. Nemo uos fratres, parumpendat praesentem suam, dico enim uobis quia ipse ad quem uenitis non parumpendit eam: primum egressa sit ab eis uos ipse seruis subter eam in libro suo, cuius mirum sollicitudinem: nam quali petitionis uice postulat obliuiscit eam scribi uult in pugillaribus. Et uenit ad duobus indubitanter sperare possumus, quod aut haberi quod petimus, aut quod nobis non uisus est uultus. Nos enim quid oremus uisimus, sed miseratur esse super ignorantiam nostram, & ueniam largiente suscipiens, quod nobis aut omnia non est uisus: nam non tam cito dari necesse est, uisum tribuit, gratia tamen instructio ueniam. Non multum est nec miremur quod sanctus hic asseruit: etenim procul dubio nobis ueniam aut aliter concederet, quandoquidem fundetur in uerbo Saluatoris, quod nobis oppignoraue dit: cito tenet & accipietis, &c. Omnis qui petit accipiet, &c.

Mactem hanc familiari sibi eloquentia proloquitur D. Chrysostomus. Supponit id quod certum est: crebro nobis Deum postulata non concederet, uel non tam cito pro et optamus, ob multas rationes quas ille expendit, & SS. Patres aduertent, nos quoque alijs diebus declarauimus. Aliquomodo quia illi repugnamus, & non solum Deo non agimus quod a nobis per sanctam suam leuamus, sed etiam agimus quod a nobis per sanctam suam leuamus. Ita sceleris uisus & offensis, manus uolstra, sanguis uolstra peccatorum torquent pollare; quam rationem ex uolstra D. Basilii expedit, alias hoc agere et mente D. Chrysostomi, quod te cogat ad illum recurrere, qui longe & quidem ualde ab eo eius, quae lege diuersis uagabundus, Patrem iuratur, cum eum filium suum carnis quem diligit ut pupillum orati, in ab eius amore diuertit, nec ad illum uelle accedere, eum famulis misere collo- qua, frequenter esse eum mancipijs; si quando hoc petimus aliquid accesserit, se continet, per

hoc studens illum auertere ab amore peregrino; atque illi: uade ad illos cum quibus continuo conuersaris ipsi tibi satisfaciant. Naque enim re- nuens preces nostras differt, sed hoc arto sedules eos efficiens, ad semetipsum attrahere uoluntatem & pa- ter quamuis benignus eum a puero rogatur, abnuis, Gen post quos non uolens dare non ut neget sed ut ardu- sus petat & sibi magis concilietur.

Optabat Deus ut populus suus per amorem & conuersationem ad eum accederet; ille uero cum Idolis suis agebat familiariter, hoc & illud adorando; quocirca dum aliquid accederet petiturus, ab- nuebat, illumque ad Idola remittebat. Vbi sunt Di- eorum in quibus habebant fiduciam, &c. iurgant & opulentur uobis, & in necessitate uos protegant. Alias motam trahit, ut tu cum illo per orationem occupetis: uide eum in te passurus condi- tionem, qui collecto grano oerus auolat. Ita lo- quitur apud Oseam Episcopum quasi auis auolans, Iterum ut crescat feruentius beneficii quod pos- tulas desiderium, tantoque plura iam tibi con- cessum asserimes. Tandem ait sanctus hic, alias ti- bi postulata dare renuit, quia tibi nequaquam ea expedit accipere: porro tibi hoc negando non erit a fructu uacua oratio. Si namque hoc tibi non concedit, suo tibi succurret auxilio, quod cor tibi confortet uiretque suggerat quibus patienter fer- tas calamitatem: ita ut haec maior sit misericor- dia ampliorque gratia, quam si tibi eam au- ferret.

Ad rem perpende pro huius confirmatione fa- ctum illud Pauli toties repetitum, quod ipse de se refert illique diutius inhaeret. Grauius affligeba- tur Apostolus dolore quodam, quem ipse uocat, simulum carnis meae. Nonnulli credunt fuisse dolorem capitis molestum, alij grauem coli- cam, alij sui stemmatis quendam uenulum, qui caleantem ipsi uidebat, alij motum quemdam suae carnis inordinatum. Sic quodcumque uoluerit. Remedium huic malo requirens ad eum recurrit qui hoc illi poterat impertiri, nempe Deo supplicans ut illum ab hac li- beraret molestia, tanquam instanter hoc postu- lauit ut frequentes ad hoc multasque preces funderet: propter quod ter Dominum rogauit. Ne credideris, inquit D. Chrysostomus quamuis dicat ter, quod solum tertio orauerit, sed plu- res, quia Phraisi hebraica tertio dicitur fieri quod frequenter fit. Tertio uocat saepe, cum autem illi Deus prima uice non responderet, ultima responderet: non illi conuenire quod ro- gat, sed sufficit tibi gratia mea, nam uisus est in infirmitate persistere. Primò: notandum D d 3 Apolito

D. CHR.

YSCOR.

Ho. 30. in

Gen post

med. To. 6.

32. 37.

Ose 2. 13.

Cur D.

Paulus

non ex-

audiat.

2 Cor. 12.

7.

Ne

credideris,

inquit D.

Chrysostomus

quamuis

dicat ter,

quod solum

tertio orauerit,

sed plu-

res, quia

Phraisi hebraica

tertio dicitur

fieri

quod frequenter

fit. Tertio

uocat saepe,

cum

autem illi

Deus prima

uice non responderet,

ultima responderet:

non illi conuenire

quod ro-

gat, sed sufficit

tibi gratia mea,

nam uisus

est in infirmitate

persistere.

Primò: notandum

D d 3 Apolito

Apostolum grauitate hac infirmitate & colica laborare, quocirca ad Deum pro remedio confugit: non enim à malo est tuas te sentire infirmitates, ad Deum recurre, deprecari & optare, ab illis quamprimum eripi. O pater hoc mihi molestum est hanc mihi molestam esse calamitatem, tuncquæ me hac affligi infirmitate, nec non me commoueri ob iniuriam ab alio receptam. Ego credis Deum velle te insensibilem? credite Santos suas non sensisse poenas, infirmitates, persecutiones atque calumnias? nequaquam hoc malum dixerim eas sentire, & bonum esse à Deo te flagitare remedium. Notandum secundò: aberrasse Apostolum à Domino rogando hanc sibi auferri aduersitatem, quia eius saluti hoc minime congruebat: & hinc collige quam imprudens tua possit esse petitiio eius, quod tibi non congruit, imò quod tibi potest esse nocuum.

Rom. 3. 26 *eius oportet nescimus, & modo patet in ipso. Mirabile peti ab Apostolis Iacobo & Ioanne manum dexteram & sinistram, quibus dicitur: nescitis quid petatis: Obsecrat D. Petrus in monte*

Matt. 20. *Thabor: Domine bonum est nos hic esse, & ait Euangelista: nescitis quid diceret: modò Pau-*

Luc. 9. 33. *lus obsecrat, & Deus illi respondet: à scopo Paule aberras, & tibi quod postulas, non conuenit. Quam tibi tuæ suspectæ debent esse petitiiones?*

D. Ch. n. *Paulus talis & sanctus qui insubiliã conuenit suis, ignorabat & qua non expediebant præbatur: Nam quia videbat se tot molestis circumdari crebris tentationibus, orabat ut ab eis liberaretur, idque non semel, sed iterum & sapius.*

Plures suppetebant Apostolo rationes valde verisimiles hoc illi quod rogabat, expedire: Censebat enim hoc animæ suæ non modicum obesse profectui, eiusdem tranquillitatem per hoc pacemque turbari, verbi Dei præpedire ministerium quod tantopere ad mundi readebatur utilitatem, proximi beneficium, Dei que gloriam: Nihilominus docet illum saniorum Deus dicendo: hoc tibi nequaquam expedit, quid tibi de eo quod à Deo postulas sentiendum, ob multas rationes, quæ tibi videntur conuenientissimæ, ut tuam suppleat tuamque curet infirmitatem, hanc tibi concedat dignitatem, ad ealem te statum locumque promoueat: Notandum tertio: quod quamuis petitis Apostoli Deus non annuat, nouo tamen hoc suo supplet gratiæ subsidio, quo possit hunc parienter laborum saltimere ad amplius meritum incre-

mentum, tolerantia, fortitudinis & obsequii diuini: tam enim in eis magis profectum quæto plures sunt morborum, aduersitatum, peccatorumque occasiones: & si diuine aduersitatis misericordia: quosdam ex suis et ipse miseris incolites, longè tamen maior fuit alios in eis reliquisse languidos, fauorem suum illis diuinum tribuendo quo peccatores illas animo continentum, pro vt declarat D. Augustinus ostendens maiorem fuisse gratiam quam Deus sanctis concessit noui testamenti martyribus, non eos de tormentis vindicant tyrannorum, qui vitam illis ad hanc crudeli necesse auferrebat, quam illa fuerit quam veteris testamenti patribus indulsit, de amolelibus illos liberans, quibus vitæ periculo laborabant Abraham de igne Chaldaeorum seruatus, Isaac à persecutione turatus est Palestinorum, Iacob de manu fratris sui Esau protexit. Iob de lepra sua, grauisima & honorum defendit naufragio. Moyses de potestate Pharaonis. Dauidem ab inuidia Sathulis. Daniele de virgibus leonum, eiusque socios de fortate Babylonis. Tobiam de cecitate. Susannam de falsis testimonis seruauit indemnem.

Et hoc, inquit, in expite nostro Christo pendet; nam in hoc psalmo quem orat Danielis protulit de Passione sua, repræsentant id quod modo agitur in oratione sua tam continens & perseveranti, non illum Pater exaudiuit. *Deus meus clamabo per diem & non exaudies, & c.* Addis autem in te sperauerunt Patres nostri, sperauerunt & liberasti eos. Ad te clamauerunt & salui facti sunt, in te sperauerunt, & non sunt confusi. Illorum preces excepisti & de precibus suis eos saluasti. Mihi verò quod postulo negas, nec benignus exaudis: quid ergo in antiquis illis Patribus fuit Deus quam Christoclementior? An pro illis quid amplius quam pro hoc effecit? Quæro, cum D. Augustino, viemagis à Deo dilectus, Christus an Patres illi seniores. Conclamant omnes Christum à Patre plus ceteris dilectum: quandoquidem non tantum in quantum Deus æqualis Patri fuerit ab eo insisteret dilectus, sed etiam in quantum homo tanto illum amore profectus est, vt hoc illi nomen imposuerit; & omnes quosque fuerunt & sunt, per eum dignumur & hocce nomen adipiscuntur. *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacuit.* Hinc ergo magis dilecto postulata non concedit in quantum illum de poenis vel doloribus eripat, & illis hoc concessit. Ergo non concedere al-

aliqui hoc quod petit, feruentioris amoris non est argumentum, imò potius aliquoties hoc est postulata non concedere, ex alia parte nouo iudicio domine subueniendo potioribus.

Hec est teste D. Chrysostomo, quod D. Paulo contra: et enim illi respondit: modo non vacat nec habet locum tua petitio, sed *sufficit tibi gratia mea*, &c. Modo videmus qualiter hoc illi placuit responsum: an animum abiicit? an seipsum per nimio dolore consumpsit? *Videamus quomodo affectus fuerit. Num grauacim tulit: num querit? num longius sebat?* Nequaquam an illi forsitan satis fuit nullas deprimere querimonia: se diuine conformare voluntati? num cum Ioh dicit modo bene, sicut Domino placuit, sit omen Domini benedictum? haudquaquam, sed auditu Domini responso, et sol matutino sereno apparuit, nouoque resumpto animo staret in illo delectari, & quod ipsi prius non licet in se habebat molestiam, eratque porna cruciatus, & materia afflictionis, modo gaudii

adit inexcipibile. *ipsum audi dicentem Libentius, ut regis glorior in infirmitatibus meis, ut in dicitur in me virtus Christi.* Si ad tantum bonum infirmitatis passio referatur, ut quatenus illa mihi si vultat me Dominus virtute sua & gratia corroboret; felix sit facultasque patiendi desiderium & beata infirmitates: Illa amodo mihi de gratia erant et quid summè pretiosum. *Non solum inquit passio liberari non requiro, sed & magna voluptate glorior in illa.*

Hinc præfatos colligit Doctor, ut sine modo nobis Deus indulget clemens postulatibus, sine iustis renatur: demus illi gratias simulque contrecti, illud Apostoli perficientes in omnibus *gratias agemus.* Lex est bonorum litigantium, licet in iudicibus ac superioribus gratias rependat, quando agunt quod ab ipsis postulat, & ob id quod agunt, similiter quando postulatis non auouent: imò reiciunt quatenus per hoc illi non disponant & emoluant, ut si nunc te duntaxat solerant, altero die gaudio tumulent. Mos inoleuit (ut aiunt) Venetis, ut dum sententia pronuntietur utraque pars soluat gratias iudicibus: illa quæ postulat obtinuit, quia quod intendebat illi concesserunt: altera quæ repulsam tulit, cotulit sibi hoc ex iustitia non competere, quandoquidem hoc illi non adiudicarent, & per hoc illos sibi dimittit, ut postmodum aliqua occasione benigniorem ab ipsis referat sententiam. Quando magis ita cum Deo procedendum: si namque tibi tenuit quod postulas, ratio confestim adferat, hoc in tuum non cedere emolu-

mentum. Nihilominus alios tibi subrogat fauores, imò aliquando multò digniores tibi que pretiosiores. *Sine consequamur quod petimus, sine D. Chrysost. non consequamur, presertim semper in oratio, 15057. sed est repulsam passi fuerimus. Nam cum Deus aliquid nobis negat non minus est quam se concessisset: nescimus enim nos, quæ nobis conducunt, si eum ipse nauit.* Hoc agi discipulus & hoc ipsi fecerat magister eius hac pressus occasione: nã vnde quæquidam angustis tercio supplex ad Patrẽ recurrit, & si quidem illi postulata non concesserit, misit tamen Angelum confortatorem & tandem ab oratione surrexit tali animo, roboratus ut gaudio totus delibutus omnia contenderit patiturmenta à Patre sibi æterno destinata, de quibus statim agendum, semper hoc supponendo, timorem hunc & agoniam Saluatoris esse in ipso voluntariam, etenim hanc, quia volebat, nobis ad salutem patiebatur.

§ 19. Confortans eum. *Osium Domini in se conclusit solatio partu inferioris: unde misit illi Pater Angelum confortatorem. Mysterium later hic profundissima Theologia.*

Multa eaque gratia SS. PP. hic considerant circa huius Angeli apparitionem & confortationem. Notat primo D. Epiphanius a. D. Hieronymus & D. Hilarius, nonnullos Christianos opinatos fuisse Historiam hanc non parum diuinitatis Christi detegere veritati, Aniam similiter præbere credendi cum minore esse Patre, atque æqualitatem essentia & potestatisque destrui, quam cum eo habebat, de annexam, & textui insertam Euangelij Lucæ suspicabantur, idque ab aliquibus hæreticis Arianis: ut per illam errorem suum confiterentur plebique persuaderent: quocirca nonnulli Catholici huic fidem adhibentes illam eraserunt eo modo, ut præfati dicant PP. se multos textus inuenisse in quibus hæc historia desiderabatur. Porro hoc S. non admittit Ecclesia quæ pluribus & solidioribus inducta rationibus hanc historiam ve sacram approbat & Canonicam.

Hoc præmissis proponitur nodi difficultas, Quomodo veritate dici possit. Christum ab Angelo condortatum. An hoc credibile putamus ab vnica Angelo stellâ, imò ab omnibus simul posse Solem illum minari. Quandoquidem lux omnis quæ fulgent confortare

ab ipso dimanet atque in illas dirigitur? An li-
gnum quod accenditur ipsum potest ignem ca-
lascere, agens tanto calore quantum ab igne
suscepit: quis mihi persuadeat eælum à creatura
terrena posse sustineri: cum mihi certum sit ce-
rum omnium inferiorum vires ab ipsis eælum
dependere influentiis? Quis fidem adhibeat
si quis dixerit ab Angelo quiddam Saluatore
dignum quod ille nesciebat? vnde cum primum
D. Bernardus hæc Euangelij verba percipit: *Ap-
paruit Angelus confortans eum, sicut & ait: Quis,
quem attende qui nam ille, eum, Plaud eum cui
nasituro clausus patris vterus virginis, cuius
mili in vltim aqua mutata est, cuius saltu lepra
fugata, sub cuius plantis mara solidum stetit, ad
cuius vocem, mortui surrexerunt: Venique eum
qui potest omnia verbo virtutis sua per quem fa-
cta sunt omnia per quem vniuersa subsistunt et
iam & Angelus ipse. Confortans eum. Quis
enim? Cuius nec ipse confortator sum capere poterat
maiestatem. Hoccine de te o Angèle quis
credat? Ignorare te eum quem confortaturus
adueneras? Nunquid non ipse confortator? Rogo
te Angèle, quem confortas? an ignoras quis es
se ad quem consolandum veniebas? eæro consolator
est, &c. Numquid non auctor totius con-
solationis ab Apostolo dicitur: Deus totius Con-
solationis? hæc nonnulli SS. PP. considerantes
dixerunt, confortationem Angeli non fuisse nisi
quandam adorationem quã Christum adorauit,
laudauit & glorificauit, atque eadem esse confortans
eum quod Laudans eum.*

Cor. 13

D. Epiph.
Lib 1. de
her. 69.
cap.
Axioma
vniuersum
med. &
finem &
in Archo
prin. &
Deuter. 32
43.

Hunc dicendi modum sequitur D. Epipha-
nius, atque impleri hic mystica illa verba can-
tici Moysi: nam vbi nostra vulgata legit: *Lau-
date Gentes populum eius, legunt Septuaginta
ipso auctore. Adorabunt ipsum omnes Filij Dei,
& confortent ipsum Angeli Dei. Visus est autem
Angelus Domini confortans ipsum* (inquit Epi-
phanus) non quod confortatione Angeli opus ha-
beret qui maior est Angelis. Cui scilicet omne
ratio inter
geni cælestium, &c. sed ut impleretur illud in
canticis magno Moysi in deserto compositis quo di-
cit: *adorate ipsum omnes Filij Dei & confortent
ipsum Angeli Dei.* Familiare est sacro Eloquio
expennuero quando dicitur leguntur sententia,
vnam esse alterius explicacionem, quocirca il-
lud adorabunt ipsum, exponit id quod consellim
adiicit. *Confortent ipsum.* Deinde frequens est
in eadem sacra Scriptura, (vt præfatus auctor
indicit:) dare nos gloriam & benedictionem
Deo, non quia realiter ipsam illi impertimur,
sed quia comitetur omnem illius esse gloriam

II.
Modus
explica-
tur.

omnemque benedictionem? Iuxta hæc opinio-
nem confortari ab Angelo Christum non fuit
ab Angelo Christum vires accipere, sed Ange-
lum Christi potentiam viresque conferri. Vnde
hoc solum egit Angelus vt coram Saluatore
prostratus ipsumque, adorans faceret quod ipse
qui mortis patiebatur agoniam, effect cui pleni-
tudo data erat potestas in eælo & in terra idque ad
omnia, nec non æqualis esset eius, cum Pa-
tre potestas, si verò dixerat: *Pater mi omnia
tibi possibilia sunt* etiam ex eadem ratione erat
illi omnia possibilia. Addit autem D. Epipha-
nius vidisse Apostolorum Angelum, qualiter Chri-
stum adoraret: & qua reuerentia atque honore
coloret. Et quam Deum Omnipotentem, nec non
audiuisset verba quibus eum Angelus lau-
dabat adorabat vt simile quid fuerit, quæ legimus
in mysterio transfigurationis, vbi videtur
ipse Moysi, & Eliam quosdam apparuerunt,
& colloquim Christi cum eis intellexerunt si-
cut vt Angelus eorum discipulis adorans. *Deni-
que sumus, &c. qui admirantur eius excellentiam
adorans decubant, sua est. fortitudo Domini: in
enim presulius contra mortem, &c. hoc modo
nonnulli pariter hæc exponunt confortatio-
nem.*

Poterò modum scèctando faciliorem quam
valde mysticam quem proponit doctrina nostra
Doctores Angelici, dico realiter venisse Ange-
lum vt Dominum confortaret, ita vt dicitur
sit quod verè ac proprie Christum confortauit.
Ad hoc cogitare oportet Saluatorem hæc
in loco constitutum vt perfectè & integre po-
nobis pateret eo modo quo cruciatum passus
illi tormenta adferre grauiorem, ob rationes
prædictas, libera sua voluntate veluit (sit sem-
per benedictus) seipsum abyfso demergere per-
uarum quam non posset profundiores, infu-
rens illas omni seculo solamine. Nam hoc apud
Dauidem prædicit: *Interroneat aqua vsus ad
animam meam. Infusus sum in luto profundi &
non est subleuatus.*

Designat primò: sub nomine aquarum tri-
stiam suam, laborem, tædium, & mortalem
agoniam, quas dixit animam suam penetrasse.
Vique ad animam meam, quod hinc conuenit:
Tristis est anima mea vsque ad mortem ea lo-
quendi formola quã Ionas in profundo pelagi
ceti ventre conclusus lamentatur: *Circumderunt
me aqua vsque ad animam meam* iudicat sen-
tendo: se ab omni sic destitutum consolacione
in abyfso calamitatus vt non haberet quæ
pedem infigeret. *Infusus sum in luto profundi*
no

non est substantia; molestum imprimis est demergi in profundam aquarum limpidarum, in quibus certo pedem figere est impossibile nec manibus quidquam arripere, porro sine dubio multo ratiōsior est in lutum incidere fordidum & exercendum ubi omnia sœcibus abundat. Ecce quam eleganter per hoc cruciatus terminat Saluatoris. Lintum appellat seu focos, sumpet. metaphora. à medica purgatione, nam in eius sœcibus seu limo pars est spissior & amarior in quo significat tormenta Christi maxime fuisse, graviora, molesta, & amara, quia nullus unquam tulisse perhibetur: illa verò se petulit: ut non haberet cui constans inlisset, nec digitum quidem pedis insingeret, aut manus inticeret, ut seipsum vel modicè sustineret: *non est substantia*. Legit Symmachus *non est ubi quæm suscipere*. Sic autem se res habuit, quod Christus consideratione sua clara & pellucida lapsum ita profundo poenarum iniecerit, quas iam maximas erat passurus, ut nullam perciperet consolationem suæ magnam suæ parvam, quæ postea eorum dolorem mitigare vel paululum.

Primo sibi viuacissimi non proposuit amarissimæ mortis horrorem, qualiter in tota sua persona sustineret: in omnibus Sanctissimi corporis sui partibus, omnia tormentorum genera, ab omni genere personis & sibi maxime inimicis. Vidit irisiones, iniurias, scorum alapas inimicorum, victoriam contra eum obtenta proclamatiōem, immanitatem, electi populi perditionem, Apostoli sui condemnationem, scandalum & suorum dispersionem discipulorum, multiplicatam ac iuramento confirmatam Petri negationem, potissimum autem immensas dilectissimi sibi matris angustias, ita ut mari tormentorum se cernebat immersum. Addidit hoc secundo quod sibi ipse nullum, cum posses solamen adhibere, nec aliquid esset quo poenam suam vel medicum fulcire posset & sustentare: etenim nullam voluit admittete considerationem quæ posset illi conferre consolationem. Habet homo duas partes, superiorum & inferiorum, rationalem & sensitiuam: illam cœli, hanc terræ comparaueris. Illa huic accendit locæ ac influentis sicut suis terræ eorum demittens pluuas suas quibus terræ reparata ariditatem, illamque exhilarat & reddit formosorem, laborat quæ in corpore aut in iis quæ corporis sunt, ut pote morbo, paupertate, cunctis, persecutione, &c. succurrit pars su-

perior, potissimum quando diuina cumulat gratia, viuis considerationibus; quibus morbi dolor alleviatur, attendit plura se ex peccatorum suorum gravitate mereri, quod paulatim terminetur, quod si in hac vita quidquam paratur, lucrum allequatur æternitatis, quibus iniuncti Martyres in cruciatibus suis se demulcebant, & quas sibi iusti proponunt ut hilari, constantique animo huius vitæ tollerent aduersa, illaque erant quibus sua lob tormenta leniebant. Ita ut nullus ita profundo dolo tum pelago fuerit demersus qui non haberet aliquid quo dolorem sibi temperaret etiam vehementissimum: solus Christus sic nunc huic immergitur profundo, ut nullo modo quidquam habeat cui innitatur: Quia torrentes atque influentias, partis superioris ita cohibebat, ut nec vllam admittete voluerit cogitationem extantibus quantas poterat, quæ cruciatus sui leniret acerbitatem.

Hæc omnia tribus verbis complectitur Theophrastus 3. p. 9. 48. logorum antesignanus D. Thomas, qui pluribus expositis rationibus magnitudinis poenarum tristitiam Christi, tertiam hanc explicat. Pars superior: *Terzio: magnitudo doloris Christi considerari potest ex dolore & tristitia paritate*: Nam inferioribus in aliis patientibus mitigatur tristitia ex aliqua non ad considerationem variis, per quandam desinatio iuuabat non seu redemptio a superioribus viribus ad inferiores; quod in Christo patiente non fuit, quia unicuique virium permisi agere, quæ est sibi proprium, sicut Damascenus dicit. Hæc amplius exposuit interpres acutissimus Cardina. Rhodensis Caietanus aduertens, quod sicut poenalia sicut e. i. 5. partis inferioris in Christo, nec modicè gaudia turbabant partis superioris: ita gaudia partis superioris nec modicè quidem poenas mitigabant inferioris: Eius verba profert. *Sicut tristitia non impediebat rationem, ita nec ratio mitigabat tristitiam, sed unicuique virium permisi sum est, quod suum erat; & propterea in lesu suo maxima tristitia*. Quantum capio licet hoc exponere per illud quod consigit tempore diluuij. Considera & congere globum ex omnibus creaturis, qui continet partem superiorum cœli empyrium, thronum gloriæ Dei, ubi lætantur Angeli sacrique exultant omnigenis expertes doloribus: & partem inferiorum ex his compositam elementis quæ vidimus & quibus viuimus, ex quibus tanta temporum oritur varietas rerum, que inconsuetas. Tempore diluuij pars

VI. Similitudo de diluuiō.

illa superior celestis ita suo delabatur gaudio gloriosa, ut eam inferior non turbaret. Ipsa autem aquis mergebatur ita immensis ab alto defluentibus, & aere quem cœlum dicimus: nec non de mari terra que fontibus deorsum, ut in omni illa voces audirentur, gemitus, terrores & angustia: nec rancida pars illa superior solamen aliquod & lenimen mittebat inferiori: unde illa manente constanti, nec vllum passu glorie suae detrimentum, inferior hæc aquis inundata mergebatur.

100 Hoc ipsum in Christo perpendamus: pars illi erat superior animæ velut quoddam cœlum empyrium gloria & lætitia plenissimū, quā fruebatur omni excludo impedimento & perturbatione; eratque anima illa in terra ita gloriosa & plena gaudens beatitudine quo ad partem superiorem, sicut modo in cœlo gloriosa perfuitur. Inferior verò pœnarum, quas nouimus, turbabat alterationibus, & nunc in horto velut in diluuiō mergitur: cernit etenim in se pœnarum aquas omnes exonerandas quas cœlum Patris æternitatis disponit, & de terra furens hominum malitia & insana diaboli deuoluit inuidia, quibus iam præforandus erat & moriturus. Ceterum hoc eo modo ut illa pars illa superior minime subueniat, nec guttulam depluat consolationis: quinimo pati permittat partem hanc inferiorem cruciatus adeo puros, ut nec illi succurrat, nec velit Saluator admittere vel leuem quidem considerationem, quā vel minimum eius posset pœna mitigari. Perpende quantum hoc pelagus pœnarum fuerit absque vllō solamine, cui moriturus immergitur. Heu Domine: quā meritō vocare potes illos omnes qui mundi cardines obambulantés varia videntur tormentorum pœnarumque genera & execrationes sententiarum immanissimas: vtrū sit aliquis qui viderit aliquam aut pœnam aut angustiam quæ tunc possit vel in minimo comparari.

Thren. 1.
12. *O vos omnes qui transitis per viam, attendite & videte, si est dolor sicut dolor meus. O Christiane qui nullas tuis similes arbitraris infirmitates & angustias. O vos omnes, qui vestras calamitates & aduersitates ut omnium extremas arbitramini, illas considerate.*

Cum igitur Dominus hæc supremā torqueretur agonia saeuissimis afflictus angustis, omni reiecto solamine, quo poterat animam suam demulcere, saltem ex aliqua consideratione partis superioris quā inferior mollia leuaretur, sic ut iam videretur illi vita terminanda: quia vires natura subministrare non poterat tanto ferendo

oneri patris: æterni Patris accurrat providentia, sic Caietanus, angelum illi destinans qui aliquatenus deforet eum confortaret: non enim volebat Dominus ut pars illa superior aliquod illi solamen adferret interius. Difficile dicta est qua ratione facta sit hæc confortatio. D. Hieronymus a. D. Chrysostomus b. & D. Gregorius c. a. C. non aliud dicunt, quā non esse inconuenientia hæc concedere Christum ab Angelo confortatum: hæc quandoquidem certum sit si superior ipse sit in horto inferior secundum naturam diuinam, quod illis sit & hinc Psalms illa cuius verba apposite introducit Ap. I. stulos Minuisti eum paulo minus ab angelo. Ipse die Centurionis expendimus doctrinam Angeli: cui Doctoris dicentis, quod sicut Dominus non steter nos tras voluit infirmitates accipere nobis ad salutem, eadem occasione etiam assumpserit ad effectum admirationis: et eodem reatere verique h. dem admiratus est Centurionis, licet inuolupte videatur imperfectionem, eo quod admirationem admitteret: quā a Christo longe propulsamus: Nihilominus ut perfectè sibi honoraret Centurionis verè voluit admirari: nam ad hoc natura concessit humane, ut quantum ad scientiam spectat experimentalem, non omnia sciret, ut ostendit Doctor Anglicus: qui ergo ex illa ratione permittere potuit in se passionem admirationis eius quod admitteret in Centurione, non repugnat quod permittere potuerit Angelicam confortationem, qua parte natura sua erat inferior Angelica.

Porto eidem in horto argumento Caietani, fundando in illo ipso quod ait D. Thomas, intelligendum est quod Christo potius omnes occludente consolationi, quæ ex parte superiore animæ suæ poterat inferiorem adiuuare, adfuit Angelus exterius illi eadem representans, quæ propria eius consideratio poterat illi propinare interius. Nullō modo concedimus (inquit ille) potuisse diabolum tentare Christum per suggestionem interiorem, in anima eius operando ebrietas, quæ poterant mouere illius appetitum, qualia sunt omnia regna mundi eorumque gloria; verba licet adferre Caietani, quæ proferuntur a Damasceno quod in Christo non fuit redundanti inferiorum vitium in superiores, aut de conuerso, sed cuiuscunque permixtum est quod suum erat: propter quod cuiuscunque Patris Christi fuit valde magnus, ut sanguis decurrens in terram resatur, & qui pars superior non

viduabat inferiorum. processu suapte natura in
tantum cruciatus ille ut motum & sensum ab-
solutum à corpore Christi aut valde impeditet, sed
prestantia divina suppletum est per exteriorum con-
fortationum ac si homo aliquis confortator emen-
ta quod sicut tentatus fuit à diabolo exstitit pro-
ponendo omnia tentationis ad malum, ita confort-
ationem est ab Angelo exterius proponente omnia
consolatoria, que naturaliter sunt propostia con-
fortior vni ac corpore, ut sic quasi frantum ex
positiuer propostia, cruciatum propostionem appo-
sitionem si ab extra, ut sic inferior pars habuerit ca-
sam in confortationis quod sicut erat ab extra. Et
huiusmodi monstrat caritatem aut propostionem
humane nature in Christo.

§. 40. Confortat Angelus Saluatorem, sicut
Iona in Dauidem, & suppletur Moyse va-
luntium.

Hec amplius expono dum noto non esse
præter consuetudinem, imò familiaritate ve
minor maiorem confortet, seruus exci-
tet Dominum, mulier vitum consoletur, quo-
tidie contingit ut dum morbo laboras grauiori
familiaris tibi vel etiam famulus qui nec tanti
valer tantumque potest aut nouit, quantum tu,
rebus te demulceat soleturque suauioribus :
pariter si similito casu non parum affligaris, vxor
tua te solatur, excitetque pusillanimitatem. Appo-
sitè profertur hic historia de Dauid. Cum
enim grauissimè doleret ob intentam sibi &
conuincet Saulis socii sui persecutionem, &
iam per auiam & desertam totus absorptus tristi-
tiam inop animi vagaretur, accessit illum Prin-
ceps Ionathas & confortauit manus eius in Deo,
dicens: ne timeas, &c. Explicat Cascauus
philum hanc: & confortauit manus eius in Deo,
quasi Dauid multa proponeret de diuina protui-
dentia, quæ Deus de seipso disposuerat, & sicut
illum vixerat in Regem sic educeret pacem mul-
ta & incoluntate gaudentem. Extra controuer-
siam est plura de his nouisse Dauid quam Iona-
thas: Nihilominus hæc illo referente quæ
Dauid non ignorabat, illum excitauit pusilla-
nimitatem, delectum animauit & infirmum con-
fortauit. Hoc idem de Angelo mihi persua-
do.

Credit Gerson fuisse Gabrielem hic enim di-
citur festuando Deo, & ait, D. Gregorius .9. c.
huius aliquid mira fortitudinis fieri occurrit, Ga-
briel enim motu perhibetur, verbu apparuit ei, declarat
lumen .cap. de la Nuce, Tom. 11.

venisse in figura humana visibili pro ut diximus: I.
Opinatur D. Epiphanius visum fuisse ab Apo-
stolis, quod que accedens ad Christum coram sit Ange-
lillo in genua prostrauerit, eumque ut verum Chri-
stum primò adorauerit: & statim eundem ut sicut cõ-
hominem debilem confortauerit, illi locutus fortans,
ut homini afflicto nimis, duo perficiens eodem loc. cit.
ordine quò dixerat Moyses. Adorabimus eum Es Deuterò.
ly Dei, & confortent ipsum Angela Dei. Cælo. 32. cit.
cum princeps & Domine mi, legatus adlum à I. I.
Parte tuo missus cælesti, ex mea non venio Eius ver-
auctoritate: graui etenim hoc mihi temeritati pro-
adhiberetur sed ex parte & commissione æter. pouitit,
ni Patris tui expressa. Rogasti Domine mi:
Si possibile est transeat à me Calce ista, eius tibi
uomine pronuntio: possibile non est. In men-
tem tibi veniat, dux illustrissime, tuam hanc
mortem à te ipso cum Patre tuo Sanctoque
Spiritu fuisse ab æterno determinatam. In mun-
dum venisti perfecturus opus Redemptionis,
manum ad aratrum misisti, modo retro respici-
tere macula foret indelebilis. Terribilis mors
erit, fateor, horrendi cruciatu, calumnie non
serendæ, crux ignominiosa, portæ maiorem
longè futuræ sunt utilitates, & gloria, quam
inde tibi colliges vberior: verum est Domi-
ne mi, & Deus meus, matrem tuam Sanctissi-
mam aliquo tempore suo filio dilectissimo or-
bandam, gregem tuum suo Pastore, amicos
tuos suo consolatore, hostes verò tuos trium-
pho exultaturos: verontamen & hæc considera
ex illis triumphum resurrectionis tuæ gloriose
secuturum, qualem nunquam videre vel spe-
rare quis posset. Tu moriens diuinæ satisfacies
iustitiæ, misericordie exaltabitur, mundus redi-
metur, mors mortua corruet; Pater tuus
glorificabitur, cælum instaurabit, amici tuæ
antiqui Patriarchæ quos modo limbus captiuos
detinet, liberabuntur, Prophetæ tui vetidici
cæteribus illis eripientur, tuumque nomen su-
per omne nomen gloriosum exaltabitur. O Do-
mine mi, tua consolatione mundum ab illa re-
parabis, promissa tua exonerabis, verba tua
& iuramenta compleris, tuamque confirmabis
& testaberis veritatem. Non hoc te fugit, quod
in diebus Noë arcum in nubibus multi colo-
rem statueris in signum iram Dei iam de-
fecturisse, & quò significaretur, quòd tu ipse
arcus diuinus in cruce & ære exaltatus, rubro
tuo sanguine purpureus, carnis tue vibicibus
pallidus, & ymbra mortis faciei tue subigeret,
Patri tuo hominum genus es reconciliaturus,
atque perpetua futurus pacis iudicium, quo
E s
fuerit

17
4

furor illius temperetur iustis, scelerum indignatio.

II. Aliorum Angelorum apperitio & deprecatio.

Iple veterem legem tot figuris ordinati eorum quae passus es, & haec omnia tua morte completa gaudebimus, nec iustum erat has semper manere vacuas. Domine mi sanguine tuo terram rigabis, verumtamen quanta messis ex illo caelesti rore proveniet? quantos Martyrum, Doctorum, Confessorum, virginumque numerus? quanta tibi gloria, quale Patri tuo regnum, & quanta electis tuis futura beatitudo? Has & alias imaginari possumus simili formatione ab Angelo Christo propositas: nec desunt Doctores qui sustineant cum Angelo Gabriele plures alios advenisse, quamvis hoc non dicat Evangelista, sicut opinatur Albertus Magnus: quamvis in mysterio incarnationis Dominicus solum exprimat Gabrielem: credit tamen cum illo millia convolasse Angelorum, qui dum Virgo suam praebet assensum, vel ea hora qua dandus erat, apparuerunt ei illum ab illa obnoxio rogantes ex nomine Sanctissimae Trinitatis, omnium Hierarchyarum Angelorum, multitudinis Patriarcharum & Prophetarum, denique totius univ.ersi.

Hoc praesupposito credendum est non solum angelum venisse Gabrielem sed milenos alios: & quidem ille primus fuit qui solus in forma visibili se manifestavit, postquam tamen cum Christo sermonem absoluerat, reliqui omnes in forma apparuerunt humana & pari reverentia prostrati laudibus illum extulerunt, manusque eius in Deo confortaverunt: & hoc quidem conformiter praedicta Moysi Prophetia: loquitur enim in plurali de filiis Dei & Angelis. *Aderibunt enim Filij Dei.* Nonnulli apparuerunt ab illo postulantes ut ultimum operi Redemptionis terminum imponeret, quem iam inchoaverat, eratque immensa illius bonitati ac misericordiae maxime conveniens; alij ex parte Prophetarum, alij sub nomine Angelorum, alij ad humani generis infantiam praecelque supplices, alij veniebant ex parte humilitatis haec illi proponentes: Domine, totus ecce mundus praesulta nimis superbia evanuit atque in ea superbia princeps triumphat & pro voto dominatur: si coronam spinam capiti tuo assumpseris, superbia de mundo eliminabis, & in eo plantabis humilitatem. Alios video nomine castitatis exorantes, Domine mi, totus ecce mundus igne libidinis exarscit, si in carne tua flagra sustineris, medium erit optimum quo podice castitatis vivant mortales, vitam adsumant caelestem

& Angelis digni conferantur. Alios audio ex parte charitatis: Domine mi, te natus in Bethleem caelesti advenitum tunc melodia celebravimus, gloriam in altissimis Deo recitavimus, pacemque hominibus in terra annuntiamus: modo hic vlcima tribuenda est per, factio, quandoquidem ex morte tua Deus glorificabitur, homines pacem obtinebunt, illi per sanguinem tuum reconciliabuntur per quem illis caeli Janua patebit, ut vacua sedes, ex quibus multitudo occidit Angelorum impleantur. Quo circa cuncti te mortales deprecantur, hoc a te omnes Angeli postulant, Pater tuus hoc statuit, ordina & praecipit, &c.

His rationibus animus Christi prostratus rexit eo modo quo diximus. *Dilexisti iniquitatem & odisti iniquitatem: propterea vixit in Deo, Deus tuis oleo lacrima praesentibus tuis.* Quamvis autem Saluator noster tota sua vita curricula amaverit iustitiam & odisset peccatum: porro singulariter hac occasione, prout infra manifestat, Bonus proprium est bonum diligere & malum abominari idque tanto magis quanto sunt meliores, Erat Christus infinite bonus, vnde odio quod finito profectus est peccatum, & lacrima morte iustitiam idque in tantum ut opus fuerit adferre illi cordis confortarium alioquin praefocando: eomodo quo cordi subvenit humilibus gravioribus oppresso: Confitebantur enim vcliones ea floribus mali auri & botyrum quibus roboretur, & temperetur angustia, qua nimis ex humoribus opprimitur. Hoc amplius exponitur dum ratio agoniae Christi producit, nempe contritio scelerum nostrorum amarissima.

§. 41. Factus in agonia prolixius oratus, & factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis. Agonia passus est Dominus: proinde et conspiciantur scelerum in se irruentium impetu gravari, quàm tæxæ præcelsæ turris, vel rupes montis altissimi.

Mysteria sunt insignia quæ hæcenus declaravimus circa duas priores partes, orationis Dominicæ, principium & medium quas atque Angeli confortationem; porro profundissima continet Sacramenta pars ultima quæ hæcenus illi impostuit illumque describit Evangelista Lucas, cuius conclusionem & epilogum ait esse, quod fecerunt & divinus oratione gravibus angustibus & mortali oppressus agonia, eoque tanta ut guttas sanguinis sudaret alios copiosas, ut de corpore eius Sanctissimus velut rivulus deflueret terram irrigantes. Et factus in agonia prolixius orabat, & factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram. Prolixior fuerunt priores duæ partes orationis singule vixit hora vel paulo minus, tanta & ultima prolixior multo fuit & horam excedit, idque eo modo, ut quando Dominus absolutâ carni egressus est de Hierusalem hora noctis esset octava, accederet ad hortum ad medium noctis & ante novam orationem incipit in qua perseveravit usque ad decimam. Secunda vice usque ad undecimam, cuiusque esse tertia vice revertitur ad orationem, facta est illi apparitio & confortatio Angeli, quo dilapso orationem repetit usque ad mediam noctem completam, cum surrexit ab oratione & obviam processit illis à quibus prænoterat se capessendum. Dicitur hoc ex confessione ordinaria Ecclesiæ hora nempe maturina mediæ noctis caprum fuisse Dominum. Hora qua tenebræ sunt obscuriores: tunc etenim magis palpabiles fuerunt illæ quibus infelix illa civitas immerita incurrit, quàm illa quibus olim Ægyptus ingemuit involuta. Mediæ nocte vigilans est Patriarcha Jacob Angelum quocum iohannes est ita foriter atque ex vna in alteram defertit partem, ut inde femore claudus evadent: eadem hora populus Iudæus ex eius descendens familia manum iniicit somni conciliâ Angelis, & quasi cum eo luctatus hæc & illæ tæxæ ad diversa variaque tribunalia eum

prostraturus, ex quo populus ille tantam contraxit pedum claudicationem, quantam in illo conspiciamus. Conceptus hic est D. Augustini quem alio loco trutinavimus.

Mediæ noctis silentio solebat Deus brachia manusque attollere libera & solutas contra humanum genus: etenim horâ eâ in persona duorum Angelorum venit, igne & sulphure Sodomam caesurus adeo tremendo exitu, ut in civitates converteret eius civitates. Eadem hora transit in figura Angeli percutientis, omnes occidendo primogenitos nedum hominum sed & animalium, à primogenito vilissimi animalis usque ad Regis primogenitum, iuxta illud quod dixerat. Et transibit nocte illa per terram Ægypti percutiamque omne primogenitum in terra Ægypti ab homine usque ad pecus. Eadem hora cuncta subvertit dzmonia quæ passim per Ægyptum adorabantur: hoc enim credit D. Hieronymus verbis illis indicari: In nocte illa, in cunctis Dni Ægypti faciam indicia: quod confirmatur ex scriptura propter hoc quod addit: Ego Dominus: nam in Hebræo nomen scribitur ineffabile Dei, quod significat ipsum solum esse verum Deum.

Eadem horâ in terram prostravit idola quæ Philisthim colebant in simulacro Dagon: etenim nocte humi devicit simulacrum quod cum Philisthim exersissent & loco suo restitissent, ecce altera nocte in partes confregit. Eadem horâ angeli ministerio ita liberè gladium applicavit, ut centum octoginta quinque milia proferret de exercitu Regis blasphemæ Sennacherib quibus urbem Ierusalem obsidebat vitimoque discrimini exponebat. In nocte illa venit Angelus Domini & percussit in castris Ægyptiorum centum octoginta quinque milia. Itaque mediæ nocte Deus manus suas attollebat libentis contra inimicos suos homines & dzmonia. Eadem horâ illas tradit ipsi omnibus quas capiant & ligent, eorumque se tradit manibus libera data facultate quatenus homines & diaboli illas contra eum liberitè inoveant: hoc etenim significavit tom eadem horâ dixit illis: ita est hora vestra potestatis tenebrarum.

Potro non est prævenire mysteria, quando quidem præsentia orationis eius quæ declaravimus, abyssus sit eorum inscrutabilis, quorum primum est, quod confessum oculis occurrit excutiendum. Si apparuit angelus in figura humana, quia consolaturus veniebat, & confortatorus Dominum secundum naturam

E. 16. de ciuit. e. 34. Ho. 7. Nu. 20. seq. 1. Mediæ noctis tempus attenditur. Exod. 12. 12. Epist. ad Fabiol. apud Lycopman. Exod. 12.

In nocte 4. Reg. 19. 35. In nocte 4. Reg. 19. 35. Luc. 24. 48.

104.

II. Virum agoniam præcellens aduentum Angeli.

naturam suam humanam, & realiter eum confortavit eo modo quod diximus: quomodo subiungit Evangelista eo tempore mortali Christum oppressum agoniam, & feruentius ac prolixius instruit orationi, tantamque fuisse interiorum sui cordis angustiam, ut sanguinem sudaverit tanta vberitate, ut guttatim in terram defluens ipsam ut rose purpureo malsaceret: hæc concessio videtur non tantum eum Angelica confortatione non fuisse roboratum, imo potius angustias pernasque illi accretisse grauioribus. Idcirco nonnulli arbitrantur hæc agoniam & sanguineum sudorem ante aduentum Angeli contigisse, quo adueniente & demum dispartente statim Dominus ab oratione surrexit totus animo confortatus, quo prodiret obitum inimicorum excepturus à quibus caperetur, caprusque occideretur: huic ego fidem non adhibeo sed eodem credo ordine contigisse, quod narrat Evangelista, & explicauimus, causas ponderando huius extremæ agonie & sudoris insoliti. Realiter Angelus Dominum confortauit ut declaratum est, porro eum determinatione bibendi calicem, & tradendi se ad hoc potestati inimicorum, hominum & demonum, ut in corpore suo amaras & horrendas passiones suæ pernas sustineret, se ipsum perfectissimum tradens quam olim Iob quandoquidem ille tantum tradidit fuerit, ut in eum agere potuerint quo ad corpus & facultates sed eum vitæ reservatione, Christus autem absque illa reservatione primo: voluit, ut supra diximus, pati manibus suæ imaginationis in animam interioribus. Quamuis autem cepit ab initio orationis suæ timore illo pauore mentisque tristitia, pro ut explicauimus, nunc tamen in vltima illa hora sibi refidua grauius pati voluit & acerbiores in anima sustinere cruciatus, illosque interioribus experiri quos postmodum in corpore tolleraret exterioribus.

Notat Apostolus opus quod Deus de veteri tabernaculo, & propitiatorio disposuit, quod his fieri decreuit: primo: ipso eum Moysi solo existente, diuini sui digiti vicibus: illo namque formam eius tradidit Moyse delineatam: secundo: per manus operarium, ut sciendo, texendo, & laborando illud perficerent iuxta exemplar & prototypum, quod Moyse exhibens illi ait: Omnia facta secundum exemplar, quod tibi monstratum est in monte. Tabernaculum diuinum, & illud propitiatorium Christus est crucifixus: etenim ut tale tibi Pater æternus illum designauit iuxta Apostolorum suorum sententiam. Quam propitiis propitiacionem per fidem

in sanguine ipsius, ipse est propitiatus pro peccatis nostris, non pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi. Bis voluit edificari: primo: cum illi solus esset in horto suæ imaginationis esse cæcissimo digito, cuius opus interioris in anima sua perficit, quidquid pallurus erat designat, et ita viuaciter, ac si recipi pateretur. Secundo: per manus immanium illorum operarium, qui omnes istas partes integrè perficiunt: ita ut tanta reperitur vtriusque conformitas, ut quidquid illi elaboratum sunt, prius ipse videtur, considerauerit, decreuerit & acceptauerit, circa quod altero die mysteria declarauimus singulatis.

Vi hoc patet, sicut illud proprie eius personæ manibus fiebat: quæ cruciaturam omnium vires longè superabant, pernas suscepit & angustias, quibus eum creaturæ omnes non poterant torquere grauioribus. Argumentum omnino fabulæ venetor quo D. Thomas illud explicat. Nemo dubitat (inquit) quin peccata ac cruciatus quos Dominus pertulit, fuerint voluntarij: nam ipse illos assumpsit propria motus voluntate nam in hoc domesticæ uora est D. Augustinus de doctrina: Hæc humana infirmitatis affectus, sicut ipsam carnem infirmitatis humana, ac mortem uera humanam, Dominus Iesus, non conditionem necessitate, sed miserationis uoluntate suscepit. Consideratio hæc ad feruentissimam tantum deuotionem gratitudinem tenerrimè peruenit D. Ambrosium de illis & D. Bernardum. Cum Dominus hic esset, in pietati præclarissimus, quandoquidem dolores illos & angustias accepit, finem aliquem intendebat, & tales quidem erant accepturus, qui illi fini essent maxime convenientes. Plus hic erat, ut quæ solueret, & abundantius excessu, omnia illos cruciatus, quibus omnia mortalium peccata ferendis erant obstricta, facta, & fieri possibilia, ipsosque Deo reconciliare, atque coram meritis omnia illis adipisci regna æterna, certissimæque diuitias quarum ualor & dignitas est infinita. Tales igitur dolores illius, quas peccata merebantur, & bona infinita gratiæ & gloria merebantur. Idcirco certum est excedere debuisse quotquot omnes homines pati sufficerent, attende quales forent illi cruciatus. Quæritur potest considerari magnitudo dolorum Christi passionis (inquit D. Doctor) ex hoc quod passus est & doler à Christo fuerunt assumpti & uoluntariè propter suam liberationem hominum à peccato: & idcirco tantam quantitatem doloris assumpsit, quæ esset proportionata magnitudinibus fructibus, qui inde sequuntur, unde dolor Christi fuit maximus.

Luc

Com igitur Christus manibus propriæ suæ personæ pati decernat, vel melius imaginatio- nis, & animæ suæ considerationis, illam vincit, ut in peccata mundi resisteret, illaque perpendit, quæ cæternam in illum irruerent, & hæc pri- ma fuit ratio agoniz. Catholicè verèque loqui- mur. Nam dicitur Patrem æternum filio impos- sibile. Christum omnia mortalium peccata, qui fuerunt, sunt, vel erunt, nedum originale, sed omnia mortalia, venialia, quæcumque commissa sunt à primo peccato Adâm vsque ad vltimum in mundo committendum: non quæ ad culpam, quo in illum cadere non poterat, sed quantum ad poenam, quam subituros erat tamam quàm pro illis pati erat sustineri. *Folius Deo in eo ini- quitatem omnium nostrorum.* Alia littera legit. *Ir- rueret factis in eum iniquitates omnium.* Fecit ut cæternam irruerent in eum omnia mortalium omnium peccata. Quanto grauius ille cru- ciatu, si cerneret in se turrim integram irruen- tem maximæ & propemodum infinitæ constru- ctam lapidibus de montibus excisis & elabora- tis, oportetque super eum iutores, adeo graues, ut eorum minimis contereere & commolere suf- ficeret gigantem omnium fortissimum? Multitu- do peccatorum turris est immensa, lapidibus compacta grauilimis, quorum vel minimus potest atterere, complanare, & enervare vires totius turris vel maximas, nec ipsos excipio Sa- tanninos: quandoquidem in illis omnibus simul totius potentia tanta non est, quàm vel vnum su- munt, vel integrè satisfaciunt pro minimo peccato veniali. Pondus peccati adeo graue est, ut iuxta cogitatio, quæ Angeli supremi inuadit intellectum, & mille milium aliorum afflecla- ma, ipsum omneque ceteros effecerit adeo graues, ut illos nequiret celum sustinere, cum- que tale sit quale describitur amicus Iob instat ætis- simum. *Cæli quasi ære frmissimi solidati- oem.* Deinde cum Angelus ceteros que ex natura sua sunt ipsa cogitatione leuios, ceciderunt at- tantem obique vira mora festinantissimè in pro- fundum inferni, quos tandem pondus hoc ita conuictos coarctat, ut nunquam illud valeant euincere, nec se dimouere, nec de sub eo ad au- ras ita proleuere.

vt in æternum se nequeant expedire, coarctabit exponit autem eorum singulos propria scelerum suorum tur- infinita grauitas. *Grabitur enim iniquitas sua.* Ita- que damnatorum singuli sub onere peccati sui corruunt, sic vt in æternum ex illo casu assurgere sit impossibile. Si vel vnum peccatum tam im- mensi sit ponderis, ut licet supremus omnium Angelus tanta polleat fortitudine, ut ex parte sua valeat velut pila ludere cum toto illo mundi globo, & altissimos ac exiensimos precipitare ca- pacitate quæ tu lapillum, quantum erit pecca- torum mundi pondus omnium? Quam immen- sum? quam graue? Quam plus satis vt commi- nuat id omne super quod ceciderit?

Hoc immensum adeo pondus illud ipsum est, quod Pater cælestis filij sui humeris ferendum imposuit, omnia peccata Iudæorum, Gentilium, Manthorum, Hæreticorum, Arabum, malorum Christianorum, eorum qui ipsum crucifigebant, Pilati, qui mortis tulit in eum sententiam, He- rodis à quo deridetur, Phariseorum & Scriba- rum, qui tradiderunt illum, mortemque procur- sarum, Iudæ venditoris: verè etenim ac realiter imposuit Saluatori poenam sustinendam, quam omnia hæc peccata merentur, & pati eorum rei- teuebatur. Hanc modo contempletur tutrim- erissimum & iniquitarum in se irruentem, nec vllum esse peccati lapillum, qui personam suam, humerisque non grauet, pondus hoc attendit tam immensum. O bone Deus, & quis animus illa perpendere sufficebat? Molitur illa capita sine cerebro turrim adificare Babilonicam, quibus- que suum deferbat lapidum cælestique pondus adeo- molestem, vt singulorum vires enervaret. Si pon- dus quo decem grauebatur, vni ferendum im- posuissent, quàm non angustia premeretur? Si ea- que centum ferebantur, quæ mille si totam cum omnibus lapidibus tutrim? quis non illam cons- picatur ex mera defecerit agoniz? quæ non suc- cumberent vires, & in terram corruerent tanta- molis solius inuitu? Suppone casum decem præ-

106
dones ob enormia facinora sua: moret adiudica. VII. eos esse ignominiosos: quisque tantum percipit simili- tudinem dolorem ex onere proprii supplicij, & opprobrij dine vt oculis conspicens siue patibulū siue theatrum Christi animo desinat, contemiscat, vium roscumque declara- perdat faciei colorem, & capilli capitis erigan- tur ag- gatur. Si cruciatu ac ignominia quam decem om- nes perferunt vni soli sustinenda staueretur, quantum eius animo tristitiam adferret & ago- niam? Et si forent omnes centum eorum cru- ciatus? Et si mille? Et si myriadum? quænam vi- res adeo fortes, quæ hinc non succurrere poterit?

Ad hunc omnes verba Isaie vaticinantis, *Quis ex iudicio D. Ambrosij prædicabit quod pec- cati atrocibus in die iudicij est euenturum, quos ip- sa turris se totam appellat. Grabitur enim iniquitas sua.* *Non abierit & non subiecit ut resurgat: quibus verbis* *Præmi reproborum exponit casum in abyssum inferni,* *quæ in eum cadent, & lapsi ac prostrati remanebunt.*

quas non angustias, quas non causarent agoniae? O Christe sanctissime, quam bene requirerantur; Domine mi, humeri tales, tamque fortes, quales tuos omnes agnoscerimus, ut illis super imponeretur turris illa babilonica peccatorum, quam homines edificaverunt, & poena tolerarentur, quas rot ad mortem damnati sustinere tenebantur: porro satis hinc liquet quantum angustiam, quantum ad ferre deberint agoniam. dum eas omnes Dominus sibi conspicit irruentes sic ut nec eorum desit vel minima.

Omnia clarè & distictè peccata cognoscit, & eorum omnium poenam sibi conspicit inferendam, nec uno excepto, non originali, non mortali, non veniali, pro quo plene & integrè non satisfaciatur quantum est ex parte sua: pariter considerat, quod sicut nulla pars erat in corpore humanae naturae mystico à culpa innoxia, sic nec in suo naturali futura esset sine poena & cruciatu: non corpus, non anima, non sensus, non caput, non oculi, non pedes, non manus, non collum, non nervus, non arteria, non vena, sed nec crinis capitis vel tenuissimus. Si te ligatum conspiceret, atque in te irruerent innumera animalia venenosa, hinc viperam, inde dipladem, isthuc leonem, ex altera parte tigridem, ex alia tauri furiosum, feroces vrsu, & singula eorum ex parte sua corpus tuum impugnant, illa caput, haec brachia, illa pedes, ista ventrem, nonnulla in oculos conuolarent, quaedam auribus irruerent, quam grauer affigeretis? Eo modo Christum considera quasi praeccepti Patris ligatum obedientia, tantaque accurrere animalia truculentia, quanta illi se peccata obiciebant: scelera superbia spinis caput affligunt, auaritia manus clavis terebant, impudicitia corpus flagellis dilacerant, ira: collo funes injiciunt, gula scilicet & aceto inieciunt, inuidia cor horrendis torquent ignominia, aedia pedes harpaginibus vncisque transigunt. Heu quanta tristitia, quanta agonia, tribulatio quanta! Dicere tibi iure merito liceat Domine: *Circumdederunt me mala, quorum non est numerus.*

VIII.
Alia similitudo.

Ps. 39.

In representatione peccatorum omnium. ceteris eminebant peccata Iudaorum, electi populi sui: cum enim illi reliquis strictius obligaren-

tur, & essent pro quorum redemptione ac salute primario de coelis descendit, & in mundo Saluator; illi tamen erant qui in morte sua culpam incurerent grauiorem, manus in eius sanguine macularent; quos perpetuo beneficiis donisque largus enutrit: & jam praevideret ea de causa per diuinam fore iustitiam extirpandos, illosque futuros esse qui ex eius sanguine reliquis minorem haberent utilitatem. Uno ipsi illum protegere conati sunt. Sacilegem attendebat Apolloni sui productionem ob quam aeternum esset periturus: negationem ejus considerabat, quem Ecclesiae suae Principem degerat; dispersionem omnium sibi charissimorum, potissimum autem Matris suae poenas inestrahiles. Te iudicem appello num illis considerationes sufficientes non fuerint, quibus anima illius extremas mortis perferret agoniae, de quibus jam diximus, ea ponderantes quae hujus occasione D. Ambrosii & D. Hieron. reculerunt.

§ 42. Secundo: agoniam subterque languentem ceneris coram eius excitavit; mare dixerit, in quo demersa sunt peccata, sicut in Aegypto locuste.

Secunda ratio, quam assignat D. Thom. dolor fuit & omnium peccatorum, culpatumque contritio. Sicut vero verus est Christum nulla proprii peccati labe fuisse maculatum, ita verum quoque credimus, quod sibi totius mundi peccata imposuerit pro eis integrè satisfacturus, atque ex parte sua remissionem eorum omnium obtenturos, eo prioris modo, ac si ipse condempnasset: nam idcirco illa sua cognouit *Verba delictorum meorum.* Haec secunda ratio sequitur ex prima: nam quod Pater aeternus omnia illi peccata nostra pondus imposuerit, hoc ea voluntate fecit ut eorum immentum ipse debitum solueret, & integrè satisfaceret, & omnium plenam remissionem obtineret à Deo remissionem. Ad hoc saltem primo requiritur dolor cordisque contritio, occurrat quocirca illam excitavit, eamque adeo magnam excussit & intensam, ut cor suum haec fortius multo quam torcular comprimens, mortalem illi attulerit agoniam, qualem in eo vidimus. Hoc verum exposuit Ihuas: cum enim dixisset à Patre caelesti: *Et omnia illi nostra imposita crimina, subijungit: Verè Languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit.* Hos dolores intelligit Doctor Angelicus, illos quos secum vera trahit contritio peccatorum. Septuaginta translulerunt.

De peccata nostra ferat, & pro nobis dolet. Suf-
cepit in se iniquitates nostras pro illis satisfac-
torius, & consecutus remissionem, unde con-
tinuam electione ferentissimam, quae illi vis-
cera penetraret. Adeo verum excruciat in se do-
lens, teste D. Thom. ut grauior fuerit ille,
quem ipse solus eligit, quam omnium peni-
tentium, quotquot fuerunt in vnum congregati,
ut vocantur in mundo posse futuros imagina-
ri, sed non tantam excruciat, in quantum se do-
let ad omnia peccata extendit, sed etiam in-
stans in molesta & magnitudine, qua cor eius
affligitur. Et ratio sumitur ex D. Thom. quia
vera peccatorum dolor, vnaque contritio ex
duobus nascitur principiis. Vnum est gravitatis
culpa, & offensae Dei clara cognitio. Alterum
autem Dei feruentissimae tenentis quantum quis al-
terum amore prosequitur. Interiori, tanto de
offensa illi committis dolore torquetur ac-
toribus. Haec cognitio gravitatis culpa & amor
Dei, tanto fuit excellentior in Christo, quanto
peccator in eo creditur fuisse charitas & sa-
pientia, quae ceteris praefuit creaturis simul
compositis. In pluribus sanctis dolor hic ex illis
omnis principis tantis abstrahendo fuit, ut cor
illu sceleris adeo conflueret, ut illud praefo-
dant, vitamque eis abolerent.

Nonnullam refero historiam quae contigit
Apologetico nostro predicatori D. Vincentio
Ferrariensi dum Zamora Dei verbum dissemi-
naret: ut cum vidit binos nefandi peccati reos
ad supplicium rapti comburendos, apud iudicem
salvati, et aequam praefecerant, & exireten-
tibus eo loco staretur, ubi suam possent audi-
re concilio. Illos igitur velo coactos coram
eo staretur qui tanto cepit ferore spiritus in
peccatum illud adeo enoche debarbari, & ex-
clamavit hinc sermone, cum illos ad senten-
tiam volente delicta executionem, flammisque
trudere, remoto velo in carbones repererit im-
mutatos. O prodigium! Haec inquit vir S. Dei
fuit opus, illi sit gloria, qui reus illis tam inten-
sam tribuit scelerum suorum contritionem, ut
ex illis corda & corpora grauiori exulserit
violencia, quam ignis potuisset ille materialis.
Alia visum hinc Apologetico feruentem spiritu
in sanctis peccator intelligens enormis, de quo
refere idem Dei famulus, quod homines ve-
nustas, occideret, ejus sermone conuersus &
conuersus, adeo petite scelerum suorum posse
facere confessionem. Auditis ejus peccatis, po-
nituram illi iunxit septennalem, eratque
tanta illi culpa suorum cognitio, ut haec

illi leuis adeo videretur penitentia, ut diceret:
Pater mi, an tibi persuades hac me saluari posse
penitentia? Cui sic Deus famulus cognita ejus
contritione: vti que sibi nisi, in hunc sufficit, ut
triduo panis & aqua serues ieiunium: cui cum
peccator replicaret, an possibile foret, tam exigua
penitentia tantorum scelerum impetrare remis-
sionem, respondit: Indubie, fili mi, quinimo dico:
quod nec illam tibi praecipio, sed tantummodo
ut recites ter: Pater noster tantisque dolos cum
arripuit ex immensa Dei misericordia, ut reci-
tando primum Pater noster ad pedes Confessarii
mortuus corruerit, cui sequenti nocte apparuit
ait: nec quidem semel recigi purgatorium.

Quis verbis explicet angustiam D. Petri quan-
do trinis negationis suae cognouit enormitatem?
Quis dolorem Magdalene peccatricis adeo vehe-
mentem ut dum adhuc ad Christi pedes confisteret
eam iam ipse conspiciens inter Seraphinos amo-
re flagrantissimos annumerat: *Dilexisti multum*. D. IOAN
Quis contritionem illorum intelligat peniten-
tiam, quos refert Ioan. Climachus, aliorumque
quos quotidie demittunt? Novem igitur ab
illis omnibus contritionibus ad eam qua: Chri-
sti fuit, majus esse intervallum, quam minimo-
rum fluminum ad mare: etiam Christi contri-
tio mare fuit incomprehensibile, dicitur potest
illi: *Magna est velut mare contritio tua*. Primo Christi
ob magnitudinem, quia dolorem peccatorum
omnium comprehendit, sicut mare omnes flu-
vii hujus minores aquas & illius magni, & istius
ampliores includit. Singuli penitentes suas con-
tritiones aquas particulares doloris lactymarum
suorum tantum peccatorum. Hic dolore torque-
tur anxio ob commissas a se non dicendas impu-
dicitias, quibus illi viscera lancinantur, ut Da-
vid & Magdalena. Ille perjuriam suam desit, & ve-
ritatis abnegationem, quam tota vita cum D. Pe-
tro deplangit. Alius angustatur & excrucatur sua
contra Christum facinora, quibus velut perpetuo
clauo illi cordis intima terebrantur, Paulum vas
electionis imitatus. Ceterum humani generis
Salvator suo cunctos corde dolores recepit, qua
de causa ab Evangelico propheta, dicitur, *vir do-* *Isai. 53. 5.*
lorum, sicut dicitur a psalmo grapho: *Viri do-* *Ps. 75. 6.*
lorum illi scilicet ad quorum aras & scrinia
omnia conflantur genera divitiarum, suumque
habent locum sibi deputatum.

In Christum Pater aeternus omnia nostra ac-
cumulavit peccata, quatenus velut in mari ama-
rissimo cuncta demergerentur ob delictis & con-
tritionis, quam de omnibus concepit, magnitudi-
nem, illud complexus Michae vocavit. *Deposuit Michae. 7.*
iniquitate 19.

108 - D

Lnc. 7. 47.

D. IOAN

CLIMACH

in scela

Ps. 75. 6.

Hierem. 23.

13.

III.

contritio

omnium

excedit

contritio-

nem.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

13.

Micha. 7. iniquitates nostras, & proiecit in profundum maris omnia peccata nostra. Verbum illud: Depone in Hebraeo proprie de illo dicitur qui potestate plenaria alicui praesidebat & imperabat civitati, vel regioni, suae subiectae dispositioni, quando ab officio suo deiectus exautoratur: ea phrasi dicitur: talis ab officio vel dignitate vel regiminis auctoritate depositus est. Indicat Propheta Dominum, quo peccati humano generi superbum imperabat, & quanta premeret homines servitute, quam subiectos sibi illos & demissos detinebat, vt se nequaquam huic possent eripere servituti. David hoc in se expertus ingemiscebat. Iniquitates meae supergressae sunt caput meum, & sicut avis graue gravatae suat super me. Heu quam graue inguit! Heu quam terribiles patiuntur homines tyrannos: potius deponet omnes: Depone omnes iniquitates nostras: peccati regnum evertet: cunctaque exterminabit iniquitates. Et quomodo? Proiecit in profundum maris omnia peccata nostra.

Mare in quo peccata demerguntur & absorbentur, dolor est eorum veraque contritio: In quocumque hora ingemuerit peccator, inquitatum eius non recordabor amplius. Quale erit profundum mare, in quo peccata omnia praescantur? Mare contritionis & doloris, quo Christus omnes deplauit, luxuriae iniquitates. Si quid sapio historiam tangit Propheta celeberrimam à spiritu S. in Exodo exaratam. Enatae sunt Pharaoni ad flagellum in Aegypto locustae de calore terrae, tanta multitudine, tantaque malignitate, vt momento temporis devastarent quidquid videret terra produxerat, in arboribus, campis, & montibus. Locustae ascenderunt super totam terram Aegypti, & sederunt in cunctis finibus Aegyptiorum vastantes omnia. &c. signum aliquod dum Pharaon promittit contritionis: Dominus flare fecit ventum ab Occidente vehementissimum, & acceptam locustam proiecit in mare rubrum: non remansit ne vna quidem in cunctis finibus Aegypti. Quid opus Deo fuit hoc stratagemate, quo terram hic locustis plagaque emundaret? An delere non poterat locustam & efficere, vt ibidem ipsa deficeret, ubi nata prodierat? In terra ex eius astu nascitur, vult autem vt in mare deiecta praefocetur. Ex quo sine tam vniuersalis exitus pario, vt dicatur ne vna quidem superfuisse, quam mari hic submersa non interierit. Caelestia sunt haec mytheria, quae Dominus his intimauit.

Exod. 10. 21. Christi contritio mari confertur.

Exod. 10. 21. Christi contritio mari confertur. Mare in quo peccata demerguntur & absorbentur, dolor est eorum veraque contritio: In quocumque hora ingemuerit peccator, inquitatum eius non recordabor amplius. Quale erit profundum mare, in quo peccata omnia praescantur? Mare contritionis & doloris, quo Christus omnes deplauit, luxuriae iniquitates. Si quid sapio historiam tangit Propheta celeberrimam à spiritu S. in Exodo exaratam. Enatae sunt Pharaoni ad flagellum in Aegypto locustae de calore terrae, tanta multitudine, tantaque malignitate, vt momento temporis devastarent quidquid videret terra produxerat, in arboribus, campis, & montibus. Locustae ascenderunt super totam terram Aegypti, & sederunt in cunctis finibus Aegyptiorum vastantes omnia. &c. signum aliquod dum Pharaon promittit contritionis: Dominus flare fecit ventum ab Occidente vehementissimum, & acceptam locustam proiecit in mare rubrum: non remansit ne vna quidem in cunctis finibus Aegypti. Quid opus Deo fuit hoc stratagemate, quo terram hic locustis plagaque emundaret? An delere non poterat locustam & efficere, vt ibidem ipsa deficeret, ubi nata prodierat? In terra ex eius astu nascitur, vult autem vt in mare deiecta praefocetur. Ex quo sine tam vniuersalis exitus pario, vt dicatur ne vna quidem superfuisse, quam mari hic submersa non interierit. Caelestia sunt haec mytheria, quae Dominus his intimauit.

109. Ommino singulare peccati symbolum locusta. Iacob 1. 25. delentur, quod ex calore concupiscentiae fer. Gal. 4. 19. uentissimo nascatur, de maledicta Aegypti terra,

nostra inquam, natura Concupiscentia parit peccatum, asserit D. Iacob. Manifesta sunt opera carnis, quae sunt fornicatio, immunditia, luxuria, luxuria, &c. tollatur Apollolus. Hae illa locusta est, quae contempepascatur omne viride, quia tollit omne viriditatem, quo locustae erat anima, in quo Dei gratia confortata fiduciam suam spongie collocauit. Hae est locusta, quae ascendit, totamque terram Aegypti mordax occupauit, & sedem in ea fixit: quia peccatum omnibus dominabatur hominibus. Quid remedijs? Spiritus ab occidente uentus dilectionis Dei. Hae Deus dilectus mundum &c. Omnes has locustas proiecit in mare rubrum, passionis Christi, pelagus amarissimum: contritionis illi impulsit: Depone omnes iniquitates nostras: nam aquas contritionis suae & doloris amarioribus omnes absorbentur, intereunt, nec amplius coram Deo apparent, ne vel vna carnis anima si tanquam contritio peccatoris, vniuersa omnia eius demergunt peccata, vt iam in conspectu Dei non appareant amplius. Iniquitates eius non recordabor amplius: In hoc mari magno, ipsoque Oceano profundiori quid dubitamus quin omnia demergatur.

Secundo: dicitur hae Christi contritio pelagus: sicut enim omnia flumina producit de mari, sic omnes sanctorum contritiones procedunt, & traxerunt suam originem, principium ac virtutem ex petra illa Christi contritione. Si ergo illa tam exiguae respectu illius, tantae extiterunt angustias & agoniae, vt saltem aquae de corde per oculos eduerent abundantes: qualem quantumque illa potuit in corde Christi procurare angustiam, quantumque illum exerceat? Ecce nedom aquas per oculos distillat, sed sanguinem adeo copiosum vt terram valeat irrigare. Factus est sudor eius, sicut guttae sanguinis decurrentis in terram. Evidenter modo constat, & per hoc intelligitur, quod ad oculum spectamus quod Ilias ait: Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra. Quia in corpore flagellis caesus est, spinis clauis, verberibus, alapis: & in anima attritus fuit dolore & contritione: ea etenim est de qua dicitur, quod ille conterat cordis intima & comminuit. Vnde an hoc verum non sit, cum tam copiosum certis de corpore eius dimanare sanguinem: non illum iam verbera, non clauis, non spinae, non flagra ciciunt, quibus caro eius attritur: bene extiruit dolor amarissimus, quo cor illi contritur & quasi torculari conclusum sortis contulatur. Vix torculari iniunguntur, pilas contingens, & vinum guttate defuit vberitimo. Po-

luc Pater aeternus super Christum omnia peccata, et pro illis integre satisfaceret: unde sic per Davidem loquitur: *Repleta est malis anima mea: Repleta, i. equam, omnia namque in eum occiderunt. Angust ipsam tormenta contritionis, dolosique cordis: quid mirum, si tanto hinc impetu vinum illud sanguinis sui pretiosit hic ostendit quanta vi dolor hic eius viscera coarctaret: Toto de corpore manabat sudor sanguineus, et guttae, teste D. Bern. quasi pro omnibus lacrimis fieret ipse sanguineus: Vbi non solus est, sed quasi membrum omnibus fleuisse videtur et cum corpore suo, quod est Ecclesia, totius terribi iulacrymis purgatur, &c.*

§. 43. Tertiò: Proceffit hac agonia sudorque sanguinem ex verecundia de peccatis, quibus se crebatur grauatam, qua probatur ipso precedente timore efficacior: notate mysticam.

Hic causa alia copulator, ea nempe, quod se Christus reum contemplatur coram iudicissimo Patris tribunali, peccatis omnibus coactis indutum: ut olim magnus ille Senex Zacharias coram Deo vellens apparuit velibus sordidis & maculatis, sicut autem Saluator noster summus pro culpis omnibus pallus est dolorem, ac si propria fuissent, ita supremam pati voluit verecundiam, ac si ipse illas commisset, ipse Patri perfidus fuisset ille proditor. O quam hac verecundia prouocant agoniam! Omnium maxima agonia damnatorum vt D. Basilio credo, erit ipsa confusio, qua percellentur coram Domini iudicis adstantes tribunali, quem grauer offenderunt, strictam expectantes sententiam contra se proferendam, vt magis optent ipsi montibus cooperiri, & complasari, quam tantam patri debere confusionem. Grauior erit pudor ipso igne, &c. *Unco gebennam, i. au. dno loquentem D. Bern. sed pauco iudicia vultum.* Hic vna fuit & quidem non inferior ratio agoniae Christi, videre tot se grauatam sceleribus, quae licet aliena, tamen vt propria considerabat coram aeterni Patris offensi tribunali, qui iam paratum adhibuit ictum liberaturus ferocissimum tormentum cruciatuum, dolorum, mortisque, ignominiosae. Idcirco illud poterat Davidis citari. *Dolores inferni circumdederunt me.* Si David hoc dixit propria tantum peccata persequens, quod coram Deo confitens, vires illi concederent, necui collaberetur, ossaque contremiscent: Non est Hieron. Bapt. de la Nuxa. Tom. IV.

sanctus in carno mea à facie ira tua, & non est pax ossibus meis à facie peccatorum meorum. Quanto meliori iure dicere poterat hoc Christus, grauatius nedum ipsius David, sed totius mundi sceleribus? Declarat ipse Dominus verecundia suae grauitate, dicens, quanta haec esset, soli Patri suo esse manifestum. Hinc opinor horum sensum esse verborum: *Tu scis verecundiam meam:* Nam legitur Ps. 68. 10. *D. Hier. Verecundiam meam, alij, buborem meum.* Ex hoc pudore singulariter sudor ille sanguineus ex vultu totoque corpore dimanauit.

Hoc discrimen nouimus inter timorem & pudorem, quod timor, vt docet Doctor Anglicus, sanguinem de vultu, totoque corpore retrahat, & cor fatigat cooperire: nam praeter timorem eius spiritus refrigerant, vires languescunt, & tremore colliduntur: natura vt prudentissima tunc illo sanguinem destinat, in partibus existentem exterioribus, vt eius fetore foueatur. Unde ceteris aliterum, si contra illum gladius euaginetur, quod timore in eum irruente, & eo commoto, facies illi tota pallescat, corpus refrigeret, constringatur, & omni colore destituatur: ratio est: quia sanguine priuatur, qui secedit interior. In verecundia contingit oppositum: etenim sanguis ad partes profilit exteriores, potissimum autem ad vultum. Quanto rubore perfunderis oblata tibi occasione confusionis? Dicis: tali taurus accendit color, vt in maxillis eius ignis valeat incendi. Hinc ardor ille, caliorque, quem salibus occasionibus in vultu, auribus, totoque corpore percensentis. Hoc ex prouida dimanat naturae dispositione: quia in verecundia partes patiorum exterioribus: quia parulae sunt te conspicientibus: idcirco pars quae grauius tolerat, vultus est, vt pote magis apertus & nudus: hinc ait: in vultu pudor. Vt autem his natura partibus subueniat, & potissimum maxime laborantibus, nempe faciei, quasi velit illam conterepe, velum illi sanguineum obicit, quasi illam eo cooperiens: unde facies ita maculis ex pudore notique conspergitur, vt quis alius quandoque esse videatur.

Hic supposito Christum in herio considera III. nostris omnibus oppressum nequitijs, quasi pro-Christi prius fuissent quia nra pro illis satisfacere tenentur, succumbens tormentis morte saeva durio timor & ribus, atque quod sic se praesentet seueri aeterni Patris tribunali tanquam reum, vt eorum studia, etiam reddat illi rationem. Ex hoc concedit ex vna parte, vt talis in se timor excitetur mortis, quam sibi cernit imminetam. Heu quam seuera mors, heu quam amarus ille calix! Dicitur: *Timor & tremor*

I I. Discrimen inter timorem & verecundiam.

III. Christum in herio considera

Ps. 51. 6.

veniam super me, & contemnat me iustitia.
 Ex altera vero verecundia nascitur, dum se considerat in conspectu superemi illius iudicis innumeris oneratum sceleribus, quasi propriis, maiori longè rubore, quàm quilibet Princeps si reus peruerit in patrem Regem proditoris coram illo confisteret, eiusque reddidit rationem, nec respondere quidem sed pudore & rubore confusus meritum expectaret pro tanto crimine supplicii Magna est indubité timoris pena, cum ipse tantam eam faceretur, ut mortalem illi provocaret tristitiam: *Tristis est anima mea usque ad mortem* vnde naturali motu se subducere cogebatur, & intelligo quòd sanguis ad cor se retraheret, partes defertens exteriores subueniens autem interioribus. Porro gravior fuit pena verecundie: quia superveniente illà destituit sanguis, cor & partes interiores, quo se ex timore retraxerat, & resiliit faciem cooperiturus partibusque, omnes exteriores corporis impetu adeo vehementi, ut perfrigerat viamque sibi per poros aperuerit, & faciem contexerit, totumque corpus inefficaciter, ut in terram vsque deflueret. O quanta verecundia! O quanta confusio! Merito loquatur *Confusus cooperuit faciem meam*. Hinc quoque concludit quanta tibi sit futura confusio coram Deo in die iudicij, tuorum reo peccatorum si Dominus eo solum quòd ea in se suscepit punienda tam horribilem patiaris verecundiam, quàm toto corpore sanguinem effundat abundantem.

§. 4. Tandem hanc agoniam sudoremque pro-
 uocavit sanguineum cordis robur, quod inui-
 ctus ille dux declarat: *illud amoris igni ve-*
ceram, de qua David, liquefit, & quasi in
terebantio, de qua Sapiens, operatus est.

124. Mor.

Licet prædicta ita sint, alteram tamen addi-
 mus Saluatoris agonie rationem: forte sci-
 licet pectus in corde interiori, amoris &
 obedientie, timoris & pauoris, quod ipse in se
 provocauerat, cuique partem suam tradiderat
 sensu suam. Hic cor retraheret insligans ut mor-
 tem fugeret, amor autem illud excitat, ut eam
 querat & amplectatur. Et quamvis multi hanc
 negent delectationem, illam tamen admittit D.
 Gregor. eamque declaro Euangelico textui val-
 de conformem. Quando humana generis asser-
 tor cum tribus discipulis suis scellit, & inscitauit,
 atque provocavit in seipso terribiles illos
 & horribiles tristitiae & pauoris affectus, de

quibus egimus, noluit se statim illis opponere,
 nec illos moderari, nec attemperare, nec locu-
 men aliquod accipere, secundum D. Thom. ut hoc
 com. tempusque haberent ita perfectè, fortiter
 que cor suum assigendi: non ille declarat, illi
 vitam adimere sufficiebant. Hoc dolore peni-
 tique perseveravit, permittens ut timor ille &
 metor animam corpisque cruciaret, & malum
 subire resisterent, ita ut Patrem deprecaretur in-
 stanter, si possibile esset à se calix iste transferretur.

Quando accessit Angelus eumque conforta-
 vit, tunc quàm potuit vi maxima se constanter
 opposuit illi metui, aliis obedientie & charita-
 tis affectibus, iterum mortem acceptans, & per
 hoc gravissimum ac fortissimum ortum est in
 corde eius certamen inter obedientiam, & timo-
 ritatem ex vna parte, quæ libenter acceptabant,
 volebant & obeabant mortem: & timorem ex
 altera, illam recusantem: ita ut pectus tam
 nunquam fuerit, quod posset, aut potuisset cor
 humanum angustia torquere grauiori. Ita
 sicut ille qui vires exurit fortiores, & erant
 uariis emittit, & auribus quemadmodum de
 eo intelleximus, qui manu arripere & detinere
 conatus est molendini rotam, toto impetu cir-
 cumrotantem: ita Saluator conatus est pectus
 metusque vires cohibere, quæ tormentorum mor-
 tisque representatione cor illi commouebant,
 & quasi in pila contrebant, illisque cohibere
 actibus obedientie & charitatis fortissimi, volens
 & acceptans mortem hanc, seque dispositis,
 ut obuiam illi procederet eam quasi utus. De-
 cantata est illa Dicitis iniqui sententia: ut corpus
 animositate, ita & intellectus sapientia celebraret.
 Casus accidit illi valde eximiosus: toto cor-
 pit corpore contremisere. Quid hoc Dominus
 mi (quærent adstantes) tunc trepidas, tunc
 midas, tunc palleccis? Quinam sunt hi timores,
 quos notamus, extremi? Meus non est, inquit,
 cor iis, sed carnis: etenim tremuit ipsa ex forti-
 tudine, quam in illo conspicit, nesciam non ti-
 mendo periculum, sed illud aggredi debite-
 rando.

De nonnullis Dei famulis, carnisque sue
 supra modum mortificatoribus intellexi, quod
 quando corpus eorum in insolito horrore contremis-
 ceteret, ex animositate perterritum, quam in
 spiritu sentiebat, qui iam decreuerat illud dis-
 ciplinis, verberibus, carnisque castigare: non
 minus quàm puerulus coram magistro suo, quem
 videt virgis armatum, & præcipientem ut se ad
 flagella denudet paratque excipienda. Robor hoc
 spiritus in Christo, ipsum est, quod carnis
 est

11. cor agonia preceps poros aperit, sanguinem elicit, & toroque corpore sudorem hunc inauditum: tuncque fuit, vt omnino timorem euicerit, vltim foras expellens, complens illud quod postmodum dicit D. Ioan. Euangel. *Perfecta charitas formidat timorem.* Confectum hunc, vt optime in Canticis reperio, dum à Spiritu S. diuini illius postit amor defertur: *Fortis est vt mors dilectio.* *Ex. Lampades eius, lampades ignis aque flammatus. Aqua multa non potuerunt extinguere charitatem, nec flamma obruent illam.* Transitu- se Symmachus: *Impetus ignis, aque flammatus.* Sic it metaphoran à fabro ferrario; magnam hic foras imitit aque copiam, quã modico tempore calor ignisque refrigescit, qui prius incalidit: poro vitæ reparatæ tantoque statim impetu fertur in aquam, vt eam omnino consumat, tanta foras violentiã viuacissimas euibran- do flammis, vt omnia petriungant, seque ex omni- bus partibus liquido manifestent. Sic se res habet in Christo: nam in fornacem cordis eius feruentissimam inuictæ sunt aque timoris cum cordis ardore horrendæ mortis & tormento- rum adeo terribilium: vnde modico tempore robur illud quod se prius ostentabat, latuit ab- scissum. Huius quã timidus! quã meticu- losus, quã animo fractus, quã, facie pronus delectis in terram, quã serueat petis à mor- te liberari! Porò Angelica confortatione robo- ratur, tali contra timorem fertur impetu, vt eum protus expellat, vias rubeasque euaculetur for- tis sanguinis flammis ardentissimis: *Impetus eius, impetus ignis.* Flammæ sunt ignea torrentes illi languenti, quos amor euibrat ira vehementas, vt per totum diuinum hoc corpus dirumpant: ita vt amodo necum Saluator non timuerit, sed tantum sic ab omni habuerit pauore liberum, potest expedire quatenus in hoc cursu passu scilicet ita giganteo, vt illum nullus iam ti- more valeret remorari.

Hinc ortum est, vt quamuis ab oratione sor- rescent totus sanguine conspersus, iam tamen omni reiecto timore & mortis formidine, ipsos excitat à somno discipulos, dicatque horam iam imminere, sciant nunc illos se expectare, quate- nus apprehendatur: *Surgite, ecce qui me vultis precepit.* Ex hoc similiter originè sumptis, quod nunquam post modum in toto passionis suæ de- cursu commotus fuerit, non genuerit, non ex- pauerit, non se subdlexerit, non tormentum ali- quod quantumvis graue recularit, sed nec con- quassatus fuerit: sed inuiso & impauido protus animo carceres suscepit, alapas, pugnos, calum-

nias, discursus apud tot, & tam iniquos, variof- que iudices, tanto similiter robore magnanimus, sui que constans, vt coram eis confisus nec ro- get, nec supplicet, nec queratur, nec cecidit ostendat, nec fauorem expollet, nec lacrymas effun- dat: quod Præsidem in summam ipsam rapuit admirationem: *Ita vt miraretur Præsides eorum.* *Matt. 27.* ter, tam profundum notare se silentium, tantam- mansuetudinem, animum imperturbatum, vt nec pro se respondeat, non contra alleget innocen- tiam, non vnum quidem proferat verbum ad obiectorum exonerationem, extremo mortis contemptu, & tormentorum quæ patiebatur in- audita patientia, illud implēs Isaiæ vaticinium: *Quasi agnus coram stante se obrumescet, & Isai. 53. non aperiet os suum.* Et si tacet, non quia reus tacet, vel de culpa conuictus, sed vt fortis mortisque aspernator, quam ipse querit & ac- ceptat.

Certamen hoc contra timorem, quod charitas mouet & obedientia ita efficaciter, vt eum cor- de totaliter expellant, quod iam occupauerat, illud est quod prouocat agoniam, & poros aperit, vt toto corpore sanguis affatim effundatur. O Sacramentum insigne! O mysterium admi- rabile! O sanguinem preciosum, liquorem di- uinum, oleum saluterum nostrisque sanandis vulneribus efficacissimum. Est hic Christi san- guis nostrum omne remedium. Afirmat Domi- nus Noë transiitio diluuii iam amodo futurum aquarum diluuium, quo mundus altera vice de- mergatur, atque illi confederationis pacificque figuram arcum in nubibus stantem, vt in il- lis fulgidis appareat, omnem ab hominibus tol- leret mali suspitionem, nec ultra formidarent se diluuij fluctibus absorberendos. *Arcum meum* *Gen. 9.* *ponam in nubibus & erit signum inter me, & in* *13.* *ter terram: Hoc est signum seu Dei ad nos tes-* *14.* *tera securitatis: Erigite arcus meos in nubibus,* *15.* *& videbo illum, & recordabor fœderis sempiter-* *16.* *ni. Videbo illum.* Expando cum D. Cyprian. Dei praeceptum de Aquâ Patiali: mandat populo suo adhuc in Aegypto seruenti, vt eius sangui- ne hiant virtutisque postem. *Sument de sanguine* *17.* *eius, ac povent super ventumque postem, & in su-* *18.* *perliminariis acmorin.* Arbitratur Caietan. praecepti vtriusque hinc postem à summo vsque deorsum, & altiora superluminaria foris. *Ha.* *1.2. se-* *19.* *bes hic ex D. Cypriano figuram crucis, & quare?* *20.* *stimo.* *Eris autem sanguis vobis in signum, in adibus in-* *21.* *quibus eris, & videbo sanguinem, & transibo* *22.* *vos, nec erit in vobis plaga disperdens, quando per-* *23.* *cessero*

23 *cussera terram Egypti ab humine usque ad pectus.*
24 Ego videbo: sicut hoc ministerio Angelis, qui-
25 dam opinantur quod bonus esset, & alii quod
26 malus. Domine, Num requiritur ut necessarium
27 te vel Angelum videre signum hoc, ut quis in do-
28 mo illa habiter, agnoscat, num Hebræus, num
29 Aegyptius? Mea loqui volo formula: signum erit
30 vobis: *Et erit vobis in signum.* Mihi vero videre
31 sanguinem illum, signum erit quod me disponet,
32 ut per illud reclamari à plagis immunes.

Ff. 44. 9.
V.
Christus
Myrrhæ
gutta
compara-
tur.

Hæc est illa myrrha pretiosa, quæ distillat,
reddique Christum amabilem, de quo licet
hoc interpretari: *Myrrha est gutta est casia à ve-*
stimentis suis, à domibus eburneis, ex quibus dele-
ctauerunt se. Hic multi punctum apponunt, no-
tantque grauioribus Doctores *Myrrham est gut-*
tam idem esse: significat enim aroma beneuolentium
dicum maioris estimatiouis, quod nascitur de
arbore pretiosa in Arabia spontaneè, ut necesse
non sit ferre arborem, nam illam vi solius calor-
is foras expellit, quo arbor interius feruet, & de-
orsum de truncis decurrit. Hæc vocatur Myrrhæ
gutta, nam est maxime pretiosa, & dicitur in SS.
litteris *spontanea*, quam Deus præcipiebat quæsi
ad compositionem thymiamatis. Hæc amplius
non effluente, demum cultello arboreis distil-
lunt, & reliquus emittat liquor, qui licet sit co-
piosus, non tamen adeo pretiosus. Arbor diuina
& celestis de celo translata in terra Christe
dilectissime, qui modo per solum charitatis calo-
rem aroma illud effundis tui sanguinis guttatim:
Sicut gutta sanguinis, sanguis fuit verus, nec in
hoc quisquam nisi infidelis dubitet, sicut illud
concludit anathematis illi D. Athanasii: *si*
quis n. genuit verum hominem, quæ situs Dei
assumpit, sanguis in iudasse, Anathema sit. Vide
non dixit Evangelista, *sicut sanguis*, sed *sicut gutta*
sanguinis: Quia quod egrediebatur, & effluere
verus fuit sanguis, sed forma, qua defluxit, erat
guttatim toto corpore; gutta adeo strata, ut
continuo sibi in terram vique deciderent. In
Græco legitur *εργυρα*; quod significat guttas
grossiores, quas D. Irenæus vocat Globos sangui-
nis. Et quid hunc miramur effectum agonis?
Narrat Maldonatus auctor modernus fide di-
guissimus quod dum annis proximè elapsis Pa-
tristis moram traheret, telatum accepit eo tem-
pore contigisse, cum viso robustiori mortis de-
cretum fuisset indicatum; sue ratione agonis, sue
violentiæ totus visus fuerit sanguine commac-
latus. Quid non in Christo idem efficeret?

D. At in
apud Sox-
um in en-
1. s. Bi-
blion. c. 12
in fine.
Gramm.
ref. c. 32.
in c. 26.
Matth.
verf. 37.

Nunc igitur cum D. Hieron. guttatim san-
guinem effundit quem postmodum torrente
profundit abundantiori: *Tam vehementer ora-*
bat Saluator (verba sunt D. Hieronymi) *ut gut-*
ta sanguinis prerumperent ex parte, quem totum
erat passione suscipere. Modo guttatim distillat
illam accurret ferentem, Domine, quo totum
tibi corpus distillat, ut ne quidem tibi gutta vi-
maneat residua, & figura impletur, quam Deus Chri-
sta misit in veste sacerdotis, quem voluit ecco huius-
modi tincto componi. Supremi nostri Sacerdotis gut-
tuorica, eius est sanctissima humanitas: *Hæc enim*
inuentus ut homo, bis oportet ut tincta sit cocco: *nam*
sanguinis sui purpureo. Primum: in exordio iuxta
passionis, hoc iure sanguineo. Secundo in re-
liquo flagellis, spinis & clavis, quos illi in-
gent durissimos Pretiosus est omnis hic liquor,
porro gutta illa, Domine mi, que modo nullo
feriente ferro defudant, & effluent, sed magis
nimis abundantia per vim amoris fortissimam,
te reddunt super omnia gratum & amabilem:
Ex quibus delectauerunt te &c. etenim illum qui
tam non respondet gratos dilectioni, comper-
tendit tremenda illa Apostoli maledictio: *quis*
quis non amat Dominum nostrum Iesum Chri-
stum, sit anathema Maranatha. Quod significat
in aduersum Domini.

Quis amor huius fortitudini comparandus?
Quis amor vigus adeo fortis & efficax, qui tan-
to cor caloris aestu inflammer, ut sudorem ex-
primat illi sanguineum? Ecce, cum D. Iustino
Martyre completura Davidis oraculum in psal-
mo illo quo ad litteram de Christi passione lo-
quitur: *Factum est cor meum tam, nam erat,*
que fecit in medio ventri mei. Difficilia creduntur
hæc verba D. Augusti, hunc interpretantur
num ad iustitiam preceque amici sui Hiero-
nimo: quia phrasæ ipsæ cor aliquod dicuntur
liquecere, cum deficit, se submittit, & vires illius
animique collabuntur, hoc etenim est quod dis-
citur: *Dissolutum est cor meum.* Quomodo igitur
poterat hoc de Christo intelligi, quod cor illi
cera liqueceret, cui totum nunquam delitit, qui
numquam potentia: Præstat audire ipsam Au-
gustinum: *Non nisi magno dolore contingit, ut*
cor velut cera liqueat humanum, quod non potest
illo fieri posse. qui patientiam habebat parati
recipiendi animam suam. Secundum hoc, respon-
det D. August. necessario debet intelligi de Chri-
sto, non in propria persona, sed de membris eccle-
siæ est Ecclesia. Porro D. Iulianus illa caput de ipsa
persona Christi, & vera confirmat in præterita
historia: etenim cor illius ardentissimo amoris
igne succentum liquefactum est, eo modo cor
cera ante faciem ignis dissolvitur: *Sicut fuit cor*
à facie

h facit ignis. Quod si videre velis liquefactum, ecce qua ratione sanguis eius per poros effluit abundantem, & tam efficacis ignis vires admirare.

Job 24. VIII. Quibus terebinthi

Comparat se Christus Dei sapientia Terebinthi. Ego quasi Terebinthus extendi ramos meos. Ramus mei honoris & gratia. Terebinthus arbor est celeberrima in SS. litteris: tam ex ratione rationem quos laus sine extendit, sub quibus virtutes cœli & ani malis se recipiunt, eo tempore quo temptatum timore perterrentur: quam ex eo quod guttas qualidam rubecas virtutis distillet efficacis, sanandis vulneribus præsentissimas; videntur valde pretiosa quæ Jacob vir capulata Egypti Protegi mittebat (filio suo sed in egypto) magnam etiam misit terebinthi quantitatem, vt notat S. Scriptura. cumque ante hæc idem Jacob adhuc ætate robustior idola vellet extirpare quæ secum uxores suas ac famuli de domo Laban socii sui detulerant, omnia tulit æque ad radices infodit terebinthi prope Sichem. Educitur gummi illud pretiosum, igne radicibus eius immittendo, & vi caloris liquor ille desinit inextinguibilis. & æstoris guttatim extractus guttatim tantâ defluit abundantia, vt in terram vsque manare videatur. O Terebinthe sanctissime curus rami sic longè lætæ que distendantur, vt omnes sub eis res igitur umbramque incantant optatissimam: omnes sunt honorificæ, omnes viles, omnesque salutiferæ. *Ramus mei honoris & gratia. Omnibus tempestate iudicet: Venite ad me omnes qui laboratis, & egrediamini vos.*

Matth. 23. 12.

Illic inuenit cœcus visum, surdis auditum, mutus loquacem, leprosus munditiam, infirmus valetudinem, claudus membrorum agilitatem, imo defuncti resurrectionem. Porro cœcis hoc palmam eripit, quod in se rubeam contineat terebinthinam sui sanguinis inextinguibilem cunctis sanantibus languoribus efficacissimam: *Sanguis Iesu Christi filij eius emundat nos ab omni peccato.* Quis illum edocet nisi amoris ignis ardentissimus, & quouis flammâ feruentior? Vires alie non possunt efficaces, licet creaturarum omnium & in celo & in terra conuengerentur. Ignis hoc radices in uadit animæ, voluntatem inuocat, eamque ita feruenter accendit, vt te speclante terebinthinam eliciat, & si guttatim, tanta tamen uerbera e, vt deducat in terram vsque torrentes abundantissimos: *Sicut gutta sanguinis decurrunt in terram.* Desinat Domine mi, ad terram vsque: si namque per peccatum maledi-

tionem inturterit, quâ percussa non nisi spinæ germinat & tribulos, iam tuo sit sanguine consecrata, vt modò benedicta illa, rosas floresque germinat, Apostolos intelligo, Martyres, Doctores, Virgines, sanctosque innumerabiles, qui velut flores odoriferi, ac diues scilicet colores cœlos Deumque lætificant. In terram vsque decurrat: etenim si hic sepulta iacent nostrorum idola erimunt, & aff. cionum, hoc conpessa sanguine sudore delectantur, exterminantur, & annihilantur. In terram vsque dilabatur, vt hoc terra compluta rote in cœlum transfundatur.

Infirmi accurrite liquorem hunc rubeum & gummi collecturi: accurrite languentes & cordis veltri vasis hoc balsamum colligite sacrosanctum: Terebinthum ruis, o Christiane proposito luminibus, cor tuum corrobora, ipso elephante ex conspectu mori, vel vini rubei robustior. Ne liquorem hunc vimbri contegas obliuionis: hoc etenim tibi vaticinante Job significat: *Terra ne operis sanguinem meum, neque inuenias in te locum latendi clamor meus.* Attende sanguinem illum, teste Apostolo, melius tibi clamantem, quàm Abel innocentis: ille namque iustitiæ rigorem exigebat, hic sua te allicit misericordiâ. Ne ferox & ingratus cooperias illum nec aures ad eius clamores ocelludas obfirmatus: quid tibi dicat, auscultat, vt videlicet perpendas quod te digne, qui tibi coris sui pretiosum propinat sanguinem. Quem tanta non deuinciat charitas? Agnosco Domine mi, quod si hoc sudore tuo nostra nequaquam peccata remouentur, nostra conuincatur malicia, vt perniciter execrabilis, & irremediabilis fortiori multò ratione, quàm olla illa sordidissima, quam cum Propheta Ezechiel tanto labore studioque purificasset vt totus esset in sudore conspersus, factus vt ossa (a) aqua temperata, nec tamen esset emundata eam Dominus execratus ait: *Execrabilis malitia tua, multo sudore sudatus est, & non exiuit de ea nimia rubigo.* Myrrham igitur hanc sedulo colligamus pretiosam, hoc aroma diuinum, hoc gummy cœlestis, nostris malis remedium, nostris vulneribus medicinam, cordibus nostris confortationem, nostris solamen laboribus, vehemens amoris incentiuum: medium hoc est efficacissimum quo gratiam in hominibus, & postmodum gloriam obtineamus sempiternam. Amico.

Job. 16. 19.

(a) Hebraice uno sopra aqua. Ezech. 42. 12.

